Rodica Ojog-Braşoveanu

ÎNTÂLNIRE LA ÉLYSÉE

-roman istoric – război şi intrigă-

1983

Gabrielei Razu Georgescu

1

— La ordinele dumneavoastră, domnule colonel.

— Nu sunt colonel, sunt maistrul Theodor Mihăilescu, fotograf pe Strada Umbrei[1]. Mi-am pierdut identitatea aşa cum ţi-o pierzi şi dumneata acum, aici, începând chiar din momentul acesta. *Tenez-vous-le pour dit*, căpitane!

— Am înţeles.

— Stai jos. Ai în spate un fotoliu. Curând o să te obişnuieşti cu întunericul.

În oglinda fixată pe tăblia şifonierului, căpitanul îi distingea vag silueta. Subţire, elegantă, acuzând o nepăsare distinsă. Ani de zile înainte de război, un Bucureşti întreg îl văzuse în aceeaşi atitudine la Capşa sau Confiseria din Pasajul Villacros. Un domn de vârsta

Rodica Ojog-Braşoveanu

ÎNTÂLNIRE LA ÉLYSÉE

-roman istoric – război şi intrigă-

1983

Gabrielei Razu Georgescu

1

— La ordinele dumneavoastră, domnule colonel.

— Nu sunt colonel, sunt maistrul Theodor Mihăilescu, fotograf pe Strada Umbrei{1}. Mi-am pierdut identitatea aşa cum ţi-o pierzi şi dumneata acum, aici, începând chiar din momentul acesta. *Tenez-vous-le pour dit*, căpitane!

— Am înţeles.

— Stai jos. Ai în spate un fotoliu. Curând o să te obişnuieşti cu întunericul.

În oglinda fixată pe tăblia şifonierului, căpitanul îi distingea vag silueta. Subţire, elegantă, acuzând o nepăsare distinsă. Ani de zile înainte de război, un Bucureşti întreg îl văzuse în aceeaşi atitudine la Capşa sau Confiseria din Pasajul Villacros. Un domn de vârsta mijlocie, cu alură de dandy şi privire indiferentă, sorbindu-şi

marghilomanul într-un nor de trabuc Flor-Fina. Seara putea fi întâlnit la Teatrul Liric şi cel mai des la turf.

Căpitanul surâse. Nu existau zece inşi în toată ţara care să cunoască adevărată carte de vizită a costumelor croite la Worth sau să-şi închipuie că melonul gris-perle se plimba pe capul cel mai original al Serviciului de Informaţiuni Român.

Tropot de cizme răsună în stradă.

— Patrulele, mârâi colonelul.

Invadaseră oraşul, le puteai întâlni la aproape fiecare sută de metri, în aceeaşi formaţie: doi poliţişti nemţi, însoţiţi de un gardist român, acesta din urmă fără armă. Băştinaşii nu prezentau încredere.

— Să ne grăbim, propuse colonelul. Nu mai e mult până la ora 8.

— Se poate circula până la 10.

— Au modificat oră. Ordinul a apărut azi-dimineaţă, în *Bukarester Tageblatt*[{2}] şi în Lumina. Porcul de Verzea e autorul. Demonstraţii de devotament, înţelegi… Uite despre ce e vorba, *mon cher*. Urmează să pleci într-o misiune extrem de delicată în Moldova.

— Mai delicată mi se pare a dumneavoastră, surâse căpitanul. Premiul oferit de Hentsch pe capul colonelului Roman e afişat pe toate gardurile.

— Zece mii de lei. Un fleac, dragul meu! Teutonii nu-şi dezmint avariţia, şi asta după ce au pus mâna pe şapte milioane lei aur.

— Şapte milioane?!

— Cifra e eminamente exactă. Acelaşi amic Verzea le-a făcut cadoul împreuna cu o sumă de secrete ale apărării noastre. Iată ce se cheamă să fii postaş cu vocaţie de trădător.

Căpitanul râse încetişor. „Poştaşul“ era directorul general al Poştelor şi telecomunicaţiilor. Graţie postului, interceptase şi copiase corespondenţa dintre şefii militari, iar în timpul retragerii întârziase măsurile de evacuare a personalului şi materialului telegrafopoştal.

— O captură frumoasă pentru boşi, nu? Mă roade totuşi meschinăria sumei! Mi se părea că merit ceva mai mult decât zece mii. Milady m-a ţinut cinşpe mii, în 1910! Caraghios să valorezi mai puţin decât o iapă, chiar dacă e pur sânge… Vezi, dragul meu, suntem totdeauna înclinaţi să ne supraevaluăm… Da, mulţumesc. Reteză capătul trabucului şi se aplecă în faţă. La flacăra brichetei, căpitanul îi zări câteva secunde chipul cu linii nobile, uşor încărunţit la tâmple.

— Să ne întoarcem la misiunea dumitale din Moldova. După cum ştii, pregătim împreuna cu ruşii marea ofensivă de vară. De chestiune se ocupa intens Averescu, Razu, Grigorescu. În fine, nu intru în detalii. Sarcina noastră este să prevenim şi să contracarăm orice acţiune de trădare. Miza e mult prea importantă, pregătirile colosale, nu ne putem îngădui nici o imprudenţă. Vânzarea lui Sturdza, Crăiniceanu şi Wachmann a constituit o catastrofă. Aliaţii sunt contrariaţi, gogomănie evident – unul, doi sau trei ofiţeri nu înseamnă o oştire – moralul armatei e serios afectat. Nu vom supravieţui unui al doilea dezastru.

— N-am să înţeleg niciodată raţiunea pentru care a dezertat Sturdza. Ţin minte, l-am văzut la o paradă de 10 Mai… M-a impresionat teribil…

— Impresiona pe toată lumea. Gândesc că suntem prea buimăciţi de evenimente pentru a le considera corect. De vină-i poate educaţia prusacă, şcoala militară absolvită la ei, mitul despre invincibilitatea şi inegalabilul armatei germane. Poate – smintit şi grandoman – îşi închipuie că Wilhelm, recunoscător, o să-l ungă guvernator al României devenite protectorat prusac. Pe el sau pe „postaş“, în funcţie de valoarea serviciilor. N-ar fi singurul care să împărtăşească aberaţiile nemţofililor visând la o Moldo-Valahie colonie germană. Un cretin scria deunăzi în Lumina: „În genunchi ar trebui să-l rugăm pe împăratul Wilhelm să primească coroana României. Greutatea mare

este că el nu vrea…“ Râse sardonic: ăla cretin, ăilalţi bandiţi!

— Credeţi… Căpitanul îşi caută cuvintele: Credeţi că şi la Turtucaia a fost trădare?

— Nu, deşi unii o susţin. Catastrofa din Dobrogea se datorează exclusiv lipsei de inspiraţie. Zaioncicovski şi Basarabescu intra în istorie că aşi, câştigători de Derby în materie de incompetenţă. Fii sigur, viitorimea îi va consacra ca atare.

O pendulă mica franţuzească, abia desluşită pe peretele îmbrăcat în mătase Liberty, fredona un fragment dintr-o arie de Lully.

— 7:30! exclamă colonelul. Deja! În zece minute, cel mai târziu, trebuie să ne despărţim. Rămâne stabilit! Mâine pleci în Moldova la N., sediul Statului-Major al Diviziei 8 infanterie, Armata de operaţiuni. Vedeta meleagului e generalul Dimitrie Dabija. Cam sec, cam fără humor, dar ceea ce numesc capşiştii noştri un monsieur care întâmplător ţine pe umeri un cap. Îi vei supraveghea anturajul, pe el însuşi, aerul pe care-l respiră. Suntem pozitiv informaţi că Sturdza şi-a lăsat succesor. Ceea ce a ratat el însuşi – o acţiune de sabotaj pe frontul de luptă – urmează să fie realizat de acoliţii lui. În ultima vreme, acest *triste individu* se epuizează în apeluri către ofiţeri şi soldaţi pentru ca împreuna cu prizonierii din spatele frontului român să se ralieze forţelor germane.

— Am citit manifestul adresat ostaşilor din tranşee…

— O oroare! exclamă colonelul.

Se ridică. Un bărbat mai degrabă scund pe care, în ciuda mantalei din postav grosolan, vopsite în cafeniu, îl simţeai elastic, puternic, numai nerv şi fibră, cu reflexe minunate. Cândva, la o proba de sânge rece dată la Castelul Negru din Scoţia, fusese singurul care nici măcar nu clipise când explodase o mină în spatele lui. O mână măsluita, dar Roman n-avea de unde s-o ştie. Englezii, deprinşi cu

performanţele, nu-şi camuflaseră surpriză: *All right, mister Roman*, n-aţi ieşit prea rău.

Împunse cu degetul macferlanul căpitanului şi rosti pe gânduri:

— Există mai mulţi agenţi ai lui Hentsch strecuraţi pe lângă şefii Statelor-Majore ale armatelor de operaţiuni. Miaş da mâna dreaptă să-i pot depista. Înţelegi?

Căpitanul nu-şi putu stăpâni tulburarea. Şopti răguşit:

— Înţeleg, domnule col… Mihăilescu.

— E bine, dragul meu… E bine. S-ar putea, dacă-i detectezi, să te alegi cu o statuie… Deşi nu ştiu cu ce te-ar încălzi, *mon ami*! Important, am socotit totdeauna, e să te simţi tu bine. Tu cu tine însuţi. A sosit timpul să ne luăm rămas-bun. Aici în mapă ai toate documentele necesare. Noua dumitale identitate, împuternicirea semnată de Ferdinand pe lângă Dabija… În principiu, eşti bine acoperit. Ai lipsit mult din ţară, nu te cunoaşte nimeni. Şansa face ca întreg anturajul apropiat lui Dabija să fie compus din oameni noi. După trădarea lui Sturdza, era şi firesc. Nu te vei distinge deci în mod special, ca proaspăt sosit.

— Cum voi lua legătura cu dumneavoastră?

— Cu mine după război, bătrâne, dacă Providenţa e generoasă. Rămân aici, pe baricade, să duelez cu colonelul Hentsch. Contactul îl vom păstra printr-un agent, o persoană foarte bine, care a fost informat de sosirea dumitale şi te va căuta. Acest domn – Mareş – o să te pună la curent cu atmosfera din oraş dar mai ales de la Statul-Major, îţi va face introducerile de rigoare. Prietene, nu-mi rămâne decât să-ţi urez noroc. Colat cu prudenţa, dă rezultate miraculoase.

Apăsase în mod ciudat asupra cuvintelor, aproape le silabisise şi căpitanul îşi aţinti privirea încercând să-i descifreze figura.

— Prudenţă, natural… Am sentimentul însă că vă gândiţi la ceva anume…

— Hentsch e un inamic redutabil. Pun rămăşag că agentul lui adulmeca deja meleagul, supraveghindu-i pe eventualii şi prezumtivii trădători – ticăloşia teme netrebnicia – ferindu-i de posibile gafe sau de intervenţiile nedorite ale Serviciului de Informaţiuni. În speţă, dumneata. Natural, acestea sunt simple supoziţii… Ai o misiune complicată, căpitane! Trebuie să-ţi descoperi adversarul, plus şacalii cu epoleţi de ofiţeri români şi în acelaşi timp să rămâi perfect camuflat. Orice imprudenţă te costă capul. Colonelul Nicolaj{3} şi-a dresat bine învăţăceii. E un amănunt de care ar fi bine să ţii seama. Zvârli trabucul în soba stinsă şi-i întinse mâna. La revedere, căpitane. Ne vedem după război, la Élysée. O să ai câte ceva să-mi povesteşti. Masa mea e lângă pupitrul casieriţei. *D'ailleurs, elle n'est pas mal…* Mda… Ai vreo întrebare?

— Nu mi-aţi spus numele casieriţei.

— Ai dreptate, dragule… Uit totdeauna esenţialul: domnişoara Juliette.

* * *

Părăsind locuinţa conspirativă din Strada Clemenţei{4}, colonelul Roman reteză Piaţa Universităţii şi, după o scurtă ezitare, se îndrepta spre Calea Victoriei. În ciuda vuitului aspru, nu ridicase gulerul mantalei, căciula nu depăşea tivul urechilor. De câteva luni, nemţii deveniseră suspicioşi până la isterie, trecătorii erau opriţi şi legitimaţi la tot pasul, descinderile în plină noapte, de fapt la orice oră din zi, nu conteneau.

„Boşii, îşi zise Roman, pe care-i ştiam lipsiţi de fantezie, de când colecţionează suspecţi, par inepuizabili…"

Orice le stârnea bănuiala: o pălărie trasa pe frunte, ochelarii negri ai orbului care cerşea în Piaţa Teatrului,

rezemat de zidurile magazinului Élite sau Doré, coşurile anemice ale gospodinelor, un mers prea grăbit, sau dimpotrivă pasul leneş, de promenadă, al bucureşteanului care flana înainte de război între Capşa şi atelierul fotografic al lui Korn din capătul Podului. Nu erau scutite de percheziţii grosolane nici carele mortuare. Un zâmbet aluneca pe figura unghiulară a colonelului. Isprava cupeţului craiovean făcuse ocolul Bucureştilor, stârnind o undă de veselie şi în cugetele cele mai mâhnite. Era o foamete cumplită în iarna sumbrului 1917. Raţia de pâine – jumătate grâu, jumătate mălai – ajunsese la 180 de grame pe zi, carnea 240 grame pe săptămână, se pedepsea aspru fabricarea săpunului, iar ouăle, untul, zahărul ajunseseră dulci amintiri.

De câteva luni, MVR{5} interzisese „importul“ alimentelor din provincie spre Capitală, instituind un control foarte strict.

„Magnifică ideea olteanului!“ Roman se opri lângă un felinar, ferind flacăra chibritului. „Da, da, absolut remarcabilă.“ Îmbătase doi porci cu ţuica şi-i culcase în dric, lângă coşciugul ocupat de locatar. Din nefericire, unul din dobitoace se trezise înainte de vreme şi începuse să guiţe. Familia îndoliată, preotul, întreaga asistenţă o luase la goană, cuprinsă de spaimă…

O pagină ruptă din *Gazeta Bucureştilor*, gonită de vânt, i se agăţă de poalele mantalei. Roman se descotorosi, călcând-o sub ghete. O imprudenţă, fără îndoială, agenţii Militärverwältungs-polizei{6} mişunau, se dovedeau mai înverşunaţi decât gardiştii obişnuiţi.

Doi bătrâni îl cercetară uluiţi. Lăsară capetele în jos iuţind pasul.

„Inseparabilii“, râse colonelul. Îi cunoştea, îi cunoştea un Bucureşti. În cincizeci de ani de când se căsătoriseră, nu fuseseră văzuţi decât împreună. La plimbare, în vizită, la şosea, la birtul lui Dobrică, pe Rahovei, unde decavaţi, luau un dejun modest.

„Chiar! Ce-or mânca nenorociţii acum?…“

Singurul regal pe care şi-l îngăduiau în vremuri normale erau spectacolele lui Novelli şi Armagnacul bătrânului, înainte de prânz…

Armagnac… Cognac des Ducs, Martell, Cointreau, ba chiar şi absynthul verde adânc, ca veninul, verde mineral şi răcoritor adus în păhăruţe înguste cu pereţi drepţi…

Colonelul Roman îşi trecu limba peste buzele arse de ger şi privi reflex ferestrele luminate de la Capşa. Înăuntru, la mesele de mahon cu plăci de marmură – o marmură stinsă, tandră la pipăit, îşi aminti colonelul – acum murdară, plesnită, acoperită cu ziare, chefuiau ofiţeri din armata de ocupaţie.

„Hm, aliaţii bulgari!… Ca şi cum nu ne ajungeau doar sălbaticii cu coif ai lui Wilhelm. Te salut, nenorocire, atunci când vii singură!… Trebuia să încărunţesc ca să-i pricep pe franţuji…“

Capete grosolane cu obrajii dogoriţi de băutură răcneau cântece deşuchiate răsturnând pe gât bărdace. Peste priveliştea sinistră, lustra, vechea lustră a cafenelei Capşa încă intactă, îşi revărsa cu ironie sumbră cascada de diamanticale.

„Uite cine ne-a adus civilizaţia!“ scrâşni Roman. Civilizaţia milenară a ocupantului generos, transplantată pe meleagurile valahe.

Un val de ură îi năpădi întreaga fiinţă. Halal civilizaţie! Asasinase sufletul oraşului, îi arsese în pojar năprasnic pitorescul, veselia străzii, învăluise în linţoliu cernit case, grădini, chipul soarelui, al oamenilor.

Pieriseră ca alungate de blestem trăsurile falnice şi velocipedele, tramvaiele electrice, motociclurile şi automobilele Pipe şi Fiat de 25HP, muriseră florile din coşurile ţigăncilor. Pentru câţiva lei îţi umpleau braţele cu grădină de liliac, roze sau crizanteme Turner. Ochioasele se aflau pretutindeni: ciorchine, în Piaţa Teatrului, la Luvru pe Sărindar, căutând umbră sub copertinele lui Dortheimer,

coaforul, în gangul lui Mandi, fotograful Curţii Regale… Seara, trandafiri galbeni înfloriţi pe gardinile florentinelor de dantelă sau la butonierele vestoanelor din mătase brută, nuanţa Isabelle, îmbălsămau Calea Victoriei. Fluvii de Azureea, Cuir de Russie, Floramyte, Trèfle Incarnat şi Coeur de Jeanette, şi Violette de Peleş, şi Mon Idéal aninau trene de arome frumoaselor îmbrăcate la Luvru, Micul Parizian şi Au bon Goût… Tineri dandy, cu mustaţa suliţă, le însoţeau, păstrând un pas în urmă. În lumina fanarelor, a firmelor, a devanturilor şi a localurilor de petrecere – Bucureştii păreau incendiaţi de focurile bengale ale unui neîntrerupt carnaval – străluceau taftalele coucher de soleil, pălăriile înalte din mătase şi ghetele de lac cu elastic ale domnilor.

Riviere de briliante, solitari, inele iţite din mitenele dantelate scăpărau licurici, la Djabourov, poli de aur cu efigia lui Carol I, icusari, mahmudele şi napoleoni austrieci luceau cald între Gallé-uri elegante, Daum-uri, vase de Vez şi Copenhaga… Amuţiseră şi gramofoanele din stabilimentul de muzică al lui Jean Feder. În fiecare seară, un minavet instalat în vitrină oferea trecătorilor de pe Calea Victoriei melodii celebre de pe discurile nu mai puţin celebrilor Adelina Patti, Tamagno, Caruso, Melba, Battistini, Kurz…

Colonelul Roman îşi înnodă strâns fularul. Viscolul se înăsprise, fulgii iscaţi dintr-o dată îi înfigeau ace în obraji. De când turcii ridicaseră de la Palatul Regal tunurile capturate în 1877 de către armatele române, piaţa părea pustie, amputată. Confiscaseră si balmuzurile de la statuia lui Mihai Viteazul. Pesemne socoteau că restituirea forţată a trofeelor călăraşilor şi dorobanţilor spăla dezonoarea otomană de la Plevna…

La intrarea Hotelului Athénée Palace, două santinele ţepene, în poziţie de drepţi, scrutau seara fără să clipească.

„Cretinii se cred statui, *parole*! Aşa i-a învăţat papa Bismarck! Cap pătrat sub cască de fier. Ca şi cum dacă ai

lua pe loc repaus, n-ai putea apăsa la fel de repede pe trăgaci…“

Roman ridică ochii spre ferestrele puternic luminate. Aici îşi instalase Mackensen Marele Cartier, Ober-Kommando Mackensen. Tot aici, într-un apartament de la etajul întâi, colonelul Hentsch, şeful Biroului de informaţii al Marelui Cartier german, veghea la „civilizarea“ României:

„Ăsta n-are cap pătrat, nu, nu, *au contraire*, în schimb îi zumzăie sub melon tot felul de idei. Teutonii, stăpâni ai întregii Europe, iar el Şahinşah, Negus, Kediv sau cine ştie ce altă drăcie, în competiţie cu smintiţii autohtoni… Străbunii din Pomerania aveau aspiraţii mai modeste. Bunicu-său s-a mulţumit cu Ordinul Sfântului Ion din Ierusalim, un unchi mare din partea maică-sii cu Vulturul Roşu clasa a II-a…“

Colonelul Roman îşi luă rămas-bun de la geamurile luminate şi intră grăbit în Strada Umbrei.

Pe zidul cenuşiu al unei clădiri din spatele Bisericii Albe, cu ornamentele de ghips cariate, atârna un anunţ modest scris de mână: „Theodor Mihăilescu – atelier fotoartistic. Amateur portrait şi Princess portrait“. Dedesubt, clănţănea necăjită de vânt firma unui chirurg dentist, diplomat al Facultăţii din Odesa, „specialist în lucrări operative şi technice în aur, platină şi cauciuc. Se mai execută întărirea dinţilor care se mişcă şi regularea dinţilor“.

Deschise uşa cu carouri de sticlă şi arabescuri din fier forjat, aruncă încă o privire zidurilor albe ale hotelului. Un zâmbet răutăcios îi strâmba colţurile gurii:

— Între noi doi, domnule Hentsch!

* * *

Într-un salon de la etajul întâi al Hotelului Athénée Palace, unde de doi ani se instalase Marele Cartier al Grupului de armate Mackensen, trei domni în haine de

seară şi cu paharele în mână discutau aprins. Siluetele elegante înveşmântate la fel, în jachetă, pantaloni întinşi de *sous-pieds*-uri şi cravate negre înalte, se desluşeau perfect pe pereţii îmbrăcaţi în tapet cu dungi, argint şi Vert Nil.

Lângă soba de porţelan, pe o causeusă, stătea picior peste picior colonelul Hentsch, cercetând gânditor tavanul pictat: un cer azuriu pe care pluteau nori, nimfe şi flori. Era un bărbat în puterea vârstei, voinic fără a fi gras, agil. Figura pătrată făcea o impresie bizară. Emana inteligenţă, blândeţe şi aroganţă, şi în ciuda gurii lacome, pofticioase, multă stăpânire de sine.

Buchetul îngrijora, era dintre oamenii – îşi spunea domnul Quintescu rezemat de consola susţinută de doi putti – dinaintea cărora instinctiv îţi cenzurezi fiecare cuvânt.

Îl vedea poate a zecea oară şi mereu încerca aceeaşi senzaţie: „Nimic nu se asortează în persoana individului. Ochii de cadână pe faţa de ţăran bavarez care se îndoapă cu chifteluţe de cartofi, bărbia brutală şi vocea de soprană à la Selma, graţia elastică altoită pe un trup de urangutan…“

Simţi privirea aţintită a celui de al treilea personaj şi se foi nelaîndemână, schimbându-şi vag poziţia. „Un bărbat tânăr, despre care n-ai putea afirma nimic special…“ Cel puţin asta era părerea domnului Quintescu. Un observator fin ar fi zăbovit poate asupra privirii. Avea un licăr particular, ironie discretă – ochii zâmbeau continuu fără să i se mişte un singur muşchi al feţei – generată de un cert sentiment de superioritate, dar şi acela bine camuflat: „Ştiu tot despre voi, şi în general mult mai multe decât ştiţi voi, în vreme ce voi ştiţi foarte puţine despre mine… Atât cât vreau eu să ştiţi…“

Colonelul Hentsch îşi dezlipi în sfârşit ochii de nimfele rubensiene răstignite pe antablamentele adânci şi privi fundul paharului gol. Păru nedumerit, îl învârti câteva clipe între degete, în aşteptare parcă, şi-l puse în sfârşit pe marginea birouaşului Henri II sculptat cu lei şi măşti de satir.

Domnul Quintescu strâmbă imperceptibil buzele şi ciocul negru, lucios, bine îngrijit, zvâcni ca o pendulă.

„Dacă-şi închipuie c-o să i-l umplu eu, se înşală amarnic. Nu-s valet.“

Era agitat, îşi stăpânea greu mişcările şi, fire irascibilă, nervoasă, nu suporta discuţiile care lâncezesc, cu pauze mari între replici.

Îşi umplu paharul cu o mână nesigură din pricina febrilităţii, vărsând zdravăn pe de lături. Trecuseră pe puţin cinci minute de când în încăpere se pronunţase ultimul cuvânt. Izbucni:

— Ce facem, domnilor? Ne contemplăm? Pe dumnealui l-am fotografiat, pe dumneata te cunosc, colonele…

Hentsch surâse:

— Crezi?

— Parcă n-ar fi război, parcă n-ar fi situaţia îndeajuns de gravă! Ce aşteptaţi? Să intre ruşii în Bucureşti? Să vă facă Tommy toate zeppelinele ferfeniţă? Se făIea Kaiserul că va „trimite jandarmeria din Berlin să aresteze minuscula armată engleză“. Ei, uite că nu-i aşa!

— Probabil n-a avut timp, surâse la fel de calm Hentsch.

Domnul Quintescu rânji:

— Era la vânătoare, bineînţeles. Dumnezeule, *ça vous fiche le cafard*!

Colonelul îi îndreptă o privire îngăduitoare. În ciuda defectelor – pripit, lipsit de simţul proporţiilor şi al măsurii – era inteligent, energic şi întreprinzător, sincer devotat germanilor. Cu totul altceva decât domnul Marghiloman, un oportunist pasionat al turfului şi al recepţiilor somptuoase. Victoria nemţilor i-ar fi adus şefia Partidului Conservator după care tânjea şi de aceea pariase pe calul german. În rest, totul îi era indiferent, nu ştia să pronunţe în limba „boşilor“ nici măcar *auf wiedersehen*. Un amănunt în fond lipsit de importanţă. Dintre toţi anglofilii înverşunaţi, şi se aflau mulţi, prea mulţi în cercurile înalte din colţul ăsta de Balcani, doar Take Ionescu şi Jean Duca vorbeau engleza.

— Ăia pregătesc o ofensivă formidabilă! Ceva nemaivăzut şi nemaiauzit în istorie, domnilor! Românii şi ruşii aici, dincolo…

— Ştiu, domnule Quintescu, acesta este motivul pentru care ne-am întâlnit astă-seară, de aceea l-am invitat pe dumnealui.

Tânărul zâmbi înclinând uşor capul. Hentsch continuă:

— Se pregăteşte într-adevăr o ofensivă de mare amploare pe care o vom sabota prin toate mijloacele, şi în toate direcţiile: muniţii, echipament, hrană vor deveni inutilizabile sau vor lipsi cu desăvârşire, vom demobiliza ostaşii, îi vom cumpăra pe ofiţeri, îi vom sili la trădare. Avem peste tot oameni puternici, capabili să o facă… Un singur sector-cheie ridică probleme, cel al generalului Dabija. Misiunea dumneavoastră, domnule Porta, vizează deci Statul-Major al Diviziei 8 infanterie. Avem şi acolo un prieten dar nu este suficient căci toate forţele Serviciului de Informaţiuni Român – preciză cu dispreţ: mă rog, ceea ce a rămas din acest serviciu – se vor concentra în acel perimetru.

— A rămas Roman şi-i de-ajuns, mormăi Quintescu.

Hentsch se ridică de pe causeusă, traversă încăperea şi se opri lângă fereastră, cu mâinile la spate.

— Tocmai pentru că am multă stimă pentru colonelul Roman, socot că sectorul Dabija, fiind vulnerabil în urma dezertării lui Sturdza, trebuie, în ceea ce ne priveşte, excelent acoperit. Sarcina dumitale, domnule Porta, este să-l găseşti pe agentul lui Roman, să-l împiedici să acţioneze, să-l lichidezi. Deranjat de o umbră care-l talonează permanent, prietenul nostru s-ar afla în imposibilitatea de a înfăptui dezideratele supreme ale Reichului: slăbirea potenţialului armatei inamice, informaţii cât mai exacte asupra planurilor ofensivei de vară.

— Mi se pare cât se poate de limpede, colonele.

Domnul Quintescu tresări. Până acum vorbiseră în franceză, habar n-avea că tinerelul ăsta mut, cu ochi de

viezure, ştie româneşte.

— Un sfat, domnule Porta. Una din greşelile cele mai grave, fatale, comise de vestiţi conducători de oşti a fost subaprecierea adversarului.

Porta dădu din cap, cu mişcarea lui caracteristică.

— Înţeleg. Un colonel Roman va trimite în preajma lui Dabija un element pe măsura şcolii sale, nu un *blanc-bec*.

— Exact. Surâse nostalgic: Am auzit de Roman încă de pe când era elev la Castelul Negru din Scoţia. Un agent dublu ne-a pomenit prima oară despre el în biroul colonelului Nicolaj. Nu ascund – îmi sunteţi prieteni – că am încercat să-l cumpărăm.

— Şi? întrebă Porta.

— Ne-a râs în nas! Cu hohote!

— *Ça, par exemple!* exclamă domnul Quintescu. Marele Frederic parcă pretindea că orice individ are preţul lui. Probabil nu i-aţi oferit destul.

Hentsch îşi mută privirea catifelie asupra lui Quintescu. Rosti fără nuanţe:

— Dumitale nu ţi-am oferit nimic.

— *Pardon, mon cher!* Eu sunt boier, nu vătaf! Iar ceea ce fac nu-i cu simbrie! Am susţinut totdeauna că unica şansă de izbăvire a acestei ţări este o politică inteligentă care să rimeze cu cea a Germaniei. Oricine gândeşte altfel e complet inconştient. A-i ajuta pe ruşi să învingă înseamnă să le faci cadou Bosforul şi Dardanelele. Adică să ne strangulăm cu propriile noastre mâini, să ne punem singuri juvăţul de gât! Aminteşte-ţi de testamentul lui Petru cel Mare…

Hentsch îl cercetă cu ochi inexpresivi, gândindu-se la altceva. De altfel ştia că nu minte. Quintescu era sincer, dar în dezacord cu aspiraţiile şi mentalitatea compatrioţilor săi şi, în consecinţă, detestat. Trimisese doi fii pe front şi cu toate acestea năzuia, mai mult complota, ca oştirea română să fie înfrântă, crezând cu fanatism că doar astfel „ţara va scăpa de la pieire“.

Colonelul îl aşteptă să-şi încheie tirada, uitându-se din nou în fundul paharului. De fapt, nu-l lăsa nici o secundă din mână. Plin sau gol.

— Domnule Quintescu, am ţinut mult să asişti la întrevederea cu domnul Porta. Unul din fiii dumitale, cel mai mic – informaţia este de ultimă oră – a fost detaşat la Statul-Major al lui Dabija.

— Adevărat?

— Pozitiv. Crezi că ne-ar putea fi de vreun folos?

Quintescu scutură violent capul.

— Niciodată! Sunt mâhnit pentru cauza care m-a adus în barca dumneavoastră, mă bucur însă ca membru al clanului. Suntem poate opaci, nu anvizajăm totdeauna corect viitorul, dar rămânem fermi şi cinstiţi cu convingerile noastre. Pentru Pavel, fiu-meu, Brătianu şi Take Ionescu sunt bronzuri care şi-au găsit deja locul în Panteon.

Hentsch îşi trecu degetele peste bărbia de buldog. Declară repede, puţin prea repede:

— A da… Perfect… De fapt, n-are nici o importanţă… Domnule Porta, celelalte amănunte le-am pus la punct. Sunteţi liber. Dacă…

Un ciocănit în uşă îi smulse cuvintele de pe buze. Un feldwebel îşi pocni strident călcâiele şi-i întinse un plic sigilat. Colonelul desfăcu sigiliul cu un cuţitaş de aur, fără să-l fărâme. Citi şi un zâmbet subţire îi întinse gura.

— Domnul colonel Roman… Amicul meu, colonelul Roman, ţine cu tot dinadinsul să mă supere.

— Adică?

— A intrat în legătură cu lucrătorii de la Letea şi Lemaître. Hârtia e de la poliţia militară.

— Cu uvrierii? se miră Quintescu.

— Cu ei. Face agitaţie, îi învaţă cum să saboteze producţia de război germană.

— Parcă ăia nu ştiu s-o facă singuri, o scăpă Quintescu! *Il est complètement toqué*.

— Deloc. Atacă pe toate fronturile, cu forţe combinate, aşa cum intenţionăm s-o facem şi noi în Moldova… Perfect, colonele Roman! Da, da, perfect…

Domnul Quintescu se crispă. Presupunea ce avea să urmeze. Iar arestări abuzive, condamnări la moarte, pedepse şi restricţii absurde, îndurate de un oraş în agonie.

Îşi ciupi ciocul şi reflectă acceptând fatalitatea:

„Asta e! *Les jeux sont faits…*“

2

Prin ferestrele înalte, *à la française*, străjuite de aripile desfăşurate ale unor îngeri din ghips, cu pleoapele somnoroase, se vedea Strada Unirii, în toată lungimea ei, o felie din grădina neîngrijită a coanei Aristiţa Vernescu şi statuia-fântână, o fantezie barocă, a lui Vodă-Grigore Ghica.

Seara, două fanare cu gaz aerian înţepau întunericul şi, în lumina gălbuie, casa amintea câte ceva din strălucirea de altădată. Gardul înalt, cu boltă, din fier forjat, nu mai părea strâmb, umbra ocrotea nasul ciuntit al îngeraşului de la prima fereastră, aripile involte dar ciugulite căpătau importanţă, cenuşiul zidurilor murdare plânse de streşini stricate dobândea în ochii trecătorului întâmplător prestanţa impresionantă a granitului.

Casa – un singur cat, un pavilion ce-i rezema spinarea, opt odăi şi atenanse – fusese ridicată de dumnealui, bunicul Iancu Algiu în vremea lui Vodă Cuza, moştenită apoi de fecioru-său, Iliuţă, preşedintele tribunalului din N., şi lăsată de acesta cu diată întocmită la notar şi limbă încleiată de mastică celor trei fete cu care-l pricopsiseră Ziditorul şi cucoana Elena: Zoe, Zinca şi Zizine.

Zânele, după cum le dezmierda târgul, rămăseseră nemăritate. Trăiau împreună în casa părintească (femei de şaizeci şi trei, şaizeci şi patru şi şaizeci şi şapte de ani), îşi încleiau zulufii – melcişori grămădiţi pe frunte – cu sacâz, ţineau post miercurea şi vinerea, puneau busuioc sfinţit sub pernă în noaptea Sfântului Andrei, iscodeau sorţii în bobi,

cărţi şi aburi de cafea, şi-l răsfăţau pe Bijulică, un motan saşiu cu blana tărcată.

Mai aveau sumedenie de slăbiciuni, ca de pildă scordoleaua de raci, rochiile mohorâte plouate cu jeuri, brăţările vechi, turceşti, albumele de suveniruri, un păhărel cu vin de măcriş, ţigaretele turceşti fumate într-ascuns chiar de slujnică şi ceasurile petrecute în compania domnului Cicerone Butculescu.

Acesta era un bărbat de vârstă nedefinită, şaizeci, poate şaptezeci de ani, cu păr cânepiu, obraji rumeni, bucălaţi şi o permanentă expresie de teamă, de fapt nesiguranţă, în ochii fără culoare precisă. Un inel cu smarald sclipea pe arătătorul mâinii stângi, scăfârlia de diamant a unui ac însufleţea lavaliera ostenită. Proprietar cuprins cândva, acum aproape scăpătat, domnul Butculescu avea veleităţi artistice, adora în secret să fie considerat un original, iar existenţa măruntă, osândită de sărăciri succesive, să fie taxată drept boemă.

— Ce-aţi mai scris, domnule Cicerone? se interesă cu triluri de ciocârlie Zinca.

Ţinea sprâncenele ridicate – „această mimică expresivă vă face să păreţi mult mai tânără“, asigura C.T. în *La Roumanie, journal conservateur démocrate, directeur politique Thomas Comarashesco* – degetele fără astâmpăr încurcau ciucurii centurii de mătase.

Zoe şi Zizine, aceiaşi zulufi, aceleaşi rochii, aceleaşi expresii mirate, întinseră girurile înainte:

— Ce-ai mai scris, domnule Cicerone? Ah, citeşte-ne, pur şi simplu nu mai avem răbdare.

— Nu mai avem răbdare, reluă Zinca.

Zoe presupuse timidă, fluturând genele:

— Ceva delicat şi suav ca de obicei…

— Suav, şopti Zizine.

— Suav, reluă ca un ecou Zoe.

Cicerone Butculescu, umflat păun, încercă să se apere:

— Mă răsfăţaţi, doamnele mele, sunteţi prea bune. Vă rămân însă recunoscător, ca părinte al unor modeste încercări…

— Modeste? se miră Zoe.

Zinca repetă, ridicând puţin diapazonul:

— Modeste?!

— Auzi, modeste! păru consternată Zizine. Dumneata eşti prea modest, domnule Cicerone. Haide, citeşte, nimic nu te poate scăpa de corvoadă, iar pe noi nu ai dreptul să ne lipseşti de-un regal.

— Nimic, suflară Zinca şi Zoe.

Butculescu, fericit, scoase o hârtie din buzunarul de la piept.

— Dinaintea unor făpturi atât de graţioase nu pot opune nici un fel de rezistenţă. Sunt total dezarmat.

Zoe, Zinca şi Zizine se priviră fermecate:

„E desăvârşit! Câtă gentileţe, cât apropou!“

Butculescu, rotund, ponosit dar elegant, se scuză parafrazând cu ipocrizie naivă:

— Aţi vrut-o, doamnele mele.

— Am vrut-o, chicoti Zinca, şi o s-o vrem totdeauna.

— Totdeauna, totdeauna…

— Ei bine, ascultaţi… Stihurile le-am încropit azi-noapte, când am băgat de seamă că am pierdut un nasture.

— Un nasture?

— Un nasture?!

— Un nasture! se prăpădi de uimire Zoe.

Domnul Cicerone încercă să râdă filosofic:

— Nasture! Şi asta n-ar fi fost o dramă, să zicem că împrumutam unul de la alt veston. Dezolant era că nici măcar n-aveam ac cu aţă. Din deruta, din descumpănirea mea, s-au iscat atunci versurile singure!

Zinca se extazie:

— Ce artist! Dintr-un amănunt pe care unii l-ar putea socoti vulgar…

O opriră privirile Zoei şi ale Zizinei.

— Vroiam să spun…

Cicerone Butculescu zâmbi superior şi decretă:

— Totul devine vulgar într-o epocă vulgară. Simţămintele alese însă înnobilează până şi pietrele pe care păşim.

Algiencele căzură simultan pe spatele canapelei Biedermeyer, îşi pocniră simultan palmele. Zoe îşi reveni prima.

— Hotărât, domnule Cicerone, ai astăzi o zi extraordinară. N-am auzit în viaţa mea atâtea panseuri pline de miez.

— Pline de miez, sublinie Zinca. Zoe a exprimat minunat ceea ce simţim.

Zizine îşi clătină zulufii:

— Minunat! Zoe e o filosoafă. Papa gândea la fel.

Speriat ca observaţiile legate de propria-i persoană să nu sece, nerăbdător să culeagă aplauze, domnul Butculescu se ridică şi îşi drese glasul. Căută felia de perete nud, între o cadră cu zeci de fotografii mici şi un orologiu cu flori de alamă, şi ridică un braţ arc deasupra capului – mişcarea bine cunoscută a actriţei Vanda de Bonza de la Comedia Franceză.

> — Voi ţese un mantou iubitei mele!
> Stofă îmi vor rostui cocorii, ciugulind norii,
> Dantelă voi fura din spuma mării!
> Nasturii îi voi încropi din stele,
> Căptuşeală din negura serii,
> Iar la butonieră, deasupra inimii
> Făptura mea, trandafir roşu Crimson-Glory!

— Minunat! exclamă sincer fermecată Zizine. Ah, sunteţi mai straşnic decât însuşi Ermette Novelli. L-am văzut în Kean la Teatrul Liric şi nu m-am simţit nici pe departe atât de emoţionată.

— Nici pe departe… Fruntea Zincăi se încreţi. Asta s-a întâmplat în 1907.

— 1908, corectă Zoe. 14 decembrie. Era ziua lui nenea Lăscăruş. Nu ţii minte? După aceea ne-a dus la Capşa. Doamna Miclescu avea o pălărie cam excentrică. Am mâncat *tripes à la mode de Caen* şi am băut o sticlă de Veuve Binet sec. Am avut după aceea, toate trei, o noapte grozav de neliniştită. Până n-am luat un clistir…

Amuţi brusc şi se făcu roşie sfeclă. Zinca şi Zizine o priviră consternate. Butculescu, bine crescut, încercă să treacă peste incident.

— Evident, sunt versuri uşoare, fără pretenţii. Evenimentele însă pe care suntem obligaţi să le trăim, să le suportăm zilnic…

— Adevărat! sări Zinca. Suportăm! Suporţi dar nu te obişnuieşti niciodată…

— …pot totuşi genera emoţiuni artistice.

Zizine îşi îndreptă ochii spre colţul icoanelor.

— Poate că Providenţa nu ne-a hărăzit întâmplător asemenea încercări. Suferinţa îi face pe oameni mai buni…

— Iată un mod de a cugeta extrem de înţelept! emise domnul Cicerone, care cultiva cu perseverenţă stilul aforistic. Să te îmbeţi de aroma rozelor, ignorându-le spinii.

Zinca, uşor geloasă, îşi netezi faldurile rochiei de canavăţ. Jeurile şi lanţurile zornăiră clopoţei de sanie.

— Nu ştiu ca vreuna din noi să fi fost o singură dată în viaţa ei ticăloasă şi nu văd cum am deveni mai bune plătind astăzi kiloul de unt proaspăt 20 de lei, cafeaua 40, orezul 15, nucile patru lei suta de bucăţi. Ultima colivă pentru papa a fost o ruşine…

Zoe şi Zizine se priviră consternate. O cucoană adevărată nu-şi etalează în public niciodată jena financiară, mai ales în prezenţa unui domn. Poţi fi cât de flămândă, dar n-ai să iei mai mult de două ori din farfurioara cu prăjiturele uscate, discuţiile vor rămâne suave şi spirituale, de pildă: a înflorit livada, nopţile sunt epatante, licuricii agaţă cercei în tufişurile de lămâiţă sau, ah!, am citit o carte profund interesantă *Ceea ce pot să spun*, de Arthur Meyer. Ce

pagini pline de viaţă! Un trecut întreg atât de recent şi totuşi atât de depărtat – diferenţa faţă de ziua de azi îl îndepărtează – îţi defilează dinaintea ochilor. Odinioară stăpâneau evantaiul şi dantela, astăzi argintul, banul brut văduvit de orice eufemisme care-l făceau politicos…

Ce rost are să vorbeşti despre soba rece şi persoanele vulgare întâlnite la tot pasul, de ghetele cumpărate cândva la Royal Shoe, astăzi lamentabile, găurite, nu poţi ieşi din casă dacă plouă, despre obrăznicia Anicăi, flămândă ca şi stăpânele ei şi care n-au mai mâncat o aripă de pui de… Oh, nu, ce rost are să-ţi aduci aminte! E ca şi cum ai pomeni despre sacoul ponosit al domnului Cicerone, ca şi cum i-ai observa manşetele frănjurite, pantalonii osteniţi, paltonul transformat dintr-o uniformă *bleu-horizon*. O doamnă trece cu delicateţe peste asemenea amănunte, nu le observă, ochii nu coboară mai jos de bărbia interlocutorului, spre a nu-l pune în încurcătură.

— E nemaiauzit! exclamă Zinca. M-am întâlnit cu Mathilde la poştă… Mathilde Filitti. Mi-a povestit ceva extraordinar!

Zoe şi Zizine îşi încordară gâturile de stârc, domnul Butculescu, afectând o indiferenţă filosofică dar amabilă – „mă interesează tot ce spuneţi pentru că sunt un gentilom iar doamnele, indiferent de vârstă, căprioare firave ce trebuie tratate cu condescendenţă“ – arboră un surâs îngăduitor care friza atenţia.

— Ce ţi-a povestit? întrebă sufocată Zoe.

— Ce ţi-a povestit?

— Ei bine! izbucni Zinca, la ceaiul Michettei Lahovary, cucoanele au venit cu linguriţa de zahăr în poşetă. A fost o hotărâre spontană.

Cicerone Butculescu îşi pipăi fluturele de la gât, apoi cotleţii ninşi, parcă lipiţi sub tâmplele de vanilie ale blondului încărunţit.

— Natural! Zahărul a ajuns douăzeci de lei şi numai dacă-l găseşti. Nu mă pot împiedica să reflectez! În 1906,

intendentul nostru primea o sută cincizeci de lei pe lună. Şi nu exagerez când afirm că o duzină de ouă costa cinci parale, cu un leu umpleai un sac de pâine, patru lei era kilogramul de lumânări de biserică…

— Acum au ajuns treizeci, suspină Zinca. A fost o epocă de aur pe care mi-e teamă că n-am apreciat-o îndeajuns. Ţii minte, Zizine, când ne-a dus papa la iarmarocul din Bălteşti? Am dejunat la birtul acela din Piaţa Mare… N-o să mă credeţi, domnule Cicerone, dar cu nouăzeci de bani am mâncat patru persoane, pe săturate. Aveam sentimentul că m-am umflat ca broasca aceea a lui La Fontaine.

Zoe oftă cu ochii înfipţi în tavan:

— Se vor mai întoarce vreodată vremurile acelea? Vom mai apuca să trăim ca înainte?

— Vom mai apuca? repetară Zinca şi Zizine.

Domnul Butculescu îşi drese glasul şi emise sibilinic:

— Nimic şi niciodată nu e ca mai înainte, atunci când avem de-a face, nu-i aşa, cu un eveniment, un deces important, un război, o hotărâre capitală.

— Ah, domnule Cicerone, ciripi Zoe, nu vă îngădui să fiţi atât de pesimist, căci am ajuns să ne hrănim doar cu speranţe.

— Speranţe…, îngânară Zinca şi Zizine.

— Doamnele mele, v-am dat o lege ştiinţifică, implacabilă şi nu cunosc nimic care ar putea-o determina să fie mai blândă.

— Ce faci, Butculescule? Iar filozoficeşti?

Algiencele tresăriră puternic şi întoarseră capetele spre uşă. O bătrână de vreo şaptezeci de ani înaintă spre mijlocul odăii. Era înaltă, noduroasă şi, deşi se ajuta de un baston cu măciulie de argint, o simţeai puternică şi plină de vlagă.

Butculescu, fâstâcit, îşi pierdu instantaneu aplombul. Se ridică îndoindu-şi mijlocul grăsun.

— Sărut mâinile, coană Aristiţă.

Ar fi zbughit-o pe uşă, abia-şi stăpânea tremurul picioarelor. Toată plăcerea vizitelor zilnice la surorile Algiu era stricată de spaima acestor apariţii inopinate ale Vernească. Nu putea fi ocolită, pica din senin când avea chef şi te bombarda cu observaţii dezagreabile tot după chef.

Bătrâna făcu un semn cu mâna „nu-mi bate capul“ şi se lăsă greoaie într-unul din cele două fotolii, cu ciucuri de mătase.

Zoe, Zinca şi Zizine o priveau consternate, gândind la unison:

„Ah, obiceiul ăsta detestabil al Anicăi de a lăsa uşile vraişte! Am ajuns la cheremul slugilor…“

Femeia de fapt nu era vinovată. Vernească dăduse buzna în casă şi-o împiedicase să-i anunţe sosirea. „Lasă farafastâcurile, fetico!“

Aristiţă Vernescu îşi înnodă degetele pe măciulia bastonului proptit între genunchi şi le azvârli o privire sarcastică:

— Şi voi ce-aţi amuţit aşa, căprioarelor? Sau v-or fi ameţit cugetările dumnealui? Ia mai cugetă, Butculescule, să te auză şi maica. Mi-era chiar dor de o conversaţie inteligentă, de niscai stihuri, aşa cum ştii să le potriveşti.

Zoe se agăţă fericită de propunerea Vernească:

— Oh, Aristiţa, ne-a citit domnul Cicerone o poezie adorabilă. De mult n-am auzit ceva atât de inspirat…

— I-auzi! se miră bătrâna. Te-ascult, fătul meu.

Butculescu, roşu, cu răsuflarea tăiată de jenă, încerca să se tragă spre uşă:

— Scuză-mă, coană Aristiţa, trebuie negreşit să plec. O afacere extrem de importantă…

— *Foutez-moi la paix!* N-ai avut în viaţa ta o singură daravelă importantă. Ai schimbat crăvăţi, ai tăiat bonuri şi-ai plimbat câinele pe uliţa mare. Te găsi acuma zorul!

— Aristiţo! suflă speriată Zinca.

Zoe şi Zizine deschiseră doar gura, incapabile să articuleze vreun sunet. Butculescu făcu un ultim pas spre uşă. Încercă să zâmbească:

— Aşa e dumneaei, coana Aristiţa! Maliţioasă. Ştim cu toţii însă ce inimă are…

— De gâde care trage în ţeapă! i-o reteză Vernеasca. Spui, domnule, poezioara aia sau aştepţi să te îmbii cu ciomagul?

— Altă dată… Vă rog, altă dată… Sunt în mare întârziere… Omagiile mele… Sărut mâinile… Vă mulţumesc pentru amabila recepţie…

Reuşi să deschidă uşa şi de pe coridor i se auziră paşii precipitaţi. Bătrâna dădu din umeri.

— Ăsta-i zălud.

— E un bărbat extrem de loial, cu o viaţă cât se poate de onorabilă, îndrăzni Zinca. Nu ştiu ce i se poate reproşa în afară de o politeţe desăvârşită.

— Neghiobia, fata mea. Cu cât are, semeni o moşioară potrivită… Ia ascultă, parcă-l auzii pe nătântocul ăla pomenind de „amabila recepţie“. Cu ce l-aţi tratarisit?

Surorile se priviră stânjenite. Asta era Aristiţa, te punea totdeauna în situaţii extraordinare. Cine, din tot târgul, îşi mai putea permite să ofere oaspeţilor măcar o cafea Franck – surogatul acela oribil – cât de cât îndulcită? Situaţia era unanim acceptată şi în vizită ezitai să ceri chiar un pahar cu apă, pentru a nu sili gazda jenată să ţi-l aducă pe o tavă complet chealã.

Zoe îşi frânse inconştient degetele:

— Parcă mai avem un rest de dulceaţă de afine.

Asta vrusese s-audă şi Vernеasca.

— Bună şi aia! Nu-ş ce am de la o vreme, dar mă scol tot cu limba încleiată.

Zoe părăsi încăperea cu paşi târşiţi. Bătrâna se miră:

— Da’ ce, voi nu mai aveţi slujnică? Sau o ţineţi doar să aibă cu cine se întinde ordonănţile?

Zinca şi Zizine îşi muşcară buzele. Cum să laşi servanta să umble la singurul borcan de dulceaţă din casă păstrat cu sfinţenie pentru colita rebelă a Zincăi? Nici prafurile de la spiţerie n-o încuiau mai vârtos…

Zoe puse tăviţa pe o măsuţă scundă şi se retrase sfioasă lângă fereastră. Vernească privi farfurioara strâmbându-se:

— Bine faci, fetiţo, că eşti chibzuită. Ce-i drept, a risipit taică-tău destul şi pentru voi…

Zizine începu să frământe capătul şnurului de la centură. Rosti luându-şi inima în dinţi:

— Aşa au fost dumnealor în familie. Nici unchiul Mandache n-a lăsat mare lucru…

Bătrâna sări arsă, abandonând cu zgomot farfurioara şi linguriţa.

— Ba, pardon! Când m-am măritat cu Grigore, tata mi-a dat Dobrenii, Lunca şi Frumuşica, başca două rânduri de case şi o mie de poli de aur. M-a scos la covrigi calici Grigore cu speculaţiile dumnealui.

— L-ai iubit mult, şopti Zoe, fericită că poate domoli printr-o observaţie amabilă înverşunarea bătrânei.

Aristiţa Vernescu săltă dispreţuitoare din umeri:

— Pe dracu’! Eram oaie şi mă uitam în gura lui ca la popă… Cam râncedă!

Zoe, Zinca şi Zizine săltară nedumerite capetele.

— Ce?!

— Dulceaţa… îmi coclii gura!… Da’ ce-auzii în târg! C-aţi cheltuit o grămadă de parale la Mandy. De poze vă arde vouă acum? Umblaţi cu botinele sparte, rochiile atârnă pe voi ciugulite de ciori şi vă faceţi portrete.

— Ce vezi rău aici, Aristiţo? întrebă Zoe. O buclişoară încleiată cu sacâz i se desprinsese şi atârna ca un melcişor pe frunte. Peste două luni e ziua lui tanti Nathalia şi ne-am gândit să-i facem o surpriză.

— Da, o surpriză, reluă Zinca însufleţită. Îi dăruim fotografiile noastre în rame brodate cu fir de argint. Motivele sunt deosebite, desigur. Eu am ales crini albi,

Zoica miozotişi şi Zizine brânduşe. Încastrăm la colţuri şi câte o *pierre de lune*.

Vernеasca pufni pe nări:

— Uite la ce fleacuri le taie capul! O ţin şalele pe moşneagă de chipurile voastre! Mai bine i-aţi trânti colea o ciozvârtă de miel şi o kilă de mastică şi încaltea ar avea o bucurie!

— Cred că azi eşti prost dispusă, spuse Zoe ofensată. Există în viaţă lucruri înălţătoare…

Aristiţa Vernescu o întrerupse izbind cu pumnul în gheridon.

— Nimic nu-i mai înălţător decât *stomahul*, că eşti crai ori opincă! Şi p-ormă nu pricep, de ce a trebuit să vă trageţi toate în pozǎ? N-ajungea una singură? Cruţaţi-vă frănculeţii, dragele mele.

— Cum adică ajungea una singură? Suntem trei.

— Toate trei, aceeaşi căpăţână de vrabie. Nu vă holbaţi la mine, holbaţi-vă în mirază! Vă ştie o urbe întreagă: „Zânele sau caii de dric“, că prea zornăiţi din toate încheieturile şi umblaţi cernite ca cioclii. Vă imita deunăzi Catiţa grecoteiului. Ce Novelli, ce Granier! Acolo să fi văzut teatru! Îşi strâmbă vocea, încercând să reproducă ciripitul Algiencelor: Bună ziua… Bună ziua… Bună ziua… Am venit… Am venit… Am venit… Să vă spunem… Să vă spunem… Să vă spunem… Că lui papa… lui papa… lui papa… I-a intrat un bondar în şezut!

— Ce oroare! exclamă Zinca abia stăpânindu-şi lacrimile. Nu mi-o închipuiam pe Catiţa atât de lipsită de inimă.

— Lipsită de…

Zoe îşi muşcă buzele.

— Zi mai departe, fata mea! hohoti Vernеasca. Fiecare din voi cugetă cu miez, ca şi nătângul ăla de monsieur Cicerone… A cheltuit taică-tău cu voi un sac de galbeni să vă ţie prin pensioane – numai eu ştiu cât îl costa belgianca aia din Iaşi – să vă scoată, vezi Doamne, cu cărţi pecetluite şi ce-a izbutit? Trei netoate care se izmenesc pe franţuzeşte

şi n-au fost în stare să arcănească un singur crac de izmană în bătătură.

Zizine izbucni în plâns.

— Eu nu mai suport…

— Istericale! Şi nu mieuna că mă enervează.

În realitate era flămândă şi furioasă. O pornise de dimineaţă într-un turneu de vizite şi nu izbutise să se aleagă decât cu o linguriţă mânjită cu dulceaţă. Trăsese nădejdea ca măcar la Algience să-şi ameţească foamea. „Un blid cu ceva cald acolo, şi o bucăţică de mestecat… Şi doar am văzut fiertură pe plită. S-au calicit şi proastele astea…“

Uşa deschisă de o mână hotărâtă o făcu să-şi uite nemulţumirea. Un bărbat de vârstă mijlocie, în uniformă de general, destul de înalt, sec şi subţire, se opri în prag, cuprinzând dintr-o singură privire încăperea. Bărbia încăpăţânată, nasul fin cu nări nervoase, ochii duri, fără umbră de zâmbet, impuneau. Îşi înfipse monoclul sub sprânceana stângă şi se uită ostentativ la Aristiţa Vernescu.

Bătrâna îi zâmbi cu ironie mieroasă.

— Da, *mon cher neveu*, sunt chiar eu, tante Aristiţa, sora mă-tii.

Bărbatul nu se clinti, cercetând-o cu insolenţă studiată. Algiencele, sufocate de surpriză, încremeniseră pe canapea.

— Mă devizajezi cu mult interes şi mă simt flatarisită. Dar uitaşi să te închini de bun găsit, nepoate, ori printre răcani nu-i de bon ton?

Parcă satisfăcut de ceea ce constatase, generalul îşi scoase monoclul şi înaintă câţiva paşi. Se adresă tăios Algiencelor:

— De ce o primiţi pe scorpia asta? Daţi-o afară! Acum, imediat!

Zoe, Zinca şi Zizine se făcură mototol icnind:

— Dimitrie!

Iritat, generalul se răsuci spre bătrână, poruncind scurt:

— Ieşi!

O flacără verde reteză căutătura Vernească.

— Apăi, fătul meu, nu domnia ta îmi porunceşte cărările!

— Ba ţi le poruncesc! Ieşi, ori pun ostaşul să te scoată în pinteni.

Bătrâna se ridică greoaie.

— Hm, chibzuiam că te-ai mai subţiat prin cele străinătăţi, dar văd că ai rămas hapsân şi mojic ca şi tac'tu. Mă duc, nepoate, dar ţine minte că rândul viitor te scoţ eu. Şi nu în pinteni! Ba cu biciul, ca pe hoţii de cai şi ţiganii robi!

Se auzea doar pendula. Surorile Algiu, atât de tulburate încât păreau ţepene, îşi ţineau răsuflarea, nu îndrăzneau să facă cea mai mică mişcare. Prin botinele din piele moale de Rusia, acum sparte şi ponosite, generalul Dimitrie Dabija le vedea degetele chircite de aşteptare. Le cântări cu o privire rece. Rămăseseră la fel de caraghioase ca şi în copilăria lui. Aceleaşi expresii de cocostârc speriat, aceleaşi rochii odioase plouate cu jeuri, mereu lanţuri şi lănţujele, tot „anglaisele" lansate de Eugenia de Montijo acum patruzeci şi mai bine de ani.

„Nişte nenorocite!" reflectă Dabija lăsându-şi ochii să alunece în lungul pereţilor. Într-o cadră de bronz, aşezată lângă fereastra înaltă, perdeluită de draperii groase cu ciucuri albaştri, priveau – din vreo treizeci de fotografii mici şi ovale – figuri ţepene cu aerul de neconfundat al celuilalt veac.

„Galeria străbunilor", rânji Dabija. Nenea Iliuţă, gras, jovial şi cu zâmbet parşiv, tatăl cretinelor care tremură acum pe canapea… Ăsta-i bunicul, proprietar a opt mii de fălci, prieten cu Theodor Diamant şi la fel de ţicnit. Ăla a dat faliment la Scăieni, iar pe bunicul l-au pus neamurile sub interdicţie. Uite-l şi pe unchiul mare Ionaş, hauptman într-un regiment de ulani. A murit la Essen, însurat cu o Gertrude oarecare… Aici e mama, nepoata lui nenea Iliuţă şi soră cu vipera asta de Aristiţa. Suplă, distinsă, rece şi indiferentă… Spre deosebire de ceilalţi e extrem de

naturală. Poate pentru că toată viaţa a părut neînsufleţită. Bucata de carton, depărtarea, nefiinţa n-au avut ce să-i ia… O chema Zaïr. O pasiune scurtă şi întâmplătoare a bunicii pentru Voltaire… Bunica, altă zurlie. Îşi închipuia că seamănă cu Flora lui Tizian şi scandaliza lumea umblând pe la baluri aproape despuiată, cu roze în plete. Îşi inventase un gen, îşi exagerase pasiunea pentru flori, invitaţiile le semna *Flore, déesse des Jardins et mère du Printemps…* Fetele, Zaïr şi Aristiţa, nu i-au semănat.

Se răsuci brusc spre bătrâne:

— Să n-o mai primiţi pe Aristiţa!

Bătrânele, încremenite până acum, tresăriră. Zoe cuteză:

— Dar, Dimitrie, gândeşte-te! E verişoara noastră…

— Sora lui Zaïr, completă Zinca.

Zizine precizã:

— A mamei tale.

— De-ajuns! Îmi cunosc neamurile, nu trebuie să-mi faceţi acum introducerile. Femeia asta e un monstru. De când o cunosc spionează, colportează, vârâ intrigi, cerşeşte, trişează la cărţi. Scurt, nu vreau s-o mai văd pe aici.

— Ai de gând să mai…

Zinca îşi înghiţi cuvintele. Totdeauna le impresionase nepotul ăsta, nepot de vară, aşa cum le impresionau un glas autoritar, o fire voluntară sau prea impulsivă, izbucnirile de personalitate indiferent din partea cui ar fi venit.

— Da, râse scurt generalul Dabija, am de gând să mai vin. Vă sunt nepot, trebuie să am grijă de voi.

Bătrânele clipiră emoţionate. Nu simţeau sarcasmul şi orice intenţie de gentileţe, cât de firavă, le mişca până la lacrimi. Zizine suspină şi, ca să-şi ascundă tulburarea, aprinse lampa cu gaz aerian. Se întoarse spre surori:

— Bună seara.

Zinca şi Zoe se ridicară automat şi, făcându-şi reverenţe reciproce, îşi dădură bineţe una alteia:

— Bună seara.

— Bună seara…

Ţinându-şi graţios faldurile rochiilor, se înclinară şi în faţa generalului, rostind în cor:

— Bună seara.

— Mda, mormăi Dabija. Bună seara… Altfel cum o mai duceţi?

— Aşa cum ştii, Dimitrie, spuse Zinca, aşezându-se. Nimic nou. În viaţa noastră nu se întâmplă nimic extraordinar.

Generalul o privi fix: „Nimic extraordinar… E război, un război crâncen, cumplit, s-a răsturnat lumea şi nimic nu s-a întâmplat nou pentru ele în cinci sau şase ani de când nu ne-am văzut. Exact şase ani! La nunta Colettei…“

Se uită ostentativ la pereţii cu tapetul jumulit, la lampa ciobită, la poltroanele cu ciucuri ştirbi.

— Se pare că n-o duceţi strălucit.

Bătrânele roşiră. Zizine rosti cu ochii în Hamadahul stins de pe podele:

— Da, n-am putea susţine lucrul acesta fără a exagera puţin.

— …puţin, repetă Zinca.

Zoe vorbi cu glas tremurat:

— Ştii, Dimitrie, că papa nu ne-a lăsat mare lucru şi poate nici noi n-am fost nişte administratoare abile. Iar războiul ne-a… ne-a cam dezechilibrat.

— Asta mi-am şi închipuit şi m-am gândit să vă procur un venit suplimentar.

Bătrânele îşi întinseră girurile înnodate. Zinca şopti:

— Îţi suntem recunoscătoare, Dimitrie, dar nu trebuie să faci sacrificii pentru noi…

— …pentru noi, se tânguiră celelalte.

Dabija dădu sâcâit din mână. Mutra Anicăi, rotundă, morocănoasă, cu un tulpan gălbui alunecat pe o ureche, se ivi în crăpătura uşii:

— Mâncaţi astă-seară ori ba?

Generalul, iritat, întrebă tăios:

— Asta n-a învăţat că trebuie să bată la uşă? Afară!

Anica pieri înainte de a fi auzit ultima silabă. Zinca explică fâstâcită:

— Poate că am obişnuit-o prost, dar noi nu avem secrete. Iar astăzi e foarte greu să găseşti o slujnică stilată.

Dabija n-o mai ascultă. Se aşează într-un fotoliu cu spinarea în formă de liră şi îşi aprinse o ţigaretă.

— Ce faceţi voi cu aripa din spatele casei?

— Am încuiat-o imediat după moartea lui papa. Era greu de întreţinut şi apoi noi nu dăm recepţii, nu vin mai mult de două sau trei persoane să ne vadă. Ne ajung odăile de aici, din faţă. O dată pe an deretică Anica, ştii, ca să nu se degradeze prea tare…

— Înţeleg. O închiriez eu.

— Vrei să locuieşti împreună cu noi?

Generalul evită răspunsul. Se interesă sec:

— Ce pretenţii aveţi?

Bătrânele se priviră speriate. Dumnezeule, prea multe evenimente pentru o singură zi!

— Dar nu ne-am decis încă, susură Zizine.

— Atunci grăbiţi-vă. Peste jumătate de ceas trebuie să fiu la Statul-Major.

— Cred… Zoe îşi căuta cuvintele: Poate că ar trebui să ne mai gândim puţin înainte de a lua o hotărâre atât de importantă.

Zinca ţinu isonul:

— Ne-am obişnuit să trăim singure, Dimitrie.

— Ştiţi perfect de bine, spuse Dabija, că nu puteţi fi deranjate, aripa e complet separată, are intrarea şi atenansele ei…

Completă în gând: „Doar nu era să-şi primească nenea Iliuţă damele aici, sub patronajul vostru…“

Scoase o pungă din piele fină şi numără cinci poli de aur.

— Aveţi aici chiria anticipată pe două luni.

Bătrânele se dădură înapoi, arse parcă de strălucirea metalului.

— Dimitrie, dar…

— E un fapt stabilit. Vreau cheile!

Zinca se ridică împleticită şi deschise cu mâini tremurânde un tabernacol uriaş, monstru sumbru care domina peretele opus ferestrei, întinse colanul desluşind:

— Uite, asta e de la uşa cu marchiză… Asta de la biroul lui papa… Ştii cât îi plăcea să facă pe misteriosul… Am păstrat şi cheia de la Fichet-ul lui. Dacă te interesează…

Dabija le vârî în buzunarul mantalei – acum băgară de seamă că nici măcar nu se dezbrăcase – cu un gest neglijent.

— Mai avem de pus la punct două chestiuni! Nimeni nu trebuie să afle de aranjamentul nostru. Reţineţi! Absolut nimeni, nici măcar slujnica.

— Chibzuiam s-o punem mâine să scuture, să deretice niţeluş, să frece argintăria de la Berlin… Am folosit-o ultima oară la parastasul lui papa de şapte ani…

Dabija declară răspicat:

— Nu e necesar. A doua problemă: pretind o lipsă de curiozitate fără prilej de abatere. Nu iscodiţi, nu lipiţi ochiul servantei de gaura cheii. Stăpâniţi-vă nedumeririle. Siliţi-vă să vă fie indiferent cine vine, sau de ce vine, consideraţi pentru o bucată de vreme că aripa din spate nu există!

Zizine exclamă gâtuită:

— Drept cine ne iei, Dimitrie?!

— Drept cine?!

— Papa a trăit treizeci de ani retras acolo, şi noi n-am ridicat nici măcar colţul perdelei, când ştiam că se întoarce acasă acompaniat.

— Perfect! spuse Dabija culegându-şi chipiul de pe gheridon. Încercaţi să nu vă schimbaţi obiceiurile. Sărut mâinile.

3

Popota ofiţerilor din Divizia 8 infanterie fusese instalată în „parloarul“ fostului pensionat de fete din N., Domniţa Ruxandra. Era o sală rotundă cu trei ferestre largi, care dădeau spre grădină şi vreo douăzeci de mese rechiziţionate de la confiseria Minerva, „casă veche şi de mare încredere, având colaborarea preţioasă a simpaticei Duduia Olimpia“. Pe ziduri fuseseră uitate tablourile corpului didactic – în general femei ţanţoşe, pieptoase şi înfoiate, dând impresia că toate au fost imortalizate pe pânză la imposibila vârstă de mijloc – şi fotografiile Princess-Portrait ale premiantelor. Chipuri cuminţi cu obraji puri, şi aerul melancolic al bolnavilor de plămâni. Frunţile sunt încinse în cununiţe de flori, fetele au în poale câte o carte de rugăciuni. Degetul arătător e ţinut prizonier între file, ca semn…

Încăperea era aproape plină. Stăruiau un fum uşor, albăstrui, parcă mai des în preajma pântecelui de sticlă al lămpilor de gaz, o rumoare specifică de discuţii purtate pe ton moderat şi clinchet de veselă şi tacâmuri.

La una din mese, trei bărbaţi cam de aceeaşi vârstă – douăzeci şi opt sau treizeci de ani – fumau gânditori, observându-se cu interes abia camuflat. Cel mai înalt, chipeş, foarte brun, cu o figură specifică de meridional şi epoleţi de căpitan, îşi privi încă o dată ceasul.

— Mi s-a spus că nu întârzie.

Cel din faţa lui, un maior bucăliu, având o expresie de permanentă bună dispoziţie, surâse:

— Am căpătat exact aceeaşi informaţie.

— Mai sunt şase minute, observă cel de al treilea, un bărbat subţire până la străveziu.

Capul de berbec, îngust, avea distincţie, mâinile delicate şi nervoase erau de muzicant. Părea şi se simţea de fapt nelaîndemână în uniforma de maior, îşi răsucea mereu gâtul cu o mişcare caracteristică, încercând să se elibereze din strânsoarea tunicii.

Căpitanul îi strecură o privire scurtă:

„Aş fi curios să-l văd pe ăsta cum ţine o puşcă… Şi numele-i de lăutar… Teodorini parcă a spus… Exact, Valeriu Teodorini. Lăutar subţire…“

Îşi mută privirea spre celălalt, care-l cerceta la rândul lui pe faţă, zâmbind.

„Ce-o fi cu individul de-i arde de râs?! Parc-ar auzi tot timpul butade şi nu Dicke Berthele lui Wilhelm… Inginer cartograf… Hm! Acuma-i război, dar ce dracu’ faci în ţivilie cu asemenea profesie?… Am avut un coleg la Lazăr, Roşianu, mă întreb dacă or fi neamuri…“

— Mai e un minut, anunţă Teodorini.

Un colonel de la o masă vecină îl auzi. Îi surâse peste umăr.

— Peste exact cincizeci de secunde se va deschide uşa. Ţii un rămăşag?

— Nu fi neloaial, dragă, râse cineva. Ştii bine că băiatul pierde chiar dacă…

Amuţi. Dimitrie Dabija traversa încăperea.

„În pas de defilare“, fu ultima reflecţie a căpitanului, sărind în picioare. Un zgomot general, scaune date la o parte şi cizme înfipte în duşumea simultan spuneau mai multe despre autoritatea sumbră a lui Dabija, decât toate legendele care circulau printre gradaţii armatei române.

Dabija salută scurt, având aerul că nu vede pe nimeni. Un gest evaziv invită ofiţerii să-şi reia locurile la masă. Îi scrută rapid pe cei trei şi îşi prinse gânditor bărbia în palmă. Pe mâna masculină, puternică dar cu articulaţii fine, strălucea

un inel sigiliu; o urmă de schijă, adâncă, îi găurea încheietura, lângă ceasul-brăţară.

— Domnii mei, începu pe un ton scăzut – glasul în ciuda liniştii părea că vibrează – v-am convocat aici pentru a face cunoştinţă cu dumneavoastră, colaboratorii mei, cu câteva ceasuri mai devreme. Din câte sunt informat, aţi sosit în cursul zilei de azi.

— Da, domnule general.

Dabija cercetă chipul bărbătesc, de o masculinitate agresivă si tuşi uşor:

— Dumneata eşti căpitanul Ioanid… Alexandru Ioanid, noul meu aghiotant.

— La ordinele dumneavoastră!

— Mda… Perfect. Sper să fii la înălţimea importantei dumitale funcţii. Pretind competenţă, onestitate, conştiinciozitate şi promptitudine.

— Am înţeles, domnule general.

Îşi mută privirea:

— Maiorul Gheorghe Roşianu… Tonul era ambiguu, oscila între interogaţie şi precizare.

— La ordin…

— Lasă!

— Permiteţi-mi o mică rectificare. Sunt maiorul Gogu Roşianu şi nu Gheorghe. S-ar putea crea confuzii nedorite.

În ochi îi stăruia o scânteie de râs. Ai fi zis că găseşte situaţia extrem de comică, amuzante în general toate fenomenele, determinările şi categoriile din spaţiul finit şi infinit: aici, sau o sută de kilometri mai la sud – pe linia frontului – în Europa, în lume, în Univers.

Generalul Dabija, pe care nimeni nu-l văzuse zâmbind din copilărie, îl învălui într-o privire de gheaţă:

— Nu-mi plac subalternii veseli. Unde ai făcut studiile?

— În Germania, la Tübingen, promoţia 1911.

— Au dascăli buni, observă Dabija fără nuanţe.

„Şcolarii-s imbecili, completă în gând căpitanul Ioanid. Asta a vrut să spună…“

În sala de mese, liniştea era desăvârşită. Ofiţerii rămăseseră cu ţigările neaprinse între degete, nu îndrăzneau să frece chibriturile. Dabija păru dintr-o dată absent, ascultând fără să audă desluşirile maiorului Valeriu Teodorini.

…Ofiţer de contrainformaţii… absolvent al Conservatorului din Grenoble… „Hm, Grenoble! De ce Grenoble şi nu Paris, dacă tot au avut bani tat'su şi mă-sa să-l trimită în străinătate…?!“ …Detaşat de la Statul-Major al Diviziei 5…

— Vă mulţumesc, domnilor, mâine dimineaţă vă veţi lua în primire posturile. Dumneata, căpitane, mă vei însoţi într-o misiune, la Marele Cartier General. Plecarea – îşi consultă ceasul – la ora 5:33.

Schiţă aceeaşi mişcare rigidă din cap şi se ridică.

Când uşa se închise, o răsuflare unanimă însufleţi brusc popota. Chibrituri scăpărate cu nerăbdarea viciului, picioare desţepenite, trupuri care se relaxează în scaunele şubrede, din nou zvon de glasuri.

Maiorul Roşianu îşi pocni o palmă peste frunte şi îşi privi consternat colegii:

— Ce număr, domnule, ce număr! Vorbim între noi, amical. Auzi! Ora 5:33. De ce nu 5:30, de ce nu 5:45? Nici chefereul n-are ore atât de fistichii! E nebun! Nebun de-a binelea!

— În locul dumitale, spuse Ioanid, tot amical vorbind, aş fi mai prudent.

— Adică ce? O să mă raporteze dumnealui – arătă spre Teodorini – pentru că e de la contrainformaţii? Şi ce-o să-mi facă? Mă trimite în linia întâi şi basta! Dar scap, domnule, de balaur! Brr! Ce frig mi s-a făcut!

— A înăsprit probabil disciplina după festa lui Sturdza.

— Şi de-aia face cu noi dresură de circ? Fugi d-acilea, *mon cher*! Ăsta-i vestit de tânăr printre toţi pintenaţii Moldo-Valahiei. Nu l-a apucat acuma…

Maiorul Teodorini îşi dezmierdă degetele lungi.

— E un ostaş eminent, o capacitate. Dur, necruţător, dar a scos, fără îndoială, cele mai bune serii de ofiţeri infanterişti din ţară.

— Cu picioarele înainte, mersi!

Căpitanul Alexandru Ioanid râse încetişor:

— Are obsesia disciplinei şi a meticulozităţii. De, şcoală nemţească! Academia de Război din Berlin.

— Şi d-aia s-a strâmbat când a auzit că am studiat la Tübingen? Unde poftea să fac ingineria? La Chitila?

— Nu s-a strâmbat, interveni Teodorini. Adăugă gânditor: De altfel, acum îmi dau seama că practic nu-şi schimbă niciodată expresia. Nu zâmbeşte, nu se încruntă, nu se miră. Priveşte, atât!

Gogu Roşianu dădu din cap:

— Şi atunci îţi vine s-o iei la goană şi, oriunde ai face haltă, nu ţi se pare că ai ajuns destul de departe.

— Hm, făcu Ioanid… Nu susţin că-i un bărbat în compania căruia să te simţi la îndemână şi totuşi să nu uităm că el a cerut primul desfiinţarea bătăii în armată.

— Aşa e, confirmă Teodorini. În 1901.

Maiorul Roşianu ridică din umeri:

— Te cred şi eu! Ce să se mai ostenească, când te ucide doar cu răsuflarea? Auzi, că-s vesel!

Ceilalţi doi râseră şi Roşianu continuă:

— De unde ştie dumnealui că-s vesel? Frate-meu a căzut prizonier la Neajlov, maică-mea moare de foame la Bucureşti, bărbatul soră-mi a murit la Bazargic – era aghiotantul lui Basarabescu, alt geniu militar – şi eu chiui de bucurie!

— Ar trebui să-ţi controlezi expresia, spuse căpitanul Ioanid, conştient că emite o aberaţie.

— Cum s-o controlez, dom’le?! Asta-i fizionomia mea, zâmbăreaţă. Şi la nuntă şi la parastas tot ăla-s! Acum că m-a luat în gripă, să vezi că se ţine de capul meu!

— Asta în nici un caz, respinse Valeriu Teodorini. Nimeni n-a contestat vreodată corectitudinea absolută a lui Dabija.

De altfel, e atât de egal în conduită, încât nu-ţi poţi da seama pe cine are în graţie şi cine-i e dezagreabil. Puţin îi pasă ce sentimente nutreşti vizavi de el. Pretinde doar serviciu ireproşabil.

Gogu Roşianu clătină sceptic din cap. Ioanid îşi pipăi instinctiv piepţii tunicii, îşi luă cutia de ţigări Macedonia de pe masă şi se ridică.

— Eu vă salut. Am călătorit toată noaptea, în condiţii mizerabile…

— Ce spui?! se miră Gogu Roşianu. Eu am picat în caleaşcă à la Daumont, trasă de armăsari Lipizaner…

Căpitanul Ioanid râse.

— …şi mâine, mă scol în zori.

— Nu uita! strigă în urma lui Gogu Roşianu. Ora 5:33, *precisamente*!

Rămase câteva clipe cu ochii la uşa pe care dispăruse Ioanid, apoi se întoarse spre Teodorini.

— Pare un tip bine, deşi ăştia care răpun dintr-o privire o oaste de muieri sunt de obicei antipatici şi cam sărăcuţi cu duhul. Ce zicea că face în civilie?

— E aviator… Un as în materie. A fost al doilea după Blériot care a traversat Canalul Mânecii în avion. Au scris şi gazetele despre el…

— Ca să vezi! Nu seamănă deloc. Mi-am închipuit că-i artist.

— Nici unul nu semănăm cu ceea ce suntem în realitate, declară Teodorini.

— Poate, făcu maiorul Roşianu maşinal. Mi-e o sete teribilă… Auzi, aş da un an din viaţă acum, pentru o sticlă Elite-Sec-Binet.

Valeriu Teodorini privi lung înainte. El l-ar fi dat pentru cu totul altceva.

Mâna generalului Averescu alerga uimitor de repede, umplând filă după filă cu un scris înalt, strâns şi ascuţit. „E mai iute decât un copist de canţilerie încercat“, îşi spuneau

între ei subalternii cronometrând discret timpul rezervat unei singure pagini: două minute şi jumătate.

Din când în când, capul uscăţiv, cărunt, cu nas nervos, mustaţă deasă risipită în evantai şi un cioc subţire şi ascuţit amintind imaginea tradiţională a Satanei zugrăvită pe ziduri de biserică, se ridica şi ochii cu tăietură mongoloidă se opreau asupra portretelor regelui şi al reginei. Ferdinand din profil, pentru a-şi camufla urechile cărnoase, de liliac, gata parcă să zboare, cu pieptul ticsit de decoraţii, Maria splendidă, în mare toaletă cu *sautoir*-ul de perle al bunică-sii, Victoria, şi braţele – prea groase – retuşate de fotograful Curţii Regale.

În biroul auster – mobilă sumbră, dreaptă şi incomodă, copiată parcă după trapezele mânăstirilor papistăşeşti – se auzeau tricotatul monoton al unei pendule englezeşti, scârţâitul nervos al peniţei, paşii ofiţerilor de Stat-Major pe culoar, uşi trântite, iar de afară zgomotele vătuite ale dimineţii geroase de februarie.

Când pendula începu să bată de ora 9, aghiotantul pătrunse în birou anunţând sosirea generalului Dabija.

Averescu abandonă tocul şi îşi îndreptă privirea spre uşă. Cercetă câteva clipe silueta suplă a generalului, pasul sprinten şi totuşi rigid, acea călcătură de neconfundat a militarului, faţa dură şi impenetrabilă. Îi plăcea Dabija, „ostaş veritabil“, îi cunoştea posibilităţile, loialitatea care nu-i putea fi pusă la îndoială. Loialitate, un cuvânt mai des pomenit azi decât se făcuse vreodată înainte, mai des, cu alt tâlc şi cu alte temeri decât s-ar fi cuvenit.

„Sturdza… Hm! Cine şi-ar fi închipuit? Din nefericire, nu ştim niciodată din ce direcţie vine glonţul.“

Pe 29 ianuarie, când dezertarea lui devenise o certitudine, îşi notase în jurnal:

„Oribil!… Colonelul Sturdza a trecut la inamic!

Astăzi au fost prinşi mai mulţi soldaţi de ai noştri prizonieri, trimişi de Sturdza cu manifeste prin care îndeamnă trupele să treacă la duşman! Locotenent-

colonelul Crăiniceanu, comandantul Regimentului 25 Infanterie, a fost arestat pentru că a avut o întrevedere cu Sturdza între linii şi s-a înapoiat cu un sul de manifeste! Ambii aceşti ofiţeri erau eroii generalului Grigorescu… O pagină urâtă pentru noi…“

— Am onoarea să vă salut, domnule general!

Averescu îi indică scaunul de lângă birou şi îi întinse un manifest, format mic, imprimat pe hârtie gălbuie. Îl urmări, mereu gânditor, în vreme ce citea. Da, un soldat bun, excelent, admirat. Din păcate, doar temut, uneori chiar detestat, niciodată îndrăgit. „De pildă, reflectă Averescu, de dragul lui Razu sau Prezan, ostaşii înfruntă şi oştile iadului. Nici ai lui Dabija nu dau îndărăt, dar numai pentru că sunt bine struniţi.“

— Cunoşteam conţinutul, spuse Dabija, dar până azi nu am avut prilejul să ţin în mână vreun exemplar. În fond, este o instigare la dezertare generală. Să sperăm că apelul nu va da rezultate.

— Vreau să fiu încredinţat. O fuziune, aşa cum încearcă să realizeze Sturdza, între ofiţerii de pe front şi oştenii români prizonieri în spatele frontului nostru, pentru a mobiliza o armată care să meargă alături de nemţi, ar constitui o tragedie.

— Ca orice fenomen, trădarea are dimensiunile ei, domnule general.

Averescu îşi aţinti privirea albastră asupra lui Dabija.

— Trădare… Un termen extrem de riscat. Ascultă-mă, generale, dumneata l-ai cunoscut bine pe Sturdza, aţi fost colegi la Kriegsschule. Ce crezi că l-a determinat să ia această hotărâre disperată, crucială, cea mai gravă şi dezonorantă din cariera unui soldat?

Dabija îşi strânse buzele subţiri, privirea, îngheţată de obicei, deveni nemiloasă.

— De o lună de zile, adică exact de la 20 ianuarie, când Sturdza a trecut la inamic, sunt forfecate toate ipotezele posibile. Indiferent de raţiunea care l-a împins, călcarea

jurământului faţă de Patrie şi Tron, dezertarea în rândurile vrăjmaşului nu pot avea decât un singur calificativ. Iar când ţara, soarta războiului se află în cumpănă, trădarea devine odioasă.

— Mda... Soarta războiului se află în cumpănă. Gândesc că pe aici trebuie căutată logica lui Sturdza. Catastrofele-lanţ i-au deformat perspectiva: eşecurile de la Turtucaia şi Neajlov, Dobrogea, Oltenia şi Muntenia ocupate, Capitala... Acum tulburările din armata rusă, răscoala armatei franceze...

— În consecinţă, s-a grăbit să sară în barca biruitorului.

— Cu ce scop? Să-l facă Wilhelm general? Pentru o litră de decoraţii? Ordinul Grifonului din Mecklenburg, Ordinul saxon Albert sau Ordinul bavarez de merit Sfântul Mihai? Înţelege-mă bine, generale. Mâine, avându-l pe Sturdza aici, l-aş împuşca, fără remuşcări, cu mâna mea, încredinţat că împlinesc un act de justiţie pentru care aş fi gata să răspund şi înaintea lui Dumnezeu.

— Atunci? Permiteţi-mi, domnule general, să vă întreb: de ce a făcut-o?

Averescu îşi încrucişă mâinile peste bărbuţa de faun şi privi lung înainte, încercând parcă să străpungă negurile.

— Smintitul şi-a închipuit că, deşi mergând împotriva năzuinţelor neamului, a ales totuşi singura cale de a-l salva de la pieire.

— Megaloman?

— Orb. Unul dintre agenţii noştri ne-a furnizat următoarea informaţie: când Sturdza a ajuns dincolo, împreună cu Wachmann, au fost primiţi la comandantul diviziei şi li s-a oferit un soi de dineu. Wachmann era vesel, a mâncat şi a băut zdravăn, în vreme ce Sturdza părea abătut, preocupat, se plimba ca o fiară arcănită în cuşcă. În cele din urmă, s-a dus să se culce. Înainte de a părăsi sala, un maior austriac i-a spus câteva cuvinte care mi se par memorabile: „Domnule colonel, când un ofiţer ia o hotărâre

ca a dumneavoastră cu o mână, în cealaltă trebuie să ţină revolverul la tâmplă…“

— Interesant, aprecie Dabija, în fond nu prea impresionat.

— Iată momente, spuse generalul Averescu, pe care nu mi-aş dori să le trăiesc. Natural, discuţia noastră are un caracter confidenţial. Rămâne în sarcina viitorului să desluşească tainele prezentului. Motivul pentru care te-am convocat este altul…

— La ordinele dumneavoastră, domnule general.

— Ca să mă înţelegi foarte bine, te voi pune întâi la curent cu câteva informaţii proaspete privind frontul de vest. Luna trecută, din ordinul Kaiserului, ministrul de Externe german a telegrafiat Mexicului propunându-le să invadeze teritoriul Statelor Unite.

— E nebun?

— Cred că da. Obiectivul ar fi recucerirea de către Mexic a Texasului, New-Mexicului şi a Arizonei. Propriilor săi sfetnici, stupefiaţi, Wilhelm le-a explicat că, siliţi să lupte pe teritoriul lor împotriva invadatorilor mexicani, americanii nu ar mai avea energia, oamenii şi materialul necesar pentru a trece de partea Antantei împotriva Puterilor Centrale.

Generalul Dabija, sincer uimit, îşi vârî monoclul sub sprânceană de parcă amănuntul în sine l-ar fi ajutat să se dezmeticească. Averescu îşi aprinse una din puţinele ţigarete pe care şi le îngăduia într-o zi.

— În consecinţă, urmă, Pumpernickel{7} se va putea lansa cu toate forţele într-o ofensivă, *à outrance* care îi va aduce victoria în câteva luni. Spre ghinionul Kaiserului, telegrama a fost descifrată de englezi şi publicată în toate gazetele din Statele Unite. E lesne de închipuit reacţia americanilor şi mai cu seamă a texanilor. În paralel, cele 148 de submarine Krupp au invadat apele Atlanticului, scufundând vasele comerciale americane care încearcă să spargă blocada. Cuprinzi dimensiunile gafei, generale?

— Fireşte. Tunurile de 420 ale lui Krupp au făcut ravagii la Liège, la Somme şi Verdun, submarinele lui au aceeaşi misiune, în Atlantic… îi dau pur şi simplu brânci preşedintelui Wilson să declare război Germaniei…

— Exact, spuse Averescu, parcă satisfăcut că a fost înţeles. Iar aceasta se va întâmpla cât de curând, poate chiar la începutul primăverii…

Dabija îşi scoase monoclul, edificat.

— Ceea ce deschide cu totul alte perspective frontului de răsărit.

— Aici doream să ajung. În conjunctura actuală, şansele ofensivei noastre de vară sporesc, echivalând aproape izbânda. Avem o singură misiune: să ne coordonăm eforturile cu cele ale aliaţilor pentru a putea lovi simultan. Pregătirea trebuie să fie meticuloasă, nici un detaliu nu trebuie omis. Ţi-aminteşti cuvintele lui Berthelot după primele inspecţii efectuate pe câmpurile noastre de instrucţie?

Generalul dădu din cap. Rosti cu lipsă de plăcere evidentă:

— *Vous êtes admirablement désorganisés.*

— Slavă cerului, situaţia s-a schimbat. Avem echipament, „scule“ bune, cum spun ostaşii din tranşee, muniţie, moral extraordinar, şi am mai învăţat câte ceva. Totul depinde acum de noi, de realismul şi eficacitatea planurilor pe care le vom întocmi. Va fi o bătălie decisivă, pe un adevărat teatru de luptă şi nu într-un Jahrmarktsbuden{8} ca să folosesc expresia lui Ludendorff.

Fără să se ridice, generalul Averescu deschise safeul de lângă birou şi scoase un dosar roşu. Pe un colţ se putea citi, scris cu majuscule, ultrasecret.

— Este un exemplar, explică, al planului general de ofensivă. Marea noastră ofensivă de vară, bineînţeles. Celelalte patru le-am predat lui Grigorescu, Razu, Scărişoreanu şi Bunescu. Vreau să-l studiezi cu toată atenţia iar peste o săptămână să-mi prezinţi un raport scris

cu obiecţiile şi soluţiile pe care le propui. Odată întrunite şi puse de acord toate opiniile, planul va fi discutat în Consiliul de Coroană. Inutil să-ţi atrag atenţia asupra caracterului ultrasecret al dosarului. E suficient ca vrăjmaşul să aibă cunoştinţă de conţinutul unei singure file, pentru a ne asigura eşecul. Şi pune semnul egal între eşec şi cataclism.

— Am înţeles, domnule general.

— Mă gândesc de multe ori că Roman ar fi fost poate mult mai util aici decât la Bucureşti. De-ajuns că trebuie să-ţi înfrunţi inamicul din faţă. Să te uiţi tot timpul şi în spate devine incomod. În sfârşit, probabil că el a ştiut mai bine ce face. De altfel, l-au susţinut cu înverşunare Brătianu şi Berthelot... Apropo, cum îi găseşti pe noii dumitale colaboratori?

— N-am avut încă vreme să-i cunosc. Au sosit în cursul zilei de ieri. Sper că va fi o colaborare fructuoasă.

Averescu se ridică. Îi întinse mâna surâzând:

— O sper pentru ei.

4

— M-aţi chemat, coniţă?

— Da, Sevastă. Aprinde, te rog, lampa. Când e lumină, parcă se face mai cald.

Glasul răsunase limpede, liniştit, cu rezonanţe cristaline bine acordate vreme de opt ani într-un pension din Elveţia.

„Parcă ar fi clopoţelul de argint cu care-şi cheamă Dumnezeu îngerii la masă, îşi zise Sevasta… Aoleu, daica mea! Ce-o fi având muierea asta?! Cât se uită la mine şi mă podideşte plânsul…“

— De-ar ţine-o Dumnezeu…

— Pe cine, Sevastă?

Slujnica, o argeşeancă scundacă şi îndesată, la vreo cincizeci de ani, cu broboadă şi pestelcă încreţită, tresări. Fără a-şi lua seama, ultimele cuvinte le spusese cu voce tare. Încercă să-şi ascundă tulburarea, răspunzând morocănoasă:

— Parcă eu ştiu? Mă gândeam aşa, la ale mele. Nu lua seama la bătrâneţe, c-ai vreme berechet să-i treci hotarul.

— Bine, Sevastă. Cum zici dumneata.

Femeia moşmondi o vreme pe lângă lampă, potrivind flacăra. Lumina îmbujoră odaia, scotocind cotloanele.

— Coniţă Alexandrina…

— Da.

— N-ai pus nimic în gură de azi-dimineaţă… Nici schimnicii nu ajunează mai abitir. Să ţi-aducă baba ceva.

Alexandrina Cerchez surâse:

— Mulţumesc, dar nu mi-e foame.

— Numa’ o ţârică, să te îndulceşti la inimă. Am eu ceva în bucătărie, între sobă.

— Poate mai târziu… Unde-i Adeluţa?

— Iacă, afară, se zbenguie cu toţi puii de ţigani. Parcă n-ar fi fata dumitale.

— Las-o să se joace şi pentru mine, zâmbi Alexandrina, acum e vremea ei.

— Că parcă a dumitale a trecut! Nu-l mânia pe Dumnezeu, că ce ţi-a dat c-o mână îţi ia cu două. Eu, cucoană, am fost a mai slută fată de la noi din sat, mi-s din Cocoreni.

Alexandrina râse:

— Nu te cred.

— Ba să crezi, că baba nu minte. Slută de muica-mi zicea să umblu tot cu nasu’n pământ. Slută rău, dar prima la horă! Uite aşa îmi sfârâiau picioarele astea, de zici acum că-s bulumacii podului de la Argeş!

Slujnica începu să joace şi să chiuie, cu fustele ridicate până la genunchi. Alexandrina Cerchez, lipită de soba de faianţă stropită cu floricele albăstrui, izbucni în râs. Hohotele îi cutremurau trupul firav.

— Şi-uite aşa, gâfâi slujnica, la paişpe ani, îmi făcu Gheorghe conciul. Neghiobul s-a prăpădit în crucea tinereţii. P-ormă, tot slută rămânând de felul meu, am mai ţinut trei bărbaţi, cu cununie. Cruceşte-te, cucoană, că s-au mai crucit şi alţii! Doamne, unde n-am avut eu mândreţe de chip ca la dumneatale!… Ei, ce zici? Ţi-aduce baba un bulzişor de oarece, cât să iei de două ori?

Alexandrina Cerchez îşi şterse lacrimile, scuturând din cap.

— Te rog, Sevastă. Nu acum. Vrei s-o aduci pe Adeluţa? Se joacă de trei ceasuri în ger şi mi-e teamă să nu capete vreun gutunar.

Slujnica se holbă şi îşi făcu cruce:

— Doamne fereşte, coniţă! M-oi fi crezând arhanghel sau zipilin? Ăla-i ţipar, nu-i vine de hac nici o oaste de draci…

Da’ văz că m-am pus la taifet. Mă duc într-ale mele…

Alexandrina îşi strânse şalul în jurul umerilor. Peste câteva clipe, auzi glasul Sevastei în curte:

— Adeluţa… Adeluţă! Vin-la baba să-ţi dea candel!… Zău că am…

Alexandrina surâse şi se îndreptă spre clavirul alb, cu ghirlande sculptate de trandafiri roz. Se aşeză pe taburet potrivindu-şi faldurile rochiei din catifea *gris-perle*, cu garnitură de şiret verde otravă, şi îşi plimbă degetele – stol de rândunici, zicea Sevasta – în lungul claviaturii. Oglinda florentină îi prindea chipul ca într-o cadră. O figură diafană, cu ochi catifelii de un negru adânc, de antracit şi buze sensibile, mobile, uşor umflate, o gură parcă atunci smulsă din sărutări sfâşietoare. Gura era amănuntul caracteristic al fizionomiei doamnei Cerchez şi de la care în general privirile, sau anumite priviri, se desprindeau anevoie. Părul blond cenuşiu – vara vârstat de şuviţe de un aur roşu, sălbatic – bine întins peste cap şi strâns într-un conci greu, pe ceafă, lăsa liberă fruntea înaltă şi boltită.

— …Viens! Sur mes genoux reste assise
Nous serons bien seuls, tout seuls
Au souffle pur de la brise
Pleuvent les fleurs des tilleuls
Ton front qu’un nimbe auréole
Sur mon coeur reposera;
Ta bouche à ma lèvre folle
De baisers s’enivrera…

Glasul amplu, din piept, înfioră ploiţa de cristal a sfeşnicelor vieneze, îngânându-l eu clinchet argintiu.

— *Dors! l’harmonie est profonde…*

— Coniţă!… Coniţă!…

Alexandrina Cerchez îşi culcă mâinile pe clape şi răsuci capul. Sevasta stătea stâlp în uşă, rezemată cu toată greutatea, de parcă cineva ar fi încercat să intre cu de-a sila.

— Coniţă, şuieră, a venit şpioanca!

Sprâncenele Alexandrinei, înalte şi fine, se ridicară a mirare. Întrebă zâmbind:

— Care spioancă?

— Coana Aristiţa Vernеasca. Grijeşte la ce vorbeşti că asta-i izaltată rău! Şerpoaică bătrână.

De partea cealaltă se auzeau bufnituri, clanţa scuturată cu furie.

— Dă-i drumul, şopti doamna Cerchez şi slujnica sări uşoară în lături.

Aristiţa Vernescu intră ca o furie, mătăhăloasă, cu pălărie şi manta largă de canavăţ, bătând cu bastonul. Semăna cu o corabie neguroasă.

— Da’ ce, *ma chère*, aţi căpiat? Vă puneţi dorobanţ santinelă pe la porţi? De când e moda asta să faci anticameră în nămeţi? Ajunsei să-mi dea *ausweiss* servitoarea.

— Nu-i vina ei, tanti. Iorgu a învăţat-o să nu dea drumul oricui. Îi e frică şi lui de tâlhari, de oameni răi…

— Adicătelea, eu sunt oricine? O cunosc pe mă-ta de când umbla teta cu ţucalul după ea şi pe tine…

— Ştiu, tanti, o întrerupse Alexandrina roşind până în albul ochilor. Sevasta e cam surdă, n-o fi priceput imediat…

Nu suporta expresiile grosolane, ocolea instinctiv tot ce era dur, brutal şi urât, uneori îşi detesta propriul trup.

— Ei comédie! bodogăni Vernеasca descotorosindu-se de şal şi de manta. În locul vostru, aş cârpi-o, de i-aş destupa urechile… Dă-i poruncă să-mi aducă ceva cald, c-am îngheţatără ca orbeţii la uşile voastre…

— Sevastă, grijeşte te rog de ceai.

— Cu jamaică! precizăbătrâna fără să se uite la slujnică. Şi vezi să fie făcut cumsecade, că de lături mi-s sătulă până în cercei.

— Stai jos, tanti.

— Stau. Şi zi aşa, cântai de inimă albastră! Cu gândul la Iorgu, bun înţeles. Nu-ţi îngheaţă mâinile, fata mea, tot fluturându-le peste ţambal?

Alexandrina, tulburată, îşi plecă pleoapele. Îngână în şoaptă:

— Nu-mi îngheaţă. Când cânţi, uiţi de toate. Războiul, celelalte…

Bătrâna o cercetă cu atenţie:

— Da’ ce te fâstâcişi aşa, fată? Ia uită-te la mine!

— Ţi se pare dumitale… Nu-s fâstâcită… Mai bine spune-mi ce-i nou prin oraş, pe cine ai mai văzut…

— Pe cin’ să văz? Tot ăia, parcă nu-i ştii? Catiţa Vanghelatului – i-au crescut grecului nişte coarne de străpung bagdadia, nu-l mai cuprinde canotiera –, Butculescu, neghiob de rage, cum îl ştii, fusei şi pe la oile alea.

— Care oi, tanti?

— Picaşi din nori! Care oi! Toantele târgului, caii de dric. Zoe, Zinca şi Zizine. Bonjour, bonjour, bonjour… Am venit… Am venit… Am venit…

Alexandrina îşi trecu degetele peste fruntea boltită. Întrebă maşinal, cu gândul aiurea:

— Ce mai fac? Nici nu ţin minte de când nu le-am văzut… Nu ies deloc?

— Cum să iasă cu tălpile rânjite? Îs numai zdrenţe şi petice, în schimb, au vizite interesante. Butculescu care le filosoficeşte mai abitir ca un sobor de dascăli greci, ălălalt de le vine nepot…

— Cine, tanti?

— Dabija, răspunse scurt bătrâna cu buzele strânse.

Pleoapele Alexandrinei tresăriră. Luă la întâmplare un evantai de pe clavir şi începu să-şi facă vânt. Vernească se miră:

— Ţi-o fi cald!

— Am uneori fierbinţeli…

— Vezi să nu dai în oftică. Biata mă-ta tot aşa se prăpădi. Ori ţi-o fi îmbobocit inima…

Alexandrina râse silit:

— Nostimă mai eşti, tanti… Mă întreb câteodată: nu osteneşti să fii mereu mânioasă?

— Sunt apelpisită, fata mea, nu mânioasă. Sărită din cumpăt încă nu m-ai văzut şi zi fereşte şi vai acelei zile!

Se auzi un ciocănit şi Sevasta intră în odaie împingând uşa cu umărul. Depuse o tipsie dinaintea bătrânei şi se retrase morocănoasă câţiva paşi.

Vernеasca inventarie dintr-o privire conţinutul tăvii: o ceaşcă de ceai din porţelan englezesc, un flacon de cristal cu jamaică, câteva prăjiturele uscate – hm! Vreascuri! Pe un fund de farfurie…

— Scuipaşi în zeamă, fă?

Sevasta căscă ochii. Se interesă, încredinţată că o lepădaseră urechile:

— Cum?!

— Grigore, desluşi Aristiţa Vernescu, avea o vorbă: în birtul unde te-ai certat cu chelnerul ori n-ai dat bacşiş, să nu mai intri că-ţi stupeşte în bucate.

— Ce oroare! exclamă palidă Alexandrina.

Vernеasca se enervă:

— Şi la privată când te îndemni, nu-i tot oroare? Viaţa nu-i doar zambilă şi stihurile Butculescului.

Sevasta, vânătă de indignare, se adresă Alexandrinei Cerchez:

— Domnişoara Adeluţa vrea să vă spună noapte bună.

— Las’ că doarme neîntoarsă şi fără mofturi din astea, interveni bătrâna.

— E obişnuită s-o sărut, înainte de-şi face rugăciunea.

— Prostii! O deprinzi cu farafastâcuri ca să iasă balegă moale ca tine.

Faţa Alexandrinei se contractă. Rosti cu dinţii încleştaţi:

— Ad-o aicea, Sevastă!

Fetiţa, blondă, grăsună, cu bucle englezeşti care zburdau pe guleraşul de tafta pepit, năvăli zgomotoasă în încăpere. Schiţă o reverenţă grăbită dinaintea bătrânei şi se refugie în braţele Alexandrinei:

— Mamă, te-ai uitat pe geam? Am făcut un moş de zăpadă uite atâta! întinse braţele care nu-i ajungeau: Zău, mamă! E mai voinic şi mai gros decât Vasile, surugiul... Mai gros decât... decât doamna asta. A zis şi Sevasta: izbutişi o dihanie, pe potriva cucoanei Aristiţa...

Alexandrina, îngheţată, încercă să-i stăpânească năvala cuvintelor:

— Desigur, Adeluţă, du-te şi te culcă.

— Dar nu te-ai uitat, mamă!

— Avem vreme mâine dimineaţă. O să ne jucăm împreună, toţi trei: tu, cu mine şi cu moşul de zăpadă.

Fetiţa bătu fericită din palme şi se lăsă condusă până la uşă. Îşi luă rămas-bun cu acelaşi knix ţeapăn, apoi i se auzi tropăitul botinelor pe coridor.

Vernească lepădă ceaşca în care turnase câteva degete de rom.

— Halal de creştere aleasă, Alexandrino, n-am ce zice! Şi după ce trânteşte mojicia, o mai şi dezmierzi... Îngână glasul doamnei Cerchez: O să ne jucăm mâine împreună... Aferim, soro!

Alexandrina se aşează stânjenită pe o margine de scaun frământându-şi degetele neliniştite:

— Îmi pare rău, tanti... E un copil de cinci ani, nu ştie ce vorbeşte.

— Trei scatoalce după ceafă şi învaţă la repezeală.

— Nu stă în principiile mele şi nici ale lui Iorgu s-o batem. Există alte metode de corecţiune.

— Am văzut. La o urmă, treaba voastră, doar că mâine-poimâine să nu te miri dacă ţi-o îmbătrâni în bătătură împletind cosiţă albă. Bărbatului îi place muierea gingaşă, supusă, de sfioasă ascultărică.

— Ca dumneatale, zâmbi Alexandrina.

— Apăi eu, fată, sări Aristiţa, nu mi-s de măritat. La vremea mea am ştiut har Domnului cum să mă port, iar acuma altele mi-s rosturile, nu să fac pe brânduşa de pădure.

Alexandrina îşi coborî pleoapele. Ştia tot târgul cum îşi luase Vernescu lumea în cap. După cinci ani de însurătoare, cuprins de saţ din pricina firii asupritoare a Aristiţei, fugise la Bucureşti. Murise târziu printre străini, pomenind cu limbă de moarte ca nevastă-sa să nu fie îngăduită la înmormântare…

Bătrâna îşi turnă restul de jamaică în ceaşca golită şi trase un gât zdravăn.

— Parcă mă mai dezmorţii niţel… Dar cu Iorgu ce-o fi de nu pică? Mi-era dor să-i văz ochişorii.

— Cu afacerile dumnealui, oftă doamna Cerchez. Parcă nu-l ştii, tot pe drumuri. Ba la moşie, ba la Iaşi…

— Las c-aşa trebuie să fie bărbatul! Bătătarnic nu mototol, s-aştepte să-i plouă cu lipii calde şi poame de la Rusalim… Ia stai! Parcă foşneşte careva pe la geamuri.

— Ţi se pare, tanti. O fi vântul.

— Ci las-o păcatelor! Vânt încălţat în cizme. N-auzi? Tropăie ca o herghelie.

Sevasta îşi vârî nasul pe uşă:

— Coniţă, te cercetează cineva… Nu vrea să intre că-i zorit.

Alexandrina se ridică tulburată. Grăbi spre uşă în forfotă de fuste foşnitoare.

— Iartă-mă, tanti, un minut.

Reteză fulger coridorul rece şi se opri în vestibulul cu marchiză. Un ostaş tânăr şi îndesat, cu promoroacă în mustaţa bălană, salută şi începu să scotocească în piepţii mantalei. Scoase un plic violet, exclamând cu satisfacţie:

— Ăsta e! Am primit ordin să vi-l aduc astă-seară negreşit şi să nu-l depui decât în mâna dumneavoastră.

— Mulţumesc, şopti doamna Cerchez.

Era tulburată, trăgea cu urechea spre odăile din faţă, fără să nimerească buzunarul rochiei. Dibui câteva monede şi le vârî în palma soldatului. O băncuţă se rostogoli pe preşul cărămiziu. Omul dădu să se aplece, dar Alexandrina, gâtuită de spaimă, îl opri:

— Lasă… Du-te acum…

— Port vreun răspuns?

— Nu… E cineva în vizită… Du-te, du-te.

Îşi muşcă buzele. Să te confesezi necunoscuţilor, uite unde ajunsese…

După ce închise uşa, se lipi de perete, aşteptând să i se domolească bătăile inimii. O luă ameţită spre salon. Păşea ca beată, cu genunchi moi, pe duşumea nesigură. Aristiţa Vernescu o măsură scurt:

— Da’ ce păţişi, Alexandrino? Eşti albă brânză de Brăila.

— N-am nimic.

— Şi ăla ce vruse?

— Care ăla?

— Nu te fă proastă, că eşti de-ajuns. Ostaşul…

— A, nimic important… A făgăduit Iorgu un car de lemne pentru comenduire… I-am zis să vină poimâine.

Îi ocolea privirea iscoditoare, aţintind covorul, tablourile de pe pereţi.

— Hm! Îţi aleargă ochii zici că-s lăcuste. Şi-n răvaş ce zice?

— N-am primit nici un răvaş, spuse Alexandrina gata să plângă.

— Aşa o fi dacă zici tu, da’ mie mi s-a părut altfel…

— Ţi s-a părut, îngână doamna Cerchez.

Bătrâna oftă, ridicându-se anevoie:

— Eh, tinereţe, tinereţe… La bună vedere, draga mea, şi cruţă-ţi inimioara. Pe Iorgu trec eu să-l văz după ce şi-o isprăvi daravelele…

Când auzi gâfâitul porţilor de fier ale curţii, Alexandrina izbucni în plâns. Scoase din corsaj scrisoarea şi se apropie împleticită de lampă. Flacăra muşca pereţii de sticlă cu zvârcoliri de şarpe. Citi printre lacrimi câteva rânduri aşternute în grabă:

„Adorata mea,

Te ştiu singură până poimâine şi-mi îngădui să-ţi tulbur liniştea. Dimineaţă, te-am zărit pe Strada Unirii. Am încercat emoţii de licean. Cine şi-ar fi închipuit?... Câteva versuri, deprinse în copilărie, îmi vin în minte. Ţi le trimit:

...Si l'enfant repose,
Un ange tout rose
Que la nuit seule on peut voir,
Viendra lui dire: «Bonsoir!»...

Am vrut să-ţi spun noapte bună. Noapte bună, Sandrela..."

Alexandrina Cerchez, zguduită de plâns, încuie scrisoarea în sipeţelul chinezesc. Într-un târziu, luă lampa şi se târî anevoie în iatac. La fereşti, gâfâia viscolul.

* * *

Dimineaţa era geroasă. În spatele perdelelor ciuruite pe alocuri surorile Algiu tremurau cu mâinile vârâte în manşoane de focă. Se priveau, păsări speriate, şi din când în când trăgeau cu ochiul spre cartea poştală militară, pusă la vedere pe măsuţa turcească bătută în cioburi de fildeş.

Zoe rosti în cele din urmă, dregându-şi glasul:

— Cred... cred că înainte de a lua o hotărâre, va trebui să ne întărim puţin. Câte o picătură din Armagnacul lui papa nu poate să ne strice...

— N-ar trebui să exagerăm, spuse Zizine şi glasul se prelinse firav ca un firicel de fum. Dacă începi să te obişnuieşti, ţi-e foarte greu să mai renunţi. În două luni am consumat mai bine de o jumătate de sticlă.

— Adevărat, observă Zinca, dar gândeşte-te că evenimentele din ultima vreme ar fi doborât persoane mult mai voinice decât noi. Nu ştiu cum am rezistat. Totuşi, ar fi

bine ca Anica să nu bage de seamă. Asemenea deprinderi, dacă se află despre ele, te compromit.

Zoe, cea mai expeditivă, scoase trei păhăruţe de cristal cât cochilia unui melc şi le umplu cu mână tremurândă.

— Mi-a luat gura foc, declară Zizine, dar trebuie să recunosc că acum mă simt mai puternică.

Zinca apucă nesigură cartea poştală şi lorgnonul. O citeau a douăsprezecea oară de la avertismentele tipărite cu litere de o şchioapă – „Nu se scrie nimic privitor la armată“, „Nu se pune nici data, nici localitatea“ – până la semnătură: Tudorel.

— E în Regimentul 11 Roşiori…

— Locotenent, completară Zoe şi Zizine.

— Mă întreb cine o fi acest domn Mareş, şi în ce măsură îi putem fi noi de folos.

— „…vă rog fiţi amabile, cită din memorie Zinca, şi serviţi-l, îi sunt mult, nici nu vă imaginaţi cât de mult, îndatorat…“

Zoe clipi nervoasă:

— Aş fi dezolată dacă aş şti că Tudorel joacă. E mult prea tânăr pentru a căpăta asemenea năravuri.

— Dacă nu mă înşel, Radu era la fel de tânăr când a trebuit să vândă Scăienii.

Zizine îşi duse mâna la frunte.

— Nu zău, Zincuţo, ce rost are să ne amintim acum toate istoriile neplăcute din familie?

— „…eu sunt acum bolnav de dizenterie, urmă Zinca de astă dată citind, dar încolo – vorba ţiganului – sănătos tun…“ Oare ce-o fi vrând să spună?

— Probabil că acum e în convalescenţă, presupuse Zizine.

Zoe îşi netezi poalele scămoşate.

— În orice caz, foloseşte expresii oarecum ciudate… „Mă plictisesc de moarte, fericiţi ofiţerii însuraţi care sunt aici cu nevestele lor. Cel puţin se amuză noaptea…“

— Doamne, Zoe! exclamă Zinca ducându-şi palmele la ochi. Cum poţi repeta asemenea orori?

Zinca suspină cu nostalgie:

— Ţii minte ce copil drăgălaş era? Ca o fetiţă. Parcă-l văd cu bucle şi în şorţuleţ de dantelă. Îi simt încă greutatea în braţe… A fost totdeauna nepotul meu preferat.

— Toate acestea sunt din pricina războiului, decretă Zizine.

— Nu credeţi că ar trebui să ne consultăm cu Dimitrie? E un bărbat atât de hotărât!

Zinca îşi răsuci inelul subţire cu opal.

— Dar dacă acest domn Mareş se prezintă mai înainte de a fi apucat să vorbim cu Dimitrie? Şi apoi, nici măcar nu ştim ce doreşte de la noi.

— Simt că mă doare capul, se plânse Zizine. Hotărât, asemenea emoţii sunt peste puterile mele. Cred că am să mă întind puţin…

— Nu te mai întinde, cucoană, că-ţi pică peţitor de soi.

Surorile Algiu săriră arse. Ah, obiceiul Anicăi de a asculta pe la uşi, de a se strecura în odăi cu paşi pisiceşti.

— Cine a venit?

Slujitoarea săltă din umeri.

— El ştie ce a bălmăjit acolo. Parcă ţine în gură trei prune şi o nucă.

— I-ai spus că suntem acasă?

— Ba nu, la horă! Aşteaptă aci, în antret.

Bătrânele se priviră contrariate.

— Să… intre, suflă Zoe cu inima purice.

Zoe, Zinca şi Zizine priveau cu gurile căscate. Bărbatul din faţa lor nu semăna cu nimic din ceea ce avuseseră ele vreodată ocazia să întâlnească pe stradă, în familie, la teatru ori puţinele serate la care participaseră vreme de peste cinci decenii. Era natural, direct, lipsit total de convenienţe, fără a fi comis de fapt nimic deplasat, se mişca dezinvolt prin încăpere şi dădea impresia că le cunoaşte de o viaţă.

— Mă numesc Mareş.

Exclamaţiile de groază ale bătrânelor fuseseră atât de perfect identice – ton, intensitate, emitere simultană – încât străinul izbucni în râs.

— Se pare că eram aşteptat…

Privirea bătrânelor alunecă instinctiv spre cartea poştală abandonată pe gheridon. Mareş se uită scurt în aceeaşi direcţie şi un surâs cald îi lumină toată faţa.

— V-a scris Tudor, presupun. Mărturisesc, mi-era teamă că sunt prea grăbit, arătă spre misivă: Veşti bune?

— Da, îngăimă Zoe fără să se gândească, e bolnav de dizenterie.

— Dizenterie, repetă Zinca.

Mareş arboră o expresie de circumstanţă:

— Bietul băiat. Să sperăm că nu-i grav.

— Să sperăm… Ăăă… Luaţi loc… Pălăria puteţi s-o puneţi în spatele dumneavoastră… Da, da… Pe canapeluţă.

Câteva clipe se cercetară în tăcere. Mareş cu o privire caldă, învăluitoare, care cucerea spontan, bătrânele emoţionate, la pândă, încercând să înţeleagă ce se întâmplă.

— Ce mai faceţi? întrebă Mareş zâmbind, de parcă nu s-ar fi văzut de o săptămână, de o lună sau de un an, dar erau îndeajuns de bune cunoştinţe pentru ca întrebarea să sune firesc.

— Bine, spuse nesigură Zizine.

Nu-l scăpa din priviri, constatând cu stupefacţie că respiră mai uşor, că da, străinul acesta cu figură de *roturier* o captiva, că se simte neaşteptat de bine în prezenţa lui. Se uită cu coada ochiului spre Zoe şi Zinca. Şi ele păreau mai însufleţite, obrajii prinseseră oleacă de culoare.

— A! exclamă Mareş. Bine că mi-am adus aminte… Am ceva pentru dumneavoastră…

Scotoci în buzunarul interior al macferlanului cenuşiu şi scoase trei cutioare mici, rotunde. Pe capacele emailate, nimfe roz, dolofane, păreau să galopeze pe cai invizibili.

Obrajii Zincăi se îmbujorară:

— Oh! Bombons Élite. Nu le-am mai văzut dinainte de război…

— Permiteţi-mi să vi le ofer cu regretul de a nu fi găsit ceva mai – căută cuvântul potrivit – interesant.

Zoe îşi îndreptă spinarea şi rosti din vârful buzelor:

— Sunteţi foarte gentil, dar poate că nu ne cunoaştem îndeajuns de bine pentru a putea accepta cadouri din partea dumneavoastră.

— Cadouri… reluă Zizine cu gura apă.

Erau nişte bomboane parfumate, colorate delicios. Deşi mici, puteai suge o jumătate de ceas o singură mărgică.

După ce împliniseră paisprezece ani, maman le dăscălise: „Dragele mele, nu se primesc daruri de la necunoscuţi. Iar când un tânăr începe… *enfin*, să se intereseze de tine poţi accepta flori, bomboane, un mărţişor sau un album de suveniruri. După logodnă, lucrurile se schimbă, totuşi obiectele intime rămân inadmisibile…“

Cuvintele răsunau acum în mintea bătrânelor.

— Dar eu vă cunosc de mult, zâmbi Mareş punând cutiuţele pe măsuţă. Nu vă închipuiţi câte mi-a povestit Tudor despre dumneavoastră. Ţine mult la mătuşile lui.

Mişcate, Algiencele începură să tremure. Jeurile şi lănţişoarele umplură odaia cu cântecel de greier.

— Mi-a vorbit de graţia şi gingăşia dumneavoastră, urmă Mareş, şi bag de seamă că nu mi-a vorbit destul, mi-a povestit cât sunteţi de blânde, politicoase şi îndatoritoare.

— Tudorel exagerează, spuse Zoe în pragul lacrimilor.

— Câtuşi de puţin. Vă aseamănă mereu cu florile sfioase ale începutului de primăvară.

Zinca îşi duse prima batista la ochi:

— Bietul copil. Mi-am dat totdeauna seama că e un băieţaş sensibil.

— Datorită lui, vă cunosc astăzi atât de bine. De pildă, doamna Zizine face acuarele încântătoare, doamna Zinca brodează minunat la gherghef, după cum doamna Zoe

compune mici cântece extrem de inspirate… Îmi pare rău că vă tulbur.

Bătrânele plângeau de-a binelea tamponându-şi ochii şi nasurile. Zizine izbuti să vorbească cea dintâi:

— Vă mulţumim, domnule Mareş. Vă mulţumim pentru toate aceste cuvinte frumoase. În zilele noastre auzi atât de rar lucruri care să-ţi facă plăcere…

— Atât de rar…

Dezgheţată, din nou la îndemână în salonul ei, Zinca se interesă:

— Cum aţi izbutit să-l cunoaşteţi atât de bine pe Tudorel, domnule Mareş?

— Simplu. Datorită unui gânsac.

Surorile Algiu făcură ochii mari şi bătură din palme:

— Un gânsac? N-am mai auzit de aşa ceva!

— Povestiţi-ne mai repede. Suntem atât de nerăbdătoare…

Ochii le străluceau de curiozitate, îi sorbeau cu lăcomie cuvintele.

— Îmi permiteţi să aprind o ţigaretă?

— Dar bineînţeles! Nu ne supără deloc. Mirosul de tutun este atât de bărbătesc şi înviorător!

Mareş trase două fumuri zâmbind aducerii aminte.

— Sunt negustor, angrosist, mă ocup de aprovizionarea armatei, înainte de război făceam cu totul altceva… În sfârşit. Deci cumpăr şi vând cu toptanul ori cu bucata, după cum se iveşte prilejul. Într-o zi, mă opreşte un ostaş în piaţă – mă aflam la Bacău – şi-mi oferă un gânsac de toată frumuseţea. Vă spun sincer, m-am gândit să-l iau pentru mine.

— Cu varză sau castane e delicios! suspină nostalgică Zinca.

Zizine aprobă.

— Delicios! Anica îl prepara admirabil… Ah, iertaţi-ne, domnule Mareş. Suntem nişte coţofene guralive. Vă rog să continuaţi.

— I-am dat cincizeci de lei creştinului şi mi-am văzut de treburi. Cam peste un ceas, mă trezesc acasă, la gazda unde trăsesem, cu un locotenent teribil de agitat care mă întreabă de gânsac. Pe scurt, se oferă să-l răscumpere la indiferent ce preţ. Dar ce zic se oferă! Mă imploră pur şi simplu, ai fi zis că soarta lui, a războiului, a lumii întregi depinde de orătanie… După cum aţi ghicit probabil, locotenentul era Tudor.

— Nu înţeleg, spuse Zizine, vreau să spun, nu mi-amintesc ca Tudorel să fi avut vreun *penchant* special pentru gâşte…

Mareş începu să râdă.

— Gânsacul este mascota Regimentului 11 Roşiori. Îl urmează pretutindeni, pe câmpul de luptă sau în spatele frontului, şi pot afirma că e fiinţa cea mai răsfăţată şi bine hrănită de pe teritoriul României. Ostaşul, un amărât de prin Gorj, îl furase gândind să facă rost de câţiva poli.

Bătrânele izbucniră în râs. Râdeau cu umerii firavi, cu ochii înlăcrimaţi, cu zulufii descleiaţi, cu mulţimea de lanţuri şi mărgeluşe.

Anica, contrariată, deschise uşa:

— Aferim! Da’ ştiu că vă veseliţi!

— *Porte-bonheur*-ul regimentului! sughiţă Zinca. Doamne, ce copii năzdrăvani!

— Bineînţeles, conchise Mareş stingând ţigareta, am făcut haz împreună şi m-am bucurat că gazda nu apucase să sacrifice pasărea. După aceea, ne-am văzut mereu. Afacerile m-au ţinut trei luni la Bacău…

— Şi acum? întrebă Zoe. V-aţi mutat în târguşorul nostru?

Mareş îşi desfăcu braţele.

— Să zicem mutat. Oricum, interesele m-au adus în oraş pentru o perioadă mai lungă. Aşa îmi închipui. Evenimentele o vor hotărî.

— Unde veţi locui?

Bărbatul surâse plecându-şi pleoapele. Declară cu jenă bine jucată:

— Aici este problema. Îndrăznisem să sper că m-aţi putea găzdui dumneavoastră.

— Noi?!

— Nu vă speriaţi, surâse Mareş. Nimeni nu vă poate obliga să mă primiţi. Încerc să vă explic cum stau lucrurile: Afacerile mele presupun un program să-i zic… mai excentric. Plec în zorii zilei, altă dată abia spre amiezi, mă întorc la ore neaşteptate. Am nevoie deci de o cameră izolată pentru a nu deranja gazdele. După cum ştiţi, cea mai mare parte a caselor din oraş sunt construite în stil vagon. Afară de aceasta, afacerile mele necesită multă discreţie. Sunt două condiţii greu de realizat în persoana unui singur proprietar, dar Tudor m-a asigurat că domniile voastre le întruniţi pe amândouă…

Bătrânele se priviră uimite. Ca totdeauna, tulburarea sau nedumerirea li se citea în zbuciumul pleoapelor.

— Probabil acesta este serviciul la care se referea Tudorel în cartea lui poştală, rosti Zinca. Nu reuşeam să ghicim deloc… Suntem silite să recunoaştem că nu ne-am gândit niciodată să închiriem…

Îşi muşcă buzele strecurând o privire vinovată. Îl uitase pe Dimitrie…

— Fac o completare. Mareş ridică degetul. Preţul chiriei îl stabiliţi dumneavoastră. De asemenea, mi-ar face plăcere să vă ajut pe cât îmi va fi posibil, în chestiunea aprovizionării.

Zoe îşi privi stânjenită mâinile.

— Nu suntem nişte fiinţe mercantile, domnule Mareş. Dar pur şi simplu, nu văd cum…

— Tudor îmi vorbea despre o aripă a clădirii complet separată, o întrerupse Mareş.

Bătrânele săriră într-un glas:

— Acolo nu se poate!

— Nu, nici gând, adăugă Zizine speriată.

Mareş le strecură o privire ascuţită. Tăcu.

— Poate… îngăimă Zinca nesigură… Cred că am putea încerca în odaia lui Jean.

— Jean? întrebă Zoe neatentă.

— Da, fostul fecior al lui papa… Dar nu, e mult prea modestă…

— Nu sunt pretenţios, doamnă, interveni Mareş. Îmi permiteţi s-o văd?

Zinca se ridică să-l conducă. Zoe şi Zizine, înţepenite pe causeusă, se uitară una la alta.

— N-o ştiam aşa de curajoasă, şopti Zoe.

— Ba da… În realitate a fost totdeauna cea mai îndrăzneaţă dintre noi. Ţii minte, când eram mici, la Blidari? Zinca a fost singura care a cutezat să-şi bage picioarele goale în havuz, deşi *mademoiselle* Denis ne-o interzisese cu desăvârşire.

— Ştia că e plecată la poştă.

— O ştiam şi noi… Totuşi mi-e teamă, Zoico! Ce-o să spună Dimitrie? Oare am procedat înţelept?

Zoe îşi duse mâna la frunte.

— Ah! Nu mă pot gândi la atâtea lucruri dintr-o dată. Şi în definitiv, nu văd cu ce l-ar putea stingheri pe Dimitrie. Domnul Mareş va folosi uşa de la bucătăria de vară. Mi se pare de altfel o persoană foarte bine.

— Foarte bine. Îl găsesc săritor şi spontan. Ştii, îmi plac oamenii în mintea cărora îţi dai seama că nu se petrece nimic ascuns. Presimt că domnul Mareş este un astfel de bărbat.

Cei doi se întoarseră cu expresii vizibil încântate.

— Dragele mele, domnului Mareş îi convine odaia. V-aţi fi închipuit?

— E cu mult mai confortabilă decât îndrăzneam să sper şi vă sunt adânc recunoscător. Vă deranjează dacă mă mut imediat?

— Dimpotrivă, ne face plăcere.

Mareş mulţumi înclinându-se. Se îndreptă spre uşă străduindu-se să păşească fără zgomot. Deschise brusc. La capătul coridorului se topea o siluetă masivă.

„Bărbat? Femeie? Interesant…“

Părăsi curtea surorilor Algiu preocupat, cu capul înghesuit între umeri şi bărbia rezemată în piept.

5

— Părerea mea e să-ţi îmbraci tunica, spuse căpitanul Alexandru Ioanid închizând un dosar cu copertele roşii.

Aprinse o ţigară şi făcu doi-trei paşi prin încăpere încercând să se dezmorţească. Părea impecabil chiar şi în uniforma de campanie *bleu-horizon*, genul de bărbat seducător şi desăvârşit elegant oriunde, în foaierul unui teatru sau aici, într-un birou mohorât, cu pereţii verzi, de la Cartierul General.

Gogu Roşianu, doar în cămaşă cu mânecile suflecate, manevrând compasul deasupra unei hărţi uriaşe, îl măsură din cap până în picioare.

— Dom'le, dumneata făceai avere ca gigolo. Problema e că nu putem să-ţi semănăm toţi. Aşa a lăsat Dumnezeu! Frumoşi ca dumneata ori simpatici ca mine.

— Sau sluţi ca subsemnatul, zâmbi Teodorini.

Studia un nomenclator sosit chiar în dimineaţa aceea şi lua note pe nişte fişe înguste pe care le completa cu un scris nervos şi ascuţit, amintind grafismul gotic.

Ioanid replică liniştit:

— Nu era vorba despre mine. Îmi cunosc fotografia şi vocaţia. Îţi atrag doar atenţia că o să ai neplăceri dacă Dabija te găseşte într-o ţinută necorespunzătoare.

— Suntem în război, nu mă duc în audienţă la Palat! spuse Roşianu. În consecinţă, există afaceri mai serioase care ar trebui să-l preocupe.

— Când îţi va fi subaltern, să-i comunici punctul tău de vedere. Deocamdată nu cred că l-ar interesa în mod special.

Valeriu Teodorini notă pe fişă: „Div. 5 şi 9. gen. Razu şi Scărişoreanu – corp 6 Arm. com. gen. E. Grigorescu…“ Îşi ridică privirea adresându-se maiorului Roşianu:

— Ioanid are dreptate. Lui Dabija îi e perfect egal dacă te afli în tranşee sau la bal. Pretinde ţinută fără cusur. Pentru el e o chestiune de principiu, mai exact de disciplină, şi mai exact, de autodisciplină.

Gogu Roşianu azvârli enervat compasul:

— Te felicit, *mon cher*, eşti al dracului de tare la teorie! Încearcă te rog să tragi o singură linie, la o hartă cât un cearşaf, într-o cutie de chibrituri ca asta de patru pe patru, unde mai lucrează doi inşi, strâns în chingi ca un cruciat. Care-i deşteptul care a născocit gulerele astea, că l-aş pune acum la zid! Nu poţi să-ţi priveşti buricul, fără să-ţi fracturezi bărbia sau maxilarul!

— Cum crezi! spuse Ioanid, apropiindu-se alene de fereastră.

Se vedea o parte din piaţa lipsită de vioiciune, de animaţia cumpărătorilor, de larma orătăniilor şi-a cupeţilor care-şi fălesc marfa în versuri şi cu glasuri automatizate, de culorile vii care-ţi înveseleau ochii pe tarabele de altădată: orange-ul morcovilor şi portocalelor, verdele în paletă completă al legumelor proaspete, coşul sângeriu al merelor sau al unei creste de cocoş, galbenul dulce, de pară pergamută sau bruma violetelor de Parma a strugurilor păstraţi peste iarnă…

Câteva babe stăteau pe vine, dinaintea unor săculeţe sărăcuţe. Broboadele le înfăşurau capul şi trupul până jos, peste ciubote. Nemişcate şi mohorâte, semănau cu nişte muşuroaie uriaşe de furnici. Un moşneag plimba de colo-colo o funie pleşuvă de usturoi, un băietan nu prea răsărit îngheţase cu un coşuleţ de seminţe atârnat de toarta braţului.

Trecătorii rari mergeau cu trupurile încordate de frig, părea că toţi se grăbesc, undeva anume, negreşit anume…

„Măcar de ar şti unde…“ reflectă Ioanid, desprinzându-se de geam. Pe sticlă, aburul respiraţiei se chirci până ajunse cât un irmilic, apoi pieri ca o părere.

Bodogănind, cu mişcări bruşte, ostentative, maiorul Rosianu smulse tunica de pe spătarul scaunului şi o îmbrăcă.

Teodorini zâmbi vag. Îşi văzu de lucru fără să comenteze.

„…Div. 13-a gen. Popescu, aghiot. cpt. Miclea, Div. 14 gen. Bunescu… col. Frăţilă (?)…“

Îl trecu încă o dată pe fişă separată, subliniind numele şi repetând semnul de întrebare.

Ioanid apăsă ca din întâmplare clanţa uşii de la biroul generalului Dabija, apoi se propti dinaintea lui Roşianu ţinând mâinile la spate. Părea că-l urmăreşte cu toată atenţia.

— Mă treci în revistă?

Ioanid aprobă dând din cap:

— Ai procedat foarte cuminte. De altfel e destul de frig aici.

— Mie mi-e cald.

— Apropo, dacă tot te-ai ostenit, închide bumbul de la guler şi îndreaptă clapa buzunarului stâng.

Valeriu Teodorini se lăsă pe spătarul scaunului, cu mâinile abandonate din cot pe birou, şi începu să râdă:

— Nu sunteţi serioşi defel! Ce rost are să vă ciondăniţi?

— Eu nu mă dondănesc, spuse căpitanul Ioanid. Remarc. Şi dacă amicul Roşianu e sincer, ar trebui să recunoască, cel puţin faţă de el însuşi, că-i fac un serviciu dezinteresat. Am cunoscut un sublocotenent la Răzoare sancţionat de Dabija numai pentru că avea părul crescut cu jumătate de centimetru peste lungimea regulamentară!

— Absolut exact! se auzi glasul de gheaţă al generalului.

Ioanid încremeni cu capul întors. O singură secundă, după care Roşianu şi Teodorini săriră de pe scaune. Căpitanul, încordat arc în poziţie de drepţi, îşi muşcă imperceptibil buza.

„Ce naiba?! Ascultă pe la uşi? Ştiam că-i boier…“

Dabija îi cântări cu o privire lipsită de expresie.

— Nu, domnilor! Nu ascult la uşi. Am găsit-o întredeschisă, fapt pe care-l consider impardonabil pentru un ofiţer de Stat-Major… Maior Roşianu!

— Ordonaţi!

— Ţinuta dumitale nu se supune nici unui regulament. Nu obişnuiesc să atrag niciodată atenţia de două ori asupra aceluiaşi fapt! Te afli aici în serviciul maiestăţii sale şi nu la birt. Secundo! Lucrarea pe care mi-ai prezentat-o ieri este necorespunzătoare, efectuată la o scară fantezistă.

Gogu Roşianu înghiţi nodul din gât:

— Permiteţi-mi, domnule general, am respectat indicaţia din legendă.

— Dumneata eşti tehnician diplomat, nu copist. Nu mă interesează somnambuli care se supun ordinelor, ci specialişti care gândesc în timp ce le execută. La ora 14:01 îmi prezinţi lucrarea revizuită. Maior Teodorini! La 14:16 minute aştept documentaţia completă.

Făcu doi paşi şi se opri brusc.

— Cineva a încercat să pătrundă în biroul meu.

Teodorini, Ioanid şi Roşianu se priviră stupefiaţi.

— Imposibil, domnule general, declară Valeriu Teodorini. Nici unul din noi n-a părăsit o singură secundă această încăpere. Dacă…

Dabija îl fulgeră cu privirea făcându-l să-şi înghită restul cuvintelor. Spuse răspicat:

— Cineva a încercat uşa, apăsând pe clanţă. Când am plecat, am lăsat-o la locul ei.

Căpitanul Ioanid, fâstâcit, încercă să râdă:

— Scuzaţi-mă, domnule general… Am avut o uşoară ameţeală şi m-am rezemat de uşă, deplasând probabil clanţa.

— Pe viitor să-ţi reglezi mai bine vertijele.

Scoase o cheie mică de Fichet şi deschise biroul. Căpitanul Ioanid îl urmă cu dosarul roşu sub braţ.

Gogu Roşianu se lăsă să cadă pe scaun. Îşi cuprinse tâmplele între palme, înfigându-şi degetele în părul castaniu.

Suflă istovit:

— Ora 14:01! Dumnezeule!

* * *

— Ne vedem la Tata Nicu şi-i aduci şi pe amici… N-or să refuze, te asigur… Sunt curios să-i cunosc, mai ştii?! Poate am vreo inspiraţie… De pe margine vezi mai lucid. Da, da, aşa rămâne: pe astă-seară.

Domnul Mareş puse receptorul în furcă şi-i mulţumi domnişoarei Aurica, telefonista, o fată visătoare cam de treizeci de ani, cu părul strâns melc în creştetul capului şi guleraş de gupură. Coborî treptele poştei, aspirând cu plăcere aerul rece. Seara era geroasă, cerul vătuit, greu, stăruia ameninţător deasupra oraşului. Câteva ferestre, cu lumină săracă, gălbuie, sporeau tristeţea străzii. Mareş ocoli atent o mică pârtie de gheaţă, făcută de copii, şi intră pe Unirii. Casa Algiu, înaltă, cu fronton triunghiular şi un salcâm cu braţe descărnate, încremenite de frig, se vedea din capătul străzii. Parcurse douăzeci sau treizeci de metri şi se opri brusc scoţând o mică exclamaţie. La una din ferestrele aripii nelocuite se târa anevoie un firicel de lumină. Mareş aruncă o privire atentă în lungul străzii pustii. O femeie scundă şi masivă, cărând o paporniţă cadrilată, dispărea într-o curte. Calculă rapid că intrând pe potecă ar fi fost imposibil să treacă neobservat. Tânguitul fierului ruginit, mai sigur decât cea mai sistematică sonerie nemţească, o aducea totdeauna şi negreşit pe Anica în pragul bucătăriei. Îşi propti gheata în trunchiul salcâmului şi izbuti să apuce unul din stâlpii laţi de piatră care încingeau dimpreună cu nenumărate suliţi de fier clădirea. Îşi luă avânt şi, săltându-se în mâini, făcu o rotire dându-şi

drumul de partea cealaltă a gardului. Rămase câteva momente în zăpadă, atent la zgomotele străzii. Un ciob de lună opintea să-şi limpezească obrazul printre nori, o cioară năpădită de somn ciugulea văzduhul cu croncănit lipsit de vlagă.

Mareş trecu pe sub ferestrele bătrânelor îndoindu-şi spinarea, ocoli o statuie de piatră nu prea înaltă – o zeiţă goală cu braţul ridicat graţios şi capul culcat pe umăr – şi, străduindu-se să calce doar pe zăpadă afânată, se furişă spre aripa din spatele clădirii. Prin crăpătura mică, o pană de lumină strecurată între faldurile draperiei, zări colţul unui birou masiv, baroc, un fragment din marginea buclată a unei rame florentine, un vârf de botină îngustă şi elegantă.

Mareş, iritat, îşi ciupi obrazul aspru. Îi venea să spargă geamul, să tragă draperia cu o singură mişcare. Încerca aceeaşi irezistibilă dorinţă de a şti pe care o încercase demult, în copilărie, când cu o lovitură de ciocan spărsese pendulul din salon. Cineva îi spusese că fetiţei care se legăna veselă, în scrânciob de bronz, sub cununiţă de trandafiri, îi face vânt un pitic ascuns în pântecele ceasornicului. Zile întregi reflectase la modalitatea de a-i face cunoştinţă.

Aşteptă o bucată de vreme, dar cioburile de imagine rămaseră aceleaşi, ca într-un caleidoscop stricat.

Săltă din umeri şi se îndepărtă. Când ieşi în curte îşi privi ceasul. 6:10. Iuţi pasul, înfundându-şi mâinile în buzunarele macferlanului.

„Interesant… Din ce în ce mai interesant… Cine o fi cucoana?“

Tata Nicu Teodoru, jovial, cu mustaţa pleoştită mereu udă şi şorţ verde de piele peste pântecele gogonat – „cum naiba e aşa de gras, domnule! Ce o fi vârând în el pe seceta asta?!“ era întrebarea predilectă a muşteriilor – curăţă masa de scrum bătând-o cu o cârpă uscată.

— Mai aducem un rând, domnu’ Mareş?

— Da… Da.

Răspunsese maşinal, fără a-i consulta pe ceilalţi, ca şi cum problema se înţelegea de la sine: „Ce mai întrebi?“

Gogu Roşianu bău ultimele picături de vin roşu, cu o grimasă de neplăcere.

— Poşircă! Acru de ţi se încreţesc dinţii.

Valeriu Teodorini surâse cu blândeţe:

— Ştii altul mai bun?

— Nu mă incita! Dacă-i dau cep, o ţin până mâine dimineaţă. Am o cultură solidă, aş zice impresionantă, în materie.

Căpitanul Ioanid aprinse a patra ţigaretă. Declară visător:

— Ca să vezi! Altădată mă strâmbam când vedeam Byrrh pe masă. Avea mama o idee fixă că-i un aperitiv sănătos…

— Bun vin, aprecie competent Mareş. A luat optzeci şi două de medalii şi diploma de onoare la expoziţia generală românească din 1906.

— O fi, nene, concedă Gogu Roşianu, dar Chablis-ul îl bate. Baremi la o cutie de caviar, mâncată aşa, de poftă bună, exclude orice concurenţă.

Vorbea cu gura plină, nu trebuia să-l priveşti de două ori ca să ţi-l închipui atacând o masă compusă din paisprezece feluri.

Maiorul Teodorini îşi plimbă ochii prin bodegă, un stabiliment fără pretenţii, de cartier mărginaş, cu dever în vremuri bune. O bucătărie suculentă, probabil tocăniţe, mici şi tuslamale „memorabile“, ciorbe grase iuţi şi aprige „imbatabile“, uger de văcuţă cu usturoi „inegalabil“, asigura o clientelă fidelă de gurmanzi. Oalele aşezate pe poliţe, arămăria, scaunele ţărăneşti, cu trei picioare şi fără spătar, îi aminteau faimoasa cârciumă bucureşteană aşezată peste drum de Cimitirul Bellu „Mai bine aci ca vizavi“.

Lumea puţină din local, câţiva bătrânei având aer de amploaiaţi la pensie şi trei ţărani cu paporniţele îndoite din genunchi, îşi sorbeau molanul raţionalizându-şi înghiţiturile. Erau cenuşii, mohorâţi, absenţi.

— Cred că niciodată nu s-a vorbit atâta despre mâncare, constată Teodorini netezindu-şi părul pe tâmplă. Cel puţin eu unul n-am auzit. Natural, n-o pun pe mătuşă-mea, sora mamei, la socoteală. N-a avut în viaţa ei altă preocupare. O gămană de 98 de kilograme cu cea mai bogată colecţie de reţete culinare din Regat…

Roşianu săltă din umeri:

— Ce ţi se pare curios? Când ţi-e foame, te gândeşti la bucate.

— E curios totuşi, îşi urmă Teodorini ideea. După dezastrul de la Turtucaia, toţi, dar absolut toţi, ostaşi cu un singur bumb sau ditamai ofiţeri, îşi comunicau unul altuia ce-ar pofti să mănânce, colaborau la întocmirea unor menuuri pantagruelice, care mai de care mai abracadabrant.

— Firesc! comentă Mareş. E o reacţie animalică, o manifestare a instinctului de conservare. Cei mai mulţi oameni când sunt necăjiţi au un apetit disperat. Uită-te la înmormântări şi parastase! Familia îndoliată se îndoapă pe întrecute cu oaspeţii. Şi sunt sincer îndureraţi.

Teodorini dădu din cap sceptic:

— Poate. Mi s-a părut totuşi extrem de straniu, după ce pierduserăm treizeci de mii de oameni, nu mai vorbesc de imensul material de război capturat, să-l aud pe unul sau altul explicând cu gura apă cum se face mielul haiducesc ori cel mai rafinat *bombe d’amour*, cu sos de Curaçao.

— O fi fost Griguţă, bucătarul de la Capşa, râse maiorul Roşianu. Trebuia să te uiţi mai atent la el, monşer! Când a născut nevastă-sa şi l-au chemat să dea o mână de ajutor – trebuiau cărate hârdaie cu apă clocotită, în fine nu cunosc mecanismul – cică le-a zis ălora: „S-aştepte Ileana numai o ţârâ, că mi se arde vol-au-ventul“.

— Dacă pofteau atunci, interveni Ioanid, la numai zece zile de la intrarea noastră în război, ce-o fi acum!

Mareş îl privi lung pe Teodorini:

— Ai luptat la Turtucaia?

Maiorul duse paharul la buze. Bea puţin, cel mai puţin dintre toţi, cu vădită lipsă de aplicaţie, persoană politicoasă care nu vrea să facă notă discordantă.

Un bătrânel se ridică de la masă şi se apropie de tejghea târşindu-şi picioarele. Articula greu, cântărindu-şi parcă în palmă fiecare cuvânt:

— Încă… încă o regală, dom’ Nicu.

Ţinea în mână o sfoară de care era legat un motan uriaş, cu blană stufoasă.

Roşianu făcu ochii mari:

— Ei uite, una ca asta n-am mai pomenit! Văzusem dobitocul, nu şi frânghia, şi mi-am închipuit că face parte din decorul stabilimentului. A căpiat toată lumea!

Mareş continua să-l privească pe Teodorini.

— Da, spuse silnic maiorul într-un târziu. Am luptat…

Căpitanul Alexandru Ioanid oftă şi se lăsă pe spate, uitând că stă pe un taburet de lemn.

— A fost un coşmar. După Bazargic, mi-am dat seama că am pierdut manşa.

— Ei da! exclamă maiorul Roşianu. Trebuia ce-i drept să fii Wellington ca să sesizezi rahatul! În materie de cretinism, căpeteniile nu merg cu linguriţa. Cât ai fi de tembel, nu se poate să nu te dezmeticească zdrobirea vertiginoasă a unei Belgii sau iadul de la Verdun! Zaioncicovski şi Basarabescu şi-au imaginat probabil că se joacă manevrând soldaţi de plumb. Iar ălălalt, comandantul Armatei a IlI-a, a dus basmul mai departe, nici măcar nu s-a deplasat pe front, vedea piesa de la Bucureşti. Ce să mai discutăm, domnule, că mi-e greaţă!

— Belgia şi Verdunul sunt opera lui Krupp, declară Ioanid. Tunurile Dicke Bertha au făcut ravagii, ca să nu mai amintim de obuzierul de 420. Când au atacat fortul

Pontisse, norul de beton, oţel şi mădulare omeneşti s-a ridicat la trei sute de metri.

— Trebuia s-avem şi noi un Krupp! replică bătăios Gogu Roşianu. Dacă asta-i regula jocului, de ce nu-l avem?

Căpitanul Ioanid zâmbi:

— Postu-i liber şi momentul oportun. Fă-l dumneata pe Krupp.

— Am să mă ocup de chestiunea asta chiar mâine dimineaţă! Când mi-amintesc cum a scos de pomană untul din noi Zaioncicovski, îmi vine să-l strâng de gât. Dă-i cu marşuri şi contramarşuri de colo-colo – ziceai că-l interesează priveliştile – ne-a fărâmiţat prin toată Dobrogea, şi când dădeam ochi cu inamicul eram epuizaţi, storşi literalmente şi totdeauna în inferioritate numerică.

— Oricum ne aflam în inferioritate, observă Ioanid rotind paharul pe masă. Au fost douăzeci şi opt de batalioane vrăjmaşe împotriva a nouăsprezece româneşti…

Roşianu îşi umflă dubla bărbie: „Ce ţi-am spus eu!“

— …şi alea risipite între Turtucaia şi Silistra. Şaizeci de kilometri, domnule! Şaizeci, repetă sufocat.

— Aici a fost marea greşeală, spuse maiorul Teodorini privind mereu în gol. Trebuia să ne retragem spre Silistra unde, împreună cu Divizia 9, să prelungim rezistenţa. Bineînţeles, neinspirată a fost şi trimiterea diviziilor nu în bloc ci „pachet cu pachet“. Brigăzi, regimente, batalioane, companii picau într-o mare de trupe demoralizate.

— Neinspirată! pufni Roşianu. Eşti prea dulce, *mon cher*! Imbecilă!

Mareş îşi ridică coatele pe masă şi îşi rezemă bărbia. Ţinea ţigara ciudat, chiar la îmbucătura dintre arătător şi degetul mijlociu.

— E târziu, constată căpitanul Ioanid uitându-se la ceas.

Roşianu explodă:

— M-aţi înnebunit cu orologiile, oameni buni! Asta de la papa Dabija vi se trage.

— E chiar atât de ortodox? se interesă râzând Mareş. Începusem să cred că-i o legendă…

— Ortodox pe dracu'! Un nebun care a împărţit lumea în două: răcanii, adică deştepţii, singurele fiinţe care merită să fie luate în considerare, şi ăilalţi – ţivilii – toţi fără excepţie dobitoci nedisciplinaţi. Dă-l dracului! Ascultă, *mon cher*, mi s-a făcut o sete năprasnică. Când ne virezi marfa aia?

— Mâine la 6. Rămâne deci stabilit: patru sticle de Martell, două de Armagnac şi zece cutii Flor-Fina.

— Ai o memorie remarcabilă. Ştii ceva, mai pune una de Armagnac… Voi ce ziceţi?

— Cum vrei, făcu Ioanid, încheindu-şi nasturii mantalei. Mergem?

Teodorini, cu gândul în altă parte, nu răspunse.

Se despărţiră în faţa bodegii, sub firma lui Tata Nicu Teodoru. Pe tabla vopsită cu ripolin verde, un ţăran radios, cu un ochi închis, îşi muia mustăţile într-o halbă uriaşă din care se revărsa spuma.

Mareş privi lung în urma lor. Căpitanul Ioanid, siluetă de gladiator cu eleganţă de dansator profesionist, Teodorini, subţire păşind stânjenit cumva, lipsit de armonie, celălalt rotofei pe punctul de a deveni gras, prototipul capşistului, care umblă după coada prepeliţei pe Calea Victoriei cu pălăria dată pe ceafă, pendulându-şi bastonul pe şezut, caraghios în uniformă militară. Glasul caracteristic, impregnat de o permanentă indignare jovială, se auzea de departe, mai răzbătu chiar şi după ce dispărură la colţul uliţei.

Mareş se îndepărtă adâncit în gânduri.

„Care din ei? Amândoi par la fel de suspecţi sau la fel de nevinovaţi, doi ofiţeri obişnuiţi… Mda, colonelul meu ştie să-şi dreseze oamenii…"

Peste un sfert de oră era acasă. O aţă de lumină – faldurile înghiţiseră crăpătura – stăruia în chenarul ferestrei. Deci, reflectă Mareş, botina îngustă şi elegantă zăbovea încă în aripa nelocuită a casei Algiu. Poarta de fier

gemu şi pătrunse în curte, preocupat de o idee. Trebuia să afle neapărat ce se ascunde în odaia cu geamuri camuflate.

„Cât e de caraghioasă viaţa, gândi pipăindu-şi cheia în buzunar. Lucruri despre care vrem cu adevărat să se afle, să le ştie un târg, o lume, o ţară, se împotmolesc pe drum, mor undeva într-un sertar. Şi e de ajuns să încerci să ascunzi ceva, pentru ca faptul în sine să devină imposibil. Tainele sălăşluiesc în case cu ziduri de sticlă… Hm! Iată-mă şi filosof…“

Trecu prin bucătăria de vară şi intră în camera lui, cu un vag sentiment de nemulţumire.

* * *

Generalul Dabija, rezemat în picioare de biroul baroc, fuma visător. Pe peretele din spate, dominând încăperea, atârna prins în hăţuri puternice de şnur roşu împletit tabloul cu ramă barocă al lui Iliuţă Algiu. Deşi în robă şi cu degetul arătător stâlpit într-un vraf impresionant de coduri cu cotoarele aurite, aerul mucalit de bonviveur tolerant şi hedonist transpărea în fiecare tuşă de pensulă. În faţa oglinzii vieneze, chenăruită de flori din cristal gălbui ca răşina, Alexandrina Cerchez îşi încheia cu degete nervoase, împiedicate de grabă, nasturii rochiei din catifea neagră cu jabou bogat de dantelă Valenciennes. Când începu să-şi înnoade cocul, Dabija abandonă ţigareta şi, cu paşi de lup, o cuprinse în braţe.

— Încă nu, Sandra, şopti, căutându-i ceafa cu buzele, mai rămâi te rog aşa… Eşti atât de frumoasă!

Femeia, prizonieră, încercă să se elibereze.

— Trebuie să plec… S-a făcut târziu.

— Nu, se împotrivi generalul, nu-i nici şapte. Te rog…

Alexandrina i se răsuci moale în braţe, îl privi în faţă cu ochii negri, umezi, larg deschişi.

Se observară în tăcere, lacomi, tremurând, singuri într-o lume a lor, catapultaţi undeva departe, departe de suferinţele războiului, de orăşelul mohorât, de biroul sumbru cu arome vechi al lui Iliuţă Algiu.

Dabija, ameţit, îi căută gura. O sărutare lungă, sălbatică, încleştată. Doamna Cerchez, sfârşită, se lăsă moale pe canapea. Ţinea ochii închişi, respirând precipitat şi generalul, în genunchi la picioarele ei, presărându-i palmele cu sărutări, îşi zise că era cea mai frumoasă femeie pe care o întâlnise în viaţa lui.

Figura fină părea şi mai diafană între buclele năvalnice, o cascadă de aur alb şi roşu care-i aluneca până aproape de centură, gura însângerată, smulsă din sărutări, zvonea voluptăţi dulci şi aprige, nebănuite. „Poamă dată în pârg“ erau cuvinte care căpătau pentru prima oară semnificaţie în mintea lui Dabija.

— Mă istoveşti, dragul meu, şopti Alexandrina deschizând ochii. După fiecare… după fiecare întâlnire zac în iatac două zile. Dar sunt atât de fericită! Mi-ar plăcea să mor de fericire.

Generalul îi dezmierdă conturând cu deget şovăielnic aripa îndrăzneaţă a sprâncenelor.

— Bucuria mea, îngăimă culcându-şi capul în poalele de catifea. Când te-am văzut prima oară, atunci la Teatrul Liric…

— *Doamna în violet* îşi aminti surâzând amintirii Alexandrina, cu Jane Harding şi Granier.

— …mi s-a părut că visez, nu-mi închipuisem niciodată că asemenea făpturi există. O zână în mare toaletă de moar alb stropită cu violete de pădure.

— Rochia mea Marguerite Gauthier, zâmbi doamna Cerchez.

Dabija o cercetă amuzat şi Alexandrina desluşi cuprinsă de o veselie neaşteptată:

— Îmi botez toaletele. O fac din pension. Toate rochiile mele au câte un nume. Asta de acum e Anna Karenina,

catifea neagră cu dantelă albă, cea de rândul trecut la care asortez de obicei un turban roşu se numeşte Esther, după eroina lui Balzac, cea din mătase cu dungi Liberty e Abraham Lincoln…

Dabija o strânse în braţe cu duioşie:

— Dumnezeule! Cât poţi fi de copil! Un copil splendid care mi-a furat inima doar cât a clipit o dată, şi acum se joacă…

— Nu mă joc, Dimitrie, spuse Alexandrina dintr-o dată serioasă, şi tu o ştii.

— Ştiu, Sandrela. Şi am ştiut-o din prima secundă. Pe vremea aceea nici măcar nu îndrăzneam să sper că într-o zi… Când am aflat că eşti măritată, am avut sentimentul că s-a prăbuşit întregul univers. Sunt şase ani de atunci, Sandra, şi iubeam pentru prima oară…

Alexandrina se aplecă sărutându-i tâmpla. Cine ar fi putut bănui că ofiţerul acesta matur, de o frumuseţe aspră, aproape prea bărbătească, puternic şi sumbru, totul numai voinţă, forţă şi hotărâre, omul în faţa căruia tremura o armată, punându-şi uneori nelaîndemână chiar superiorii, poate iubi cu prospeţimea şi spontaneitatea unui băieţel de cincisprezece ani?! Cine ar ghici în ofiţerul de carieră Dimitrie Dabija dur şi sobru, pe care nimeni nu l-a zărit surâzând de pe vremea când purta ciorapi trei sferturi, imensele rezerve de tandreţe, sufletul bogat, forţa, sălbăticia şi poezia cu care poate iubi…

Dabija se ridică şi-i îmbrăţişă umerii. O întoarse cu faţa spre el, privind-o înfrigurat.

— Eşti încă aici şi mi-e dor de tine. Dacă n-am fi în război, nu te-aş mai lăsa să pleci acasă…

Alexandrina i se tupilă în braţe, zâmbind blând.

— Aşa ceva n-ar fi posibil chiar în vremuri normale. Nu sunt dintre femeile care îndrăznesc să înfrunte lumea, prejudecăţile ei.

— Sunt eu în stare pentru amândoi, scrâşni generalul. Am patruzeci şi cinci de ani şi am făcut, fac destul pentru

societate ca să-mi fi câştigat dreptul la fericire.

— Din păcate, suspină Alexandrina, lumea n-o îndrepţi cu umărul, iar noi suntem siliţi să trăim în mijlocul ei, fiindcă alta nu s-a inventat încă.

— Asta se cheamă înţelepciune?

— O ţii minte pe Frumuşica Filitti? După ce a fugit cu căpitanul ăla – Vlădoianu parcă – n-a mai putut să intre într-un singur salon, n-o mai saluta nimeni, toată lumea bine i-a închis uşa.

Chipul generalului se înăspri.

— Ştiu eu cât face toată lumea asta bine! Ascultă-mă, Sandra, spuse brusc Dabija cuprinzându-i capul între palme. Ascultă-mă bine! În prima zi de pace, dacă mi-ajută Dumnezeu să răzbesc până acolo, îl părăseşti pe Cerchez. Şi dacă n-o faci singură, vin eu şi te iau pe sus.

— Nu-mi vorbi pe tonul ăsta, spuse înfioratã Alexandrina. Mi-e frică… Nu vreau să-mi fie frică de tine, Dimitrie.

— Ba să-ţi fie! Eşti viaţa, eşti bucuria, eşti raţiunea mea de a exista. Victoria şi Sandrela reprezintă tot universul meu. După cum vezi, amândouă sunt femei.

— Mă înspăimânţi!

— Te-ai înspăimânta mai tare dacă ai putea să vezi ce se petrece în sufletul meu când mă gândesc că te duci acasă, în casa lui Cerchez, că străinul acela are cheia de la dormitorul tău, că are dreptul, blestematul drept legitim, să dispună de trupul… de… de… Îşi înfipse mâinile în păr. Mă cutremur! Auzi, strigă, îmi vine să-mi trag un glonţ în cap. Dumnezeule, nopţile mele de coşmar când…

Se întrerupse muşcându-şi pumnii. Alexandrina îi auzi pârâitul măselelor şi se înfioră. Rosti speriată:

— E bărbatul meu, Dimitrie. Şi e bun cu mine, mă iubeşte, o avem pe Adeluţa. De ce e vinovat?

— Nu-mi pasă! strigă Dabija. Nu te poate iubi atât cât te iubesc eu. Mai presus de orice! Orice!

Alexandrina izbucni în plâns:

— Ce vrei de la mine, Dimitrie? Pentru numele lui Dumnezeu, de ce mă chinui? Iorgu e cel mai cumsecade om de pe faţa pământului. Un nefericit care a avut neşansa ca nevastă-sa să-l iubească pe altul… şi şansa să n-o afle. Dar chiar aşa, nu crezi că-i îndeajuns de rănit? Gândeşte-te că ai putea fi tu în locul lui. Ce ai face? Izbucni cu patimă: Ce-ai face?!?

Dabija o privi uscat. Rosti aproape fără să-şi mişte buzele:

— Te-aş ucide, Sandra. Şi în orice revolver încap două gloanţe.

Alexandrina îşi ascunse faţa în îndoitura cotului. Trupul, cutremurat de suspine, era fragil, vulnerabil, abandonat şi generalul, din nou tulburat şi umil, îi mângâie părul.

— Iartă-mă, bucuria mea! Te iubesc. E singurul meu păcat. Iartă-mă.

— Iubeşte-mă frumos! Lasă-mă să fiu fericită. De câte ori ne vedem, trebuie să sfârşim la fel. Reproşuri, lacrimi, ameninţări. Mă zbucium destul acasă! Remuşcările, spaimele, ruşinea mă ucid! Îngăduie-mi ceasurile noastre de fericire, Dimitrie! Lasă-mi-le întregi! Nu mi le sărăci! Hohotele o înecau. Spune-mi tu ce vrei să fac! Te conjur, spune-mi şi să isprăvim!

— Calm, Sandra, articulă cu mânie stăpânită, ţinându-i braţele prizoniere. Calm!

Dezlănţuită, la capătul puterilor, Alexandrina scutură din cap. Se smulse cu putere neaşteptată şi se dădu câţiva paşi înapoi.

— Vorbeşte, Dimitrie! Vrei să rămân acum cu tine? Rămân! Uite, rămân! Nu mai îmi pasă de nimic. Aleagă-se ce o vrea Domnul!

Începu să-şi dezbumbe nasturii, zburau spelcile în zbuciumul degetelor, dantela Valenciennes a jaboului se făcu ferfeniţă.

Dabija se apropie liniştit, cu paşi mărunţi. Doar ochii erau arşi de flăcări ameninţătoare. O trase pe Alexandrina lângă

el, cu violenţă. Femeia gemu de durere.

— Spune-mi, Sandra, ţii neapărat să te bat?

Erau de toate în glasul acela: dulceaţă, mânie abia stăpânită, ciudată tandreţe, presimţirea mâinilor puternice, pricepute în dezmierdări şi totuşi gata să zdrobească, tot din dragoste sălbatică, trupul iubitei.

Alexandrina, răvăşită, puf de păpădie alungat de vânt între bucurie şi nefericire, la fel de adânci, la fel de intense, la fel de imposibile, îşi ridică obrazul ud de lacrimi. Copilăria petrecută la moşie îi trezi aducerea aminte.

— Vrei să-i semeni lui Vasilică, vătaful nostru de la Ciuceni? Tot aşa, îşi strivea ibovnica în pumni. Hai, loveşte-mă!

— Sandra, scrâşni Dabija, nervii mei au un hotar. Nu mi-eşti ibovnică. Detest cuvântul, urăsc semnificaţiile triviale pe care le presupune.

— Şi crezi că-i de-ajuns să-l ocoleşti pentru ca relaţiile dintre noi să însemne altceva? Te ştiam destul de curajos ca să priveşti lucrurile în faţă. Asta suntem, amanţi, iar pentru tot târgul, dacă s-ar afla ce fac, o prostituată. Da, urlă, o prostituată! O cocotă ordinară!

Nu văzu plecând palma generalului, care o plesni cu toată puterea peste faţă. Încetă brusc să plângă, cu ochii negri lărgiţi, prea uluită pentru a putea reacţiona. Dabija nu-i lăsă timp să se dezmeticească. O luă în braţe şi se aşeză pe canapea legănând-o ca pe un prunc. Îi vorbi cu dulceaţă:

— Copiii neascultători au totdeauna urechile prea lungi.

Alexandrina, încă năucă, îşi pipăi obrazul înfierbântat. Generalul îi sărută mâna şi, dându-i-o uşor la o parte, faţa lovită.

— Nu doare… Nu mai doare… Habar nu ai cât mă doare pe mine sufletul, adăugă strângând-o cu disperare.

Alexandrina vorbi ca din transă, cu ochii fixaţi în tavan:

— E prima palmă pe care o primesc în douăzeci şi cinci de ani… Nu m-a lovit nimeni… Niciodată…

— Uită-te la mine! Nu pe pereţi! La mine! Auzi ce-ţi spun?… Aşa! Te-am lovit eu, bărbatul care te iubeşte cum nu a fost iubită nici o femeie pe lumea asta. Şi am făcut-o pentru că nu-ţi îngădui nici chiar ţie să pângăreşti dragostea noastră! În conştiinţa, în mintea şi în inima mea îmi eşti nevastă. Şi vei fi şi în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor îndată ce războiul acesta blestemat se va fi isprăvit… Ţi-am spus să te uiţi la mine! Ascultă bine ce-ţi spun! Am să te bat, dar bătaie, nu hârjoană, ca pe geambaşi, ori de câte ori vei încerca să întinezi tot ce am mai scump.

— Asta îmi făgăduieşti, căsătorindu-mă cu tine?

Începu iar să plângă. Plângea frumos, lin, cu o faţă neschimonosită, fără nas roşu şi fără batistă. Inconştient, i se ghemuise în braţe căutând parcă ocrotire, se lăsa alinată, dorlotată de mâna care o izbise, simţind o voluptate stranie, necunoscută.

— Nu-ţi dau voie să gândeşti urât, Sandra, în mintea ta lucrurile trebuie să fie frumoase, aşa cum sunt de fapt ele. Tot ce se petrece între noi e minunat.

Cuvintele se pierdură în şoaptă. Buze înfierbântate îi căutau gâtul, vad spre dantela albă a corsajului. Degetele puternice descopciau nasturii de cristal ai rochiei, răsuflarea de jăratic înfioră trupul fetei.

— Mai stai puţin, iubito, nu-i aşa?… Încă puţin. Nu-i târziu…

Toropită, fără putere, doamna Cerchez se lăsă purtată în iatacul lui Iliuţă Algiu. Coama de aur roşu şi alb se risipi în aşternutul răvăşit. Aici, între sărutări sfâşietoare, orbecăind bezmetic de fericită pe limane neştiute cu dimineţi nerăsărite până atunci, Dabija îi smulse făgăduiala.

— Ai să-ţi încui iatacul, da, Sandra? Jură-mi!

Cu buzele arse, în extaz, devorată, un singur trup cu Dabija, doamna Cerchez jură.

Alexandrina se înfăşură în pelerina neagră căptuşită cu vulpe rusească, încercând să-şi înghesuie părul blond sub

glugă. Răvăşite, şuviţele scăpau pe obraz, exasperând-o.

— Tine-ţi firea, iubito, spuse generalul întinzându-i două agrafe culese de pe covor.

— Niciodată n-am întârziat… Dacă a venit Iorgu?

— Era vorba că soseşte abia mâine.

— Ah! Nu poţi să ştii totdeauna… Şi Sevastei ce-i spun? Cum e prăpăstioasă, o fi ridicat mahalaua! Doamne Dumnezeule!

Se mişca agitată prin încăpere, căutându-şi mănuşile, poşeta – un săculeţ mic de mărgele – şalul. Generalul îi puse mâinile pe umeri:

— Păstrează-ţi calmul, draga mea. Pun rămăşag că nu s-a întâmplat nimic acasă. Cerchez n-a venit…

— Şi dacă a venit?

Dabija zâmbi:

— Mi-ai spus doar că nu te-a bătut niciodată. Glumesc, scumpa mea. Sevastei ai să-i istoriseşti că le-ai vizitat pe Algience. Am eu grijă să confirme, deşi nu e cazul. Suntem cuminţi, da?

Alexandrina dădu maşinal din cap, se lăsă sărutată pe frunte.

— Te iubesc, Sandrela.

O privi lung, fără să se sature, aşteptând răspunsul.

Ieşiră prin portiţa dosnică, pe unde altădată intrau auzindu-şi bătăile inimii dame voalate, şi în dispoziţii mai degajate amicii de chef ai cuconului Iliuţă. Ajunseră într-o ulicioară pietruită, paralelă cu Strada Unirii.

Dabija cercetă scurt împrejurimile şi luă braţul doamnei Cerchez. Se îndepărtară cu paşi grăbiţi.

Mareş se desprinse surâzând de peretele rotund, din tablă, al unui chioşc cu ziare.

„Dabija! Extraordinar! Ultimul tip pe care mi-l închipuiam erou de aventuri galante…“

La câţiva metri de el, o siluetă ascunsă în şopronul abandonat al unui pantofar aşteptă plecarea lui Mareş, apoi

ieşi în uliţă.

Pieri la un cot, înghiţită de negură.

6

Omul care îl însoţea vorbea puţin, era mohorât, cu un obraz întunecat şi o expresie de suferinţă permanentă care-i stâlcea trăsăturile, i le boţea, adunându-le cumva spre bărbia ascuţită. Figura, socotea colonelul Roman, caracteristică subnutritului, adultului rău hrănit în copilărie sau bolnavului cronic de plămâni. Privirea dogoritoare, căutând mai ales pământul, se lăsa rar surprinsă şi atunci colonelul se simţea tulburat, ars de patima a ceea ce el traducea drept vâlvătaia din ochii unui fanatic. Şi, cu intuiţia momentului, desluşi dintr-o dată certitudinea bărbatului uscăţiv, prost îmbrăcat şi sfâşietor de trist care păşea alături de el că va muri curând şi că, odată acceptată ideea, nefericitul avea poftă, o poftă sălbatică s-o facă nu pe saltelele de câlţi de la Filaret, ci într-un mod unic, cutremurător.

— Hm! reflectă Roman cu voce tare, nu eşti prea vesel, prietene.

Capul bărbatului zvâcni scurt spre dreapta.

— Dumneavoastră sunteţi?

— Aşa şi aşa. Azi sunt mai vesel decât ieri şi cu siguranţă mâine voi avea motive să fiu mai voios decât astăzi.

— Pesemne, perspectivele noastre nu coincid.

„Ia te uită! surâse în gând Roman. Voce cultivată, langaj spălăţel. Păcat că-i aşa de acrit nefericitul…“

Mergeau pe străduţele întortocheate din spatele Cimitirului Bellu, luminate la intervale rare de felinare strâmbe şi o lună de sticlă, îngheţată. Frigul aspru, dens, le

ardea obrajii, văzduhul încremenit de ger părea corp solid, le strivea umerii, opunea rezistenţă, trebuia străpuns, spintecat. În stânga şi dreapta uliţelor bolovănite cu chifle rotunde de piatră, căsuţe curate şi modeste, împrejmuite cu uluci albe, îţi purtau gândul spre un sat mai răsărit din judeţele de deal. Liniile aveau nume pitoreşti, Ghiocei, Fântâna Doamnei, Licurici, Miracolului sau Livada Albă, tei şi castani iar la rigolă, ici-colo, cişmele de lemn văruite, cu clonţuri scurte. Cercetând locurile, colonelul îşi zise că mahalaua e înţesată probabil de cârciumioarele acelea romantice, cu coviltir de viţă de vie, unde odinioară cântau scripcari falimentari la viori cu două corzi, fleicile şi micii à la coana Frosa – specialitatea Bucureştilor mărginaşi – se mâncau pe talgere de lemn, iar tuslamaua, în castroane de pământ cu linguri ţărăneşti.

Bărbatul se opri brusc şi Roman înţelese că ajunseseră la destinaţie. Gospodăria era aidoma celorlalte: o căsuţă joasă, căzută parcă în genunchi, cu acoperiş cuşmă înaltă tuflită pe sprânceana ferestrelor ocrotite de perdele lucrate în igliţă, o palmă de grădină stufoasă, puţ american în curte şi gărduleţ văruit. Lângă portiţă, atârnau numărul scris pe o bucată de tablă: 5, şi cutia poştală verde cu un deget alb îndreptat spre gaură.

— Aici, spuse omul. Veniţi după mine.

— Intrăm aşa, ca la moară? întrebă colonelul. Nu avertizezi întâi gazda?

Celălalt râse scurt:

— Vă e teamă?

— Sunt prudent, amice. N-am venit în vizită, să beau o ţuică cu nea Fane, ci la o întâlnire clandestină.

Îşi muşcă înciudat mustaţa: „Stai acuma şi explică-i ăstuia ce va să zică conspirativitate…“

— Ştiu, domnule Roman.

— Ştii al dracului de multe! ricană colonelul.

Bărbatul râse din nou:

— Chipul dumneavoastră e lipit pe toate gardurile, din zece în zece metri. Între timp, v-a crescut cota: 20 000. V-ar recunoaşte şi un copil.

— La preţul ăsta?

— Am vrut să spun altceva… Fiţi liniştit, vă aflaţi în deplină siguranţă.

Urcară trei trepte, în tinda cu stâlpişori de ghips, şi se scuturară de zăpadă cu o măturică, aflată la îndemână, lângă preşul din petice. Uşa se deschise şi un bărbat cam la cincizeci-cincizeci şi cinci de ani, cărunt, în cojocel şi o cămaşă groasă, de barchet, fără guler, îi băgă înăuntru.

Pătrunseră într-o săliţă rece şi întunecată apoi în „odaia bună“, o încăpere scundă, curată, destul de confortabilă.

Colonelul îşi roti ochii.

— Există şi altă intrare?

Gazda zâmbi:

— N-aveţi grijă. Sunteţi aici mai în fereală chiar decât la Marele Cartier al lui Mackensen.

— Aşa nădăjduiesc, spuse mecanic colonelul cântărindu-l cu o privire scurtă, ascuţită.

Părea un lucrător mai subţire – „un uvrier devotat“, bătea câmpii Marghiloman în Parlament, sub Dimitrie Sturdza – bunic probabil la mai puţin de cincizeci de ani, mulţumit de soartă şi încredinţat că a făcut suficient pentru a fi câştigat consideraţia neamurilor, a tovarăşilor de breaslă şi a mahalagiilor care i se adresau reverenţios „bă, nea Fane!“

„Înşelătoare aparenţe! gândi Roman aşteptând să i se ofere un scaun. Personajul a organizat sabotajele de la Letea şi Lemaître, a pus la cale «accidentul» personalului de Craiova care transporta un tren de muniţii şi specialişti nemţi, şi, spre deosebire de mine, nu-i căutat de Hentsch. Am ajuns o paiaţă, un Jolly Jocker, tot ce se întâmplă mi se pune în cârcă, cretinii ignoră că individul – nea Dobre, cojocarul din Bellu – există, acţionează, îi torpilează, că are oameni, suflu şi energie, şi se ţin de capul meu, îmi

adulmecă călcâiele… Gândul îl făcu să râdă: Sunt un paratrăsnet… La urma urmelor tot e ceva! Ce mi se pare singular, e că şi ăstuia îi vine să râdă, dar are prea mult bun-simţ ca s-o facă în nasul meu. Cum glăsuiau novelele din Evul Mediu? Eu ştiu, că el ştie, că eu ştiu, că el ştie… Perfect! Îmi plac partenerii inteligenţi şi cu bosa humorului…“

— Vă aştept afară, domnule Roman.

Bărbatul care-l însoţise până aici, în Ghiocei 5, o ulicioară din preajma Cimitirului Bellu, ieşi cu un zâmbet chinuit. Nea Fane îl însoţi pe săliţă şi se întoarse cu aceeaşi figură radioasă.

— Cine-i dumnealui? se interesă Roman.

Dobre păru întâi surprins de întrebare „cine nu-l ştie pe…“, apoi răspunse evaziv:

— Anton… Om cumsecade.

— Pare şcolit, iscodi colonelul.

— Da, da… Citeşte băiatul. Are gură de aur, când se urneşte, zici că-i popă!

— Probabil, spuse Roman. Cu mine nu s-a urnit defel.

— L-oţi fi tulburat din cale afară. Ce-i de colea să-l cunoşti pe colonelul Roman?

Roman îl privi iute, îi surprinse căutătura blajină fulgerată de un licăr maliţios, bine camuflat. Un gând bizar îi trecu prin minte:

„Ăsta-şi bate joc de mine. Individul era tulburat aşa cum sunt eu Isabela de Castilia şi el episcopul de Canterburry.“

— Da’ nu staţi jos? Şi cu iertare să ne fie, că de, la noi, ştiţi dumneavoastră, ca la mahala…

Colonelul se aşeză pe un scaun de lemn cu spătarul încovrigat, ca o ureche, şi îşi roti ochii prin încăpere. În spatele perdelelor cu ochiuri mari, iţite din igliţă – Pierrot şi Columbina – iscau căpeţele purpurii muşcate şi cerceluşi. În stânga şi dreapta, scoase din almanahurile gazetelor *La Roumanie* şi *L’Indépendance roumaine*, pe anii 1909 sau 1910, două poze înrămate: Napoleon, scund, grăsun, cu

tricorn, mantaua deschisă şi buza inferioară umflată agresiv, cutremurător de trist în mijlocul leşurilor la Waterloo, şi Kriemhilde, odrasla Niebelungilor, pe jumătate despuiată, bine împlinită în umeri şi şolduri, implorând mila cerului într-un peisaj exotic. Pereche le făceau, pe peretele din faţă, Genoveva de Brabant şi Scara vieţii.

Completau interiorul o lampă de bronz cu abajur lăptos, un şifonier cu oglindă, două canapeluţe clasice, de zestre, pe care nu se aşezau decât oaspeţii, când veneau prima oară, o masă ovală, importantă, pe un singur picior. Era aşternută cu un covor de pluş, chenăruit de ciucuri, peste care se aflau, dispuse simetric, un vas de sticlă suvenir din Constanţa, un ghioc arătos, utilizat ca scrumieră, şi o cutie de lucru încropită din cartoanele ţigărilor Macedonia.

— Mda… făcu Roman, lăsându-se pe spătarul scaunului şi întinzându-şi comod picioarele sub masă.

Gazda se interesă zâmbind:

— Adică ce?

— Domnule Dobre…

— Spuneţi-mi nea Fane. Aşa m-am deprins… Îl văzu învârtind ţigareta între degete şi-i întinse ghiocul: Dacă vreţi să fumaţi…

— Mulţumesc… Rosti pe gânduri, privind măciulia aprinsă a ţigării: Ai auzit probabil despre marea ofensivă de vară pe care o pregătim împreună cu ruşii.

— Au auzit toţi, râse nea Fane, până şi nemţii.

— Da… Perfect… Normal! Am ţinut să iau legătura cu dumneata pentru că socot firesc ca în momente de mare cumpănă – aşa cum sunt cele pe care le trăim azi – să contribuim cu toţii la răpunerea vrăjmaşului. Eu te cunosc de mult, nea Fane…

Dobre dădu din cap cu acelaşi surâs moale.

— Şi eu, domnule Roman.

— Încă de la începutul războiului. Ştiu ce rol ai jucat în sabotarea maşinii de război germane, ţi-am apreciat forţa, pentru că eşti o forţă, nea Fane, talentul de organizator,

consideraţia de care te bucuri în lumea meşteşugarilor. Nu-i în intenţia mea să te flatez… adică, să te măgulesc…

— Nu trebuie să-mi tălmăciţi, spuse blând Dobre. Vă pricep, chiar dacă nu rostim aceleaşi cuvinte.

Roman se arătă încântat:

— Splendid! Voiam dară să-ţi spun, să-ţi propun de fapt, o colaborare! De vreme ce tot luptăm fiecare în perimetrul nostru, de ce să n-o facem împreună? Averescu pe front, eu la Informaţii, dumneata în fruntea breslelor de meseriaşi.

Dobre dădu din umeri. Netezi pluşul feţei de masă:

— Nu eu mi-s în frunte…

— N-are importanţă, ceea ce mă interesează, ne interesează pe toţi, sunt încredinţat, este coordonarea tuturor forţelor în vederea unui efort comun. Să avem un ţel, acelaşi – victoria – şi să acţionăm simultan.

Dobre se ridică, retează odaia cu pas greoi, drese inutil perdeaua trăgând-o de margini, după aceea, la fel de ticăit, scormoni cu vătraiul în sobă.

Roman îi urmărea atent mişcările, fără să-şi ascundă surâsul. „Tipul, desigur, are o capacitate de disimulare cu totul particulară! Până mai adineauri era sprinten ca o ciută, pun pariu că-ţi escaladează trei garduri fără să-şi tragă măcar sufletul, şi acum când întârzie răspunsul, dracu’ ştie de ce!, abia-şi târăşte picioarele, zici că-i ghiuj, contemporan cu domnul Kogălniceanu…“

— Noi acţionăm, declară brusc nea Fane, când colonelul se aştepta cel mai puţin să-i audă glasul. O facem neîntrerupt… Completă fin: Vreau să zic, continuu.

Roman, pricepând jocul, dădu din cap:

— Nu-i nevoie să-mi tălmăceşti… adică traduci, nea Fane.

— Aşa… E bine că ne înţelegem. Ne aflăm vasăzică în Făurar… Luna trecută, dacă-s trei săptămâni de atunci, scria în jurnalele englezeşti că uzinele din Essen, Rheinhausen, Annen, Kiel, Hamm şi Magdeburg n-au dat nici jumătate din tunurile şi obuzierele pe care se bizuia Kaiserul.

Sprâncenele colonelului săltară spre rădăcina părului.

— De unde ai căpătat dumneata asemenea informaţii?

Nea Fane scotoci buzunarul jiletcii şi scoase o ţigară mototolită. Dibui cu vătraiul un miez de jăratic ca inima de harbuz şi trase fumul în piept.

— Îi a doua pe ziua de azi. Tuşesc noaptea şi de…, îmi „deranjez“ muierea. Urmă, ocolind întrebarea lui Roman. Vagoanele de cupru şi nichel ce se dovedesc prea trebuincioase la călirea aliajului de oţel al lui Krupp au sărit în aer la Ploieşti. Îşi drese glasul cu ochii în scoarţa chindisită cu flori şi păsări verzi: De, luarăm pildă de la olandeji…

— Bună pildă, râse Roman.

Dobre acceptă modest:

— Aşa am socotit şi noi… Nici merindea n-a ajuns în tranşeele nemţilor. Făina, lumânările, slănina, găinile, zahărul şi barabulele – că mălaiul le strâmbă ăstora nasul – s-au fost întors pe căi viclene în gospodăriile urgisiţilor. Îşi ridică ochii albaştri: Aşa că, domnule Roman, noi *acţionăm*…

Accentuase ultimul cuvânt şi colonelul pricepu tâlcul: „Dar ce dracu’ faceţi voi?“

Cojocarul, neridicându-şi ochii din pământ, adăugă:

— Şi când o fi, la o nevoie, scoatem flinte, topoare, desfundăm uliţele şi pe faţă, ori din spate, om şti „să colaborăm“.

Roman, într-un acces de spontaneitate, îi prinse mâna peste masă. Mişcarea bruscă răsturnă ghiocul. Scrumul se împrăştie pe masă. Jenat, colonelul vru să repare accidentul. Dobre îl opri:

— Are grijă muierea… A ostenit căscând.

— Îmi placi, nea Fane!

Dobre surâse şi-l privi cu ochi blajini.

— Când vulpea a avut nevoie de urs, dintâi i-a tolocănit că seamănă cu Făt-Frumos. Nici mie nu-mi sunteţi urât, domnule Roman.

Colonelul îi zvârli căutătură hâtră:

— Cunosc şi eu vorbă cu tâlc: şoarecele cu o singură gaură, lesne îl dibuie pisica.

— Adevărat este, râse sincer Dobre, că cercetându-vă urmele, nemţii nu se istovesc adulmecându-ne pe noi. Şi tot adevăr grăiesc, lăsând la o parte şaga, domnule Roman, că vă dovediţi nechibzuit. Toată potera nemţească vi se află pe urme, 20 000 vă e preţul iar sămânţă de ticăloşie se găseşte pretutindeni.

Colonelul săltă din umeri cu ochii pe fereastră.

— Ce-ai pofti să fac? Să mă ascund în gaură de şarpe?

Dobre îl privi lung. Rosti în şoaptă răspicat:

— Să nu-i asmuţiţi. La ce îl stârniţi pe Hentsch? Nu-i om să nu vă ştie după chip, până şi în mahalaua noastră pricăjită plouă cu afişe, şi dumneavoastră vă plimbaţi bimbaşă prin tot oraşul, vă vânturaţi în văzul tuturor de parcă v-aţi găti de însurătoare. Iar locuinţă v-aţi găsit taman lângă Marele Cartier al lui Mackensen…

Surpriza pictă obrazul colonelului. Depăşindu-şi un moment de neplăcere, se interesă vag amuzat:

— De unde ştii unde stau?

— Avem şi noi iscoade bunicele, domnule Roman, chiar dacă nu-s şcoliţi în străinătate. Şi zic eu, aflători oleacă mai de soi decât ai nemţilor, de vreme ce noi v-am dibuit iar ei orbecăie.

Roman râse cu poftă. Îl cerceta încântat, ochii îi luceau.

— Ia zi, nea Fane, care-i pricina pentru care mi-aţi cercetat urmele?

— Păi, e lesne de ghicit. Ştim cam ce fel de treburi v-au ţintuit în Bucureşti şi câte atârnă de izbânda lor. Ştiu şi nemţii şi de aceea v-au scos capul la mezat.

— Tot nu înţeleg!

Dobre îşi deschise palmele mari. Erau uscate, încăpătoare cât să cuprindă un cap de prunc, arătătorul drept, ştirbit de o falangă, stătea tot timpul îndoit.

— Mai desluşit decât atâta!... Vă pândim cărările pentru a vă feri de nechibzuinţa dumneavoastră şi de mâna vrăjmaşului. Cinci inşi au primit sarcină să vă ocrotească, să ţină piept la o nevoie neamţului, până oţi izbuti dumneavoastră s-o luaţi la sănătoasa. Anton, băiatul de adineauri, e unul dintre ei...

Impresionat, Roman îşi căută cutia cu ţigarete. Rosti cu voce nesigură:

— Bine, dar e... E de-a dreptul extraordinar! N-am simţit niciodată că sunt filat.

— Oamenii cunosc meşteşugul şi apoi dumneavoastră vă feriţi de nemţi, nu de ai noştri... Asta e! Sunteţi păzit zi şi noapte cu schimbul. Pe stradă, acasă, în Strada Umbrei, ba şi dincolo în Vergului, pe Teiul Doamnei, în Colentina, pe unde vă aveţi vizuinile.

Colonelul încercă să-şi camufleze tulburarea. Trase un fum pe care, nerăbdător, îl expiră o dată cu vorbele. Întrebă pe un ton uşurel:

— Ascultă, nea Fane, mucenicii ăştia ai dumitale îşi dau seama la ce se expun? Admitem că sunt acroşat... ăă... agăţat de o patrulă germană. Ăştia sar să mă elibereze, îmi dau posibilitatea să fug. În schimb ei sunt prinşi.

— Şi?

— Îi împuşcă nemţii înainte de a apuca să se închine.

Dobre săltă din umeri:

— Asta-i grija noastră. Şi dacă vă pasă de mucenici, nu-i lepădaţi pe mâna sfinţilor. Fiind dumneavoastră mai cu luare aminte, s-ar afla şi pândaşii în fereală.

— Am înţeles, nea Fane.

Îl întrerupse un ciocănit discret în geam. Cojocarul făcu un semn liniştitor cu mâna.

— E Anton. Ne dă de veste că nemţii au început raziile în Bellu. Domnule colonel, umblă sănătos şi la o adică ştii unde mă găseşti de acum încolo.

Roman îi strânse mâna cu putere.

— Am aflat mai mult: pe cine mă pot bizui.

— Pe Ghiocei, riscaţi să cădeţi în braţele nemţilor, spuse Anton. Îşi încep razia din capătul străzii. Luaţi-o în direcţia opusă. Când ajungeţi pe Suspinelor, o ţineţi drept înainte, ocoliţi bodega „La sfinţii cu nasul roşu“ şi după o sută de metri, intraţi în Şerban Vodă.

Colonelul îl cercetă cu o curiozitate nouă. Îi venea să râdă. El, Roman, diplomat – şef de promoţie – al Şcolii de informaţii de la Castelul Negru, şi cap de afiş în agenda lui Hentsch şi pe listele Militärverwaltungspolizei, filat luni de zile ca o mazetă de nişte ageamii.

— Mulţumesc… Sper să reţin… Mi-am închipuit că mă însoţeşti. Sau tovărăşia mea nu-ţi face plăcere…

Anton răspunse cu maliţie:

— Dimpotrivă, *compania* dumneavoastră e cât se poate de îmbietoare. Cum însă n-aţi venit aici ca să beţi o ţuică cu nea Fane, ci la o întâlnire clandestină, voi rămâne zece paşi în urmă. Am onoarea să vă salut, domnule colonel.

Roman zâmbi. Duse două degete la un chipiu imaginar şi se răsuci pe călcâie. Înainte de a intra pe Strada Suspinelor, incapabil să reziste tentaţiei, întoarse capul. Nu se vedea nimeni. Râse încetişor:

„Uite-al dracului!“

7

Uşa fu izbită de zid cu atâta putere, încât zăngăniră geamurile, iar câteva hârtii, luate de curent, palpitară scurt şi căzură pe duşumeaua cărămizie dată cu bradolină. Ioanid şi Teodorini, năuciţi de intrarea vijelioasă, rămaseră cu condeiele în aer. Maiorul Gogu Roşianu trânti mapa pe masă şi prinzându-şi mâinile la spate se propti în picioarele răşchirate.

— Uite, monşericilor, cum devine chestiunea! Dacă-l mai prind pe unul că-mi scotoceşte sertarele, îi fărâm ţeasta. Simplu! Nu ies la raport, nu-mi prăpădesc vremea cu reclamaţii. Îi sparg capul!

— Ia-o domol, spuse calm căpitanul Ioanid. Biroul e încuiat cu cheie de safe şi de când te cunosc, n-ai scos-o niciodată din lanţul de la ceas.

Roşianu îl fulgeră cu privirea:

— Eşti candid sau mă crezi pe mine? Ai auzit în viaţa dumitale de chei potrivite?

— Ca să le faci, trebuie să posezi originalul.

— Impedimentul cade când ai de-a face cu borfaşi! Nu există cheie care să reziste unui tâlhar profesionist.

Ioanid se crispă. Maxilarele îi jucau sub piele:

— Domnule Roşianu, cenzurează-te!

— N-am chef! Şi în orice caz, nu primesc ordine de la dumneata.

Valeriu Teodorini, consternat, aranja mecanic teancul hârtiilor dintr-un dosar.

— Dacă lucrurile stau într-adevăr aşa, e foarte grav. Sper totuşi că e vorba doar de o impresie… mă rog, o neînţelegere.

Gogu Roşianu îşi întoarse faţa congestionată. Mânia îi bulbuşase ochii, îi ciumpăvise glasul care răsună hodorogit:

— Insinuezi că am halucinaţii? Mi-am găsit hârtiile alandala, sucite şi răsucite, întoarse cu fundul în sus! Sunt zăpăcit în ţinută, mă anfişez de distanţa reglementară dintre epoleţi, dar ştiu să-mi ţin lucrările. Ăsta-i plicul cu date secrete de la Cartierul lui Averescu! Fă-mi plezirul şi uită-te la sigiliu.

— E rupt, constată Teodorini. L-ai rupt alaltăieri când l-ai primit. Te-am văzut cu ochii mei.

— Pardon! L-am desprins cu coupe-papier-ul, dar l-am lăsat intact. Acum e frânt şi jumătate din el evaporat.

— Borfaşul, observă Ioanid prefăcându-se că îşi continuă lucrul, o fi colectionând suveniruri. Pecetea lui Averescu reprezintă o piesă importantă.

Gogu Roşianu îl măsură furios:

— Eşti al dracului de spiritual, domnule!

— Interesant! Nu mi-a mai spus-o nimeni. Îşi săltă capul iritat: În definitiv, ce acuzaţie ne aduci?

Maiorul Roşianu rânji:

— Îţi dau voie să ghiceşti de trei ori.

— Ne crezi spioni? Trădători? În cazul ăsta ne eşti complice sau în cel mai bun caz inconştient dacă nu-i raportezi chestiunea generalului Dabija. E în biroul lui şi nesăţios de veşti bune.

— Cred că aşa trebuie procedat, interveni Teodorini cu un aer grav. Ca ofiţer de contrainformaţii, am obligaţia să cercetez cazul şi să-l aduc la cunoştinţa superiorilor.

— Foarte bine! spuse Roşianu pe tonul omului care se spală pe mâini. Şi ar fi bine să depui în cestiune măcar jumătate din sârgul cheltuit întru urmărirea neînsemnatei mele persoane. Îţi prăpădeşti vremea talonându-mă, de răul dumitale nu mă pot duce nici până la privată, sau nu pot

intra la damă, iar aici, unde ţi-e locul, domneşte vraiştea. Halal!

Valeriu Teodorini, palid, cu mâinile zvâcnind de emoţie, se ridică ostentativ.

— Constat că ai o zi proastă şi, în orice caz, e împotriva principiilor mele să port o discuţie în condiţiile şi termenii pe care-i propui. Scuzaţi-mă.

După ce închise uşa, Roşianu, pleoştit dintr-o dată, îşi dădu drumul ţeapăn pe scaun. Căpitanul Ioanid îl contemplă câteva momente în linişte. Declară pe un ton obişnuit, fără umbră de supărare:

— Încă unul cu care te-ai pus bine! Şi cel mai cumsecade.

Gogu Roşianu, încercând să păstreze ceva din indignarea explozivă de adineauri, epuizată acum şi fără energie, izbi cu palma în masă.

— Mă enervează, domnule! Se ţine scai de capul meu în târg, i-o fi căşunat că-s spionul secolului – pesemne că am *visage*, am să mă uit mai atent în oglindă – şi aici mi se dă iama în dosare ultrasecrete. Inadmisibil!

— Ai grijă ce-i spui lui Dabija.

— Ce să-i spun?! Exact ce-am păţit şi punct. Nu încap floricele. Îmi văd conştiincios de treabă, mă dau peste cap să-l mulţumesc. Ordin să dorm aici, la uşa cabinetului, încă n-am primit.

— Mai gândeşte-te totuşi, vezi dacă nu se strecoară pe undeva vreun amănunt ce ţi se poate reproşa. În privinţa asta, este un explorator desăvârşit. Poate te interesează unul din aforismele pe care le cultivă cu străşnicie: vinovată e totdeauna victima…

— Mde, o fi ştiind el ceva…

Peste câteva minute, se aflau toţi trei în biroul generalului.

Dabija îi primi în picioare, lângă masa de lucru, într-o atitudine care-i era caracteristică: drept lumânare, ţeapăn, fără să se rezeme cu mâna, ori leneş, în cot şi şolduri, de

vreo mobilă. Emana atâta vigoare, hotărâre şi un anume soi de mânie stăpânită – fără răgete şi gestică dezordonată – de fapt mânia în forma ei cea mai primejdioasă, încât căpitanul Alexandru Ioanid, în admiraţie sinceră, încercă, pentru prima oară de când se cunoştea, impulsul sincer de a-şi scoate pălăria dinaintea cuiva care nu era întins pe năsălie.

— Am fost informat, domnilor, începu cu o voce care făcu urechile celorlalţi să vâjâie, nu din pricina acutelor ci a intensităţii înfrânate, despre faptul deosebit de grav petrecut în biroul dumneavoastră. Consecinţele unui atare incident nu prezintă dubii pentru nişte ofiţeri de Stat-Major. Cert este că sunteţi toţi trei culpabili în aceeaşi măsură.

Gogu Roşianu încercă să profite de pauză:

— Permiteţi-mi, domnule general, sunt cât se poate de atent cu documentaţia secretă. Hârtiile se află permanent sub cheie, nimeni nu are acces, nici măcar colegii mei.

Dabija îl întrerupse pe un ton categoric:

— Realitatea a demonstrat contrariul. Bizar mi se pare că dumitale ţi se întâmplă totdeauna câte ceva.

— Dacă neşansa mi-ar fi subalternă, aş şti să-i dau ordine. Sunt ghinionist…

Îşi pierduse cumpătul, pumnii i se încleştau şi descleştau spasmodic. Ioanid îl privi speriat: „Ce-i cu el, a înnebunit?“

Generalul replică îngheţat:

— Nu cred în ghinion, domnule maior, ci doar în rea-credinţă şi imbecilitate. Şi dacă aş crede, aş proceda ca Bonaparte: pe ghinionişti i-aş înlătura din drumul meu.

— Permiteţi-mi să raportez, nu eu mi-am semnat ordinul de numire la Statul-Major.

— Constat însă că-ţi iscăleşti destituirea! De-ajuns! Căpitane Ioanid, eşti vinovat de lipsă de vigilenţă. Trebuie să fii atent la tot ce se petrece în jur şi nu doar la lucrările de sub nasul dumitale. Ochelarii de cal n-au ce căuta în acest cabinet.

— Am înţeles, domnule general.

Privirea dură îl căută pe Teodorini, care aştepta cu faţă şi mâini de ceară, neîndrăznind să-şi ridice ochii mai sus de centura lui Dabija

— Părerea mea despre felul cum ţi-ai îndeplinit misiunea de ofiţer de informaţiuni ţi-am comunicat-o acum câteva minute. Cuierul din spatele dumitale s-a dovedit mai folositor… Domnilor, ne aflăm în ziua de 11 februarie, ceasurile 12:15. Aveţi la dispoziţie, din clipa aceasta, şaptezeci şi două de ore şi un minut pentru descoperirea celui care a violat biroul maiorului Roşianu. Aştept deci rezultatul joi, 14 februarie, ora 12:16. În caz de eşec, veţi fi deferiţi Curţii Marţiale. Sunteţi liberi!

Căpitanul Alexandru Ioanid trăgea nervos din ţigară.

— Uite ce ai izbutit!…

Roşianu îl cercetă abătut:

— Parcă ziceai că-s inconştient dacă nu semnalez un incident care mi se pare suspect. Or, aici e categoric vorba de o mână criminală. Şi, în definitiv, nu eu am ieşit la raport.

Maiorul Teodorini tăcea, adâncit în gânduri.

— Curtea Marţială, spuse pentru el Ioanid. Ei uite, eventualitatea asta n-am prevăzut-o.

— Cum ne-o fi scris! săltă Roşianu din umeri. Dacă or fi şi ăia la fel de smintiţi să ne condamne pe simple supoziţii, îmi pierd orice iluzie despre ţară, neam şi dinastie.

— Ai grijă să-i avertizezi chiar de la începutul instrucţiei… Ei, fir-ar al dracului! Se uită la Teodorini: Cum procedăm? Îţi spun sincer, n-am nici o idee.

Celălalt ridică o privire goală:

— Mă gândesc.

Roşianu închise toate dosarele, ca unul care şi-a isprăvit treburile:

— Eu n-am la ce să mă gândesc. N-am talente de poliţist şi ce-i esenţial, ştiu precis că nu eu mi-am dezvirginat propriul birou ca pe urmă tot eu să fac tapaj. Nu-s ţicnit şi nici pervers. În concluzie, dacă nu s-a strecurat cineva de

afară, „curiosul“ e unul din voi doi. Personal, sunt scos din cauză.

Căpitanul Ioanid strivi ţigara cu o mişcare apăsată.

— Nu se ştie niciodată…

* * *

Smaraldul de pe degetul domnului Cicerone Butculescu se asorta cu ţurţurii de la veilleusa otomană, o „antică“ achiziţionată în bazarul Constantinopolelui acum vreo şase decenii. Din pricina ochilor de sticlă diferit colorată care găureau abajurul de bronz – şi care îmbrăcau un altul de fapt, din cleştar – lampa împestriţa odaia cu pete jucăuşe roşii, albastre, verzi, chihlimbarii şi violet.

Tot interiorul, în general, ambiţiona spre o ambianţă orientală: puzderia de chilimuri, tabrizuri, ispahanuri şi ghiordezuri, seturile complicate de narghilele iscate în argint şi fildeş, de pe pereţi, mescioarele cât roata carului, dar scunde, o şchioapă de la pământ, un tandur, glastrele pântecoase de faianţă din care aromeau altădată doar flori „islamice“: chiparoase, laleaua mult îndrăgită de Profet, trandafiri ghiordii… Ţinuta de casă a domnului Butculescu se înscria în aceeaşi atmosferă: halat din brocart (acum vestejit) lung şi larg ca un caftan, fes roşu, papuci cu nasul ridicat, amintind de corăbiile piraţilor vikingi.

Adorând să fie socotit un original, lui Cicerone Butculescu i se părea extrem de rafinat să îmbine ceea ce îşi închipuia că ar putea fi gusturi bizantine (practicate acasă) cu cele ale civilizaţiei apusene, arborate pe strada principală şi în vizite.

Pe măsuţa franţuzească – excepţie care prin stridenţă făcea notă picantă – se aflau trei albumaşe îmbrăcate în piele, o plumieră de cristal umplută cu trei feluri de cerneală şi o pipă. Domnul Cicerone nu fuma niciodată, dar

îi plăcea să-şi imagineze că o face, pufăind în gol din lulele autopsiate.

Luă primul album, al Zoei Algiu – albastru, cu chipul lui Goethe în medalion, nervos şi năpădit de o barbă zburlită de vânt – îl deschise, îşi luă avânt rotind de câteva ori mâna în aer şi începu să scrie cu o caligrafie lăbărţată şi Mioriţă:

„Am răstignit pe crucea vremii câteva clipe pentru tine. Lasă-le în cumpăna timpului, să-ţi vorbească mâine, din negura trecutului. Dacă azi n-au farmecul lor, îl vei simţi mai târziu…“

Bătrânul reciti cu glas tare rândurile şi, radiind de mulţumire, luă cel de al doilea album – nuanţă Isabel cu miozotişi azurii, fireşte, Zizine e cea mai romantică – şi, trudind întru acelaşi grafism graţios, copie după ciornă:

„Precum dintr-o scânteie se naşte un incendiu/Tot aşa dintr-o privire/Se naşte o iubire… *Je t’aime trop, pour te parler d’amour…*“

Cicerone Butculescu contemplă încântat pagina şi reflectă tare, cu nostalgie:

— De ce n-am ştiut să perseverez?! Din nefericire, am fost totdeauna prea modest.

Suspină, deschizând albumul Zincăi ocupat de Cupidoni rozalbi gata să-şi sloboadă săgeţile spre cer.

„Nu e mort acel care trăieşte mort în sufletul celor care l-au iubit, ci e mort acel care trăieşte uitat…

Din amintiri parcă prevăd/Că n-ai să păstrezi niciuna/Căci ochii care nu se văd se uită întotdeauna…“

Ridică instinctiv privirea şi rămase încremenit. Coana Aristiţa Vernescu – când, cum, în ce fel, atât de mătăhăloasă, intrase fără să suspine duşumelele ori măcar uşa?! – îl cerceta cu o mână în şold, şi cealaltă rezemată în cortel:

— Iar stihuieşti, Cicerone, fiule?

Butculescu închise precipitat albumele şi se ridică.

— Poftim, cucoană Aristiţă, poftim! Iertare de neglijeu!

— Bată-te mântuirea să te bată, Butculescule! zâmbări Vernеasca, înaintând. Vasăzică tot crai, nu te laşi! Suceşti inimile cucoanelor, le strâmbi cugetele, le faci să ofteze la lună proastă precum cotorlanii în săptămâna brânzei? Nu ţi-i teamă că te-o trăsni Cel de Sus?

Butculescu, măgulit în fond – uite unde era craiul târgului, corupătorul de suflete feciorelnice şi coapte! – se împiedică în cuvinte:

— Aşa eşti dumneatale, coană Aristiţă! Necruţătoare cu neghiobii.

— Phii! Adevăr grăit-ai, fiule! Te pomeni că s-a întors lumea cu cracii în sus de-ai început să slobozi înţelepciune… Ia dă-mi un scaun acătării că farafastâcurile astea îs de fasonate cu şezutul ţunţurliu.

— Da’ cum nu, coană Aristiţă! Îndată…

Se repezi alergând cu pasul specific bătrânilor, mărunt şi prudent, spre fundul încăperii. Vernеasca îl urmărea ironică: „Un caraghios şi prostălău peste toate! Nu l-aş ţine în curţile mele nici câine la coteţ“.

— Mulţumesc, rosti aşezându-se greoaie. Tare mă mai ţin picioarele. De, voi ăştia tinerii nu cunoaşteţi metehnele moşnegilor… Aşa se şi cuvine.

Cicerone Butculescu, care se ştia doar cu câţiva ani mai tânăr, oscila între adevăr şi acceptarea unei păreri false dar măgulitoare. Învinse cochetăria de Casanova a unui bătrânel care nu fusese în viaţa lui un Don Juan, ci doar un individ cumsecade, inofensiv şi inutil, azi prăfuit şi demodat. Dacă avea să supravieţuiască din întâmplare războiului, va reprezenta pentru ultimii romantici ai începutului de secol o piesă de muzeu, o mostră înduioşătoare a ce va să zică „vremile de altădată…“ O mostră a manierelor parfumate, a bunului simţ cu jabou de dantelă, a lipsei de griji cu desăvârşit accent parizian, a generozităţilor de nabab săvârşite cu discreţie şi graţie, în pas de gavotă…

Vernеasca înregistră satisfăcută gâfâitul bătrânului, potrivindu-şi bine în scaunul de lemn, cu spătar înalt –

„parcă-i strană bisericească“ – şoldurile late.

— Ci stai locului odată, nu te foi ca un limbric!

Butculescu se execută fără să crâcnească, zâmbind tâmp. Ca şi pe surorile Algiu, îl impresionau firile autoritare, orice voce ridicată îl inhiba paralizându-l pur şi simplu, orice vorbă răstită devenea poruncă. De pildă, ar fi putut s-o dea afară pe Vernеasca, obraznică şi nepoftită, dar numai ideea în sine îl îngrozea. Şi iarăşi, ca şi Zoe, Zinca şi Zizine, se lăsa terorizat, infirm, din pricina unei delicateţi excesive, de către o bătrână fără semnificaţie socială, ruinată şi care vegeta trăgându-şi seva din propria otravă, colportând, mânjind cu dohot, adulmecând neobosită tot ce semenii încearcă să ţină ascuns în besactea cu trei lacăte.

— Ce se mai aude?

Butculescu luă un aer conspirativ:

— Ne preparăm de ofensivă, coană Aristiţă.

— I-auzi! Şi cum te prepari tu, fătul meu?

Domnul Cicerone, zdrobit totdeauna de întrebările directe, lăsă nasul în jos. Vernеasca urmă:

— Prin târg ai mai ieşit?

— Mai puţin… Adică din ce în ce mai puţin. Mă deprimă peisajul, coană Aristiţă. Prea mult cenuşiu, prea multă tristeţe. Stau în casă, meditez… Abia când eşti în suferinţă reflectezi că există şi *un au delà*…

— Socoteşti să-ţi lepezi potcoavele, puiule?

Cicerone Butculescu ridică braţele spre tavan:

— Este marea încercare pentru care trebuie să fim gata în orice clipă.

Vernеasca se strâmbă:

— Eu nu sunt gata.

— Mare păcat, coană Aristiţă, surâse superior amabil domnul Cicerone. Un bun creştin trebuie să fie totdeauna pregătit pentru a da ochi cu Tatăl Atotputernic.

— Şi cum adică să mă pregătesc?! Să-mi fac geamantanul şi să iau un pui rece la paneraş? Ei nu, că-mi placi! M-oi ţine de picnicuri în fund de groapă cu Grigore şi bietul tata! Du-

te la vale, Butculescule, că mă ameţişi cu neroziile! Zi, mai bine, pe la zâne trecuşi?

— A! Domnişoarele Algiu?

— Chiar aşa!

— N… nu le-am văzut cam de multişor.

Aristiţa clătină din cap a mustrare:

— Butculescule, Butculescule! Un bun creştin nu minte, ori vreai să te trag de urechi ca acum şaizeci de ani, când ai dat iama în chitrii din grădina noastră?

Domnul Cicerone, cu obrajii bucălii pară, îşi frământa mâinile grăsuţe. Se simţea la fel de jenat, prins în greşeală, ca în urmă cu şase decenii când, băieţel de zece ani, în costumaş de marinar danez cu pantaloni până la genunchi şi crăvăţică lată, sugrumată într-un anou de oţel, fugise plângând din livada Verneştilor ţinându-se de şezut. Îngăimă aiurea:

— Păi, dumneatale, coană Aristiţă…

— Eu, ce? Nu mi-oi fi vreo filosoafă, dar nici nătângă de tot. Le umpli cu zăpăceli albumaşele, uite-le colea, pe masă, şi-mi tolocăneşti că nu le ştii de rost. Aferim, flăcăule! Din patru urecheaţi, izbutirăţi două perechi de măgari.

Ofensat până în adâncul sufletului, Cicerone Butculescu rosti moale:

— Aşa ne-a lăsat Dumnezeu…

Vernească râse gros:

— Ţi-am zis eu că te făcuşi cugetător. Cam târzior, la plete albe – nu te holba, ştie un târg că te căneşti, mi-a zis spiţerul şi ce chimicale pui – dar tot e o scofală. Şi-acu’, spovedeşte-te, fiule: ce fac oile alea?

— Bine…

— Bine de se răsuceşte Algiu în mormânt. Auzii c-au deschis tractir în casă!

Consternat până la lacrimi, Butculescu abia izbuti să sufle:

— Coană Aristiţă!…

— Chiar eu mi-s! Te faci prost, ori nu ştii ce vasăzică ăla bordel? Te pomeni c-ai rămas neînceput la şaptezeci de ani, precum Sfântul Grigorie Decapolitul?

Fără grai, scăldat în sudori de ruşine, domnul Cicerone îşi privea genunchii în care îşi încleştase mâinile ude. Vernească urmă fără să se sinchisească:

— Vuieşte târgul că-i la Algience un du-te-vino de craidoni şi dameze, mai dihai ca la lupanar. Cică le lipsesc doar vreo două tipese în fustişoare scurte, ca la Moulin Rouge, şi fanar roşu în zidul casei! Da' mai bine povesteşte tu, că te ai bine cu ele, de, ca mai intim…

— Nu ştiu, coană Aristiţă… Nu ştiu despre ce vorbeşti… Domnişoarele Algiu sunt singure şi neajutorate… Am sărăcit cu toţii. Or fi închiriat şi ele o odaie, două… Asta nu înseamnă însă… Nu, nu înseamnă deloc…

— Cui au închiriat?

Încurcat, domnul Cicerone dădea din colţ în colţ:

— N-am întrebat… E nedelicat să insişti, nu-i aşa… Sunt chestiuni personale…

Necruţătoare, Vernească nu-l scăpa din hăţuri. Emise ca pe o certitudine, ţinându-l în priviri:

— Aripa lui nenea Iliuţă i-au dat-o lui Dabija…

Butculescu răsuflă uşurat: „De vreme ce tot ştie…"

— Le e nepot de vară şi dumneatale nepot bun… Nu văd nimic neconvenabil.

Cucoana Aristiţă îşi ascunse satisfacţia. Asta vroise să afle. Se interesă în continuare pe un ton uşurel, fără interes şi doar ca să abată atenţia bătrânului:

— Şi ălălalt cine-i?

— Care ălălalt?

— Chiriaşul din odăiţa feciorului.

Domnul Cicerone îşi ţuguie buzele:

— A… un negustor mi se pare… Cineva destul de modest, lipsit de importanţă.

Vernească îşi mestecă şoldurile plăvane în scaun.

„…pe mă-ta de prost! Parcă ştii tu cine-i important!"

Se uită prin odaie inventariind obiectele. Se apropia ora dejunului, dar bătrâna ştia că în casa lui Butculescu nu-i rost nici măcar de un ceai. Mânca pe sponci din ce rostuia un slujitor bătrân şi surd – fidel lui Cicerone din obişnuinţă, tembelism, n-am ce face şi încotro mă duce – şi care avea neamuri destul de ortomane într-un sat din apropiere. Dintr-o găină, mâncau amândoi o săptămână, dintr-o gâscă, două. Cucoana Aristiţă ştia, după cum ştia tot ce se întâmplă în fiecare casă din oraş. Cum ar fi rezistat altfel fără leţcaie de mai bine de patruzeci de ani? Colportajul, peţitorlâcul, micul şantaj îi aduceau venituri aleatorii dar nu rareori substanţiale. Când o găsise pe Catiţa grecoteiului în iatacul lui Mitiţă Rateş, judele de la ocol – zăpăcise slugile cu prăştină şi intrase nestingherită în odăi – se alesese cu zece mii de lei. Mândruţa îi strecurase plicul graţioasă şi dezinvoltă:

— Un mic cadou pentru dumneatale, coană Aristiţă. Am primit o moştenire şi se întâmplă să fiu oleacă mai înlesnită. Tot te plângeai că te necăjesc dinţii şi aud că dentistul cel neamţ care s-a aciuat la noi face toate paralele…

Vernească o cercetase cu căutătură de geambaş:

— Măsele vreai să-mi cumpăr, Catiţo, ori botniţă?

Desfrânata râsese cu gura până la cercei:

— Dintotdeauna am socotit că două îs mai bune ca una…

Hotărând să se urnească, prost dispusă din pricina pântecelui sleit şi a viscolului care opintea să smulgă jaluzelele de la fereştile lui Butculescu, bătrâna cercetă în jur după baston.

— Pe seară, la 6, vin şi te iau. Grijeşte să fii gata gătit, că-s negreşită la ceasuri!

Domnul Cicerone se sperie:

— Unde să mă iei, coană Aristiţă?

— Nu la cimitir, domoleşte-ţi teama! Încă nu… La vremea cuvenită, te-oi însoţi şi până acolo… Trag nădejdea, coliva să-ţi fie de soi… Deseară mergem la Algience.

— Coană Aristiţă… Mi-e peste poate… Am un alt aranjament…

— Ai pe dracu’! i-o reteză Vernеasca dispreţuitoare.

Butculescu încerca să se apere din răsputeri.

— Nu te înţeleg, coană Aristiţă! Pe cuvânt dacă te înţeleg. Du-te dumneatale singură. Or să se bucure grozav, chiar se întrebau zilele trecute – inventă disperat – de ce le ocoleşti în ultima vreme. N-ai nevoie de mine…

— Ba dimpotrivă! Îmi lipseşte un paj. Rânji: Te ştiam gentilom, Butculescule! Cum ai să laşi o bătrână singură să opintească în nămeţi la vreme de seară?

Răpus de argument, domnul Cicerone tăcu. Bătrâna îi întoarse spatele uriaş. Picioarele umflate, greoaie, îi smulseră un geamăt, îngânat de vaietul duşumelelor.

„Aşa, nepoate! Le poruncişi oilor alea să nu mă mai primească. Ei iată că-mi sticlesc ochii tot pe unde poftesc eu! S-o văz numa’ pe servitoare că-l vârâ în casă pe Butculescu şi că mie-mi zice zât!”

Rămas singur, domnul Cicerone se azvârli pe sofa cu pumnii în gură. Se dusese de râpă frumoasa lui seară pe care şi-o făgăduise la surorile Algiu. Bun rămas ceasuri plăcute, de o bucurie domoală, gingaşă, între prietene dragi, stihuri delicate şi amintiri vechi; siluete elegante în crinoline uşoare de muselină, cu umbreluţe jucăuşe, ca nişte fluturaşi, domni impozanţi în redingote albastre, din postav de Flandra, ba mai departe, în cotlon neguros, un caftan de canavăţ, peste halat din tafta florie şi brâu cu două pumnale persane… Umbre topite în foile calendarului, definitiv şi iremediabil pierite pentru că nu-şi mai aminteşte nimeni de ele. Nimeni în afară de domnul Butculescu, de Zoe, Zinca şi Zizine.

„Cred că suntem singurele persoane din lumea asta care o ţin minte pe Eugeniţa Varlam. A murit la nouăzeci şi unu de ani pe vremea când nenea Lăscăruş era caimacam… Se dădea în vânt după crema aceea albă, foarte dulce… Exact! *Dame blanche Montreaux…*“

Domnul Butculescu îşi şterse o lacrimă şi în curând adormi.

* * *

— Mai cu seamă, nu te expune… spuse domnul Mareş cu ochii la domnişoara Aurica. Fata căsca de zor. Fără imprudenţe gratuite… Bineînţeles, poţi face unele cercetări pe cont propriu… Sunt justificate, mai ales după discuţia cu Dabija… Fii atent în special noaptea! La cea mai mică bănuială, nu va şovăi să te lichideze… Da, da, ca de obicei… Deocamdată, e recomandabil să nu ne vedem… *In extremis*, ştii unde mă găseşti. Noroc şi nu uita! Fereşte-ţi spatele şi uită-te bine pe unde calci.

* * *

— Te aşteptam abia peste câteva zile, rosti generalul Averescu ţintind un punct pe harta Europei. Alături, atârna, la fel de mare, cea a României, o ciubotă scurtă fulgerată de săgeţi albastre şi roşii. Se întoarse cu faţa la Dabija: Cum ţi se par planurile în ansamblu?

— N-am izbutit încă, domnule general, să le studiez în întregime. Veţi avea raportul meu detaliat, marţea viitoare la ceasurile 9. În principiu, am propuneri privind o mai mare elasticitate a Armatelor a II-a şi a III-a, mai multe variante pentru eventuale joncţiuni şi replieri, măsuri care să ne asigure coeziunea. Să nu cădem iar în greşeala din toamna lui 1916 când Armata a II-a n-a ajutat Corpul de la Olt, iar armata din nord s-a aflat în imposibilitate de a-i sprijini pe ceilalţi.

— Mda, făcu Averescu ciupindu-şi bărbuţa căruntă. Toamna de tristă amintire… Dacă aş fi superstiţios, aş zice că e anotimpul favorabil nemţilor. În octombrie 1914,

Hindenburg îi bate pe ruşi în Prusia Orientală, în 1916 Falkenhayn dă lovitură după lovitură în Ardeal, Mackensen ocupă Dobrogea… În sfârşit!… Îmi pare bine că ai venit, generale. Am primit planurile de ofensivă coordonată ale lui Alexeiev şi Saharov. Vreau să le studiezi şi să-ţi întocmeşti raportul pe baza întregului material. Acesta este dosarul… Şi acum te ascult! Despre ce e vorba?

Generalul Dabija îşi drese glasul şi la invitaţia lui Averescu scoase tabachera şi o ţigaretă. N-o aprinse, bătându-i capătul uşor în tăblia de argint.

— Domnule general, am certitudinea că la Statul meu Major s-a strecurat un trădător.

Averescu se lăsă pe spatele scaunului şi-l cercetă lung, cu privirea îngustată.

— Iarăşi?! Ce se întâmplă cu unitatea asta, generale? E blestemată?

Dabija relată succint şi sec faptele pe un ton care voia să arate că nu comentează, ci se mulţumeşte doar să nareze incidentul brut.

— Eşti încredinţat că nu exagerezi? Ştii cum se întâmplă cu individul păţit… Acum, după nenorocirea cu Sturdza, suntem speriaţi, înclinaţi să dăm proporţii.

— Trăim evenimente mult prea grave, domnule general, trudim întru pregătirea unei bătălii de importanţă vitală în istoria acestui neam, pentru a putea trece cu superficialitate peste asemenea fapte. În orice şoaptă, spunea bunicul meu, există şi o diavolie. Forţarea unui birou de Stat-Major în focul unor momente încleştate mi se pare mai mult decât o şoaptă.

— Fără îndoială. Suspicionezi pe cineva anume?

Dabija reflectă câteva secunde îndreptându-şi pe deget inelul sigiliu.

— Nu. Toţi trei au venit cu recomandări excepţionale, sunt mai presus de orice bănuială. Poate că nu-s de acord cu… să zicem temperamentul maiorului Roşianu, fac eforturi însă să-mi amintesc că nu-i absolvent de şcoală

militară, îndură anevoie unele rigori şi că e categoric un tehnician capabil. Faţă de Ioanid şi Teodorini nu pot ridica nici o obiecţie.

— Ai luat măsuri?

— Le-am acordat trei zile pentru descoperirea făptaşului. Vinovatul sau Curtea Marţială.

— Cam dur, generale, nu găseşti?

— Aveţi o soluţie mai bună?

Averescu începu să tamburineze nervos coperta dosarului.

— Fir-ar să fie! Suntem nevoiţi să facem acum şi poliţie! Ăsta nu mai e război serios! E hingherească după cambrioleuri pe cheiurile Senei sau în Soho.

— Spioni au existat dintotdeauna, domnule general, şi avem şi noi. Pe vremea lui Hannibal, iscoadelor rase în cap li se scriau pe piele informaţiile secrete cu cerneluri speciale rezistente, se aştepta creşterea părului, după care îndeplineau slujba de curieri, traversând liniştiţi taberele vrăjmaşe.

— Hm! Aveau timp dumnealor! Ăştia de acum sunt mai rapizi… Oricum, aşa nu mai merge. Din câte ştiu eu, nici cartaginezul, nici Wellington, nici Suvorov n-au fost ipistaţi. Voi solicita chiar azi chemarea urgentă a colonelului Roman aici.

Dabija îşi coborî pleoapele. „Deci, Averescu contra Berthelot şi Brătianu. Să vedem cine-i mai tare…“

8

Căpitanul Alexandru Ioanid deschise geamul şi aspiră de câteva ori aerul îngheţat. Pale de zăpadă purtate de viscol muşcau din ţigara aprinsă, un ţurţure atârna lacrimă lungă la marginea streşinii. Ioanid îl rupse şi-l păstră în palma fierbinte. Îi amintea anii de şcoală când ei, copiii, îi vânau ca pe nişte trofee. Îi sugeau fericiţi şi acum, după mai bine de douăzeci şi cinci de ani, căpitanul simţea încă gustul de gheaţă cu miros de lână udă şi aspră. Purta mănuşi croşetate, cu un deget, ţinute pereche de un şnur trainic care-i rodea gâtul deasupra guleraşului de uniformă. Se simţise „mare“, abia într-a patra, când maică-sa îi îngăduise primele mănuşi cu cinci degete, fără „sfoară“… Învăţase la Matei Basarab şi câteva case mai la vale, pe Călăraşi, exista o ghimirlie cu acoperiş scund unde ţurţurii „creşteau“ unul lângă altul amintind frânghiile oltenilor pe care atârnau căpăţânile de usturoi ca o colecţie de scalpuri.

Azi, din Liceul Matei Basarab nemţii făcuseră spital de prostituate… Lui Ioanid îi venea greu să-şi imagineze transformate în lazaret sălile de clasă austere, cu pupitre cafenii, care aveau capac după modelul Liceului Louis le Grand din Paris, laboratorul de ştiinţe naturale, unde fascina – mai ales pe cei mici – un urangutan, împărat peste ceilalţi monştri prizonieri în dulapurile de sticlă, sala de gimnastică. Acolo aveau loc şi serbările de sfârşit de an. Băieţii jucau în travesti şi rolurile de fecioară, dar pe micul Alexandru cel mai mult îl interesau nu versurile alexandrine recitate cu patos, nici drama Ximenei ori tribulaţiile lui

Cyrano, ci mingile de oină… Monsieur Lafôret, dascălul de franceză, îi obliga să înveţe pe de rost pagini întregi din proza lui Balzac, Maupassant şi Paul Geraldy pentru a-i deprinde cu sinuozităţile limbii… Ionică Bunescu, de geografie, era adept al metodei intuitive. Primăvara, îi scotea în curtea liceului, zgâria ţărâna cu un băţ conturând harta României, principalele fluvii şi râuri. Un ulcior plin îi stătea totdeauna la îndemână. Turna apa în şănţuleţe cu picurişul, explicând de unde izvorăsc Oltul, Trotuşul, Mureşul, cum ajung de se îmbină, haltele până la gurile Dunării şi Marea cea mare… Ioanid simţi că i se face frig şi îşi strânse la gât mantaua. În odaie avea să fie o atmosferă polară, dar cel puţin n-o să-l sufoce mirosul de tutun rece, de odaie săracă, neaerisită la vreme de iarnă, specifică mizeriei mansardelor studenţeşti. O miasmă specială de ţigări ieftine, aşternut cenuşiu şi mototolit, parcă totdeauna umed, încălţăminte veche şi picioare neîngrijite…

„Încă trei fumuri şi închid…“

O lună trândavă, de vată, se târa moşnegeşte opintind să spintece nămeţii cerului. Nu ostenise nici viscolul. Din susur de şarpe devenise urlet înfricoşător, de fiară înfometată. Poate de aceea, căpitanul Ioanid nu auzi vaietul văzduhului sfâşiat. Limba de oţel se înfipse în uşorul ferestrei, păstrând o clipă tremurul mâinii din care ţâşnise.

Buimăcit, căpitanul scrută întunericul. O singură clipă. Priveliştea era cuminte ca în felicitările de Crăciun catolice şi poveştile lui Andersen; căsuţe care trudeau sub căpiţe de omăt şi viscolul, mereu viscolul amplificând voluptatea închipuitului cămin cu sobă caldă, papuci de pâslă şi oale de aramă spânzurate în bucătăria veselă unde roboteşte „mama“ grăsună, caldă, rumenă… Scufiţa albă seamănă cu o conopidă bine scrobită…

Cu o mişcare precipitată, Ioanid închise ferestrele oblonite şi smulse cuţitul din blana de lemn. Îl puse pe masă ca pe un corp străin ciudat, care simultan îţi stârneşte repulsie dar şi nestăpânită curiozitate ştiinţifică.

Încet, lăsând clipe lungi să treacă între un nasture şi altul, îşi dezbumbă tunica, apoi cămaşa. În pijama – sminteală importată din papistăşime, pufnea mamă-sa care, socotind că-şi însoară azi-mâine feciorul, comandase la călugăriţele Agapiei două duzini de cămăşi cu râuri – se strecură sub pilota de puf a coanei Ecaterina. Era un pat înalt, cu perne multe, atât de gogonate, încât Ioanid avea mereu sentimentul că doarme într-un hamac. Îşi puse mâinile sub ceafă, încercând să-şi orânduiască impresiile.

Ochii rătăceau printre boscârţele gazdei fără luare aminte, cercetând alte cărări.

…Un ceas cu cuc – din *cottage*-ul elveţian, năpădit de guguştiuci şi păsărele scotea capul o scăfârlie roşie cât o măslină cântând cu-cu pe nemţeşte – şi un corn al abundenţei de porţelan albastru unde coana Ecaterina păstra „chitănţile“…

„Doar doi centimetri şi mă achita. Ceasul rău, zicea mama. Să dai liturghie la biserică şi s-aprinzi lumânări vreme de şase săptămâni Sfântului Neculai, izbăvitorul de primejdie şi vrăjmaşi la drum.“

…Dagherotipul căpitanului Anghel Vântu, bărbatul coanei Ecaterina, mort la Griviţa. E trist, îndepărtat, de parcă ar şti, „pozând“ italianului, că n-apucă Rusaliile…

„Cine?… Cine poate să fie?… N-am stat la geam mai mult de şapte sau opt minute… A trecut din întâmplare, ori mă aştepta?…“

…O poliţă din cireş cu un ceainic de argint şi trei cărţi: *Cugetările lui Efrim Sirul* – fratele cucoanei Ecaterina e ieromonah la Cernica – *Istoria Bucurescilor* de Ionescu Gion ediţie princeps 1895 şi *Almanahul gălăţean al Damelor Române*: reţete ieftine, îndreptar de tinere gospodine, povăţuitor întru toate nevoile şi rânduielile bisericeşti. Motto: De mâncarea-i bună acasă, lesne soţul birtul lasă, de ibovnice nu-i pasă!…

„Am fost avertizat şi totuşi… Acceptăm teoretic aproape totul, şi mai ales când este vorba de alţii, surpriza noastră

nu depăşeşte parametrii normalului. Când întâmplarea însă ne loveşte, intrăm în fantastic. Cuţitul ăsta – uite-l acolo, pe masă – pare pierdut de o fantomă…“

…Un bufet vienez înalt, trist şi practic, aducând cu un sarcofag, în rafturile laterale, ca nişte terase rezemate pe colonete fuselate, zburdă fără să fugă o căprioară, suvenir din Borsec, ultima cutie de ţigări Kuru-Cişme, cu cartonul îngălbenit, pe care o atinsese căpitanul Anghel, o ulcică de lut cu trei narcise de tul, o cutioară emailată pentru ace de gămălie şi fotografia unei fete saşii, pieptănate şi îmbrăcate după moda anilor 1880. În conciul căţărat pe creştet e înfipt un trandafir înflorit, umerii căzuţi, à la Eugenia de Montijo, sunt goi, chenăruiţi cu gupură, din dreptul subţiorilor, până la vâlcica dintre sâni. Figura e tristă, sceptică, fără poftă de viaţă, în ciuda sprâncenelor groase haiduceşti, îmbinate, şi a gurii cu colţurile ridicate.

„Trebuie să fiu atent… De fapt, ce înseamnă să fiu atent? Nu te poţi feri de un glonţ când nu ştii din ce direcţie vine, nu-ţi poţi supraveghea în permanenţă spatele… Un lucru e limpede: nu voi pomeni nimănui de atentat, mi-ar ploua doar cu ponoase. Trebuie să-mi port singur de grijă… O ştim cu toţii, de mult, dar practic n-o învăţăm niciodată… Hm! Un cuţit…“

…În ungherul dinspre răsărit, deasupra crivatului, cruci, icoane dispuse simetric. Lemnul vechi a plesnit, cicatrice pe obrazul Sfântului Ioan cel Mare, anii au însemnat sânul Preacuratei de la Olari, mâna ţeapănă a Sfântului Elefterie, tămăduitorul de dinţi. O candelă din sticlă de Bohemia, în zăbrea de argint, vieţuieşte anevoie. Mucul fitilului, cât capul de bondar, abia clipeşte. Când căpitanul Ioanid suflă în gazorniţă, licuriciul candelei spânzură noaptea odăii într-un cui albastru…

„Un cuţit azvârlit cu adresă de circar sau văcar aventurier care străbate, fredonând melodii stranii şi sălbatice, preeriile texane… Da… Procedeul nu sună

româneşte, nu-i iscat pe tărâmurile miloase ale Dâmboviţei…“

…O carte poştală ilustrată, înfiptă în rama de stejar a oglinzii de deasupra lavaboului. Destinatar – coana Ecaterina. Expeditor – căpitanul Vântu Anghel, în tratament la Covasna, august 1875: „Scumpă consoartă, eu mi-s bine, dumneatale – raportează ordonanţa – tot bine, roibul bine. Şi ţara tot bine! Auzii la Cazino, de la inşi deştepţi, c-o să cază guvernul. E bine. Cu bine…“

* * *

Într-o căsuţă din Fundătura Doamnei, maiorul Gogu Roşianu şi Valeriu Teodorini îşi sorbeau coniacul din păhăruţe de sticlă verde. În sobă mijea foc molcom, odaia mirosea a lemn de brad, rufe scrobite, fructe ţinute peste iarnă, a „bunici“… Pe figura maiorului Teodorini stăruia un zâmbet incert, ochii aburiţi de dispoziţie duioasă cercetau uliţele acelea fără nume, desţelenite de mult şi care nu se lasă străbătute decât o singură dată: „Acum douăzeci şi cinci de ani… Sunt cinşpe ani de atunci… Purtam scufiţă de dantelă şi ciorăpei cu ciucuri când…“ Bunicul avea un ceas mare de argint, cu capacele bombate, pivniţa era uriaşă şi bântuită de stafii – acolo, cu sufletul îngheţat de spaimă, citise micul Valeriu romanele domnului Walter Scott – bunica, slăbuţă, prăpăstioasă, mereu gata să plângă, arunca în ungherul odăilor, după obiceiul jupâneselor valahe, ierburi aromitoare: jaleş, mintă, iasmin. Tot ea cânta la clavir cu degete şubrede, uscate, arse în dulceţuri şi doar când bunicul lipsea – „dacă mi-e dor de ţambal, fac chef cu lăutari sau mă duc la şantan“ – tapa fără cine ştie ce aptitudini dar punând suflet melodii cu aromă de trandafiri albaştri: muzicile domnului Lully, lieduri, *Amorul unei fecioare*… Bunica suferea că s-a născut prea târziu, tânjea după anii Rococo, nu-i păsa că în epocă lipsea săpunul sau

se murea „din apendicită“ – cine are zile, trăieşte – îi dădeau lacrimile când privea *tête-à-tête*-ul din porţelan de Sèvres unde doamne graţioase cu talii să le prinzi într-un cercel, mereu dansând, primesc omagiile unor cavaleri eleganţi, îngenuncheaţi şi împovăraţi de pălării ninse cu pene de struţ. Culorile veşmintelor sunt rose şi bleu – minunat îngemănate cândva de doamna de Pompadour – bolţile de trandafiri, aurii… Melodia preferată, *Plaisir d’amour*, n-o cânta decât când era răcită. Atunci, după două chinine şi un păhărel de vin tonic, se găsea într-o dispoziţie uşoară, vaporoasă, pusă pe şolticării. Îşi plimba degetele pe clapele de fildeş cu sentimentul că săvârşeşte un lucru neîngăduit – hotărât cântecul era mult prea îndrăzneţ, aproape frivol – a doua zi, se mărturisea duhovnicului… Credea în bobi, descântece, vrăji, ghioc, semne, vise, cheie de argint vârâtă în Biblia deschisă la întâmplare.

— Ce faci, *mon cher*? Ai venit să tăcem împreună?

Gogu Roşianu îi turnă în pahar, umplându-l până la buză: „adicătelea de ce să mă ostenesc de două ori?“

Teodorini ciocni de formă, nu era băutor dar ştia să dea impresia că bea. Roşianu, expert, nu se lăsă înşelat.

— Îţi arde domniei tale de rachiu, cum am chef eu acum să dansez cotillon.

Valeriu Teodorini surâse blând. Avea obrajii uşor îmbujoraţi.

— Chiar nu-ţi arde? Faci parte dintre fericiţii pentru care negrul nu e niciodată chiar negru. Pe ici pe colo, măcar la chenar, şi tot se întrevede oleacă de roz.

— Ce vorbeşti, dom’le?! simulă Roşianu stupefacţia.

— Pentru tine, râse Teodorini de parcă simpla constatare îl încânta la culme, viscolul e alizeu, nămeţii – covoraş de blăniţă albă, pantera – cotoi siamez cu panglică roşie la gât care se „asortează“ cu o canapea Biedermeyer, moartea… Moartea, un sejur mai mult sau mai puţin amuzant pe moşiile cu maci şi albăstriţe ale Domnului. Există sau nu există acolo şampanie Binet…

— I-auzi! se miră Roşianu. În capul tău sălăşluieşte ideea că dacă primesc o carte poştală „*Mon cher*, nu zăbovi, sunt acilea birturi bine asortate, serviciu prompt, ireproşabil şi gratuit“, iau acceleratul ăla fără retur ca să-i strâng mâna lui Dumnezeu?!

Un râs tâmp despică obrazul lui Teodorini:

— Chestiunea e că n-o primeşti. Nu s-a inventat încă serviciu poştal pe ruta asta.

Gogu Roşianu îl cercetă cu atenţie.

— Beat nu eşti, şi nici nu e genul tău să te ameţeşti. Am să-ţi fac o mărturisire: cu excepţia whistului, mausului şi a pokerului – alte jocuri nici nu cunosc – obişnuiesc să joc cu cărţile pe masă. În concluzie! Ce vrei de la mine? Mă suspectezi de ceva? Întreabă-mă! Dacă am chef sau îmi convine îţi răspund, dacă nu, treaba ta. Detest pisicile, mai ales când am impresia că eu sunt şoarece.

Valeriu Teodorini îşi descheie un nasture de la tunică şi îşi vârî mâna înăuntru, în dreptul inimii. Rosti liniştit, fără înverşunare, dintr-o dată straniu de detaşat:

— Nu te suspectez… Eşti inteligent, jovial, amuzant, dar nu ticălos… Ca să fii foarte bun, sau foarte rău, îţi trebuie o anumită forţă… Tu nu o ai… Scuză-mă, nu o ai!

— Iată un punct câştigat. Nu am forţa exceselor, sunt de acord cu tine. Nu mă interesează să fiu nici măcar cu un centimetru peste ce a fost bietul tăică-meu: un om cumsecade şi înlesnit, într-o urbe liniştită. Am căzut deci de acord! Te întreb atunci, ce dracu’ vrei de la mine?

— Faptul că nu te consider un tip malefic nu mă împiedică să sesizez că ai bun-simţ, perspicacitate, simţ de observaţiune. Care-i părerea ta despre Ioanid?

— E un cretin, mai puţin cretin decât alţi frumoşi – întâmplător sunt şi onest, amănuntul ăsta l-ai omis – cretin şi superb. Curajul, ca tuturor imbecililor, îndeobşte lipsiţi de imaginaţie, nu-i lipseşte. Nu-i amarnic, se socoate buricul pământului şi de-ar fi să grindine cu bombe în jurul lui, înainte de a suspina amin, îşi va desăvârşi manichiura. După

mine nu gândeşte, l-a greşit mă-sa frumos, şi de aici i se trage totul. Nu contest că e un cutezător. I-a mers însă din plin şi s-a obişnuit să aibă noroc.

— Cred că exagerezi.

Roşianu sorbi lung din pahar, rezemându-şi nasul în marginea de sticlă.

— Sunt încredinţat că nu. În orice caz, nu o fac conştient. Atâta mă duc lumina şi înţelepciunea. Ascultă-mă, Teodorini! Nu sunt invidios şi n-am fost niciodată. Ştii de ce?

— Ştiu, râse Teodorini, ai o părere excelentă despre tine şi în plus, probabil, nu ţi-ai dorit altă soartă.

— Exact! M-am simţit totdeauna – nu vorbesc de rahatul acestui rezbel – splendid în pielea mea. Iar dacă îţi închipui că Ioanid ar fi vreun spion neamţ, încredinţat sunt că te înşeli. N-are stofă!

— Tu ai?

Gogu Roşianu se înghesui. Între umeri. Declară pe un ton ciudat, care nu-i semăna:

— Nu… Sincer cred că nu… Deşi… M-am rugat totdeauna lui Dumnezeu: Fere-mă, Doamne, de momente cruciale… Momentele acelea când nu ştii încotro s-o apuci… Cum trebuie să procedezi… Să rămâi împăcat cu lumea, cu ce-ai învăţat în poala de tafta sau stambă a mamei şi la şcoliţa din mahala… Să-ţi poţi privi obrazul clăbucit în oglindă… Înţeleptul, spun chinezii, nu dispreţuieşte nimic, înţelege orice…

— Şi trădarea?

Roşianu clătină trist capul.

— Şi!

— Ce înseamnă trădare? întrebă într-un târziu Gogu Roşianu.

Avea o beţie ciudată, tristă, care ţinea de starea de spirit „îmi vine să mă spânzur“ sau pur şi simplu „vreau să mă îmbăt, uite aşa, de-al dracului!“ şi nu de cantitatea de alcool

consumat. Cu două păhăruţe de Martell nu-l vâra nimeni sub masă, iar la Tübingen era un as al campionatelor bahice. Cincizeci de halbe ingerate într-o oră, sau o carafă de Kirsch, băută dintr-o răsuflare. După aceea, slalom demonstrativ printre douăsprezece sticle goale înşirate în lungul salonului. Dacă ar fi răsturnat o singură glajă, era obligat să plătească întreaga consumaţie. Nu plătise niciodată…

— Ce înseamnă trădare? repetă privind fix iconostasul dintre ferestre. Pe una din laturi, spânzurau mătănii de fildeş vârfuite de o cruce emailată *turquoise*, cu braţele în trifoi. Ce dracu' înseamnă trădare?

Teodorini săltă din umeri. Socotea că întrebarea, pur retorică, nu merita, sau nu aştepta răspuns.

„Are chef de ditirambe, ăsta e doar semnalul de pornire, o să-mi ţină o prelegere acum despre ideea de felonie, concept filosofic, politic, social… Nu-mi arde de discursuri inteligente, de cuvântăreţi înţelepţi…"

— Dacă te plictiseşti, spuse brusc Roşianu, de ce nu te duci acasă?

Pe chipul maiorului Teodorini se aşternu expresia imbecilă care-i păcălea pe mulţi. Surprins de perspicacitatea gămanului, începu să râdă. Un râs scurt, din gât, ca un behăit.

— Nu mă plictisesc… Îmi placi… Îmi placi mult…

— Mie nu, se strâmbă Gogu Roşianu. Vreau să zic că nu-mi placi tu. Cu mine m-am împăcat de mult.

Teodorini râse încântat. Timid în fond, îl stinghereau gentileţurile ostentative, roşea la cel mai inofensiv compliment, prefera o sinceritate brutală care nu-l obliga.

— Nu-mi placi, urmă Roşianu ştergându-şi ceafa asudată. Eşti prea intelectual pentru mine… Nu mă refer la kilogramele de tomuri îngurgitate. Am păscut şi eu destul, am fost îndeajuns de imbecil ca să-mi dau şi doctoratul. Rahat! Chestiunea e că simţi prea intelectual. Cum zicea prostul ăla, Kant…

— Lasă-l pe Kant, spuse Teodorini amuzat.

— Îl las. Uite ce vreau să zic. De pildă, presupunem că dumneata îmi salvezi viaţa. O să-ţi ridic osanale, am să-ţi aprind lumânări, o să le pălăvrăgesc şi răsnepoţilor despre maiorul Valeriu Teodorini.

— N-ar fi cazul.

— Ba da, pentru ăla salvatul. Trăncănind ode şi ridicând osanale ăluia de ţi-a fost binefăcător, ai sentimentul că ţi-ai mai achitat din datorie. Te simţi mai puţin meschin, pentru că în definitiv, superioritatea categorică a unui semen de-al nostru ajunge să ne ostenească, admiraţia începe să ia nuanţa şofranie a lalelei ce se cheamă invidie… Apropo, ştiai că boşii sunt singura naţie care are un zeu al pizmei? Amănuntul mi se pare semnificativ.

— Te-ai îmbătat.

— Dacă da, profită! Profită de singurele momente când sunt pe de-a-ntregul sincer. Şi-acu’ să-ţi zic de ce nu-mi placi. Nu mă simt la îndemână în prezenţa ta, şi dacă ar fi să fac un chef ai fi ultimul om care ar figura pe lista mea de oaspeţi. Îmi plac tipii bine dispuşi cu care să pot petrece într-o crâşmă din Vergului, cu bucate mitocăneşti: uger de văcuţă bine usturoiat, tuslama, ciorbiţă la minut, în vreme ce lăutarii balaoacheşi îmi cântă „Of, dorule!“ ori o Corăbierească îndrăcită. Pe dumneata, sclifosit, nu pentru că vrei, dar aşa ţi-e fizionomia, te văd doar la Capşa, consumând şalău à la Victor Hugo, *truites aux amandes*, homari rococo, *gigot* de păun, lebădă sau colibri isteric…

— Am ulcer, surâse Teodorini, şi în consecinţă gusturi mai puţin complicate.

— Cum e mai rău! Deci – îşi ţuguie buzele – o aripă de pui rece şi cartofi natur! La care se asortează, bineînţeles, un pizzicato în re major, *Berceusa* de Mozart – asta ca moment frivol – sau nu ştiu ce zăpăceală a lui Paganini! Mersi! Domnul cu tine!

Teodorini continua să se amuze.

— Ai uitat damele…

— Exact! După trei fleici şi patru-cinci flacoane de tămâioasă, colea, eu mă duc să-mi sting ardoarea la Madama Clemansa, pe Şepcari, în vreme ce tu fredonezi de inimă portocalie versuri bleumarine din Rimbaud. Frumoasa inimii matale are ochi ca cicoarea – scuză-l pe ca-ci – cosiţă de mătase blondă şi degetul împiedicat în novelele bleu din Bibliothèque Rose. Metresa mea – azi a altuia – are subţiorile şi cracii goi, jartiere negre… Începu să cânte pe nas: „Ce picioruş nebun,/Ce elegant colţun/Să jur că i-am văzut şi calţaveta.“ …Adică nu, ascultă pe ăsta! „Numai o noapte să fii a mea, dar până în zori de zi/Dorinţa-mi te cheamă acum, pe-acelaşi splendid drum/Căci te ador ştii bine…“

— Nu mai am nici un dubiu, oftă Valeriu Teodorini, te-ai afumat! Cred că am să plec…

Gogu Roşianu replică pe melodie:

— Pleacă!… „Noaptea când răsare tainic, chiar şi în vis, eu te zăresc mereu/Şi mă obsedează neîncetat, dragostea ce mi-ai jurat…“ Continuă pe ton obişnuit: Dar n-ai să pleci!

— Crezi? râse Teodorini.

— Precis. După expresia amicului Clayaux, ucis de o grenadă la Pralea, nu mi-ai scos încă viermii din nas. Tot mai speri să trec la mărturisiri complete.

Valeriu Teodorini îşi greblă părul pe tâmple. Degetele lungi, sensibile, alunecară spre ceafă. Şi-o masă uşor, rotind capul de câteva ori.

— M-ai ucis cu citatele şi poezioarele.

— Cunosc şi altele. Uite, de pildă asta, a lui Adain, doftorul, mi s-a părut foarte înviorătoare. Ştii, à la Bolintineanu: *…En dix-neuf-cent-dix-sept, au Roumain victorieux/Le Français pourra dire, en faisant ses adieux:/Je n’en connaissais qu’une, et j’avais deux patries:/La France mon pays, et puis, la Roumanie…* Mai vrei mostre, *mon cher*?

— Su-fi-cient! Se ridică nesigur: Mă duc să mă culc.

— Ura! Îţi spun sincer, abia aştept să rămân singur. Mă distrez mai bine.

Teodorini chicoti:

— De ce dracu’ nu mi-ai spus-o mai devreme?

— La ce bun? Ai ştiut din prima clipă că nu-ţi duc dorul, iar ca să te dau de umeri afară, tot nu puteam. Sunt prea bine crescut pentru asta.

— Hm, bine crescut! Superstiţie! Superstiţia bunei educaţii. O floricică inutilă, mofturoasă şi incomodă.

— De acord, dar trăieşte în fiecare grădiniţă, precum muşcatele din fereşti… Ce faci, n-ai plecat?

Teodorini râse cu poftă:

— Asta, apropo de etichetă?

— Nu, dragule, mi-e pur şi simplu somn, iar înainte de a face nani, am chef să discut cu Gogu Roşianu în *tête-à-tête*… Ca să-ţi fie somnul lin, te asigur, îţi dau cuvântul de onoare că nu sunt agent german, bref, că nu-s omul pe care-l cauţi. Bate alte cărări, ciocăneşte la alte uşi!

— Dacă-ţi dai cuvântul de onoare…

Totul se petrecu instantaneu. Prin geamul ţăndărit cu zgomot pătrunse o pară mică, metalică, de culoare verzuie după cum băgă de seamă Teodorini într-o fracţiune de secundă, nimerind în pântecele şifonierului cu oglindă.

Explozia îi asurzi şi se făcu întuneric.

9

— Bine ai venit la noi, coană Aristiţă! Închinăm o tescovină ori o jamaică?

— Mă mulţumesc cu un Cointreau, c-ălelalte mă dau de-a dura.

Ochii lui Iorgu Cerchez surâdeau sub sprâncenele groase. Avea un obraz mereu sfecliu, cuprinzător, pe care trăsăturile lătăreţe se lăfăiau în voie. Trupul masiv, întreaga făptură emanau cumsecădenie, o bunătate imposibil de alterat – chiar răstignit pe ghilotină şi-ar fi scuzat gâdele „de, îşi face şi el slujba, săracul!“ – nimic nu-i mutila dispoziţia: o zi mohorâtă, ani de secetă, vicleniile arendaşilor pe care se jena să le dea în vileag, o moştenire ratată ori răutăţile semenilor. Hainii, firile meschine nu suportă bucuria altora, mânjesc cu dohot surâsul pruncului din leagăn, un cais înflorit, aroma zambilelor din duminica Paştilor. Iorgu Cerchez avea excelenta umoare pe care o generează de obicei – după cum opina profesorul Charcot – o digestie fără cusur. Răutăţile coanei Aristiţa le socotea de pildă badinerii, „adicătelea de ce nu ne-am amuza oleacă?“, intrigile, colportările tendenţioase, nişte „n-am ce face, trebuie să trăncănim la cafeluţă“ sau „tot nu citesc gazeta – numai minciuni – mai aflu ce se petrece în lume…“

Acum hohoti gros:

— Te dezmierzi, cucoană, *parole*! N-am întâlnit încă ins, arătare de vis ori te miri ce, să te dea pe dumneata de-a dura! Ai vlagă cât să înfrângi un regiment de dorobanţi!

Vernească îşi încrucişă picioarele butucănoase gemând:

— Ei, fătul meu, aşa şi aşa! Mi s-au trecut vremile cele vârtoase, de-acuma-s numai rămăşiţe! Eşti tu blajin la cuget şi opinteşti să-mi dai un curaj, şi iacă trebuşoară pentru care-ţi aduc mulţămită!… Dar iarăşi sătulă mi-s de betegi şi drag mi-e să-mi bucur sufletul cu privelişte înviorătoare. De s-ar încumeta Alexandrina să-şi arate ochişorii, multă dezmierdare inimii şi căutăturii ostenite mi-ar aduce.

În privirea lui Iorgu Cerchez înflori livadă de cireşi. Alexandrina şi Adeluţa, dar mai dintâi şi dintâi, şi iarăşi dintâi, Alexandrina, iacă stâlpişorii pe care-şi rezema vieţişoara.

— Alexandrina zăboveşte în iatac, desluşi cu voce aromită de duioşie. În ultimele zile, parcă tot nu i-a fost la îndemână… De, cucoană Aristiţă, îi făptură gingaşă hărăzită meleagului însorit şi vremilor dulci. Zilele înverşunate nu-i sunt pe potrivă şi iacă, ăl mai mărunt zvon ce stârneşte spaimă ori jale o zvârle zăcaşă.

Ochii Vernească cercetară dintâi spre vârful nasului. Trase aer în piept înainte de a glăsui:

— Şi de când zici că boleşte, Iorgule, maică?

— De alaltăieri, oftă Cerchez. M-am întors de la Stoiceşti spre nămiezi şi-am găsit-o lâncezind pe sofaua din salon. Ochii i se umeziră şi şopti cu voce scăzută, ferind urechea zidurilor: Mi-i teamă să n-o răpună pieptul, coană Aristiţă. Cunoşti doară că acesta e beteşugul neamului care n-a cruţat-o nici pe soacră-mea, cucoana Raluca, şi nici pe bunică-sa…

Prea tulburat ca să continue, începu să dezmierde lanţul ceasornicului, de parcă ar fi fost mătănii. Bătrâna, potrivindu-şi şoldurile în jilţ, se strâmbă plictisită.

— Ăsta să-ţi fie necazul, Iorgule! Alexandrina e plămadă vârtoasă, nu s-a izbit mă-sii, aşa că grija ţi-e zadarnică. Poate însă că alte aleanuri îi cearcă sufleţelul. Nu-i lesne, de pildă, să oftezi întruna după omul dorit…

Nu-şi urmă vorba, zvârlindu-i privire piezişă. Iorgu Cerchez ridică chipul însufleţit.

— Doar afacerile mă mână de colo-colo, coană Aristiţă, şi Alexandrina a priceput-o. Opintesc să le fac trai lesnicios – ei şi Adeluţei – pe cât îi cu putinţă, în vremi vrăjmaşe. Ţi s-a mărturisit oare că aceasta e pricina care o încearcă?

Vernească îşi ciupi nervoasă un neg răsărit lângă aripa nasului.

„Tăntălău eşti, fiule! Oare trebui să-ţi vâr degetul în ochi ca să pricepi?…“

Se mulţumi să rostească în doi peri, înconjurând cu degetul marginea păhăruţului de Cointreau:

— E greu, muiere tânără şi singură…

— Adevărat, dar cine-i vinovat? Oare am născocit eu războiul? Se află doar Alexandrina tânără şi singură?

— Mai adăugeşte, fiule: atât de chipeşă, tânără şi singură. Spun drept, Iorgule, nu ştiu cum te-a pălit norocul, căci nu eşti iscat pentru asemenea mândreţe de muiere. Ruptă din soare, avută şi de neam, zău că i se cuvenea ceva mai de soi!

Cerchez dădu din cap surâzând fericit.

— Adevărat, cucoană Aristiţă. Îmi cunosc belşugul de cususruri şi nu ostenesc a mulţămi cerului căci Alexandrina mi-e norocul şi bucuria…

— Ei, iaca noroc şi bucurie după care jinduiesc şi alţii. Nu poate ieşi biata în uliţă, fără a nu trage după ea turmă de craidoni, că aşa-i românul nostru, bată-l mântuirea! Într-o mână ţine flinta, iar cu cealaltă cercetează şezut de muiere.

— Coană Aristiţă!

— Ce coană Aristiţă! Eu zic să caşti ochii că azi, mâine cum eşti tu tont, şi mereu urnit din bătătură, umblând după frunza frăsinelului, iar nevastă-ta, bleagă mioară, ţi-o saltă unul în şea şi du-te de-i caută în cea parte de lume!

Iorgu Cerchez oftă cu tristeţe.

— Amarnic îţi mai place să necăjeşti oamenii, coană Aristiţă…

— Pentru că v-aţi deprins cu minciuni şi adevărul vă e nesuferit. Zi-i slutului că-i frumos şi cornoratului că s-a

însurat cu Prea Curata şi să vezi cum le râde faţa şi te-mbie doar la vin dulce şi mieji de nucă.

Iorgu Cerchez îşi înfipse mâinile în braţele jilţului.

— Nu-ţi îngădui, cucoană Aristiţă, să insinuezi lucruri abjecte despre soţia mea.

Bătrâna îi râse în nas.

— Nu-ţi cer eu ţie învoială, fătul meu, după cum nu i-oi cere nici lui Vodă, oricare ar fi pricina. De tot hazul e că nu ţi-o cere nici nevastă-ta! *À bon entendeur, salut!*

Doamna Cerchez lâncezea în balansoarul de lângă sobă, cu o broderie uitată în poale. Faldurile rochiei de casă, albă cu panglici din satin bleu, se desfăcuseră. Alexandrina ţinea picioarele pe grătar şi simţea căldura arzându-i genunchii, apoi urcând lacomă şi cuprinzându-i tot trupul. Era toropită şi gândurile îi rătăceau – senzaţia fizică asemănătoare alegea cărările – la augustul petrecut în vara lui 1910 la Carmen Sylva. Divine zilele acelea cu soare necruţător care-ţi dădea brânci să te scalzi în valurile diamantine, răcoroase ca o oranjadă băută pe nerăsuflate în zi de arşiţă, delicioasă halviţa şi feliile de harbuz vândute pe plajă de tătăruşi ochioşi, mărişori, ia! cât un deget… Splendide nopţile cu lună portocalie petrecute pe veranda largă, argintuită de puzderia stelelor. Din pâlnia gramofonului, ureche uriaşă de animal preistoric, glasul Adelinei Patti viersuia despre frumuseţea unor meleaguri îndepărtate, cu bărbaţi aprigi şi inimi fierbinţi, condottieri care ştiu să iubească şi să ucidă, firi neguroase, sălbatice, iscate pe tărâm binecuvântat de Dumnezeu cu poame aurii, mult soare şi aromă de chiparoase. Dimitrie le semăna… Îşi duse reflex mâna la obrazul pălmuit, dar gândul nu zăbovi, cercetă din nou alte cărări. Câtă nefericire să-i fi intrat în viaţă atât de târziu! Cuvintele sorei Angèle trâmbiţau – trâmbiţele de argint ale arhanghelilor în cele zile de apocalips – remuşcări, presimţiri funeste. Tâmplele Alexandrinei zvâcneau: „Adulterul, crimă fără iertare… Ce-

a legat Dumnezeu nu-i e îngăduit nimănui să deznoade… Să ne supunem! Judecata şi deciziile Atotputernicului, uneori de nepătruns, sunt definitive şi le vom înţelege la vremea cuvenită… Fericirea trupească, o turpitudine… Femeia, unealtă a lui Dumnezeu întru înmulţire şi continuitate…“

Aşa ar fi fost, dacă nu l-ar fi cunoscut pe Dimitrie. Cu Iorgu, nopţile fuseseră cuminţi, blânde, obligatorii. La început penibile, apoi plictisitoare. Aşa se fac copiii! Păcat că mecanismul e dezgustător…

Când o sărutase Dimitrie prima oară… Obrajii Alexandrinei luară foc, inima începu să-i bată. Erau la Iaşi – câteva luni după refugiu – în casa Anei Racoviţă. Serată lipsită de strălucire cu ceai şi biscuiţi economici, multă îngrijorare, feţe adumbrite.

„Marghiloman a spus… Brătianu pretinde… Regina nu va tolera… Averescu, eroul de la Oituz… N-avem echipament… 20 de franci, kilogramul de unt… Mackensen e tare, n-avem generali pe potrivă!… Catastrofa de la Rahova – Cobadin – Tuzla… Ţarul Ferdinand de Coburg, un nebun!…“

Alexandrina se plictisea. Auzise de zece ori, de o sută de ori aceleaşi lucruri. Şi o dureau liniştea din jur, sărăcia, rochiile negre de doliu – Ilinca Voevozeanu, văduvă la douăzeci şi doi ani – ceaiul sălciu, mizeria, obrazul sfâşietor de trist al lui Iorgu, cu atât mai trist, cu cât îndeobşte vesel, robust, optimist, era de-ajuns să-l priveşti ca să-ţi închipui că vine Paştele…

…Purta o rochie *gris-souris*, cu manşete *mousquetaire* din dantelă roz-pal. Îşi muşca buza de jos, fascinată, iar ochii umezi căutau spre vârful pantofilor de satin. Îi simţise privirea. Fixă, cutezătoare, fierbinte. Tandră şi în acelaşi timp necruţătoare. Un ofiţer uscăţiv, elegant, sobru. Emana o bărbăţie care-ţi tăia respiraţia. Se uitase la el nedumerită, cuprinsă de o emoţie neobişnuită. Fără să schimbe un cuvânt, se retrăseseră amândoi în salonul turcesc. Erau singuri şi, amănunt caraghios, Alexandrina remarcase un

cârlig desprins la draperia de brocart albastru brodat cu irişi.

— Mă numesc Dabija.

Alexandrina îşi îngăimă numele cu glas şovăitor.

— Ştiu, o întrerupse generalul. Ştiu tot ce se poate şti în legătură cu persoana dumneavoastră.

Tulburată, nu-şi găsea cuvintele. Încercase să fie cochetă:

— Oare?

— Sigur. Acum o lună, s-au împlinit cinci ani de când v-am văzut prima oară. Sunt cinci ani de când vă iubesc.

N-o lăsase să-şi macine uimirea. Cu o îndrăzneală de pirat, înnebunit de patimă, într-o odaie, la trei metri de oaspeţi, unde în fiece clipă putea intra cineva, gazdă, slugi, Cerchez însuşi sau oricare musafir, o cuprinsese sălbatic în braţe şi o sărutase devorându-i buzele.

Până atunci, Alexandrina avusese sentimentul că buzele îi sunt de lemn… După îmbrăţişările lui Iorgu, îşi spăla îndelung gura cu apă de lavandă.

„Dimitrie! şopti, cu trupul tot o flacără. Mi-e dor de tine! M-ai jignit, m-ai înfricoşat, m-ai lovit, dar ai făcut din mine femeia ta… Şi mi-e dor de tine…“

— Porumbiţă!

Doamna Cerchez întoarse capul, smulsă din vis.

— Ah! Tu erai, Iorgule…

Cerchez îi sărută mâna, se aşează pe un taburet la picioarele ei.

— Cum te simţi, iubito?

— Bine, surâse femeia chinuit. Bine de tot. Nu trebuie să fii îngrijorat din cauza mea. Adeluţa s-a culcat?

— S-a culcat… Era tristă că nu te poate săruta.

— Trebuia s-o laşi.

— N-am vrut să te tulbure.

Alexandrina îi mângâie uşor tâmpla.

— Cine a fost la noi? Parcă am auzit glasuri.

Figura lui Cerchez se înnegură. Săltă din umeri scârbit.

— Coana Aristiţa Vernească…

Alexandrina îi zvârli o privire scurtă. Rosti cu glas nesigur:

— Îmi pare bine că nu m-ai chemat. Doamne, cât ştie femeia aceasta să-ţi adumbrească sufletul!

— Nu trebuie s-o bagi în seamă, spuse Cerchez sărutându-i vârful fiecărui deget.

— Trebuie să poţi.

— Eu pot.

Alexandrina îi observă surâsul silnic.

— Ce ţi-a spus? Ce-a mai născocit? Zi, Iorgule, ţie nu-ţi stă bine să faci pe misteriosul.

— Habar n-am… Nu-mi pasă… Îi sărută palmele reci: Te iubesc, Alexandrină. Lucrurile acestea s-au spus de mii de ori, dar n-am avut vreodată pretenţia de a fi original. Te ador şi încredinţat sunt, îi singurul meu merit.

Doamna Cerchez îi simţea greutatea capului pe genunchi. Înduioşată, stoarsă de milă, îi trecu degetele prin păr, alintându-l ca pe un copil. El, Iorgu, şi Adeluţa tot una erau în sufletul ei.

— Eşti prea modest… Ar trebui să ceri mult… Mult mai mult.

Iorgu îşi ridică fruntea. Ochii cerşetoreau, cercetând chipul nevestei cu adoraţie.

— Cer imens! Nemăsurat de mult… să-ţi fiu mereu în preajmă.

— Acesta e doar fapt împlinit, Iorgule!

— Nu putem nimica hotărî peste vrerea Proniei Cereşti… Adăugă împiedicat: Şi a ta…

Alexandrina îl scrută cu atenţie. Altădată, asemenea vorbe ar fi umplut-o de spaimă. Acum simţea doar durere, intuind suferinţi nemeritate ce aveau să cutremure viaţa, întreg universul lui Cerchez. Şi-i era teamă nu de blestemul lui Iorgu – îi va săruta până la capătul zilelor batistele rămase în garderob doar la gândul că au fost atinse cândva de ea, o mănuşă desperecheată, fotografiile de la Mandy, până şi umbra… – ci de fulgerele Ziditorului. „Nimeni,

decreta tot sora Angèle, nu-şi poate născoci fericirea spălându-şi mâinile cu lacrimile altora…“

Îl apucă de urechi ca pe un căţeluş şi-l întrebă, surâzând cu dulceaţă:

— Ia zi tu, Iorgule, ce ţi-a băsnit Verneasca?

— Nu-mi pasă.

— Aceasta mi-ai mai spus-o.

Cerchez i se smulse uşurel din strânsoarea palmelor, întoarse capul, ocolindu-i căutătura. Glasul răsună, năpustit de lacrimă:

— Cândva, cineva mi te va desprinde… Făt-Frumos ce te va sălta pe şeaua calului într-aripat, de poveste, răpindu-te spre alt capăt de pământ. Departe de mine… Lucru ce negreşit se va împlini, căci prea mi-s sărac de însuşiri…

Buzele Alexandrinei începură să tremure. Plângea, cum numai ea ştia să plângă, păstrând chip neted de madonă. Lui Cerchez îi răsări dinainte icoana Prea Curatei de la Schitul Vechi, pictată de un rus osândit la Siberia şi care izbutise prin vicleşug să se slobozească. Îşi măcinase traiul, până la cel din urmă suspin, găsind linişte şi alin în sfântă mânăstire din Moldova. Chipul Fecioarei, neasemuit de frumos, răsărea între mărgăritare şi catifele albastre. Două lacrimi însufleţite – să întinzi degetul să le culegi – periau obrazul diafan.

— Doamne, Iorgule!…

— Nu plânge, iubita mea! Numai nu plânge… Un lucru, te rog, ţine-l minte… Îngăduită ţi-e orice greşeală, căci eşti din făpturile alese ce pot fura cireşe chiar şi din livezile cerului fără a necăji Prea Sfinţii…

— Ce vrei să spui, Iorgule? îngăimă femeia.

— Doar una! Nu mă lepăda.

— Pot să rămân, Alexandrină?

Ochii doamnei Cerchez alergară instinctiv spre patul năbuşit de horbotă înspumată şi se crispă. Ocoli privirea bărbatului – Doamne, câte nu se citeau acolo! implorare,

dor, tot aleanul unui suflet înspăimântat – şi îngână înfigându-şi unghiile în palme.

— Mă simt încă lipsită de puteri. Cruţă-mă…

Iorgu Cerchez o privi lung, apoi îşi coborî pleoapele. Părăsi odaia cu umeri osteniţi. Îi desluşeai pe spinare – imaginea o fulgeră pe Alexandrina – obida şi lacrima din cuget. Mare, blând, semăna cu un câine Saint Bernard ocărât pentru a fi înfruntat nămeţi vrăjmaşi, pentru a fi smuls morţii unul, doi ori nouă temerari ai piscurilor.

Ochii Alexandrinei, năpădiţi de lacrimi, cercetau arabescurile draperiei de pluş albastru.

„Doamne! De ce nu l-ai născocit aprig? Crunt şi ticălos? E nevolnic, cu inima toată o rană, iar eu mânuiesc gârbaciul ca un gâde…“

Visase deunăzi că peste piersic de april, înflorit în livadă, turnase un ciubăr de apă clocotită. Copacul zâmbise chinuit şi, cu ultimă suflare, florile catifelii îi dezmierdaseră mâna.

„Asta trebuie să fie“, îşi zise doamna Cerchez. Se ridică anevoie din balansoar şi se târî spre gheridonul de lângă pat. Sorbi până la ultima picătură paharul cu licoare întocmită de Sevasta spre a da brânci somnului.

Afară, noaptea se zvârcolea, căznită de viscol.

* * *

— Doar nu v-o fi somn! se miră coana Aristiţa. Îs abia ceasurile 9!

Cicerone Butculescu, numai o apă – toată seara îl dăduse Vernеasca în undă, nu-i îngăduise clipă de răgaz – îndrăzni să cârtească:

— Şi două de când ne aflăm în vizită. *Parole*, coană Aristiţă, n-ar trebui să exagerăm. Doamnele sunt ostenite.

Dădu să se ridice dar bătrâna îl opri autoritară, atingându-i umărul cu bastonul.

— Stai jos, Butculescule! Ia ziceţi, fetelor! Aţi tras astăzi la plug?

Zoe, Zinca şi Zizine încercară să zâmbească. După o seară întreagă de emoţii, se simţeau literalmente epuizate. Dintâi, sosirea intempestivă a coanei Aristiţa, care o silise pe Anica să înfrângă porunca lui Dabija, strecurându-se tâlhăreşte în casă. Văzându-l pe domnul Cicerone, slujnica deschisese. Când să închidă, uşa se împiedicase în bastonul Vernească. Uluită, înlăturată din prag ca o muscă, Anica îşi făcuse cruce:

— Doamne fereşte, cucoană! Parcă ai fi Fanache, majurul de la poliţie! Halal boieroaică!

— Gura, fă, că te croiesc! Şi grijeşte repejor de o dulceaţă şi o cafea… Hai, hai, ştiu că v-aţi chivernisit!

Slujnica, nedusă la biserică şi fără frică de stăpâne, îi ţinu piept:

— Da’ ce, cucoană, mi-ai păzit borşul pe plită, de cunoşti ce am în oale?

— V-am văzut gunoiul în curte, toanto! exclamă cu satisfacţie bătrâna. Una să înveţi! După ordurile pe care le aruncă omul, îi afli belşugul din casă. Şi-acum lipseşti din faţa mea, că nu fac taifet cu slugile.

Stupoarea surorilor Algiu când Vernească le intrase în salon nu fusese egalată decât de jena Butculescului care, vânăt de confuzie, încercase să explice eufemistic iniţiativa bătrânei. Coana Aristiţa i-o retezase cu brutalitate:

— Ci vorbeşte verde, Butculescu, şi nu te foi în izmene! Da, am vrut să-mi văd neamurile – suntem vere drepte – şi când eu poftesc ceva, nu s-a născut încă ăla care să mă împiedice s-o fac, chiar dacă-i ghinărar şi-l cheamă Dabija. Când l-oţi vedea, să-i ziceţi că *ausweiss*-ul lui îl folosesc în privată, după ce-mi iau clistirul…

De două ceasuri surorile Algiu tremurau închinând aceeaşi rugăciune mută Cerului: „Doamne! De n-ar pica Dimitrie chiar astăzi!…“

Vernеasca, dimpotrivă, se simţea excelent, sorbise cu poftă cafeaua şi ceruse al doilea rând de dulceaţă cu biscuiţi săraţi: „Prea multă zăhăreală mă îngreţoşează…“

— Ai ficatul sensibil, coană Aristiţă, observă domnul Cicerone ca să se afle în treabă.

— Pe dracu’, sensibil! Zi că mi-e dor de un mizilic, ceva! Icrişoare netescuite, o felioară două de ghiudem… Chiar! Voi n-aveţi prin casă niscai lebăr din ăla muscălescul, în fine, ceva moale? Îşi supse un dinte găunos, explicând: strănutai azi-dimineaţă şi mi-a sărit sărăcia de proteză pe ţiment. A plesnit. De-acu’ ce să fac?

Distrat, domnul Cicerone sugeră aiurea:

— Să nu mai răceşti, coană Aristiţă…

Vernеasca nu-i dădu atenţie:

— Voi ce-aţi adormit? O chemaţi ori nu pe toanta aia de la bucătărie?

Zizine se interesă, timidă:

— Ai nevoie de Anica?

— Ei nu, că eşti picată din lună! Nu-ţi spusei adineauri că poftesc ceva sărătură? Numa’ moale să fie că-ţi povestii dandanaua cu dinţii. Nişte sardeluţe de Lissa ar fi bune…

— De unde sardele, Aristiţă? se holbă Zoe.

— Hai nu te miorlăi! Cu atâţia craidoni în casă, numai feţe luminate, vă geme cămara!

Zinca şi Zizine se mirară într-un glas:

— Craidoni?!

— Da’ cum le zice ălora de vin la bordel cu dame mascate? Arhangheli?

Pe Zoe o podidiră lacrimile.

— Cum poţi să vorbeşti aşa? Mi-e… mi-e ruşine pentru tine!

— Ba pentru voi să vă fie, fata mea, că nu eu am deschis în casă tractir.

De ruşine, Butculescu îşi vârî capul între umeri. Ţintea aceeaşi pată cafenie de pe covor, neîndrăznind să ridice ochii.

„Ce langaj de precupeaţă! Nici pe surugii nu i-am auzit folosind asemenea expresii triviale. Poate doar pescăresele din halele Parisului să-i ajungă în dreptul umărului. Ce calvar pentru domnişoarele Algiu!…“

— Degeaba ai rămas cu nasul în ţărână, Cicerone fiule, că nu la tine m-am referit. Damezele voalate nu-s de nasul claponilor! În toată viaţa n-ai ţinut în aşternut decât cărămizi calde şi plosca!

Butculescu, tremurând de ruşine şi umilinţă, se ridică. Rosti într-o încercare disperată de a salva ceva din demnitatea ferfeniţită:

— Îmi pare rău, coană Aristiţă, dar mă văd silit să mă retrag. Gluma are şi ea o margine.

Bătrâna râse gros.

— Dacă-ţi închipui că-mi prăpădesc vremea stând de şagă cu tine, apăi eşti mai nătântoc decât mi-am închipuit.

— Omagiile mele! spuse bâlbâit Butculescu luând-o spre uşă.

— Stai jos! Pleci când îţi spui eu.

Domnul Cicerone, înspăimântat să nu-l apuce de poale, reteză încăperea şi ieşi precipitat.

Surorile Algiu plângeau ghemuite pe canapea.

— L-ai gonit! suspină Zinca. Pur şi simplu l-ai dat afară din casă.

— …afară din casă, hohotiră Zoe şi Zizine.

— Pârţ! făcu bătrâna reproducând cu buzele sărace zgomotul. Mi-s dragi proştii ca izmenele de sâmbătă!

— Nu ţi-or fi ţie, spuse Zinca.

— Dar vă e vouă. Aferim! Trageţi nădejde că se însoară? Păi ăsta n-a fost nici la douăzeci de ani bărbat cum nu m-a greşit mama pe mine Cosânzeana! Una la mână! A doua, tot nu se poate însura cu toate trei.

Ochii roşii ai Zoei clipiră mărunt:

— Ştii bine că n-am umblat niciodată după măritiş. Ne-am opus chiar atunci când papa a insistat…

— Cu alţii, fetiţo! Zi-mi mie unul singur care v-a cerut şi voi i-aţi zâmbărit, după cum vă învăţară la pension, că vă simţiţi onorate dar inimioarele vă bat pe alte uliţe!

Zinca, zdrobită de ofense, prinse curaj:

— În definitiv, sunt chestiuni care ne privesc pe noi. N-aveai dreptul să-l alungi pe domnul Cicerone…

— …n-avem atât de mulţi prieteni ca să ne putem îngădui să-i pierdem.

Vernească o cercetă surprinsă:

— Ia te uită, ai făcut gât! Vezi-ţi lungul nasului, Zinco, atâta îţi spun! Sunt verişoara voastră mai mare şi nenea Iliuţă v-a lăsat în grija mea.

— De aia, sughiţă Zizine, plângem de câte ori vii la noi şi zăcem cu migrenă o săptămână.

Zoe interveni:

— Dacă nu-ţi place domnul Cicerone, n-ai decât să nu-l primeşti la tine acasă, nicicum să-l expediezi de la noi ca pe un argat.

— …ca pe un argat!

— Voi aţi căpiat? rânji bătrâna. L-am zvârlit eu pe uşă sau a fugit el ca un iepure cu o alică în şezut? Dezmeticiţi-vă!

Spumegă câteva clipe, zvârlindu-le priviri nimicitoare, apoi sări de pe scaun ca muşcată de bondar.

— M-am săturat de bâzâit şi văicăreală. Întinse mâna: Cheile!

De uimire, plânsul surorilor Algiu încetă instantaneu. Căscară ochii roşii:

— Care chei?!

— De la pavilionul lui nenea Iliuţă! Iute că m-am sastisit. La turmă de oi stă bine doar măgarului.

— Pentru ce ai nevoie de chei?

— Uite-aşa, vreau să văd şantanul iscat în casele lui unchiu-meu!

— Aristiţă!

— Nici o Aristiţă! Fuga marş, ori le iau singură?

— N-ai să faci asta! rosti cu glas piţigăiat Zinca.

— Ba pe mântuirea mea c-o fac! Urmă agresivă: Nu trei moşnege neputincioase or să mă împiedice şi nici măcar un ghinărar curvar care umblă după mândruţele altora şi sparge case de oameni cumsecade.

Zoe suflă palidă de încordare:

— Îţi îngădui… iartă-mă, dar îţi îngădui cu mult peste ceea ce se cuvine.

— Parcă ştiţi voi ce se cuvine! Îmi daţi ori nu cheile?

Zizine spuse prima minciună din viaţa ei:

— Sunt… sunt la chiriaş. Iar celălalt rând l-am rătăcit după moartea lui papa. Eram atât de tulburate.

Zinca şi Zoe o priviră cu admiraţie. Ce minunat o ticluise! Nu zău, Zizine are uneori nişte spontaneităţi…

— Aşa? făcu Vernеasca furioasă. Ei bine, las’ că le găsesc eu.

Din doi paşi uriaşi, fu în faţa tabernacolului. Deschise uşiţa de cristal şi vârî mâna înăuntru. Se răsuci, triumfătoare, agitând ca pe un clopot colanul zornăitor.

— Lasă-le acolo! gâfâi Zoe.

— Lasă-le.

Vernеasca râse:

— Ştii că aveţi haz? După ce m-am opintit să le găsesc?

— O sun pe Anica!

— Mă doare în spate de şuia aia! Nu bâzâiţi că mă întorc degrab’. Drumul îl ştiu singură.

Se strecură pe uşă, iute şopârlă. Atât de iute, încât Anica abia avu timp să se ascundă în oficiul de lângă bucătărie.

Vernеasca aprinse lampa de pe birou. Se descurca lesne, cunoştea locurile. De câte ori nu tăifăsuise aici, dinaintea samovarului, cu nenea Iliuţă! Pe bătrânul Algiu îl amuzau răutăţile Aristiţei – nu se afla în tot târgul limbă mai dibace în cleveteală – iar Vernеasca, abandonată timpuriu de bărbat, se plictisea acasă. În plus, vizitele la nenea Iliuţă, jovial şi filotim, îi rotunjeau portofelul, acoperindu-i pentru o săptămână cheltuielile de coşniţă. Nu erau de lepădat nici

nenumăratele ceaiuri cu mult rom, gustările delicate pe care batrânul le poruncea aduse în birou. Algiu era gurmand şi se dădea în vânt după *hors-d'oeuvres*-urile rafinate. Nicăieri nu mai mâncase Vernеasca supă de moluşte picantă şi delicioasă sau pulpă de lebădă fiartă în şampanie şi ienibahar şi tăiată în felioare transparente. Dar drobul de păun stropit cu vinul acela spumos, uşor acidulat, de culoarea topazului…

De poftă, coanei Aristiţa îi salivară şi ochii. Oftă aducerii aminte. În odăi – birou şi iatac – mirosea a tutun bun, a piele şi a Chypre. „Hm, ai văzut fante să nu duhnească a spiţerie? Până şi ordonanţele au ajuns să dea cu odicolon…"

Pe măsuţa volantă din stânga biroului găsi două sticle de Martell începute, o alta cu rachiu de Chios, o carafă de cristal în care Vernеasca reperă, întâi după miros, apoi trăgând trei-patru gâturi zdravene, mastică.

— Tot spirturi! bombăni cu o satisfacţie ciudată. Dintr-o singură înghiţitură, rândunica e răpusă. Cine ar fi crezut că mamelucul ăsta de Dimitrie e un Casanova! Ziceai că în afară de flintă şi „drepţi, răcane!" nu-l taie capul la altceva.

Când pătrunse în iatac, un zâmbet unsuros îi lăbărţă obrazul. O incita patul mototolit, harababura de dantelă fină care se înfoia spumoasă ca un albuş de ou bine bătut. Savura mai ales cu deliciu panglicile desfăcute iar o bucată de horbotă sfâşiată, la cearşaf, îi aprinse în ochi luciri lubrice.

— Brava! În patul lui nenea Iliuţă… Cum s-ar zice, dumnealui, răposatul, gazda, nepoţelul cu bacanalele şi tuşa Aristiţa care veghează la fericirea guguştiucilor… Da, da… veghez eu să vă fie moale… Şi o să-ţi fie, nepoate, făgăduinţă fac!… Suntem doar în familie…

Bătrâna, mereu neaşteptat de sprintenă, se strecură în spatele paravanului. Pe un fond azuriu, gheişe împiedicate, cu ghiozdane în spinare şi ochii subţiaţi de parcă ar fi cercetat mereu către soare, miroseau flori. Inventarie cu un ochi expert ştergarele, săpunul fin „Fleurs de Nice",

lavaboul de porţelan, două perii de cap şi pieptenul de baga.

„Boscârţe curăţele, cu cheltuială, dar în cumplită neorânduială! Pesemne că nici Anica nu are îngăduinţă să-şi vâre nasul… Ia te uită!…“

Ochii Vernească strălucirăşi mulţumire fără seamăn îi învăpăie obrazul gălbinicios. O spelcă de aur cu căpeţel de safir, rătăcită în grabă – văzut-a cineva ibovnici să le ajungă vremea, să nu soarbă din bardaca bucuriei nelegiuite până la cea din urmă lacrimă, mereu nesătui, mereu cu sufletul la gură căci ceasul nu mai e ceas ci minută? – strălucea pe marginea lavaboului.

Bătrâna o înşfăcă lacomă. Cunoştea podoaba, adusă mărţişor de Iorgu în cel dintâi an al războiului. Alexandrina o purta sub conci, adunând părul scurt de pe ceafă.

O vârî în buzunarul adânc, unde-şi mai găsiră loc două linguriţe de argint şi o tabacheră emailată – „ce nu prinde bine la o casă de văduvoaie?“ – mai zăbovi adulmecând prin cabinetul de lucru al bătrânului Algiu şi unde acesta nu lucrase niciodată.

La o vreme, socotind că a scotocit îndeajuns, deschise fereastra iatacului. Cu *coupe-papier*-ul de pe biroul fostului prezident de tribunal desprinse la un capăt una din stinghiile jaluzelei de lemn, închise, trase cu grijă perdelele de muselină şi suflă în lampă.

— Nu vă mai deranjez! Îmi iau bastonul şi cale sprâncenată, coană Aristiţă!

Zoe, Zinca şi Zizine, galbene, prăbuşite se uitau la ea ca la un strigoi. Când bătrâna le întoarse spinarea de muscal, îngăimară într-un glas:

— Cheile!

Vernească rânji. Proteza, slăbită, se deplasă şi coana Aristiţa o puse la loc, împingând-o cu buza inferioară.

— A! Cheile! Păi pe alea le păstrează baba suvenir, zânelor! Pagubă mare nu vă fac şi vorba aia, tot nu v-aţi

spetit cu pomeni la parastasele lui nenea Iliuţă.

Se regală câteva momente constatând efectul produs de cuvintele ei şi adăugă cu o bună dispoziţie sarcastică:

— Ascultaţi povaţă înţeleaptă! Dacă poftiţi măcar un singur zuluf întreg şi nu frunţi pleşuve, nu suflaţi cuvinţel ghinărarului. La mânie, nu-l întrec nici tătarii cei înverşunaţi... La bună vedere, sau vorba Butculescului, *mes hommages*!

În uliţă, Vernească hotărî râzând în guşă: „Am să mănânc un cârnat cu usturoi. Dar înainte-i trag o cănăţuie cu rachie. Mi-au deschis apetitul delicatesurile lui nepotu-meu!... Halal să-ţi fie, coană Aristiţă!...“

10

Pe malul drept al Dâmboviţei, între Podul Mihai Vodă şi mânăstirea cu acelaşi nume ridicată pe vârf de gorgan şi strânsă în cingătoare înaltă din piatră de codru, şerpuiau scurt, cu convulsii neaşteptate, ulicioarele uneia dintre cele mai vechi mahalale ale Bucureştilor. Străzile Sapienţei, Pacienţei, Bateriilor, Dumbravei şi Brutus se împleteau cu uliţa Sfinţilor Apostoli care le reteza de-a curmezişul, dându-şi suspinul în Calea Rahovei. Aici, pe o palmă de loc, se îmbulzeau ghimirlii mărunte, coşcovite, cu zăvozi răi în curte, arnici roşu agăţat în copaci de mărţişor, iar vara, miros iute, aţâţător de fleici fripte pe jăratic sub oghial de cimbru. Şi tot aici, între muzici de scripcar cu pieptul scobit de oftică, vaiet de fecioară neiubită ori ţipăt de liubovnică osândită pentru necredinţă, mişuna o lume ciudată, aprigă pe care ipistaţii o socoteau primejdioasă ocolind-o îndată ce pogora înserarea, iar şcoliţii călătoriţi o asemănau acelei cumplite Curţi a Miracolelor{9} care pângărea Parisul Rigăi Soare.

Străbătând mahalaua, colonelul Roman cerceta numerele caselor însemnate cu vopsea de-a dreptul pe pieptul coşmeliilor. Se întreba amuzat pe unde s-or ascunde camarazii lui Dobre, cojocarul, umbrele lui fidele. Din curiozitate strict profesională, întoarse de două ori capul. Nu zărise decât chivuţe scociorând prin lăzi de gunoi, un vidanjor potrivindu-şi ţigara în hârtie de gazetă, prunci cu nasul mânjit…

Guţă Ac – de ce ac? Era subţire? Avea replică acidă? Înţepa cu şişul? – starostele cambrioleurilor şi al milogilor din Bucureşti, personaj respectat în lumea interlopă şi chiar printre vardişti – urma să-l aştepte într-o cocioabă de la poalele Mânăstirii Mihai Vodă…

Colonelul îi strânse mâna – „maman Roman, trag nădejde că acum, acolo, în livezile de piersici şi caişi înfloriţi ale Domnului, dormi sau ţii capul întors“ – cântărindu-l cu o privire curioasă. Corespunzând aşteptărilor, Guţă Ac era zvelt, cam la vreo treizeci şi cinci de ani, frumuşel, oacheş, mlădiu. Deranja, obosind o vioiciune excesivă, o mobilitate de argint viu; ochii, buzele, mâinile, ultima fibră îi zvâcneau, neastâmpărate, întreaga făptură era scuturată de un permanent freamăt.

— Cred că pricep, râse Roman, de ce ţi se spune Guţă Ac.

— Eu nu cred.

Avea o voce cultivată, surprinzătoare, bine timbrată.

„Extraordinar! Ăsta îl bate pe Battistini, domnule! A ratat o carieră unică la Scala din Milano!“

— De ce?

— Nu-mi zice Ac ori Spelcă fiin’ că-s câine ogar.

— Dar?

— Smulg potcoavele cu bold de pălărie. O spun verde, nu mi-e teamă. Eu ţi-s de trebuinţă dumitale şi nu dumneatale mie. Umblaţi după pradă mai de soi decât niscai şuieri.

— De unde ştii?

Pungaşul râse scurt.

— Ştiu. Şi acum sloboade-te, coane! Care ţi-e dorul ori oftatul? Dăm gaură?

Colonelul Roman îl cercetă dintr-o parte, subţiind ochiul cu privire mai slabă. Şi-ar fi pus monoclul, dar nu trebuia să fii un psiholog fin ca să intuieşti genul de observaţii pe care l-ar fi generat amănuntul, aici, în parohia lui Spelcă. Îl surprindea contrastul dintre vocea armonioasă şi limbajul de şuţ, îl amuza decorul. Alături de obiecte caracteristice, de mahala, răsăreau în chip neaşteptat, şocând ca un nufăr

proaspăt iţit într-o pubelă, mobile de preţ, piese scumpe, „fleacuri“ rafinate. De pildă în blidarul rudimentar sălăşluiau dimpreună bibelouri de Obor sau cumpărate de la Moşi şi un Gallé elegant, pe laiţa îmbrăcată cu o scoarţă părea uitată o Biblie rară în veşmânt de argint, în bahut-ul florentin unicat, cum nu se aflau poate zece în toată ţara, împărăţea un cocoş-puşculiţă uriaş, strident vopsit.

— Manglite, desluşi scurt Guţă Ac, urmărind privirea colonelului.

Roman surâse amuzat:

— Citeşti în stele?

— Nici măcar în gazete. Îs neşcolit, coane, semnez cu degetul.

— Păcat…

— De ce? Dacă se iscă ceva mai cu chichirez în lume, aflu oricum sau vin alţii să mi-o toarne. De-o pildă dumneata…

— Eu n-am venit să te informez.

— Ştiu. Ti-i de trebuinţă mandea.

— Nu te înşeli. Uite… Roman ezită o clipă negăsind apelativul potrivit. Se hotărî: Uite, domnule Guţă, trăim momente grele, zile în care se hotărăşte soarta războiului…

Se întrerupse, ciupindu-şi uşor buza de jos. Cuvintele i se păreau searbăde, situaţia – dintr-o dată ilară, şi se întrebă dacă nu cumva el, Roman, şi-a pierdut bunul-simţ. Să faci declaraţii patriotarde unui pungaş, să-i vorbeşti despre neam, tron şi dinastie era absurd, smintit, de un ridicol monumental. Simţi privirea aţintită a gaborului şi, oftând imperceptibil, continuă:

— M-am gândit că în aceste împrejurări dumneata ne-ai putea fi de mare folos. Completă flatându-l: Mai mare decât îţi închipui.

— Ia te uită! râse Guţă Ac. Ajunsei şi ziua aia să strige sticleţii la mine SOS.!

— Nu sunt sticlete.

— Dar?

— Ofiţer. Un ofiţer cu îndeletniciri mai… speciale să zicem.

— Aha! Ginitor! Tot nu plivim în aceeaşi jumătate de Bucureşti. Cum de m-aţi luat în telescop?

— Eşti un om inteligent, cu o mare influenţă asupra… prietenilor dumitale.

— Zi-le şuleri, şi intri în gară. Hai s-o luăm pe scurtătură, coane! Dacă am priceput bine, ţi-s de trebuinţă lumea şuţilor şi căpetenia… De ce?

— Ne aflăm sub ocupaţie, orice om poate fi util, atunci când strădania lui se alătură unui efort general.

— Şi ce să facem? Să vămuim şoacăţii?

Roman îl privi lung:

— Şi asta.

— Şi mai ce?

Colonelul se lăsă pe spătarul în formă de trifoi. Scoase cutia de ţigări. Spelcă îi făcu semn să aştepte. Întinse mâna şi dibui în blidar un pachet de ţigări auriu.

— Ia d-acilea, cu fumegante egiptene. Nu fac macedoniile de fotografia matale.

Roman râse încetişor, mirosi cu plăcere ţigareta.

— Le ştiu. Sunt excelente.

— Te cred. Am ciordit un sac de la maiorul ăla neamţ care stă acum în casa Lahovary. După cum vezi, coane, gând la gând cu bucurie.

— Mă bucur că ne înţelegem.

— Vasăzică dăm cu palma în coteţele Fritzilor. După ce marfă?

— Oricare. Furaţi tot ce vă cade în mână: bani, ţigări, stilouri, uniforme, chipie, alimente, ceasornice, aşternutul, cizmele din picioare, patul de sub ei. Umbra şi surâsul…

Dintâi, hoţul îl măsură năuc apoi o scânteie de lumină îi fulgeră privirea. Fluieră lung:

— S-a aprins semaforul, boierule! Nu boscârţele te interesează, ci viaţa amărăluţă!

— Ai priceput. Viaţa amărăluţă, şicane cu orice chip. Un cerşetor pisălog şi respingător care se ţine de poalele lor, un flaşnetar care nu-i lasă să doarmă, sonerii care ţiuie în miez de noapte, şoareci, şobolani şi ploşniţe care le invadează casele, lăzi cu gunoaie răsturnate în prag, fire telefonice tăiate, lemne şi cărbuni uzi în pivniţă, pântecăraie, boli lumeşti, tot ce vă trece prin minte, cât de mult, mereu, sistematic. Orice, numai să turbeze, zilele, nopţile să le devină imposibile!

— Uşurel, coane! spuse râzând Spelcă. Le-am priceput pe toate, nu şi trebuşoara cu pântecăraia şi bolile lumeşti. Cum o întoarcem aici?

— Nu ţi-e străină tagma cerşetorilor, nu ţi-s străine nici cocotele de pe Cheiul Dâmboviţei şi din Crucea de Piatră.

— Surori! Şi?

Roman zâmbi.

— Ţi-ar fi greu de pildă să-l povăţuieşti pe Fane Orbul – orb fie vorba între noi – ca atunci când cutreieră localurile încercând să-şi vândă şoriceii de catifea să dea o raită şi pe la bucătărie? Cât scociorăşte şeful prin oale să-i mânjească blidul de milog, amicul n-are decât să arunce un pumn cu praf de curăţenie în cazanul cu merinde de pe plită.

Guţă Ac fluieră din nou admirativ:

— Ai ceva glagorie, neamule, să nu-ţi fie de deochi!

— Aşa şi aşa, concedă surâzând Roman. În chestiunea cealaltă, e şi mai simplu. N-ai decât să vorbeşti cu patroanele de la *Papagalul Roşu* şi *Acasă, la mămica*, respectiv madamele Margareta şi Eleonora. Astea-s bordelurile preferate de nemţi. Când vin în petrecere, să le paseze doar „atinsele“. Îţi pot oferi câteva nume: Nuţa portjartier, Iapa, Contesa, Mili Buric, Gigeta…

Spelcă râse dând din cap:

— Ai o inimă, să tai geamuri cu ea! Mili, Gigeta, Iapa… Crupă şi gogire să umpli toată nemţimea… Da’ dacă le ştii pe de-a rostul, de ce nu le iei dumneatale la o parolă?

Colonelul îşi răsuci palma deschisă, într-un gest de neputinţă:

— Ţi-am explicat! Te bucuri de o influenţă pe care noi nu o avem.

— Las-o baltă, jupâne! M-ai periat îndeajuns, nu mai trebuie să-mi faci şi zulufi. Drotu-i bun, până nu te arde…

— Mai e o problemă, îl întrerupse Roman. Oamenii dumitale, „şuieri“ ori de bogdaproste, mişună pretutindeni: pe stradă, în birturi, prăvălii, la gară, în biserici şi cimitire. Roagă-i să deschidă bine ochii şi urechile. Orice informaţie e preţioasă, oricât de măruntă.

Spelcă îşi înfipse mâinile în şoldurile înguste:

— Da ce-ţi închipui matale, coane, că şuţii din meleag, alde Nicu Tramvaistul, Zulă Mormânt, Sile Barosanu’, Nae Picior mic, Gore Pârţ ori Ghiţă Recreaţie – îi lipsesc trei dinţi la streaşină de sus – or fi niscai Sorbonişti? Că pricep nemţeasca?! Poa’ să dea din urechi până în cea zi, că tot păsărească aud.

— Pesemne n-am fost îndeajuns de desluşit, spuse colonelul. Nu trebuie să vorbeşti germana ca să poţi culege unele informaţii: de exemplu să numeri câte trenuri militare pleacă din Gara de Nord, câte vagoane de muniţii… Când e vorba de transporturi speciale, peroanele sunt deşertate, civilii alungaţi. De ologi, schilozi, moşnegi cu mâna întinsă nu ţin seamă, socotindu-i orbi şi neghiobi. Şi iar nu trebuie să le pricepi graiul ca să te uiţi în farfuriile cu mâncare din popote, să vezi soiul de merinde şi să-ţi dai seama în ce măsură sunt mulţumiţi ori nemulţumiţi ofiţerii şi ostaşii. Ori să-l tragi de limbă pe bucătar – de obicei român – sau doar să reţii ce discută cu ajutoarele lui. Bineînţeles, atât dumneata cât şi oamenii care te vor ajuta veţi fi răsplătiţi. Iată deocamdată o arvună, pentru primele cheltuieli.

Guţă Ac se uită la teşchereaua de pânză cenuşie care părea ticsită. O expedie cu un bobârnac puternic în faţa colonelului:

— Ia talerii, căci nu-mi fac trebuinţă, ţine-i pentru alţii, mai neprocopsiţi.

Colonelul îl privi derutat:

— Ce trebuie să înţeleg?

— Taman ce-ţi zisei. Ni-s de prisos, mai cu seamă că ne vom răsplăti pe săturate din lipscănia cu şoacăţii. Doar două ceasornice babane ciordite într-o zi, şi dacă mai ţine halimaua lui Wilhelm şase luni, la zi de pace suntem toţi chiaburi.

— Mda, surâse Roman. E o socoteală…

— Mai e una! Bănui că sticleţii ne cunosc învoiala. Altfel greu de răzbit cu două rânduri de vardişti în spinare: şi-ai noştri şi ai nemţilor.

— Se înţelege de la sine că poliţia va fi avertizată.

Guţă Ac îl scoase în uliţă. Îşi plimbă privirea peste curţile năpădite de verdeaţă şi-i strecură printre dinţi, având grijă să păstreze expresia jovială a gazdei care-şi ia rămas-bun:

— Ai trei ginitori pe urme, coane. Te-au adus până aici şi bag de seamă că încă nu s-au plictisit. Zi o vorbă şi te spăl de umbre.

Roman cercetă surprins împrejurimile. Hoţul avea categoric ochi de linx.

— Mulţumesc, dar nu e nevoie. Lasă-i în pace, îmi sunt… prieteni.

Spelcă ridică din umeri:

— Cum ţi-i voia şi nevoia. Una să ţii minte! Când oi fi la ananghie, vino la Guţă Ac ca la tetea. S-auzim de bine.

Roman îşi scoase mănuşile şi aprinse o ţigară ferind flacăra chibritului. Un vânt, subţire-aţă, tăia Bucureştii în felii.

„Mai ai de învăţat, mon colonel!“

Şi se simţea ciudat de liniştit.

* * *

Domnule general,

Vă aducem la cunoştinţă că, în urma unui schimb de mesagii cu Bucureştiul, Consiliul de Coroană a respins cererea dumneavoastră privind transferul colonelului de informaţiuni Roman în Moldova, prezenţa domniei sale fiind indispensabilă pe teritoriul ocupat. Cu stimă…

Averescu mototoli furios hârtia. O ţinu câteva clipe strânsă în pumn, apoi dădu drumul ghemotocului pe birou. Aprinse una din rarele ţigarete pe care şi le îngăduia – una la patru, cinci sau chiar şase zile – şi o puse pe marginea scrumierei. Tutunul îi făcea rău, şi în general nu trăgea mai mult de trei fumuri, lăsând ţigareta să se consume singură.

„În orice caz, au lucrat repede. Nu-s nici trei zile de când am discutat cu Dabija…“ reflectă uitându-se gânditor la harta ciopârţită a României. Fuseseră folosiţi desigur porumbei călători. Slavă Domnului, în debandada plecării, cel puţin păsările acestea atât de preţioase nu fuseseră uitate. În 1914, când nemţii invadaseră Belgia, serviciul de contrainformaţii ordonase uciderea a 30 000 de porumbei pentru a nu putea fi folosiţi de nemţi. Acum, în Anglia existau peste 6 000 de asemenea „poştaşi“. Porumbeii se dovediseră cei mai rapizi, siguri şi fideli curieri. În timpul luptelor de la Oituz, unul din ei rănit, aproape pe moarte, s-a târât două zile pentru a ajunge la porumbar, aducând un mesaj de importanţă capitală.

Da, iuţi, incoruptibili, mai siguri decât câinii. Istorisea de pildă Berthelot, câtă bătaie de cap pricinuise spionajului aliat câinele ciobănesc prusac Fritz. Uneori trecea linia frontului şi de două-trei ori pe zi purtând comunicările agenţilor germani. S-a lăsat până la urmă capturat, cedând farmecelor unei domnişoare, căţeluşa Rosi, care îi fusese scoasă în cale…

Tot datorită unei muieri puseseră mâna şi pe Schneider, acel tip cu fantezie nărăvaşă… Făcea o incizie în pântecele unui peşte viu unde îşi vâra mesajul, apoi îl slobozea în râu.

Peştele era ulterior pescuit în perimetrul poziţiilor nemţeşti…

„Fleacuri! se smulse din visare Averescu. Problema e ce fac cu Dabija… Hm! Mi-e teamă că va trebui să ne descurcăm singuri…“

Strivi ţigara şi ridicând receptorul ceru centralistului legătura cu N.

* * *

— Mai avem exact douăzeci şi două de ore, trei minute şi unsprezece secunde, până la expirarea termenului.

Maiorul Gogu Roşianu îşi pendulă ostentativ ceasornicul, ţinându-l de capătul lanţului.

— Şi? întrebă posac Alexandru Ioanid.

— Ce-i recităm ăluia?

— *Câinele soldatului*.

— Mă rog… Cum zici dumneata, nene…

Valeriu Teodorini se bătu uşor cu pumnul peste gură.

— Oricum, bag de seamă că eşti bine dispus.

Roşianu se strâmbă plictisit:

— Ţi-am explicat, *mon cher*, că asta-i fizionomia mea, că-i rezbel ori bătaie de flori la şosea. Mai am o nelămurire: îi spunem lui Dabija că a încercat cineva să ne smulgă potcoavele?

Teodorini împinse scrumiera spre capătul mesei.

— Este de datoria noastră să-l informăm. În orice caz, a mea.

— În locul tău, interveni Ioanid, mi-aş vedea de treabă. Ai văzut ce s-a întâmplat cu sertarul lui Roşianu. Nu ghicesc deloc ce ai realiza povestindu-i lui Dabija că era să săriţi în aer. Suntem destul de mari ca să ne purtăm singuri de grijă.

Roşianu îşi deschise bumbul de la tunică. Trase de guler încercând parcă să-l lărgească.

— Scuză-mă, iubitule, dar raţionamentul matale nu-i faimos. Balaurul află oricum de explozie. E genul de amănunt pe care nu-l poţi ascunde în buzunarul de la vestă.

— Natural, spuse Teodorini. Casa-i ferfeniţă iar pe uliţă, pelerinaj de târgoveţi, gură-cască şi n-am ce face, care vin să vadă ravagiile produse de bombă la acareturile madamei Tulnic.

Ioanid ridică din umeri.

— La urma urmelor, vă priveşte. Eu unul…

Nu continuă. El unul ştia ce are de făcut. N-avea să-i povestească nici lui Dabija, nici altcuiva că se atentase la viaţa lui. Stiletul, înfăşurat în hârtie subţire, de mătase, îl ascunsese pe fundul lăzii de campanie.

— Când se întoarce Dabija? întrebă Roşianu.

Teodorini se uită instinctiv pe calendarul de birou.

— Mâine. Au telefonat de la Cartier.

— Trebuia să vină azi, observă Ioanid.

— L-au reţinut probabil din cauza incendiului de la Plopiţa. Îţi dai seama, două hangare distruse şi cinci dirijabile făcute arşice.

Roşianu căscă ochii:

— Ce vorbeşti, dom’le! Ăsta-i sabotaj, clarisim!

— Nu zic nu, rosti doctoral Ioanid, însă nici un accident nu-i exclus. Cunosc tipul de aparate. Sunt umplute cu hidrogen care e uşor inflamabil. De-ajuns o mică scurgere de gaz şi… Scoase un şuierat caracteristic, sugerând explozia.

— N-au păţit tot aşa şi nemţii pe aerodromul din Alhorn? Şi n-a fost diversiune…

— Aici te înşeli, interveni Teodorini. Isprava aparţine unei echipe de agenţi belgieni. Nemţii au pus mâna pe un bătrân invalid care se balada cam mult în jurul aeroportului. Au început să-l scotocească şi i-au găsit în proteză „raportul“ băieţilor despre îndeplinirea misiunii. O compunere în toată regula, cu lux de amănunte.

Gogu Roşianu se ridică plictisit:

— Dobitocii! Le-a fost teamă că explozia nu s-a auzit destul de departe?!

— Pesemne.

Căpitanul Ioanid închise cu zgomot încuietoarea metalică a servietei, apoi tacticos cureluşele de piele.

— Ce faceţi?

— Nu vezi? se hlizi Roşianu. Ne plimbăm cu bicicleta.

— Hm, părerea mea e că în timp ce daţi din picioare să reflectaţi şi la raportul de mâine. Am onoarea să vă salut.

Teodorini se uită lung în urma lui. Declară gânditor:

— Nu există decât două posibilităţi: biroul ţi l-a scotocit o persoană străină, aceeaşi care a încercat ulterior să ne lichideze, sau…

— Sau?

Teodorini îl cercetă cu o privire concentrată:

— Sau ţi l-ai „aranjat“ singur ca să creezi probleme. Eu ori Ioanid te deranjăm într-un fel, şi în ipoteza asta ai încercat să te debarasezi de noi.

Roşianu se holbă perplex:

— Ai căpiat?!

— Nu încă, zâmbi silnic Teodorini. Oferă-mi dumneata altă variantă!

— De ce să-ţi ofer? se bâlbâi vânăt de furie Gogu Roşianu. N-ai decât să ţi le născoceşti singur. În viaţa mea n-am auzit asemenea aberaţie! Vasăzică întâi îmi sulemenesc biroul ca să-l scot din ţâţâni pe Dabija, de parcă eu aş naviga în altă barcă – şi pe urmă, stând cu dumneata de vorbă îmi trimit alter-ego-ul în ogradă ca să-mi azvârle tot mie o bombă în ţeastă. Du-te, domnule, şi fă-ţi Wassermanul, mă îngrijorezi!

Trase ostentativ de poalele tunicii şi îşi puse chipiul.

Teodorini continuă să surâdă la fel de liniştit:

— De ce un alter-ego şi nu un complice? Argumentul e lipsit de relevanţă.

— I-auzi! Adică îl plătesc pe unul să mă achite numai aşa, fiindcă tânjesc să mă înfăţişez Celui Veşnic de mână cu dumneata?

— Poate că persoana a făcut exces de zel, erorile nu-s excluse. Sau, şi mai probabil, s-a gândit să scape cu ocazia asta şi de tine.

Gogu Roşianu îşi trimise cu un bobârnac chipiul pe ceafă.

— Foarte interesantă ipoteza, *mon cher*, şi-ţi făgăduiesc c-o să cuget la ea pe îndelete. Mi se pare însă că există un punct nevralgic. E valabilă nu numai pentru subsemnatul. Adicătelea de ce individul care a tras cu praştia n-ar fi amicul matale?

Teodorini îşi ciupi uşor vârful nasului, apoi degetele îi alunecară spre bărbie, replică pe un ton categoric:

— Pentru că eu ştiu că necunoscutul nu e complicele meu.

— Halal logică! Auzi, nene! Cine te-a făcut pe dumneata ofiţer de contrainformaţii era beat mort sau pocnit cu o cărămidă în cap. Dacă stau şi mă gândesc, în fond n-ai nici o vină.

— Am susţinut aceeaşi teorie, acum câteva clipe. Nu văd de ce te enervezi.

Gogu Roşianu dădu din mână edificat:

— Adio şi n-am *parole*!

Teodorini îl urmări pe fereastră. Surâsul înghesuit între colţurile buzelor sărace nu-i părăsea obrazul. Când silueta bondoacă a lui Roşianu pieri, înghiţită de uliţa strâmbă, se întoarse la masa de lucru. Scoase din buzunar un pacheţel minuscul. Despături atent hârtia de mătase şi privi cu atenţie bobiţele negre-argintii. Erau două. Dizolvate în apă, dădeau o cerneală simpatică.

„Collargol! Cum naiba or fi ajuns aici?… Dar mai ales, cine le-a rătăcit?…“

* * *

Un rânjet untdelemniu lăbărţa trăsăturile coanei Aristiţa Vernească. Semăna acum – iacăt-o în lumina firavă a

dimineţii de Făurar – cu un bulibaşă ticăloşit în fărădelegi, cu madamele sulemenite de pe cheiurile cele spurcate ale Dâmboviţei. Răsăreau dinaintea portiţelor străjuite de fănăraş stacojiu la ceasul când luceafărul deschide ochi albastru, ademenind muşterii puicuţelor despuiate din salonul cu oglindă scorojită, persiene uzate şi foteluri cârmâzii tari tapiţate cu păr de cal.

Sub cârpa udă, tăvălită prin cenuşă, straiul de argint al Prea Curatei dobândea o culoare caldă. Frecând cu nădejde, bătrâna chicotea – ziceai că behăie – chibzuind la cele ce ascundeau hăinuţa icoanei. O aflase de mult, când, vrând s-o cureţe mai destoinic, desprinsese veşmântul din ţintişoare. Rămăsese cu bucata de lemn în mână, holbând ochii cât blidele la muierea zugrăvită aproape goală, în fustişoară scurtă de baletistă. Spurcase pictorul desfrânat şi păgân, dar la o urmă începuse să râdă. Încopciase din nou icoana şi se veselea nespus mai cu seamă când îi poposea în case părintele Ştefanache cu botezul.

Ridică ochii spre pendula înaltă care străjuia blidarul vienez şi se miră în gura mare:

— 11! Teribil mai fuge vremea! Acum era abia 9… mai ieri a fost duminică, ne aflăm în zi de vineri.

Obişnuia să vorbească singură, deprindere veche căpătată din anii tinereţii şi care amarnic îl mai vâra în toate năbădăile pe Grigore. Tot pereţilor vorbea şi tată-său, cuconu Tase, după cum tot dumnealui, în asfinţitul vieţii ajunsese cu spaimă de calendar. Fusese om ciudat, cu hachiţe cât să saturi un azil de bătrâne, altfel croit decât frate-său. Nenea Iliuţă, bucuria târgului – de-ajuns să-l vezi şi răsărea soarele ori irmilicul lunii – numai voie bună şi risipă, şi drag de viaţă ocolea casele lui frate-său. Se vedeau rar, la înmormântări şi atunci Ilie avea grijă să-şi încrucişeze degetele spre a alunga piaza rea. Tase îl căuta însă cu dinadinsul, şi mai cu seamă la tribunal, unde Iliuţă, ca să nu intre în gura aprozilor, era silit să-l primească în cabinetul înalt, tapetat cu mătase vişinie.

Aristiţa îi moştenise cărpănoşenia şi cugetul neguros, îi pricepuse inima închisă semenilor, căci simţea la fel. Nu îndrăgise pe nimeni într-o viaţă, nici măcar pe Grigore. Îl luase doar „ca să-şi facă rândul“. De înţeles însă, se înţelegea cu nenea Iliuţă.

Gemând, cu durere aprigă în mădularele grele, Vernеasca îşi trase pe umeri o manteluţă veche căptuşită cu biber. Era frig şi umed în iatac – celelalte odăi le ţinea încuiate încă dinainte de război spre a se descotorosi de slugi „vrăjmaşi cu simbrie şi pântece de iapă“ – apa din carafă prinsese pojghiţă subţire de gheaţă.

Chibzuind la ceasul dejunului, bătrâna începu să scociorască în rafturile blidarului.

„Merindeaţă de calic!“, oftă dibuind doi cartofi copţi, cu pielea zbârcită, rămaşi din ajun, o lingură de jumări – noroc cu parastasul Corneliei, tot au şi ăştia un bun în neam, mor ca muştele – şi o jumătate de ceapă. Rămase cu solniţa în mână, răsucind urechea teafără spre curte. Cineva zgâlţâna porţile cu nădejde şi lipsă de răbdare.

— Ho! Că le dărâmi! urlă mânioasă.

Zvârli un ştergar peste bucate, cercetă odaia dintr-o privire şi ieşi în coridorul întunecat, tabular ca un burlan.

— Sărut mâinile, doamnă Vernescu.

Bătrâna rămase pironită în prag, uluită de politeţea onctuoasă a glasului. Ai fi zis că altcineva îi zdruncinase porţile.

— Vă rog să-mi scuzaţi ăăă… impetuozitatea! Mareş surâse fermecător. Am avut impresia că nu auziţi.

— Poţi fi încredinţat, mârâi Vernеasca, dar tot nu-i rezon să-mi dărâmi casa. Intră, te cunosc…

Mareş încercă să pară plăcut surprins.

— N-aş fi îndrăznit să-mi închipui că v-am atras atenţia. Sunt încântat.

— Lasă mofturile că nu te prind! Eşti chiriaşul Algiencelor.

— Adevărat… Cum însă n-am avut plăcerea să vă fiu prezentat…

— Când mă interesează pe mine cineva, n-am nevoie de carte de vizită, nici de introduceri speciale. Stai jos… Nu în ăla că-i desfundat. De-ajuns că ai tăbărât pe porţi, baremi lemnele să rămână întregi.

Mareş o urmărea cu interes, ascunzându-şi zâmbetul. Bătrâna îl amuza copios şi-i stârnea curiozitatea. Îşi roti ochii prin încăpere, fără a avea aerul că inventariază. Iatacul era trist, fiecare ungher aromea bătrâneţe. Fotografiile sepia de pe pereţi, chilimul cu culorile stinse, hapurile de pe gheridon, cauciucul roşu, impudic al clistirului care se zărea după paravan.

Coana Aristiţa întrebă brusc:

— Ce ai în paporniţă?

Mareş i-o întinse, zâmbind mereu:

— O mică provizie de alimente… Vremurile strâmbă canoanele. Altădată se venea cu flori…

— N-am păscut niciodată! Ai chibzuit bine, fiule. Nu ştiu ce gânduri te-au mânat în bătătura mea, dar mi-s pe jumătate câştigată. Ia zi, ce vrei? De casă n-ai nevoie, stai la tutele alea, tânără nu-s să-ţi pese ce culoare ţin la camizol, bani n-am!

Mareş începu să râdă:

— Poate că aveţi şi nu ştiţi.

— Aici te înşeli, căci buzunările mi le-am cunoscut bine dintotdeauna. Iar când le osândeşte crivăţul, ţii socoată şi de o băncuţă.

Totuşi ochii îi scăpărau, îl cerceta lacomă cu gura uşor întredeschisă.

— Stimată doamnă, începu Mareş şovăitor, simulând că s-ar simţi stânjenit, trăim timpuri aspre…

— Pe acestea le cunosc, căci avan le mai îndur. Dă-mi novele…

Bărbatul făcu un gest cu mâna, vezi Doamne, intenţionase s-o menajeze, dar dacă doamna Vernescu

gândea astfel, cu atât mai bine…

— Vă explicam că nu mi-aş fi permis niciodată să vă fac o propunere, socotită altădată drept jignitoare. Din câte sunt informat, posedaţi o interesantă colecţie de monede. Dacă sunteţi dispusă să vă despărţiţi de ea, urmează să fixaţi preţul şi vă stau la dispoziţie.

Coana Aristiţa îşi ţuguie buzele, cântărindu-l lung, ca un preţăluitor:

— Cine te-a informat?

— Domnişoarele Algiu. Nădăjduiesc să n-o consideraţi drept indiscreţie.

Bătrâna săltă din umeri cu dispreţ:

— Nu există indiscreţii într-o urbe unde toată lumea ştie de câte ori în zi ieşi la privată şi cât de vrednic se dovedeşte în iatac fiecare purtător de nădragi.

— Aveţi un mod de a vă exprima foarte direct, râse Mareş.

— N-am alcătuit stihuri nici la douăzeci de ani. Alta, fătul meu! Cine-i nababul ăla de-i arde acum să-şi vâre paralele într-un săculeţe de tinichele?

— Un colonel rus, încartiruit la Bacău, colecţionar pasionat.

— Îhî, făcu bătrâna ridicându-se anevoie.

Deschise şifonierul cu oglindă plesnită. Încăperea se umplu cu o miasmă iute dulceagă. Mirosea a paciuli, levănţică, straie vechi neaerisite, sudoare mocnită, rufă muşcată de rugină.

Bătrâna deşertă o veche pungă de tutun împrăştiind monedele pe mescioară, dinaintea negustorului. Mareş le aprecie dintr-o privire, le pipăi simulând interesul. Erau fără valoare, piese obişnuite strânse fără nici un discernământ, fireşte de către un novice. Coana Aristiţa îl urmărea sarcastică:

— Straşnice, fiule, nu-i aşa? Mahmudele, icusari, napoleoni austrieci şi alte năzbâtii de pe vremea lui tata Traian.

Cu o mişcare bruscă le mătură furioasă de pe masă. Monedele se rostogoliră cu zgomot prin unghere.

— Eu nu mă pricep, se scuză Mareş surprins de violenţa gestului. Nu văd însă de ce nu le-am arăta clientului. Au fost nenumărate cazuri, când piese considerate total lipsite de valoare s-au dovedit de preţ. De aceea există experţi…

— Înaintea lor a existat bărbatu-meu, domnule! A ştiut ce vinde şi ce toacă, iar Algiencele, cât îs de netoate, n-au uitat-o. Prostul are ţinere de minte…

Striga dezlănţuită, mânioasă peste măsură, şi Mareş schiţă intenţia de a se retrage. Se ridică în mâini pe braţele jeţului. Glasul, bubuit de tunet, al Vernească îl opri. Rămase sprijinit în palme, cu genunchii îndoiţi.

— Ci stai locului! M-ai deranjarisit, dator mi-eşti desluşire. Cu ce gând tainic mi-ai bătut la porţi, bogasierule?

Mareş se lăsă moale pe spătarul fotoliului. Vernească era nebună, fără îndoială, dar cu minte vicleană, suplă, iute şopârlă.

„Vrea să mă enerveze. Ei bine…“ Zâmbi larg:

— Şi dacă nu vreau să vă spun? În definitiv – bag de seamă că ăsta-i limbajul care vă convine – eram dispus să vă fac o pomană. Nu cine ştie ce, rânji. Vreo cinci-şase mii. Am deghizat-o într-o ofertă onorabilă. De ce? Nu ştiu. M-am trezit peste noapte milostivul samaritean. V-am observat adulmecând plita surorilor Algiu, bătând cimitirul la înmormântări şi parastase. Două-trei ceremonii dintr-acestea pe săptămână şi v-aţi asigurat meniul zilnic.

— M-ai spionat, vasăzică! răcni bătrâna.

Mareş, calm, îşi aprinse un trabuc fără să ceară permisiune. Replică liniştit:

— Am făcut exact ceea ce faceţi dumneavoastră de cel puţin cinci decenii în acest târg.

Coana Aristiţa, vânătă, mugi:

— Nu-ţi îngădui, telalule! Eu mi-s vlăstar de boieri pământeni. Când muică-ta şi strămuică-ta ţesălau vacile

stăpânului, moşii mei hotărau sorţii ăstei ţări. Porţi ciubote dar călcâiele ţi-s crăpate. Ţarina şi balega de la bordeiul lui tac'tu! Neam de neamul meu n-a coborât din trăsură…

Mareş o întrerupse insolent:

— Erau birjari?

Coana Aristiţa ridică pumnii, gata să tabere asupra lui Mareş:

— Afară! Ieşi afară, golanule!

Mareş îşi potrivi cuşma până în dreptul urechilor surâzând. Îşi mişca buzele şi obrajii de parcă şi-ar fi clătit gura cu o băutură delicioasă. Arătă spre monedele risipite pe covor:

— Aveam intenţia să vă ofer pe… „mahmudelele şi icusarii" dumneavoastră cinci mii de lei… Ce ziceţi, facem târgul?

Vernească îi zvârli o căutătură galbenă şi negustorul urmă degajat:

— Mi-ar conveni un răspuns imediat. Din câte am auzit, intrarea în casa domnişoarelor Algiu vă este formal interzisă, iar eu mâine plec la Bacău… Aştept, stimată doamnă.

Bătrâna gâfâi. Nu-i trecuse mânia. Dar peste ifosele de boieroaică, pe care le trăia autentic, peste deprinderea veche de a stăpâni şi înspăimânta neamuri, bărbat, cunoştinţe, o urbe, împărăţea lăcomia. Ochii plini de otravă salivau. Gemu:

— Ce vreai de la mine, ticălosule?

Dar vocea răguşită nu mai avea vlagă. Mareş, surâzător, se aşează din nou. Picior peste picior, gentil, afabil, ca într-un salon plin de dame graţioase, îmbrăcate în toalete de bal.

— Aşa, coană Aristiţă! Acum putem discuta.

În ograda pustiită de frig, ciori hămesite ciuguleau liniştea.

11

Trântit leneş în fotoliul baroc, colonelul Hentsch privea gânditor fotografia înrămată a lui Ferdinand de Coburg, ţarul bulgarilor. Trăsăturile moi, vag orientale, ale neamţului erau animate de un surâs îngăduitor. De cealaltă parte a biroului, domnul Quintescu, elegant şi scrobit, îşi stăpânea greu iritarea. Colonelul îi auzea respiraţia precipitată, înregistra calm scârţâitul scaunului care îndura gemând nerăbdarea fostului ministru şi continua să privească figura ţarului. Era o poză caracteristică, la fel şi ipostaza arborată. În costum de suveran spaniol, din catifea neagră cu butoni de aur şi un clăbuc de dantelă Frivolité, ţinea o mână în şold, iar cealaltă rezemată într-o spadă splendidă. Pe degetele cu unghii lungi, abundau pietrele preţioase, în urechea stângă strălucea un cercel. Sub ochii de viezure nasul exagerat de mare, cărnos, săltat trufaş trăda pofte nedomolite, dorinţă pătimaşă, patologică de putere. *Grand seigneur* până la decadenţă, era iubitor de arte, causerie fină şi arlechinade, fiind el însuşi de altfel, în viaţă, un excelent actor.

„Ce-o fi contemplând atâta poza aia?“ se întreba domnul Quintescu gata să explodeze.

Hentsch împinse în sfârşit rama înzorzonată spre marginea mesei. Comentă surâzând:

— Am primit-o azi de dimineaţă, în semn de omagiu şi preţuire.

— I-au ajuns probabil la urechi, ricană Quintescu, ultimele şi răsunătoarele dumneavoastră succese.

— Aşa mi-am închipuit şi eu. În orice caz ipoteza nu-i exclusă. Îi întinse peste masă cutia cu trabuce. De fapt ce vă supără?

— Ce mă supără?! Asta-i culmea! explodă Quintescu. Au trecut trei săptămâni de când Porta a plecat în Moldova şi n-avem nici o veste pozitivă.

— Activitatea unui agent de contrainformaţii presupune calm, răbdare şi oportunitate. Impetuozitatea nu-i cea mai preţioasă însuşire într-o astfel de muncă. Mai ţineţi seama şi de faptul că Porta acţionează pe teren inamic, unde nu poate miza pe aproape nici un ajutor.

Quintescu săltă dispreţuitor din umeri:

— La naiba, inamic! Voi acţionaţi aici, pe teritoriu ocupat…

— Ceea ce se cheamă tot vrăjmaş, zâmbi liniştit Hentsch. Sentimentele dumneavoastră progermane, pentru care vă felicit şi pentru care vă suntem recunoscători, vă împiedică să sesizaţi realitatea. Suntem categoric detestaţi, simpatia românilor îndreptându-se de secole – fapt bine cunoscut – spre Franţa.

— *La foule!* Nu plebea face destinul unei ţări. Românii sunt neghiobi, nu-şi cunosc interesele.

— Probabil că dumneavoastră n-aţi ştiut să le explicaţi îndeajuns de bine.

O spusese uşor, fără nuanţe, privindu-l pe sub gene.

— Explicaţii! se enervă domnul Quintescu. Când ţii flinta în mână, n-ai nevoie să te justifici nici dinaintea lui Dumnezeu Tatăl.

— Adevărat, Isus n-avea decât bici… Să lăsăm parabolele, domnule Quintescu. Cu o puşcă sau o mie, e greu de luptat împotriva a douăsprezece milioane de oameni, care nutresc o singură dorinţă şi ştiu să se bată pentru ea: să scape de noi, boşii…

— Scuzaţi-mă, colonele, îl întrerupse Quintescu. Douăsprezece milioane suntem cu toţii, dintre care o bună parte se află aici, în teritoriul ocupat.

— Ceea ce nu-i face mai puţin primejdioşi. Nu mai pomenesc de actele de sabotaj zilnice, dar, de circa o săptămână, s-a declanşat un nou război, al nervilor, perfid şi tenace, la care presupun că e antrenată toată populaţia.

Domnul Quintescu îl cercetă surprins. Luă mecanic un trabuc şi scoase din veston forfecelul. Îi tăie atent capătul.

— Habar n-am la ce vă referiţi.

— Înseamnă că aţi avut noroc, râse scurt Hentsch, dacă n-aţi băgat de seamă că viaţa în Bucureştiul ocupat a devenit pentru nemţi şi prietenii lor un iad. Mijloacele la care se recurge sunt neaşteptate, aş zice absurde şi ilare, dar extrem de eficace. Scopul: să ni se creeze o stare de nervi permanentă, să fim sistematic persecutaţi, să ne pierdem somnul, răbdarea, timpul. Făcând bilanţul unei săptămâni de „tratament“, n-aş zice că românii dumneavoastră suit tocmai proşti…

— Tot nu înţeleg. Oferiţi-mi câteva exemple.

— Am la dispoziţie nenumărate, o colecţie, se poate afirma fără exagerare, impresionantă. De pildă, toate localurile ocupate în momentul de faţă de către autorităţile germane, locuinţele ofiţerilor superiori şi chiar Cartierul nostru General, da, domnule Quintescu, această clădire, au fost invadate de şobolani. Sute şi mii de şobolani mişună, forfotesc în birouri, sub paturi, în cizme, la popote, în cazanele cu mâncare. Suficient să vă spun că funcţionarele noastre se află în pragul isteriei. Şi evident, toate pisicile au dispărut. Am ajuns să oferim o sută de mărci pentru un singur exemplar, fără nici un rezultat. Cetăţenii le ţin probabil sechestrate în casă, o să fim siliţi – oricât ar părea de caraghios – să trecem la rechiziţionări.

Quintescu, sufocat de râs, îşi scoase pince-nez-ul şi îşi şterse ochii de lacrimi.

— Dumnezeule mare! Viteaza armată a Kaiserului împotriva oştirilor de şobolani.

— V-am spus că e vesel şi în acelaşi timp nu mă pot împiedica să apreciez fantezia inepuizabilă a conaţionalilor

dumneavoastră „nătângi“. Să vă mai dau câteva mostre: în fiecare noapte suntem treziţi de câteva ori de ţârâitul soneriei sau apeluri telefonice. Zeci de echipe de lăutari colindă oraşul în orele de siestă cântând, dar ce spun cântând, urlând de inimă albastră. Nevestele ofiţerilor noştri primesc scrisori anonime în care li se comunică infidelităţile soţilor, numele amantei sau al bordelului pe care-l frecventează. Dinaintea locuinţelor găsim în fiece dimineaţă hârdaie pestilenţiale care ar fi trebuit deşertate la canal, hoituri, putreziciuni, tot soiul de murdării.

— Ah! hohoti Quintescu. *Ça c’est plus fort que tout.* De neînchipuit!

— Bănuiesc, urmă Hentsch, că au fost mobilizaţi şi borfaşii, şi în această privinţă îmi vine să cred că românii sunt extrem de dotaţi, se dovedesc talente autentice, concurând strâns cu rudele lor, italienii. În afară de spargeri – şi aici se simte şicana, se fură orice, bijuterii, arme, proteza dintr-un pahar cu apă sau limba de pantofi – furturile în plină stradă au ajuns o calamitate. Ne dispar din senin actele, cheile, ţigările, ceasul, ochelarii.

Pe Quintescu îl dureau fălcile.

— N-am mai râs atât de la spectacolele lui Karatis! Borfaşii, ce idee!

— Nu numai ei, domnule Quintescu. Borfaşi, milogi, surugii, copii şi bătrâni, femeile, uvrierii, intelectualii, întreaga populaţie civilă. Ieri, toţi ofiţerii care au luat masa la popota Continentalului s-au îmbolnăvit de diaree. Cozile de la toalete ofereau un spectacol îndeajuns de penibil.

— Bine, reuşi să îngaime Quintescu, dar aici e o mână diabolică.

— Vă mai îndoiţi? zâmbi amar Hentsch. Un creier machiavelic care a născocit tot acest bâlci şi care totodată îl coordonează. Rezultatul este, din punctul de vedere al inamicului, excelent. De o săptămână în birourile noastre practic nu se mai lucrează, nu poţi deschide o uşă fără să dai de figuri galbene, nedormite, cu nervii în vârful

degetelor, sau care orbecăie neputincioşi printre hârtii pentru că le-au dispărut ochelarii. Ca vechi jucător de tenis, obişnuit să-mi apreciez un adversar de valoare, nu pot decât să-l felicit pe colonelul Roman.

— El e autorul?

— Dar bineînţeles. Toată această mascaradă îi poartă semnătura.

Domnul Quintescu redeveni serios:

— Mi se pare fantastic că încă n-aţi reuşit să-i veniţi de hac. Cu atâţia oameni mobilizaţi pe urmele lui, cu chipul pe toate zidurile, cu toată recompensa promisă, hotărât e fantastic!

— Nu chiar, replică placid Hentsch. În afară de faptul că avem de-a face cu un personaj redutabil din multe puncte de vedere, se bucură în plus de sprijinul devotat al populaţiei. E apărat, ascuns, însoţit de gărzi personale discrete – în privinţa aceasta posed informaţii exacte, am un agent care i-a adulmecat în fine urma şi a cărui soartă, sincer, o tem – dispune de nenumărate locuinţe conspirative.

— Şi totuşi ce aveţi de gând să faceţi? Omul acesta pur şi simplu sfidează, mai mult, ridiculizează autoritatea Administraţiei Militare germane.

— E inutil, domnule Quintescu, să ne biciuiţi orgoliul. Simţim singuri greutatea palmei. Deocamdată urmărim pista dibuită de spionul nostru. Trebuie lucrat cu mult tact şi delicateţe. Încercăm să prindem o vulpe extrem de abilă.

Îl întrerupse un ciocănit uşor şi uşa se deschise fără zgomot. Un ofiţer înalt, sfrijit, cu expresie năucă, de lunatic, bătu puternic din călcâie.

— Dacă a venit generalul von Lewetzov, spuse Hentsch, poftească-l.

— Tocmai… Tocmai că nu poate veni, Werner de la magazie a dispărut.

Fruntea colonelului se încruntă:

— Nu eşti în toate minţile? Ce naiba am eu cu feldwebelul de la magazie? Vorbesc de generalul von Lewetzov.

— Am înţeles, domnule colonel, dar fără Werner nu poate veni. Doar dacă spargem magazia.

— Să spargeţi magazia?!

— Permiteţi să raportez! Domnului general i s-au furat pantalonii de la toate uniformele. Şase perechi. Susţine că nu se poate prezenta la Marele Cartier al Grupului de Armate Mackensen doar în tunică şi cizme.

Hentsch se uită semnificativ la Quintescu. Era vânăt de râs, şi colonelului îi fu teamă că fostul ministru ar putea avea un atac.

În aceeaşi după-amiază, bucureştenii citeau afişe lipite pe fiecare a zecea clădire. Erau negre, literele uriaşe albe, iar chipul colonelului Roman impertinent de vesel – singura fotografie de care dispuneau nemţii – zâmbea într-un chenar roşu.

Acest criminal deosebit de primejdios este căutat de poliţia militară germană şi de poliţia română. Ţinând seama de pericolul excepţional pe care-l prezintă, pentru orice informaţie care ar duce la prinderea numitului Barbu Roman autorităţile germane instituie un premiu de 25 000 de lei. Recompensa pentru capturarea lui, viu sau mort, este de 50 000.

Administraţia Militară de Ocupaţie în România.

Un domn în vârstă, fost profesor de limba latină la Colegiul Sfântul Sava, întoarse spatele grupului mut care citea afişul – oamenii nu îndrăzneau să vorbească, comentau doar din priviri – şi luă viscolul în faţă pe Strada Academiei.

„Cretinii! Criminal primejdios! Nimeni n-a oferit vreodată 50 000 – o casă! – pentru un Terente sau Sucă, ucigaşul din Tei. Roman ăsta trebuie să fie un copil brav. Am avut în

1899 un elev, Roman, cam zurbagiu. Nemţii n-au avut niciodată psihologie. Cu asemenea tactică, nu pui în veci mâna pe omul râvnit. *Vox clamantis in deserto...* Da, da, acum mi-l amintesc bine. Avea o cravată în picăţele şi o colecţie de broscuţe de tablă... Gerundivul îi dădea mereu de furcă...“

Începu să-şi caute cheile şi-l uită.

* * *

Îi scoase cu gesturi delicate gluga şi-i răvăşi părul care se desprinse din coc învăluindu-i umerii. Spelcile se risipiră pe covor, dar nici unul nu le luă în seamă.

— Ce-i cu tine, Sandrela? Pari foarte tulburată.

Dabija scrută atent chipul palid, ochii muşcaţi de cearcăne viorii, buzele neliniştite, bărbia care tremura a plâns. O luă în braţe şoptindu-i:

— Mi-a fost îngrozitor de greu fără tine. Şase zile de caznă...

Era ostenit, figura cu trăsături dure, unghiulare, părea şi mai contractată ca de obicei. Arăta însă puternic, sigur de el. Proaspăt îmbăiat, trupul emana o aromă uşoară Chypre.

— Abia am scăpat, bolborosi doamna Cerchez. Nu stau mult... Mi-e îngrozitor de frică...

Generalul îi astupă gura cu palma.

— St! Ai să-mi povesteşti totul. Spune-mi întâi că mă iubeşti...

Se cuprinseră într-o îmbrăţişare disperată. Alexandrina îi tremura în braţe, rândunică răpusă. Când o depuse în jilţul bătrânului Algiu, simţi cum i se strânge inima. I se părea fragilă, gingaşă, prea gingaşă pentru tot ce o înconjura: vremurile aspre, războiul, oamenii, iarna care se zgâia în fereşti, biroul lui nenea Iliuţă cu aromă de crai bătrân şi bon-viveur, pentru el, Dabija, prea puternic, nedomolit, excesiv, autoritar.

Îi duse la buze un păhărel cu Cointreau. Doamna Cerchez deschise ochii şi se strâmbă.

— Bea-l! o încurajă surâzând generalul. Te rog eu. Tot şi dintr-o dată. O să te simţi după aceea mult mai bine. Aşa… Şi-acuma spune-mi ce s-a întâmplat.

— Iorgu ştie, suflă Alexandrina şi ochii i se umplură instantaneu de lacrimi.

Dabija o cercetă lung, parcă încercând să înţeleagă. Dintr-o dată, chipul i se destinse.

— A! Aşa… Perfect. Asta uşurează considerabil lucrurile.

— Te implor, Dimitrie, încetează. Nu suport să te văd atât de crud.

— Lasă-mă pe mine acum. Avem timp să discutăm subiectul. Cum a aflat? Ce ţi-a spus concret?

— Nimic. M-a implorat doar să nu-l părăsesc. Orice s-ar întâmpla…

„Hm! Bărbat! gândi Dabija. Eu te-aş omorî…“

Dar nu spuse nimic.

— Trebuia să-i vezi ochii! Nu, aşa ceva nu se poate îndura!

Începu să clatine zbuciumat din cap şi îşi ascunse chipul în palme.

— Calm, fetiţo. Ţi-a mai spus şi altceva?

— Nu-i de-ajuns? ţipă Alexandrina. Voiai să mă biciuiască la scară cum a făcut bunicul cu prima lui nevastă?

— Am înţeles că eşti măritată cu un gentilom, nu cu un rândaş.

Un rictus schimonosi chipul femeii.

— Şi boier Manole ce era? Ţigan rob? Dar tu? Tu??

Dabija îi mângâie obrajii uzi.

— Nu-i bine, Sandra, să-ţi laşi nervii s-o ia razna.

Doamna Cerchez începu să se plimbe agitată prin odaie.

— Nu mai pot, Dimitrie… Nu mai pot! Dacă l-ai vedea cum se uită la mine! Cu ce privire chinuită! Şi nu spune un singur cuvânt. Aş fi preferat să mă smulgă de conci, să

mături ograda cu mine… Să mă facă să-l detest. Aşa, mă simt de parcă l-aş fi înjunghiat pe Cristos.

Când ajunse în dreptul lui, generalul încercă s-o prindă de mână, dar Alexandrina se feri.

— Vino, iubito…

— Nu, nu acuma. Lasă-mă.

— Şi răgazul care ne e îngăduit să-l petrecem împreună îl stricăm. Îţi dai seama, Sandra? De la o vreme, ne necăjim mereu.

— Eu sunt de vină? Dinaintea cui vrei să mă mărturisesc?

— Eşti prea simţitoare şi acum, tulburată, oftă Dabija aprinzându-şi ţigareta. Dacă ai încerca doar o clipă să fii lucidă, ai înţelege singură că totuşi situaţia s-a simplificat. Cunosc nenumărate perechi care, continuând să rămână împreună, au trăit de fapt separat, aşteptând momentul potrivit ca să se despartă.

O lumină răutăcioasă aprinse ochii minunaţi ai doamnei Cerchez.

— Adică, Iorgu ar trebui să aştepte tăcând mâlc sfârşitul războiului până mă poţi lua tu, şi în vremea asta să ne patroneze legătura. Poate chiar să mă conducă pură la întâlnire, s-aştepte vreo două ceasuri sub şopron, iar după aceea să mă însoţească acasă. Aşa ai face tu, Dimitrie?

Generalul scutură iritat ţigareta într-o scrumieră de argint, un cap de tigru cât o portocală, cu gura căscată.

— Nu te recunosc, draga mea. Ai un mod de a pune tema de la o vreme, că mă înspăimânţi. A rămâne în relaţii civilizate cu cineva, strict camaradereşti, nu înseamnă a face codoşlâc.

Alexandrina i se alătură ostenită pe canapea.

— Eşti inepuizabil când trebuie să-ţi aperi propria cauză. Că-i spui relaţii civilizate, că-i zici codoşlâc, esenţa e aceeaşi.

Generalul îi prinse umerii. Buzele fierbinţi scotoceau printre bucle, căutându-i gâtul.

— Te frământi prea mult… Lasă totul în seama mea… O să fie bine.

Alexandrina suspină. Urmă, cu ochii pironiţi în obrajii bucălaţi ai fostului preşedinte de tribunal:

— Nu ţi-am spus încă totul… Există cineva în oraş care a aflat de legătura noastră… Ştie cine eşti, unde ne întâlnim.

Îşi întoarse faţa înspăimântată. Dabija, fără s-o lase din braţe, săltă totuşi capul.

— Nu-i iar vreo idee de-a ta?

Femeia râse silnic.

— Idei de ale mele! Am primit marţi o scrisoare. N-am păstrat-o, mi-a fost teamă. Dar o ştiu pe dinafară: *Doamnă, cunosc amorul dumitale pentru generalul Dabija pe care-l întâlneşti în casa Algiu. Dacă vrei ca taina să fie păstrată, depune până la finele săptămânii zece mii de lei în ocniţa cavoului Dobrotă. Dacă te împotriveşti, vor fi informaţi despre bacanalele ce au loc în Strada Unirii domnul Iorgu Cerchez, superiorii ibovnicului dumitale ca şi întreg oraşul. Biciul lui Dumnezeu!*

Generalul îşi încleştă pumnii, până albiră. Scrâşni:

— Biciul lui Dumnezeu… Ce mascaradă murdară! Ce-ai făcut? Ai depus banii?

Alexandrina clătină din cap.

— Nu, nu încă… Mai am timp până duminică. Am vrut să mă sfătuiesc întâi cu tine.

Dabija, atât de furios încât îi tremurau mâinile, îşi turnă un pahar plin. Îl bău cu o singură mişcare din cot, îl umplu a doua oară. Trase din ţigaretă şi se opri ameninţător în faţa doamnei Cerchez. Respiră adânc, cu zgomot, părând să numere până la zece, înainte de a vorbi.

— Ascultă, Sandra! Ascultă-mă bine! N-ai să depui nici măcar o centimă.

— Dimitrie! şopti înspăimântată femeia. Am bani… I-am pregătit.

— Puţin îmi pasă de bani! Zece mii! *Merde!* La preţurile de azi, trei godaci costelivi. Pentru tine aş fi în stare să

sacrific totul. O sută de mii, un milion, viaţa mea! Dar nu sunt dispus să mă las şantajat în mod vulgar de o canalie. De tot ce a dat mai abject, în materie de excremente, natura umană.

— Mă nenoroceşti, nu-ţi dai seama? Luni o să urle târgul, n-am să mai pot scoate capul în lume, îţi distrugi cariera şi asasinezi viitorul Adeluţei. Fiica unei desfrânate…

Negru de mânie, generalul azvârli paharul de cristal în perete, făcându-l ţăndări.

— La dracu’ cu lumea! Puţin îmi pasă de câteva nătăfleţe! Oamenii cu cap au griji mai importante: războiul, foametea, nemţii care ne stau în cârcă, tifosul! Ah! Ce n-aş da să ştiu cine e canalia!

— Dimitrie, te conjur, nu mă supune la asemenea încercare. N-am s-o pot înfrunta, e peste puterile mele. Mai bine omoară-mă! Omoară-mă!

Hohotele îi scuturau făptura firavă. Impresionat, Dabija se lăsă în genunchi. Îi dădu la o parte părul de pe fruntea asudată. Rosti cu o voce care tremura din pricina enervării, dar pe îndelete, desluşit, ca unui copil:

— Iubita mea, tu nu ştii ce-i ăla şantaj. E ca o mocirlă care te trage încetul cu încetul la fund, până te distruge. Odată acceptat, nu mai poţi da înapoi. Azi ne-a cerut zece mii, mâine o să pretindă o sută, luna viitoare, un geamantan cu documente secrete de la Statul-Major.

— Încă n-am ajuns la documente.

— Dar vom ajunge negreşit.

— Obţinem totuşi o amânare. Se poate întâmpla orice între timp. Ceva care să ne scoată din impas.

— Nimic, decât dacă mizerabilul crapă. Dar ăştia nu crapă singuri! Doamne, cum l-aş ucide! Dar cine poate fi? Cine? Nu bănuieşti pe nimeni? Gândeşte-te!

— Mi-e teamă, Dimitrie…

— De ce ţi-e teamă? întrebă neatent. Să încercăm să detectăm persoana. Surorile Algiu sunt excluse din capul locului. Au suflete de mucenice şi creier de pasăre. Slujnica

lor, o balcâză redusă mintal… Te-ai destăinuit cuiva? Poate Miliţei Rareş sau Elizei Cantuniari… Aţi fost colege de pension…

— Nu… Nici măcar nu le-am văzut de astă-vară. Sunt amândouă la Iaşi. Stau cu Marta Florescu… De ce te gândeşti neapărat la o femeie?

— În materie de scorpii, iartă-mă, iubito, dau exemplarele cele mai izbutite. Mai ales când e vorba să-şi vâre nasul sub plapuma oamenilor.

— Cred…

Doamna Cerchez şovăia. Dabija, simţindu-i ezitarea, o scutură de umăr.

— Ce crezi?

— Nu sunt sigură… S-ar putea să greşesc.

— Spune…

— Coana Aristiţa Vernescu… Ultima oară mi-a făcut tot soiul de aluzii. Dar parcă nu-mi vine să cred.

Ochii generalului străluciră. Îşi izbi pumnul în palmă.

— Asta e vipera! Precis! Mai ales că am dat-o afară din casa Algiencelor. Cum nu mi-a trecut mai devreme prin minte?

— Totuşi nu se poate, Dimitrie. O fi ea inimă pestriţă, ţi-e totuşi mătuşă, a fost prietena mamei.

— N-o cunoşti… Rămâne stabilit, Sandra! Nici un leu, nici o centimă!

Alexandrina îl cercetă cu spaimă:

— Ce-ai de gând?

— Fii liniştită, totul se va aranja cum e mai bine. În orice caz, o să-i placă!

Ochii şi dinţii îi sclipeau, sprâncenele întunecate se înnodaseră într-o panglică îngustă şi neagră.

— Ce-ai de gând, Dimitrie?

Generalul Dabija nu răspunse. O luă în braţe, astupându-i gura

* * *

Înainte de a ieşi pe poarta prăvăliei, Dobre cojocarul zări silueta sfrijită a lui Anton rezemând un chioşc rotund de ziare. Sub *Gazeta Bucureştilor* proaspăt lipită şi afişele de propagandă nemţeşti se mai zăreau ici-colo fragmente din titlurile jurnalelor de altădată, câteva litere din *La Roumanie*, alte câteva din *L'indépendance roumaine*, steaua cu semilună şi majuscula „Stamboul"-ului.

Anton părea bolnav, înfrigurat, lihnit. Nu de foame, o foame imediată. Lihnit pur şi simplu. Când îl văzu pe Dobre, mai trase o dată din chiştoc şi-l azvârli, strivindu-l din obişnuinţă sub talpă. Cojocarul aruncă o privire scurtă în jur. Nimeni nu-i lua în seamă. Târgoveţii îşi vedeau de ale lor, osteniţi, cu frig îi oase, grăbiţi să ajungă fiecare în bătătura lui. Întinse mâna tânărului şi observă necăjit:

— Tutun îţi trebuie ţie, măi băiete?

Buzele lui Anton zvâcniră a plictiseală.

— Las-o baltă, nea Fane! Baremi de mahorcă să mor sătul. Vreau să-ţi vorbesc despre Roman…

Celălalt întoarse iute capul.

— L-au prins?

— Încă nu, dar ceasurile îi sunt numărate.

Mergeau pe Lânăriei. Căsuţele coşcovite păreau şi mai turtite acum, în ceasul aburit al înserării. Într-o curte, un bătrân cu şal cadrilat pe umeri încerca să spargă cu lopata zăpada îngheţată. Dobre privi reflex acoperişul. Din coş nu ieşea aţă de fum. Şi lui îi era frig, îl simţea până în inimă, parcă nu fusese niciodată vară.

— Nu te mai urnesc până în Bellu, Antoane. E frig al dracului! Luăm o ţuică aici, la Costache. Ne mai încălzim.

Anton îşi muie buzele în lichidul tulbure şi se schimonosi cumplit.

— Otravă, nea Fane.

Dobre îl corectă zâmbind:

— Prăştină.

Îl cerceta cu inima strânsă. „Vai de capul lui. Om de douăzeci şi şase de ani! N-a băut, n-a iubit… A citit şi şi-a scuipat plămânii…“

— Zi, flăcăule, ce-i cu Roman?

Chipul tânărului se întunecă:

— Nea Fane, eu zic că omul ăsta e nebun. Sau îşi bate joc de viaţa lui, dar şi de a noastră. Propun să-l lepădăm păcatelor şi să ne vedem de treabă. Nu-i drept şi nu-i cinstit să ne riscăm viaţa cinci inşi pentru un pehlivan. Ăsta-i colonelul dumitale: un boscar de iarmaroc.

Cojocarul surâse:

— Eşti aspru.

— Îs treaz.

— Ce-a făcut?

Anton mai luă o înghiţitură. Nu-i plăcea dar începuse să simtă sângele gonindu-i prin vine. Pometii palizi prinseseră culoare cireşie. Izbucni cu patimă:

— Procedează exact ca un comediant care joacă pentru hazul galeriei. Nu-i pasă de misiunea lui şi riscă prosteşte, doar ca să-i enerveze pe nemţi, să le dovedească că nu-i e teamă, că le dă cu tifla, că el, colonelul Roman, e cel mai deştept.

— Adică?

— Alaltăieri, l-a oprit pe căpitanul Fleischer de la cifru în plină Calea Victoriei ca să-şi aprindă ţigara de la trabucul ăluia. Am rămas încremenit. Cred că neamţul e ori chior, ori era beat de nu l-a recunoscut. L-am ajuns din urmă după zece paşi. „Ce-a fost asta, domnule colonel?“ A început să râdă. „O butadă nevinovată, *mon cher*. Diseară îi telefonez, ca să-i spun că mi-a oferit foc… O să scoată flăcări…“

— Oleacă de curaj are, trebuie să recunoşti…

— Sminteală! Înţeleg să-ţi joci viaţa şi libertatea pentru o cauză, pentru un prieten căzut, pentru familie, dar nu din fală deşartă! Azi, alta mai gogonată! Trecea tocmai prin faţa Marelui Cartier al lui Mackensen. Vreo cinci inşi descărcau cărbuni. S-a vârât printre ăia, sub ochii santinelei, care, alt

orbete, cu afişul mare lângă el, nu l-a mirosit, ba dădea din cap rânjind „ce săritori sunt românii, uite la ăsta cum ajută, fără simbrie, aşa, din drag pentru şoacăţi“… A cărat ce a cărat la brichete şi, până să mă dezmeticesc, bag de seamă că Roman nu mai e. Am aşteptat cam la jumătate de ceas ascuns în coasta prăvăliei lui Moşoiu. A ieşit liniştit, pe poarta mare, nici Mackensen n-ar fi fost mai calm, a dat mâna cu santinela şi a luat-o agale spre casă. „Asta ce mai fu, domnule colonel? Tot butadă?“ Mi-a făcut cu ochiul: „M-am dus în sala cazanelor şi le-am lăsat un cadou. O mică încărcătură de exploziv. Regret că n-am avut mai mult la mine. O să-i zgâlţâie în orice caz şi adio apă şi «*chauffage, meine Herren…*».“ „Avem sarcina, ca indiferent ce vi s-ar întâmpla, să vă venim în ajutor. Vă daţi seama în ce măsură ne expuneţi? De fapt, ne sacrificaţi fără scrupule. Nu-i drept…“ „Sunt dezolat, dar am şi eu misiunile mele. Spune-le alor dumitale că le mulţumesc, dar nu mă pot abate de la ceea ce consider că sunt dator să fac. Iar voi, copii, vedeţi-vă de treburi. Cine nu ştie să-şi poarte singur de grijă nu merită ajutat… S-ar putea să fie cazul meu.“

Anton dădu ultima picătură pe gât. De indignare aproape că-i dăduseră lacrimile.

— Mda, făcu Dobre ciocănind uşor cu unghia în dorobanţul de sticlă groasă, cenuşie. Aşa-s ăştia trăiţi uşor. Se cred născuţi cu mâna lui Dumnezeu pe fes, iau totul în glumă, socot viaţa o joacă. Ce-a făcut el însă e lucru bun. Primejdios, dar bun.

— Se putea săvârşi altfel, nu pe faţă şi nu cu mâna lui. Mai cred că nemţii au început să-i adulmece urma. A fost descoperită una din locuinţele lui conspirative. Hardughia din Luminei, ştii matale, colţ cu Smârdan. Prăpăd au făcut acolo. Cum o fi aflat Roman că vine poliţia militară peste el, nu ştiu. A părăsit casa doar cu jumătate de ceas înainte. Bineînţeles, a avut grijă şi de data asta să-i stârnească. A lăsat pe masă două căşti nemţeşti umplute cu balegă şi un

bileţel explicativ: „Colonelului Hentsch, generalului Mackensen, omagiul colonelului Roman“.

Cojocarul începu să râdă:

— Mi-e limpede, băiete! Omul nu-i în toate minţile.

— Păi eu ce ziceam, nea Fane? Umblăm după un zevzec când avem de făcut atâtea! Văd cum pleacă trenurile nemţeşti din Gara de Nord şi-mi vine să mă zvârl sub ele.

— Nu le putem arunca în aer chiar pe toate. Iar Roman nu-i de tot zevzec, a făcut destule şi bune.

Mai luară câte o prăştină şi vorbiră despre altceva. Anton se simţea îngrozitor de trist.

12

Maiorul Valeriu Teodorini îşi îngădui o singură privire, scurtă, apoi coborî ochii încet, ţintuind epoleţii generalului Dabija. Ceea ce văzuse însă fusese de-ajuns şi gândul se formulă singur:

„Neguros al dracului! Faţă de cum arată, dispoziţia lui normală pare joc de căluşari!“

Era joi, 14 februarie, ora 12:16 exact şi, spre surpriza lui, fusese chemat singur la cabinetul lui Dabija. Ioanid şi Roşianu, în ţinută ultrareglementară, aşteptau nedumeriţi, pe scaune de ace, alături.

Dabija, crunt, uscat, glacial – Teodorini, încremenit în poziţie de drepţi, frunzărea inconştient peisaje lapone cu iceberguri, foci mustăcioase şi urşi polari – aruncă încă o privire pe nota expediată din Bacău de generalul Averescu. Conţinutul era succint şi cât se poate de clar. Ar fi trebuit să-şi rezolve singuri problemele, colonelul Roman nu putea părăsi sub nici un motiv Bucureştii unde-l reţineau interese majore.

Nările lui Dabija palpitară: „Interese majore! Aş vrea să-mi explice cineva cestiune *mai majoră*, cu spor de importanţă faţă de secretul planurilor coordonate ale ofensivei aliate, şi atunci eu sunt un nătărău.“

Trase plictisit sertarul biroului azvârlind înăuntru nota generalului. Rosti cu ochii pe ceasornic:

— Mda… Ora 12:18. Care-i concluzia investigaţiilor dumneavoastră, maior Teodorini?

— Permiteţi-mi să raportez, domnule general… Este vorba despre un caz special, concluziile ferme sunt riscante… Cred…

— Aha! îl întrerupse Dabija. Deci din nou ipoteze, supoziţii, şuetă de cafenea.

— În materie de contrainformaţii, timpul şi răbdarea reprezintă adeseori aliaţi preţioşi.

— Aforisme…

— Generate de o experienţă milenară.

— Istorie! Nu mă interesează! Fapte concrete!

— Iertaţi-mă, domnule general, dar în şaptezeci şi două de ore şi un minut este dificil să descâlceşti ceea ce adversarul a urzit vreme de săptămâni, poate luni de zile. Doar dacă nu-şi iscăleşte opera săvârşind erori imbecile.

— Teorii! De altfel, mi se pare îndeajuns de imbecil să violezi un sertar cu documente secrete şi să laşi urme grosolane.

— Nu atunci când te socoţi invulnerabil.

— Nimeni nu este invulnerabil.

Teodorini îşi înghiţi replica: „Parcă nu vă interesau aforismele!“ Se mulţumi să răspundă:

— Unii se consideră totuşi ca atare şi, până la un anumit hotar determinat de împrejurări şi abilitatea adversarului, nu se înşală.

Dabija curăţă cu muchia palmei cristalul mesei de lucru într-o mişcare bruscă, largă, nervoasă.

— Prelegeri, domnule maior! Practic, la ce rezultat aţi ajuns?

— Înclin să cred, sunt aproape încredinţat, că persoana care a forţat biroului maiorului Roşianu este un individ străin de cabinetul nostru. Poate fi vorba despre un alt ofiţer al Statului-Major, sau chiar de un necunoscut, să-i zicem civil, care a izbutit să pătrundă fraudulos în această clădire.

Generalul Dabija îşi îngădui un surâs ironic:

— Cum, domnule maior? Cu câte două santinele la fiecare intrare, gratii cu un diametru de patru centimetri la toate ferestrele şi pază interioară? Cum? Când? Cine?

— Ar fi suficient să pot răspunde la o singură întrebare, surâse trist Teodorini, pentru a vă satisface şi în legătură cu celelalte două. Mai acordaţi-mi un răgaz, domnule general, sunt încredinţat că mă aflu pe o pistă bună.

— Ce măsuri aţi luat pentru ca faptul să nu se repete?

Maiorul rosti scurt:

— Dorm aici.

Dabija se încruntă. Recapitulă, săltând câte un deget:

— Aforisme, istorie, teorii! Aţi trecut la spirite?

— Dorm aici, repetă Teodorini. Santinelele şi paza interioară v-o pot confirma. De altfel, pentru moment, nici nu am altă soluţie.

Generalul întrebă cu o simplă zvâcnire a capului: „Cum adică?“

— Am locuit împreună cu maiorul Roşianu – ocupând fireşte două camere – pe Strada Sulfinei, la doamna Tulnic. Asta până alaltăieri seară, când casa a sărit în aer. Cineva a aruncat o grenadă pe fereastră. Cum de am scăpat amândoi ţine de miracol.

Dabija luă tocul din călimară şi grifonă ceva într-un carneţel îmbrăcat în marochin galben.

— Aşa vasăzică… Presupun că aţi întreprins cercetări…

— Din nefericire, nu îndeajuns de rapide. În asemenea cazuri, ideal e să sari imediat pe fereastră şi să investighezi împrejurimile. Până m-am dezmeticit însă, până am izbutit să ies dintre dărâmături şi să constat că şi Roşianu-i teafăr, era tardiv.

— Bănuiţi pe cineva?

— Nu pot pronunţa nici un nune. Am o singură certitudine: aceeaşi mână care a azvârlit grenada a forţat şi biroul maiorului Roşianu.

— Hm, destul de puţin. Dabija începu să bată cu unghia în carneţelul gălbui. Domnule maior, nu vreau să pomenesc

cuvântul incapacitate. Nu încă, sublinie. Se petrec două incidente grave într-un interval extrem de scurt, iar dumneavoastră, ofiţer de contrainformaţii, nu-mi puteţi oferi nici o explicaţie, nici o soluţie cât de cât satisfăcătoare.

Teodorini îşi încordă trupul. Îşi simţea tâmplele zvâcnind, inima bolovan nebun forţând din răsputeri cuşca pieptului.

— Sunt la ordinele dumneavoastră, domnule general.

Dabija aruncă plictisit carnetul spre marginea mesei:

— Fanfaronadă. Vreţi să-mi spuneţi că sunteţi gata să plecaţi pe linia întâi. Voi lua această hotărâre, la momentul oportun, fără să mi-o sugeraţi. Deocamdată nu vă cer decât operativitate şi competenţă.

— Mă străduiesc.

— N-am băgat de seamă. Am sentimentul, maior Teodorini, că ceea ce vă lipseşte în primul rând este elanul, devotamentul pentru cauza noastră. Nu sunt absurd şi nu vă pretind fanatisme à la contele mareşal Nogi, eroul din Manciuria, care la moartea Mikadoului s-a sinucis…

„Banzai{10}! exclamă în gând Teodorini. Respira precipitat: Asta-mi place cel mai mult! Ce pildă poate să-i treacă prin minte! Nogi!!“

— …dar, urmă Dabija rece, în circumstanţele date, ar fi de dorit să aveţi o atitudine mai… angajată, aş zice. În sfârşit, vă acord răgazul solicitat. Precizez că nu este hotărârea mea, ci a generalului Averescu.

Teodorini clipi mărunt: „Mie-mi spui! Dacă era după tine, ne trăgeai în ţeapă…“

— Străduiţi-vă, domnule maior, să nu-l dezamăgiţi, să nu-i înşelaţi încrederea. În ce mă priveşte, nu operez cu iluzii, ci doar cu certitudini. Mă aflu în posesia lor.

— Am înţeles, domnule general.

— De obicei mă exprim destul de clar. Presupun că nu are sens să mai discut cu Ioanid şi Roşianu.

— Rămâne la aprecierea dumneavoastră.

— Perfect. Timpul mi-l drămuiesc cu zgârcenie. Vă aştept cât de curând, la raport. Nu vă fixez un termen exact, ceea

ce constituie din partea mea un act de indulgenţă, ca să nu spun slăbiciune. Totodată ar trebui să fie un stimulent pentru dumneavoastră, alături de importanţa covârşitoare a misiunii care ni s-a încredinţat. Sunteţi liber.

Ioanid şi Roşianu ţâşniră ca la un semnal de pe scaune.

— Ei?

Teodorini se rezemă de zid, ştergându-şi sudoarea cu dosul palmei. Roşianu, deşi emoţionat, sugeră ironic:

— Ia un pahar cu apă.

— Cum stă chestia? se interesă Ioanid.

— Remiză.

— Adică?

— Cu voi nu mai discută, cică-şi „drămuieşte timpul cu zgârcenie“.

— Aha! exclamă uşurat Roşianu din nou zâmbăreţ. Ne-a sărit, socotindu-ne prea proşti.

Teodorini confirmă:

— Cam pe-aici. Mie mi-a mai acordat o păsuire.

— Ora şi minutul! se interesă Roşianu.

— Fără.

— Ce-a păţit?!

— Zice că-i indulgent. În rest, decizia lui Averescu…

— E bine, răsuflă Ioanid. E bine şi aşa… Vă spun sincer, mă şi vedeam la Curtea Marţială.

Gogu Roşianu se lăsă să alunece în fotoliu. Îşi încrucişă picioarele sub masă, în toată lungimea lor.

— Prea le iei în tragic, *mon cher*. Nu zic că nu era în stare să ne trimită la Curtea Marţială, asta nu înseamnă însă că ăia ne-ar fi şi condamnat. Ce, sunt toţi căpiaţi?

— Nu ştii ce poziţie şi ce cuvânt greu are Dabija, altfel n-ai vorbi aşa. Noroc că l-a domolit Bătrânul.

Roşianu râse:

— Alah alungă musca de pe spinarea vacii fără coadă.

Teodorini, incapabil să-şi revină, îşi prinse capul în mâini:

— Ce om, domnule, ce om! Auzi, că nu-s îndeajuns de devotat, n-am suficient elan.

— Nu i-ai spus că ai rămas corigent la gimnastică?

Teodorini nu-i răspunse, urmându-şi gândul:

— Sunt literalmente năucit. Fii atent ce pildă şi-a găsit să-mi dea: mareşalul Nogi care s-a sinucis la moartea Mikadoului.

— De ce? întrebă Ioanid.

— N-auzi? Din devotament. Sluga trebuie să-şi urmeze stăpânul pretutindeni, chiar şi pe lumea cealaltă.

— Adică, explică Roşianu, s-ar putea ca împăratul s-aibă nevoie de serviciile mareşalului şi „dincolo“, printre arhangheli. *Parole*, dacă glumesc, înseamnă că nu mă cheamă Gogu Roşianu.

— Poate că într-adevăr nu te cheamă, spuse încet, parcă absent, Teodorini.

Roşianu făcu ochii mari, oscilând între amuzament şi consternare:

— Credeam că-i un bâzdâc de moment, dar văd că ai fixaţii. Aşadar tot mă mai suspectezi?

— Bineînţeles!

Căpitanul Ioanid îi privi lung, pe amândoi:

„Care dintre ei minte?

* * *

— Ce a căutat Frăţilă la noi? întrebă Alexandrina Cerchez.

Rochia de casă vişinie, cu dantelă bogată Valenciennes la piept şi mâneci, îi accentua paloarea. Iorgu Cerchez privi în lături şi răspunse repede:

— Daraveli lipsite de însemnătate, porumbiţă, fără prilej de frământare.

Alexandrina îşi cercetă atentă bărbatul. Nu era în apele lui, pe trăsăturile mari stăruia un zâmbet şovăielnic, vag vinovat. De când îşi încuiase iatacul, Iorgu se schimbase, luând deprinderi ciudate. N-o mai privea în ochi, părea să

se furişeze ştergând zidurile, ca într-o casă străină, întreaga comportare era a unui om care-şi cere în permanenţă scuze, recunoscător unei situaţii de tolerat.

— Nu chiar lipsite de însemnătate, încercă Alexandrina să ia un ton uşurel, de vreme ce aţi întârziat în birou mai bine de trei ceasuri.

— Ne-am îngăduit a zăbovi la o cafeluţă straşnică, stropită cu jamaică – Sevasta-i meşteră neîntrecută – şi la o tacla ca între bărbaţi. Te supără?

Femeia ridică din umeri surâzând cu blândeţe:

— Eşti singurul om care nu m-a supărat niciodată, Iorgule. M-a surprins doar, neştiindu-te cine ştie ce prieten cu Frăţilă. Şi apoi, când îţi intră notarul în casă, te simţi cuprins de tot felul de idei năstruşnice.

— Alungă-le, porumbiţă.

— Le alung. Îl cercetă dintr-o privire. Ai de gând să ieşi? Văd că te-ai îmbrăcat.

— Doar pentru un ceas. Mă duc la domnişoarele Algiu.

Alexandrina îşi simţi inima bătându-i cu putere, o boare purpurie îi coloră obrajii.

— Tot daraveli?

— Tot. Cred că vor să vândă felioara aceea de vie de la Stoicăneşti.

Coborâse reflex privirea. Alexandrina îşi înfipse unghiile în dantela de la gât. „Minte.“ Spuse moale:

— Bine, Iorgule. Atunci, te aşteptăm cu dejunul. Sărută-le pe bătrâne şi… Adăugă cu un efort: Spune-le că am să trec mâine, poimâine să le văd…

În urma lui, năvăli în salon tropăind din botine Adeluţa. Era cu blăniţa şi ionatane pârguite în obrajii îngheţaţi.

— Mămică, Vasile a înhămat caii la sanie. Merge la Ciuceni şi ne ia cu dânsul. Grăbeşte!

Alexandrina îi îndreptă părul sub căciuliţă.

— Du-te singură, iubito. Pe mămica o doare capul…

Îşi muşcă buzele: „Notarul… Casa Algiu…” Se simţea incapabilă să se gândească la altceva.

Adeluţa ieşi strâmbând din nas. De la o vreme, pe mămica o durea mereu capul, tăticu’ avea afaceri. Noroc de Sevasta şi moşii de zăpadă, prieteni de nădejde dimpreună cu Iliuţă, iepuraşul cel de pluş şofraniu.

* * *

Domnişoarele Algiu se prăpădeau de emoţie. Le tremurau mâinile, bărbiile ascuţite, fălcile descărnate; le zornăiau cerceii, lanţurile, jeurile.

Zinca, cea mai spontană, izbuti să deschidă gura:

— Iorgu! Ce surpriză extraordinară!

— Extraordinară!… Extraordinară!

Năpădiră asupra lui ciripind, exclamând, mirându-se, bucurându-se, încercând să-l ajute – aici mănuşile, da, haina… uite acolo! Căciula… bastonul – de fapt încurcându-l, făcându-l să se fâstâcească.

Îl înconjurau cu bucurie sinceră, dar mai ales cu solicitudinea aceea caracteristică fetelor bătrâne, neînăcrite de statutul lor civil, handicapate totuşi de o situaţie în mod nemărturisit socotită umilitoare. Îşi revărsau în efluvii făţişe sentimentele refulate, simpatia entuziastă pentru Iorgu şi nici măcar sufletul cel mai negru nu le-ar fi putut considera altfel decât inofensive, libere de orice suspiciune.

Îl aşezară, îl răsfăţară, porunciră cafeluţă. Nu din cea de secară, ci din cea rezervată – sunt doi ani de atunci – puţinelor zile de sărbătoare şi oaspeţilor într-adevăr dragi. Din când în când, domnul Cicerone Butculescu avea privilegiul să se bucure de acelaşi tratament.

Pe Iorgu îl iubeau din adâncul sufletului, ca pe copilul lor, ca pe Tudorel. Îl ştiau de când se afla de-o şchioapă, cu moţ cârlionţat din drot, împiedicându-se în fustişoarele de muselină, cu prisos de panglici. Aşa-l purta mă-sa Aglăiţa, oftând la al cincilea fecior că două fetiţe gemene îi fuseseră

smulse din leagăn de farmecele şi blestemele unei ţigănci alungate pentru furtişag din curţile dumneaei.

Iorgu luase de la mumă-sa trăsăturile lătăreţe, belşugul de bunătate, se cam afla rob bucuriilor pântecelui şi se dovedea prea încrezător. Lui tată-său, Saşa Cerchez, i se izbise într-altele: cădea lesne tristeţii lăsându-se năpădit de negreaţă necazului, se socotea mereu mai prejos de alţii, în orice zâmbet şi vorbă bună vedea daruri nemeritate, ce trebuiau răsplătite îndoit, se afla iubăreţ pe viaţă de o singură făptură. În neamul lui conu' Saşa, atât cât se ţineau minte, până la stră-străbunelul, bărbaţii nu cercetaseră niciodată mai departe de catrinţa muierii legiuite cu care, dreptu-i, se însoţiseră din drag. Or' ştiut e că creştinul fără ibovnică – spun tot cucoanele, însă iar dreptu-i, coapte – îi ca popa fără biserică, alivanca fără brânză şi piftia fără usturoi.

Alexandrina, chibzuiau surorile Algiu, i se potrivea alifie pe rană şi se bucuraseră nespus de însoţire. Chipeşă icoană, blajină mioara lui Dumnezeu, cu fustele bătându-i-se de glezne şi nu săltate în creştetul capului.

„*Edelweiss* de argint", şopteau dumnealor în ceasurile de plictis aşteptând în aromă de bujori şi roze timpurii, ori de gutui, ori butuc hăpăit de flacără, masa poruncită de Anica. Poate cam neînsufleţită, parcă tot doborâtă de tristeţe, de alean fără pricină, cu râs puţin lipsit de primăvară, dar supusă, suavă, stârnind cu chipu-i neasemuit bucurie ochiului.

— Păcat că n-are temperament! comentase cândva Catiţa grecoteiului. E ca o baltă… Frumoasă, dar baltă. Îi lipsesc numai raţele… Mă rog, lebedele…

Coana Aristiţa Vernească rânjise:

— Eşti crudă, fătucă, n-ai apucat a vedea încă bălţi sălbăticite. De-ajuns oleacă de vânt…

Iorgu Cerchez, impresionat de primirea festivă, îşi mototolea peste pântece degetele groase cu două inele: veriga şi un onix cu iniţialele lui, bătute în spinele.

— Ce mai faceţi?

— Ce să facem noi, Iorgule? chicoti Zizine. Parcă nu ştii? Mai cu ghergheful, mai cu visele, mai cu frigul…

— Frigul! râseră Zoe şi Zinca. Chiar aşa! Lui papa îi plăcea grozav căldura, continuă Zoe. Ţineţi minte, în mai făceam încă focul. Nu-mi vine să cred că zilele acelea au existat aevea…

Zinca se plecă înainte. Clipea din ochii rotunjiţi de curiozitate ca păpuşile nemţeşti care spun „mama“.

— Cum se simte draga de Alexandrina? N-am văzut-o din noiembrie… Exact! Ne-am întâlnit la biserică de Sfinţii Victor, Mina şi Vichentie. Purta un compleu extrem de chic: poitrine de *crapaud* şi un şal rose-pal. Conchise cu satisfacţie: N-am văzut niciodată ceva mai rafinat

— Alexandrina are stil, decretă cu nasul sus Zoe. Oriunde s-ar duce, ebluisează prin simpla ei prezenţă. Tot nu ne-ai spus, Iorgule, cum se simte?

Domnul Cerchez răspunse greoi:

— Bine, tanti Zoe. Aşa socot eu… Şi Adeluţa, mulţumim cerului, tot bine…

— Ce fetiţă drăgălaşă! se extazie Zizine. Un adevărat bibelou…

— …bibelou, reluară în cor Zoe şi Zinca.

— …mi-aminteşte de infanta Margarita a lui Velasquez. Ţineţi minte, fetelor? Am văzut-o cu papa la Viena…

— Viena… repetă Zoe. La Kunsthistorisches Museum… Când au trecut treizeci de ani? Papa n-avea răbdare, nu-i plăceau muzeele, zicea că-l interesează oraşul, strada, viaţa care pulsează şi dacă are poftă de morţi, atunci se duce la cimitir; ne aştepta în berăria aceea cu nume caraghios, am uitat cum îi spune…

— „Kaiserul beat“, suflă Zinca pudică. Birtaşul pretindea că acolo s-ar fi ciupit într-o zi însuşi împăratul Franz-Iosef…

Zizine interveni energică:

— Suntem nişte bătrâne guralive şi egoiste. De jumătate de ceas flecărim numai despre noi. Vorbeşte-ne despre tine,

Iorgule. Ne vedem atât de rar…

— Atât de rar… Atât de rar…

Domnul Cerchez scoase din buzunarul de la piept un plic gălbui, sigilat. Îl puse pe masă, îl netezi, îl bătu uşor cu palma. Îşi drese glasul o dată, de două ori, hotărându-se greu să vorbească. Surorile Algiu îl ţineau în priviri, cu răsuflările tăiate, avide, stoarse de curiozitate.

— Am venit în casele dumneavoastră cu o mare rugăminte, rosti răguşit de emoţie.

Bătrânele, flatate, îşi îndreptară trupurile şubrede. Se simţeau dintr-o dată importante, erau luate în seamă, deveneau confidente şi – sentiment picant, aţâţător – complice.

— Sunteţi singurele persoane din oraş, continuă Iorgu lac de sudoare, poate din viaţa mea, în care am deplină încredere.

Zinca exclamă speriată:

— Şi Alexandrina?

— Cu ea… Cu ea e altceva. Nu vreau s-o înfricoşez fără pricină. Aici… Da, aici se află diata mea. Acum pricepeţi, isprăvi brusc.

Surorile Algiu, perplexe, înţepeniseră. Zincăi îi dădură lacrimile.

— Ce înseamnă asta, Iorgule? Testament la vârsta ta? Papa împlinise şaptezeci de ani şi tot nu şi-l întocmise.

— Adevărat, confirmă Zizine. Nici de cavou nu se îngrijea. Trebuia reparat dar nu-i păsa. Spunea că n-a pomenit mort pe gard. Pentru noi era nedelicat să insistăm, îţi dai seama…

— Nu-i vorba de noi acum, i-o tăie Zoe. Întrebă cu glas sugrumat: Eşti bolnav, Iorgule?

Cerchez îşi trecu palma peste fruntea încreţită.

— Vreau să mă înţelegeţi… Sunt vremuri grele, oricând ni se poate întâmpla te miri ce necaz. Viaţa omului, ca oul în mâna pruncului, nimeni nu ştie ce-i e hărăzit. Dea Domnul să trăim laolaltă zile multe şi îmbelşugate, dar hăţurile nu

noi le ţinem. Vreau, oricum mi-or fi descântat ursitoarele, ca Alexandrina şi Adeluţa să fie ocrotite pe cât îmi stă în puteri de vrăjmăşiile sorţii.

Bătrânele îşi pudrau obrajii cu batista, culegând lacrimile.

— L-am ticluit în două exemplare. Cel dintâi se află, cu peceţi în regulă, la notarul Frăţilă. Pe al doilea vi-l încredinţez vouă, căci de-ajuns un foc la primărie şi totu-i dus de râpă.

— Acasă n-ai niciunul? întrebă Zizine.

— Nu, respiră greu Iorgu Cerchez. Mi-a fost teamă să nu-l dibuiască Alexandrina, să n-o înfricoşez. Explică: Nu ţin chei la birou, între noi nu s-au aflat niciodată taine.

„Ce om fin!“ gândiră la unison bătrânele.

— Cam pentru acestea v-am necăjit, încheie Cerchez, răsuflând uşurat

Zinca, mereu cea mai spontană, în admiraţia surorilor înlăcrimate, luă plicul şi-l strânse la piept:

— Îl vom păstra cu sfinţenie, Iorgule, în sipeţelul mamei. Bineînţeles, încercă să râdă dar vocea îi tremura iar lacrimile îi alunecau în voie, noi vom fi moarte de mult, când tu ai să-ţi aminteşti de testamentul acesta ca de o… de o idee originală. O năzbâtie.

— …năzbâtie, hohotiră Zoe şi Zizine la capătul puterilor.

Cerchez, mişcat de emoţia bătrânelor, arboră o mină tonică:

— Ci lăsaţi-o păcatelor de tristeţe! Nu mi-e gândul nici la bolişte, nici la îngropăciune. Mi-s grijuliu şi atât! Să ne veselim oleacă, să mai vorovim şi despre altele. Ce mai drege cuconu’ Butculescu, ce mai cleveteşte coana Aristiţa?

Surorile Algiu, dezmeticite dintr-o dată, se consultară cu priviri scurte. De astă dată, Zoe luă iniţiativa rostind cu un oftat lung:

— Iorgule, ne-ai dovedit încredere…

— După cum s-a arătat, surâse Cerchez.

— Ei bine… Ezită, se uită încă o dată la Zinca şi Zizine, în cele din urmă se decise. Izbucni: Confidenţă pentru confidenţă.

— Sluga matale, tanti Zoe, spuse amuzat Iorgu.

Ce secrete extraordinare puteau să aibă zânele, gândi cu compasiune. Cine ştie ce nimicuri, mărunţişuri impresionante prin nevinovăţia şi lipsa lor de miză, necazuri de gospodărie sărmană – vecinii fură ouăle Moţatei, Anica, slujnica, prea s-a obrăznicit, Vasiliade ne-a ciuntit cireşul, zice că n-are lumină… – stăpânite de trei bătrâne neputincioase, fără crac de izmană, ar fi spus Vernеasca, în bătătură. Un zâmbet îngăduitor cernea linişte în ochii căprui, pe figura cu trăsături masive. Semăna cu un mucenic gras şi blând. Îşi împleti degetele peste pântecele rotunjor, pregătit să asculte o istorioară naivă, recitată pe ton de tragedie. Avea cu ce s-o veselească pe Alexandrina la dejun…

— Vorbesc eu? întrebă Zoe pătrunsă de importanţa momentului.

Zinca şi Zizine aprobară repede, scuturându-şi capetele.

— Da, da… Vorbeşte tu.

— E un secret mare, începu Zoe şi glasul îi tremura de emoţie, pe care nu trebuie să-l afle nimeni…

— Nimeni… nimeni, croncăniră Zinca si Zizine.

— …pe tine te socotim fiul nostru şi de aceea cutezăm. Explodă: Am închiriat pavilionul lui papa.

Iorgu Cerchez le măsură nedumerit. „Şi ce-i cu asta? Toată lumea procedează la fel… Nimic degradant…“

— Acum, suflă Zoe roşie la faţă, urmează un secret şi mai mare! Îşi adună puterile: L-am închiriat lui Dimitrie… Dimitrie Dabija, nepotul nostru… Răspunse privirii lui Cerchez. Feciorul lui Zaïr, soră cu Aristiţa.

— Îl cunosc, tanti Zoe.

— E un bărbat extrem de… autoritar, suspină Zinca. De câte ori îl văd, mi se face frig.

Iorgu Cerchez nu pricepea nimic. Le luă cu duhul blândeţii.

— Până aici, nu văd pricină de dihonie.

Zoe îi făcu semn cu mâna să aştepte:

— Dimitrie ne-a avertizat că nu trebuie să cunoască nimeni aranjamentul nostru.

— De ce?!

— Nu ştim. Aristiţa însă, cum e ea iscoditoare din fire, a aflat şi ne-a furat cheile pavilionului. Al doilea rând. Vine mereu în lipsa lui Dimitrie şi tot scotoceşte odăile.

Îl privi consternată. Zinca şi Zizine, cu mâinile pe inimă, gata să plângă, aşteptau reacţia lui Cerchez.

— N-am îndrăznit să ne sfătuim cu nimeni, continuă Zoe întrerupând tăcerea. Eşti singura persoană faţă de care ne deschidem inimile. Ce părere ai?

— Adică?

— Ce trebuie să facem? Pe Aristiţa n-o poate opri nimeni dintr-ale ei, mai ales când are cheia în geantă…

Cerchez ridică din umeri:

— Istorisiţi-i lui Dabija tărăşenia şi s-o griji el de cucoana Verneasca. Iacă beleaua!

Bătrânele holbară ochii şi se lăsară pe spate ţipând:

— N-o să îndrăznim niciodată!

— …e atât de impulsiv!

— Presimt de pe acum că o să mi se facă rău!

— Nu-l cunoşti pe Dimitrie, gâfâi Zoe. Doar ne-a atras atenţia că trebuie să fim discrete, iar pe Aristiţa a dat-o afară din casă şi ne-a poruncit să n-o mai primim.

Iorgu îşi deschise braţele:

— Cum vreţi s-o dregeţi atunci?

— Nu ştiu, se lamentă Zinca, dar simt că Dimitrie trebuie să afle ce se întâmplă în lipsa lui.

— Am priceput că doarme aici…

— A, nu! Vine doar o dată sau de două ori pe săptămână, pe înserate. Nu-l spionăm, ferească sfântul, ştii cât îi plăcea lui papa să nu se amestece nimeni în viaţa lui şi ne-am

deprins să fim discrete, dar din iatacul Zizinei se vede când e lumină în pavilion.

— Socotiţi musai ca Dabija să afle de iscodelile Vernească? Atuncea sloboziţi-i adevărul. Dacă nu vă încumetaţi, puneţi pe altul. De pildă, cuconu' Butculescu.

— E o idee! se bucură Zinca. Mai cu seamă că Aristiţa a fost atât de grosieră cu el. Închipuie-ţi, Iorgule, l-a alungat din casă. Din casa noastră!

Zoe păru să se îndoiască:

— Nu ştiu… dacă putem apela la domnul Cicerone. E o persoană delicată care evită… lucrurile dezagreabile. Ţineţi minte? A preferat să piardă pădurea Ciucea, numai ca să nu se poarte prin judecăţi. Cred că ar fi o îndrăzneală din partea noastră să-i pretindem asemenea demersuri. Poate…

Lăsă ochii în jos, plimbându-şi unghiile peste jeurile de la piept.

— Poate?!… Poate?! exclamară Zinca şi Zizine cu ochi lărgiţi.

— Poate, îşi luă Zoe inima în dinţi, poate că Iorgu ar fi dispus să încerce.

Cerchez începu să râdă:

— Vrei să spui, tanti Zoe, că eu sunt îndeajuns de grosier pentru a mă urni la trebuşoară „dezagreabilă"?

— Vai, nu! ţipă Zoe. Nu s-a născut persoană mai bine crescută şi fină ca tine. Eşti însă atât de energic, de abil… de întreprinzător… Domnul Cicerone, ca orice poet, în chestiunile practice e la, fel de neîndemânatic ca un copil…

— …ca un copil, scânciră înduioşate Zinca şi Zizine.

Odată spuse lucrurilor pe nume, Zoe dobândise curaj. Brusc, se simţi îndrăzneaţă, cutezătoare, încercând o stare fizică specială, despre care îşi închipuise că o uitase de mult. Era copil, fetiţă de şapte, poate opt ani şi bunicii o duseseră la bâlciul Sânzienelor. Se dăduse în căluşei şi la un moment dat imaginile – mama mare, femeie pe atunci coaptă, în rochie cu pazmanterii bogate şi o pleureusă havan garnisită cu roze şi rândunici, un papa impozant,

burtos, cu mustaţă agresivă şi saşiu, mulţimea veselă, zgomotoasă, feluritǎ – deveniseră un curcubeu, un caleidoscop nebun, o centură de culori ondulând valuri poliforme, spinare de şarpe în veşmânt pestriţat. Şi râdea, şi era ameţită, uimită de propria-i îndrăzneală. Zinca şi Zizine, aninate de umbrela bunicii şi bastonul din bambus al lui papa, o urmăreau sufocate de admiraţie. Fusese eroina zilei şi mâncase trei îngheţate cu fistic başca un *bombe d'amour* – premiul special al bunicului – la cofetăria „Franceza". Ei, da, se simţea acum la fel de vitează: Iorgu, acest copil încântător, avea să le scoată din încurcătură, iar iniţiativa – nu zău, ce curaj pe tine, Zoe! – îi aparţinea ei.

Iorgu Cerchez se simţea încurcat dar în acelaşi timp incapabil să le refuze. Îl cunoştea superficial pe Dabija, îl întâlnise la câteva soarele, dar mai mult de bineţe şi strângeri de mână nu schimbaseră. Cerchez făcea parte din specia indivizilor care nu detestă pe nimeni, nu dispreţuiesc, găsesc înţelegere acolo unde şi un sfânt cercetează împrejur după un satâr, dar asta nu-l împiedica să încerce repulsie organică pentru anumiţi indivizi. Generalul Dabija, hotărât, nu-i plăcea. Ocolea instinctiv oamenii duri, uscaţi, incapabili să lăcrimeze, *l'aguerissement*, „oţelirea" atât de cântată de Saint-Cyr-işti îl crispa, o partidă de vânătoare îl deprima până la indispoziţie fizică. Iorgu, de fapt un hedonist cumsecade şi caritabil, îl intuia pe Dabija ca aparţinând cu totul altei specii, ţinea de o faună din care el, Cerchez, era exclus dar mai întâi de toate se excludea singur.

Zinca, vag invidioasă, vrând să se afirme, preluă tirul:

— Ce crezi, Iorgule, ai putea să…

Cerchez, abătut – toată viaţa făcuse numai ce-i plăcea şi un destin amabil nu-l silise încă la conflicte cu lumea, cu sine însuşi – se uită la bătrâne. În ochii lor palizi, cenuşă clătită de ploaie, spaima, sentimentul neputinţei, nădejdea, nerăbdarea, de pe acum recunoştinţa înfipseseră buchete înflăcărate.

Rosti cu inima strâhsă:

— Am să vorbesc cu Dabija.

— Totdeauna am afirmat că Iorgu e un băiat şarmant, chiţăi Zinca.

Zoe, dornică de aplauze, observă parcă în treacăt:

— Îmi închipui că am fost destul de convingătoare.

— De-a dreptul extraordinară! se extazie Zizine. Ţii minte, papa spunea totdeauna că eşti cea mai diplomată dintre noi.

Erau mulţumite de ele, mişunau prin salon, nu-şi găseau locul.

— Cred, spuse Zinca, îndreptând inutil bibelourile de pe o etajeră, că ar merita o mică atenţie din partea noastră.

Zoe şi Zizine se opriră din forfoteală:

— Ce-am putea să-i oferim noi, Zinca? Te-ai gândit?

Zinca, încredinţată de efect, îşi înfipse bărbia în guşa creaţă. Era atât de înfrigurată, conştientă de sacrificiul pe care-l propunea, încât se bâlbâi:

— M-am gândit să-i facem cadou poza lui papa în costum de dorobanţ. Ştiţi, când a cerut capitularea lui Osman la Vidin…

— La Plevna, o corectă Zoe. Nu-mi dau seama, Zincuţo… E amintirea noastră cea mai de preţ. Ştiţi cât ţinea papa la ea…

— Tocmai de aceea. Cred că Iorgu o să se simtă impresionat.

Uşa se trânti de perete şi Anica, ursuză, porunci:

— La masă! Nu v-aţi mai săturat de taifet?

Se întoarse în bucătărie bombănind:

— Toată ziua trăncăneală cu mâinile în poale! Trei bufniţe în cetate… Aferim!

În ziua aceea, Zoe, Zinca şi Zizine mâncară totuşi cu poftă. După-amiaza şi-o petrecură admirând fotografia sepia a dorobanţului Ilie Algiu, unul din curierii generalului Mărăcineanu, în anul de graţie 1877, luna iulie.

„Doamne! gândeau, numai de-ar primi-o Iorgu! Oamenii delicaţi nu admit să te jertfeşti pentru ei, să accepte atenţii prea… importante…“

* * *

Duminică dimineaţă – dormise numai trei ceasuri lucrând până târziu, după miezul nopţii, în biroul lui de la Statul-Major – generalul Dabija străbătea strada mare, Alexandru Ioan Cuza, cu paşi apăsaţi. Era în uniformă de campanie, aspru, uscat, grăbit. Silueta subţire părea că despică secure ceaţa dimineţii, pe figura sumbră se citeau hotărâre şi mânie reţinută. Rarii trecători întorceau capul după ofiţerul cu chip întunecat, al cărui pas ritmic şi egal trăda anii petrecuţi la şcoala de război din Berlin, purta gândul spre paradele militare din Heidelberg când floarea oştirii prusace defila dinaintea Kaiserului. Zâmbetul trufaş al împăratului şi dineul oferit la primărie răsplăteau cu prisosinţă cumplitele ceasuri de instrucţie. Meniul, mereu acelaşi, ţinând seama de gusturile lui Wilhelm – cârnaţi pe varză, papricaş de berbec (oroare! exclamase contele de Chantilly invitat la una din festivităţi; săptămâni după aceea îi stăruise în cerul gurii, în haine, chiar şi în aroma florilor, izul de oaie de mult înţărcată) şi budinci cu zmeură şi agrişe – nu stârnea nici un fel de comentarii. Dimpotrivă, erau apreciate gusturile simple ale Kaiserului, militarii se gândeau emoţionaţi la austeritatea vieţii de împărat. Mulţi dintre ei îşi hrăneau slugile cu bucate mai de soi. Lordul Craven, supus şi intim al Maiestăţii sale George al V-lea de Saxa-Coburg – se zvonea că va schimba numele dinastiei în de Windsor – dăduse în 1912 amănunte în legătură cu un festin la care participase: „O masă captivantă. Nimeni nu mânca nimic, cu excepţia lui Wilhelm. Se prefăceau însă că o fac, cu un talent care m-a fascinat. Cantitatea de mâncare

adunată ulterior de slugi de pe mese, dar mai ales de sub ele, era cu totul remarcabilă…“

Generalul Dabija încercă clanţa marchizei care nu cedă. Era ora 7:30 dimineaţa, paracliserul de la Biserica Sfânta Treime se pregătea să urce în clopotniţă, peste drum, la domnişoarele Algiu, ferestrele încă dormeau ocrotite de transperante ştirbe.

Dabija, fără clipă de şovăială, lovi scurt în vitroul de lângă clanţă. Introduse mâna printre cioburi şi deschise. Pe mănuşa neagră, un dinte de sticlă lăsă dâră albă. La fel de sigur, traversă un oficiu umed, cu miros de şoareci şi cauciuc ars, ocoli biroul unde nenea Grigore „lucra“ altădată, adică citea *Petite illustration*, căsca, dormea, se exersa în amestecatul artistic al cărţilor de joc – acestea literalmente zburau prin aer, se hotărau să ia contact cu masa după volte într-aripate, în fluieratul admirativ al asistenţei – şi cel mai adesea se îmbăta cuc, cu lichioruri dulci, grele, uleioase şi mastică de la Pireu. Pe urmă, dormea ţeapăn câteva ceasuri, scutit de glasul de goarnă al Aristiţei. Şi era fericit! Când n-a mai fost, şi-a luat tălpăşiţa, ca un elev care chiuleşte de la şcoală. *L’école buissonière…* Plecase cu toţi banii din casă, bijuteriile Aristiţei, macferlanul şi bastonul. „Plevuşcă, licheluţă, îţi aminti Dabija, dar fără îndoială simpatic şi cu umor. Un prinţ al petrecerilor, voevod al bulevardelor şi cafenelelor, un fantast al existenţei. N-am ştiut totdeauna exact cum s-a prăpădit. Nici nu mă interesează…“

Dădu buzna în iatacul Vernească brutal, ostentativ zgomotos, fără menajamente. Mirosul îngrozitor îl făcu să reculeze, dar instantaneu îşi înfrânse greaţa. Vernească, în pat încă, sări cu agilitate de baletistă. Era mare, hidoasă, fără proteză, într-o cămaşă de noapte bărbătească, încinsă peste şale cu o spinare veche de oaie. Urlă sugrumată de furie:

— Ai înnebunit, răcane? Intri aici ca în stâna lui tac’tu?

Era atât de mânioasă, încât nu mai avu timp să-şi consume surpriza. Dabija, imperturbabil, se uită în jur şi apucă o polcuţă cu vârful degetelor înmănuşate. Îi era silă şi n-o ascundea. Zvârli treanţa pe pat:

— Acoperă-ţi slănina. Mi-e greaţă.

— Ieşi afară! răcni bătrâna.

Generalul o cercetă cu privire de gheaţă:

— Nu înainte de a-ţi spune ce am de spus, şi când poftesc eu!

Bătrâna amuţi, fără aer. Făcea eforturi să-şi revină. Gâfâia, pieptul uriaş, două lubeniţe moi, trecute, care căutau spre centură, se zbuciuma, avea parcă o viaţă a lui, aparte sub pânza nălbită. Se înfăşură într-un şal cafeniu şi se lăsă în jilţul cu spătar de paie ciuruit. Îndura greu clipele acelea, prezenţa generalului. Obişnuită să stăpânească, să înfricoşeze, să se ţină seama de ea, să spună totdeauna şi pretutindeni tot ce-i trecea prin minte, întâmpina pentru prima oară o personalitate cel puţin la fel de puternică, o voinţă îndârjită. Iar cel mai greu digera dispreţul lui Dabija, faptul că nu-i era teamă de ea, desconsiderarea totală, nimicitoare, care emana din întreaga lui făptură.

„Se uită la mine ca la un melc, ca la o ploşniţă. Alta nu ştii însă, fiule! Urma alege…“

Schimbă vertiginos tonul, opintind să-l scoată din fire:

— Şi zi aşa, cocoşelule, răpus de dorul mătuşi-tii venişi să-i dai bineţe în zori.

— Mă numesc generalul Dabija. Scuteşte-mă de familiarisme.

— Eu te-oi scuti, rânji bătrâna, dar tot neamuri rămânem. Sunt sora mă-tii…

— Simplă eroare a întâmplării.

— …pe care nici Dumnezeu n-o poate îndrepta. Dar mai ştii! Poate că tu cunoşti altă legiuială.

— Nu te înşeli. Pentru mine exişti doar ca o scorpie care trebuie strivită. Un act de asanare socială.

Bătrâna primi din plin lovitura dar continuă să rânjească:

— Duioase vorbe ai deprins tu prin străinătăţi, nepoate. Mai ştii şi altele?

Dabija făcu un pas înainte. Era adeptul metodelor directe, nu practica niciodată, în relaţiile cu oamenii, tactici de învăluire. Declară brusc:

— Las-o în pace pe doamna Alexandrina Cerchez. Dacă nu încetezi cu scrisorile dumitale murdare, cu acest şantaj, te strivesc. Înţelegi?

Coana Aristiţa şovăi o singură clipă. Se hotărî să accepte jocul deschis, cu cărţile pe faţă.

— Oi fi eu scorpie, dar ţie cum îţi zice? Bietul Iorgu nu se mai poate cerceta în oglindă, o sparge cu coarnele. Mâine-poimâine o să umble de-a buşilea, să nu fărâme lustrele… De, puicuţă, ce să mai zic? Pesemne că aşa predică acum popa în altar: împarte cu răcanii ce-i cuvenit doar bărbatului, căci Dumnezeu a poruncit să-ţi ajuţi aproapele…

Generalul Dabija încleştă mâna pe sabie. Şuieră:

— Hoaşcă scârbavnică! Nu-ţi îngădui nici să-i pomeneşti numele.

„Aşa, nepoate! jubilă Verneasca. Ţi-ai ieşit din ţâţâni. Las’ că-ţi face bine o frecţie…“ Rosti liniştită:

— Pentru aste cuvinte şi altele asemenea, ai să-ţi muşti mâinile, fătul meu.

— Nu înainte de a-mi fi săturat câinii cu ale tale. Bagă-ţi minţile în cap! Cea mai mică supărare pe care i-o vei pricinui de azi înainte doamnei Cerchez te costă scump. Atât cât nu poţi duce în spinarea aia de dihanie.

— Ce-ai să-mi faci, fiule? Aşa, de o curiozitate. Mă strângi de gât?

— Şi asta la nevoie. Îţi dau un sfat, singurul bun pe care îl poţi primi: nu mă stârni. Te distrug, te alung din oraş cu pietre şi lovituri de picior.

— Foarte frumos… Ascultă-mă, nepoate! Oi fi tu mare şi tare, te simţi neasemuit de parcă ai purta coroană pe tigvă,

dar sunt alţii mai presus, cu ureche răbdurie şi flămândă. Şi au şi aceia o uşă la care se poate bate.

— Încearcă!

Ieşi trântind uşa din răsputeri. Un păhăruţ de cristal, ultimul dintr-un serviciu simandicos cândva, căzu de pe poliţa blidarului, făcându-se ţăndări. Bătrâna îl privi minute lungi, respirând sacadat. Întinse mâna orbecăind după o sticluţă cu picături calmante.

Trase un gât fără a mai căuta linguriţa. Se urni din jilţ şi luă de lângă sobă mătura şi făraşul. Strânse cioburile încet, cu atenţie, de parcă fiecare ţăndăr a fi avut preţul şi însemnătatea lui.

— Şi pe ăsta o să-l plăteşti, nepoate!

13

„Ce carte încântătoare! reflectă suspinând domnul Cicerone Butculescu. Profund interesantă, stilul e de un farmec cuceritor…“

Era atât de emoţionat, încât simţi nevoia să-şi noteze imediat impresiile în jurnal. Pendulul mic fredonă Berceusa de Mozart. La ora două noaptea, bătrânul, tremurând de frig, însemna:

„Sunt vrăjit. Tocmai am terminat volumul lui Arthur Meyer *Ce que je peux dire*. Inima mi-e plină de recunoştinţă pentru ceasurile de regal pe care acest autor le oferă cu atâta generozitate. Toată societatea celebrităţilor din secolul XIX şi începutul celui de al XX-lea defilează, pusă minunat în valoare de o pană inspirat savantă. Fiecare pagină e plină de viaţă, reîmprospătează un trecut minunat... Cartea a aparţinut bietului Nicu Orleanu. Semnătura lui pe prima pagină, datată 11 februarie 1901, mi-a trezit duioase aduceri aminte, mă las cuprins, învăluit de nostalgie…“

Tremurând, cu ochi umezi, se băgă din nou în pat. De la o vreme n-avea somn, ieşea rar din casă din pricina frigului, a ghetelor cu nasturi în care degera; de teama Vernească, nu mai călcase nici pe la Algience. Îşi petrecea ziua citind, făcând notaţii în jurnal. Se simţea în dispoziţie filosofică şi îşi încredinţa hârtiei panseurile, având grijă să nu uite, să nu risipească nimic. Le bănuia doldora de înţelepciune, adevăruri insolite, suficient să fie rostite cu tonul acela uşurel, de glumă, al gentilomului spiritual, pentru a seduce

saloanele cele mai fine. Când nu cugeta, îşi amintea de întâmplări şi prieteni vechi. Nicu Orleanu de pildă… Ce băiat admirabil! Ager, spontan, plin de humor! Negricios şi scund – umblă în picioare pe sub pat, spunea coana Aristiţa – semăna cu un spiriduş. În general, avea idei bizare pe care se grăbea să le pună în practică, cu efecte neaşteptate care făceau deliciul unui oraş. Cât se râsese atunci când introdusese lumină electrică în coteţele de la ferma lui din Orzeni! Argaţii aveau poruncă s-o aprindă de câteva ori pe noapte. Cocoşii, derutaţi, crezând că s-a făcut ziuă, munceau mai cu spor, găinile se ouau de trei-patru ori pe zi. Orleanu exulta, ameţit de eficienţa inovaţiei… După o lună de zile, ostenite de muncă împătrită, lipsite de somn, păsările – cinci mii de cocoşi şi găini – îşi dăduseră duhul. Asurzit şi excedat de hohotele oraşului, Orleanu luase primul tren spre Paris. „Mi-e dor de Franţa, se justificase. O iubesc ca pe o femeie…“ Acolo o cunoscuse pe Natalia Racoviceanu. După o lună, erau căsătoriţi.

„Cea mai fericită căsnicie din câte mi-a fost dat să întâlnesc în viaţa mea!“ îşi aminti Butculescu. Natalia îl considera un geniu, şi dovedea la rându-i mult geniu când trebuia să justifice cu naturaleţe boacănele lui bărbatu-său. Orleanu murise tânăr, dintr-o infecţie, pretindeau medicii. O oră mai târziu, Natalia îşi trăgea un glonţ în inimă, după exemplul doamnei Sembat. Urmând acelaşi exemplu, lăsase un bilet pe coafeza din budoarul ei: „Iartă-mă, dragul meu, că am întârziat un ceas de la *rendez-vous*-ul nostru…”

— Unde se mai nasc astăzi asemenea femei? reflectă cu voce tare domnul Butculescu. Aspasia din Milet, Cornelia, Livia Augusta, Pompeia Plotina, Atossa, iată galeria de excepţie unde s-ar cuveni să fie omagiat portretul Nataliei…

Se întrerupse brusc, privind duşumeaua. Auzise glasuri sau fusese doar o părere? „Ce idee! râse singur… Glasuri care vin din pământ… Hotărât, sunt surmenat…“

Nu încercă să analizeze cauzele epuizării, la urma urmelor nu făcea decât să citească, să somnoleze, să tragă

din luleaua goală şi să „mediteze“, dar şi istoveala era o explicaţie la fel de bună ca oricare alta.

Îşi căută locul în aşternut simţind cum somnul îi dă târcoale cu paşi de pisică. Gândurile, pestriţe, îmbucătăţite, zăboveau încă asupra Orlenilor. Cine avea să uite vreodată petrecerile de la conacul lui Ghiţă Racoviceanu, tatăl Nataliţei?... După douăzeci de ani, domnul Cicerone se întâlnise la Borsec cu un profesor vienez. Bătrânelul, specialist în egiptologie şi arheologie semitică, cumsecade, vorbăreţ, de o veselie naivă specifică, îşi amintea, cu ochi strălucitori şi o precizie de amănunt trădând puterea impresiei, de un asemenea dineu, oferit la conacul lui conu' Ghiţă.

„Ah! Le ţin minte, de parcă aş avea acum, în faţa ochilor toate acele bunătăţi. Vă amintiţi, Herr Butculescu, porcii umpluţi şi gâştele împănate? Homarii şi langustele care înotau în aspic verde? Dar compoziţia aceea de nuga şi zahăr roşu, macheta conacului? O capodoperă! Nu, lucrurile acestea nu se pot uita. Pot să vă spun că a fost masa cea mai rafinată, cea mai fantastică la care am participat...“

Adevărat, surâse Butculescu aducerii aminte, mesele oferite de bătrânul Racoviceanu constituiau totdeauna evenimentul sezonului. Era găman mare, angaja bucătari scumpi, mai bine plătiţi decât trei lefegii clasa I, încărunţiţi în slujbe, ştia să poruncească. De altfel, din lăcomie i s-a tras sfârşitul. Urnit de doctori la Bagdastein, pentru cură de slăbire, după o săptămână a simţit că nu mai poate îndura năprasnica leşuială. A intrat într-un birt, şi, spre uluiala hangiului, a dat gata în mai puţin de un ceas două gâşte cu trufe. Atacul l-a avut în drum spre hotel...

Domnul Cicerone sări ars. Nu mai încăpea îndoială, glasuri înfundate veneau din pământ. Îşi încordă urechea dar bătăile inimii, zvâcnetul tâmplelor îl împiedicau să desluşească vorbele. Fixa covorul roşu, încremenit de spaimă. Fără s-o mărturisească – în societate îşi îngăduia să

zâmbească amabil, condescendent, când cucoanele povesteau întâmplări stranii, frizând supranaturalul – domnul Cicerone credea în stafii, în duhuri, într-o existenţă de „dincolo“, foarte concretă. În tinereţe, frecventase asiduu o societate de spiritişti. Emoţiile încercate la fiecare şedinţă fiind însă peste puterile lui, renunţase. Acum, lac de sudoare, cu pielea încreţită de spaimă, îşi aminti un amănunt la care nu se gândise de multă vreme. Casa, de fapt toată strada, fusese construită pe locul unui vechi cimitir. În vremea lui Vodă Ioniţă Sturdza, adică pe la 1825, mai exista încă şi bătrânii istoriseau că aici fusese înmormântată vestita Marghioala Hizichioaia, ibovnica lui Pendedeca, omul de încredere al lui Ipsilanti…

O bufnitură surdă îl făcu să sară din pat. Nu mai simţea frigul, nu auzi nici pendulul care bătu de ora 3. Privea hipnotizat podeaua, îi venea să plângă, îi venea să urle. La a doua bufnitură începu să se îmbrace; iniţiativă reflexă, fără noimă. Trăgea de haine, le punea de-a-ndoaselea, nu nimerea ghetele.

Gândurile fragmentate, febrile, se întretăiau:

„…Dedesubt nu-i pivniţă… morţii se întorc totdeauna în locurile unde au trăit… numai cealaltă aripă are beci… să nu tulburi sufletele adormiţilor, se răzbună amarnic… Sunt singur în toată casa, chiar dacă strig, nu mă aude nimeni… Pe lespede, atunci când au făcut fundaţia, se mai putea citi «Negru Varlam 1698-17»… litere chirilice… Trebuie să mai fie undeva, în grădină, năpădită de buruieni… Eu n-am avut nici o vină, eram copil… Ce vor de la mine?…“

Zvonul îndepărtat străpunse din nou din adâncuri.

Domnul Butculescu înşfăcă paltonul şi trântind toate uşile părăsi îngrozit casa. Gonea cu capul gol, pe uliţele îngheţate şi pustii, despicând în noapte drum bezmetic, despre care ştia că nu duce nicăieri.

* * *

Pe verso-ul unei scrisori cu conţinut oarecare – „Mă simt bine, dar zilele îmi par lungi, se petrec prea multe în decurs de douăzeci şi patru de ore, cât aş aprecia acum viaţa monotonă a vacanţelor de la Buzău, v-am trimis o mie de lei din economiile mele, îmi pare rău că, din cauza mamei, Maria a rămas la Bucureşti…“ – maiorul Gogu Roşianu scria cu cerneală simpatică:

„Situaţie dificilă, sunt suspectat, urmărit pas cu pas. Tot Statul-Major pare îmbâcsit de agenţi. Mi-e greu să acţionez. Dabija, personaj infernal de care nu te poţi apropia. Deci din nou, imposibilitate de mişcare. Aştept directive…“

Ieşi în zori. Scrisoarea trebuia depusă în cutie oarbă, urmând să fie preluată de un necunoscut… poate necunoscută, până la ora 6 dimineaţa. Un frig aspru i se strecura pe sub manta pătrunzându-i în oase, îşi simţea dureros vârful urechilor. Reteză centrul oraşului şi, luând-o prin spatele Bibliotecii publice Costache Negri, intră în mahalaua Oţetari. Aici, ridicată pe un tăpşan, se afla Biserica Sfinţii doctori făr’ de arginţi, Cosma şi Damian. Îşi avea surată, mai bine zis tiză, la Roma, nu departe de Coloseum, ascunsă într-o grădiniţă graţioasă, cu un havuz şi păsări minunate, toate soprane. Roşianu o vizitase în 1912, cu prilejul unei excursii studenţeşti. Îi plăcuse pentru că era „proaspătă“, fără patină, era ea însăşi, deosebită de celelalte edificii. „M-am săturat, dom’le, de ruine! Aici, orice dărâmătură se cheamă istorie…“

Deşi devreme, biserica era deschisă, în altar ardeau lumânări, o bătrână cu spinarea încovoiată bătea mătănii la icoana Cuvioasei Paraschiva.

Gogu Roşianu cercetă cotloanele întunecate şi se apropie de cutia milei. Strecură înăuntru, o dată cu câteva monede, plicul îndoit. Se închină şi ieşi în aerul îngheţat al dimineţii.

— Ai fost matinal azi, constată căpitanul Ioanid, încreţindu-şi ochii din pricina gerului.

De trei zile locuiau la aceeaşi gazdă şi dimineaţa făceau împreună drumul până la Statul-Major.

Roşianu tăcu şi Ioanid, surprins că nu răspunde – flecăreala era starea naturală a maiorului, de multe ori se întreba dacă trăncăneşte şi când face dragoste – se explică:

— Te-am auzit când ai ieşit, pe urmă te-ai întors.

— N-ai somn? întrebă sec Gogu Roşianu.

— Uite ce e, dacă eşti prost dispus, avertizează-mă. Nu-mi place să beau şi să mă cert pe stomacul gol. I-a fost rău găzdoiului şi nevastă-sa a mişunat tot timpul prin casă. Odaia mea e perete în perete cu dormitorul lor. În fond, nu înţeleg de ce mă justific.

— M-am săturat, domnule! explodă Roşianu. Toată lumea spionează pe toată lumea, nu mai ştie nimeni să conjuge alt verb.

Alexandru Ioanid respinse glacial afirmaţia.

— Eu nu spionez.

— Las-o baltă, *mon cher*! De-aia adulmeci toată ziua prin birou, îţi bagi nasul prin hârtiile lui Teodorini, asculţi convorbiri confidenţiale…

— Trei sferturi din ceea ce susţii sunt fabulaţii – restul reprezintă simple măsuri de apărare. Instinctul de conservare îmi funcţionează încă.

Roşianu ridică din umeri:

— Botează-l cum îţi place, mi-e absolut egal. Eu îi zic însă altfel.

— Te priveşte.

Îşi continuară drumul în tăcere. La ferestre apăruseră primele capete de bătrâni. Desfiguraţi de frig, jigăriţi, aproape descărnaţi, păreau în lumina zgârcită, leşioasă, a dimineţii mumii expuse în vitrine de magazin falimentar.

— Stau şi mă tot uit la dumneata, reluă după o vreme Roşianu.

— Eşti un tip ocupat, am băgat de seamă. Dacă preferi profilul, să-mi spui. Schimb poziţia biroului.

Gogu Roşianu nu-l luă în seamă. Exclamă iritat:

— N-ai mutră, domnule, asta e! N-ai mutră.

— Ce mutră?!

— De spion, de agent, de cum vrei să-i spui.

— Constat că pedalezi pe acelaşi verb…

— M-am molipsit de la alţii mai inteligenţi. Eşti prea fercheş, prea gigolo, pari – iartă-mă că ţi-o spun, dar aşa sunt eu, franc – prea găgăuţă ca să te ocupi de chestii din astea mai subtile. Te-oi fi pricepând la avioane – apropo, de ce astea ale nemţilor sunt toate albe? lasă că-mi explici altădată – vorba aia ce barză, ce rândunea, ce cocori-matadori, le-ai luat pe toate, dar nu văd să te taie capul la mai mult.

Ioanid începu să râdă:

— Sunt perfect de acord. Nu mă taie şi nici nu mă interesează altceva decât aeroplanele.

— Eu m-aş ambeta de unul singur acolo, dar mă rog, fiecare cu damblaua lui… De Teodorini ce zici?

— N-am nici o impresie.

— Chiar aşa?

— Pot să-ţi dau cuvântul de onoare. Mă plictiseşte, aşa cum mă plictiseşti şi dumneata. Apropo de francheţe, fără să fie o poliţă. Poate că sunteţi nişte indivizi foarte cumsecade, capabili, cetăţeni de nădejde ai gliei strămoşeşti, dar pe mine personal nu mă „tulburaţi“ dacă înţelegi ce vreau să zic. Nu-mi spuneţi nimic, şi în vremuri normale n-aş accepta să pierd nici măcar jumătate de ceas cu voi la o halbă.

Gogu Roşianu îl măsură înveselit:

— Adică nici eu nu-ţi fac nici o impresie? Măcar una proastă, domnule, dar să nu mă simt invizibil.

— Dacă insişti, pot medita.

— Meditează, *mon cher*! *Parole*, m-ai făcut curios.

— Ei bine, fără să fiu vreun psiholog, dumneata prezinţi două alternative. Ori eşti o lichea fără egal, extrem de primejdioasă tocmai pentru că pari inofensiv, ori un zăpăcit

cumsecade care-şi va rupe gâtul cu proxima ocazie. Mulţumit?

— Bineînţeles, râse Gogu Roşianu. În ambele ipostaze posibile, rămân un tip pozitiv.

— Îmi închipui că acesta trebuie să fie un motiv de permanentă satisfacţie pentru dumneata.

Maiorul Roşianu scoase o ţigaretă şi o bătu de dosul palmei. Treceau prin piaţa săracă, lipsită de culoare. Câteva grămezi de cartofi rebegiţi – negustorii refăceau mereu muşuroiul, grijulii să nu se prăpădească o singură barabulă – ceapă ruginită, un singur cupeţ cu trei găvănoşele de miere şi, marfă rară, de lux, ulei în sticluţe de două sute de grame. Alături, un târgoveţ mohorât păzea mai mulţi şoricei fălcoşi, cu burţi ţuguiate şi lăbuţe cu degete, ca nişte mâini, prizonieri într-o cutie veche de pantofi.

Roşianu se opri uimit, dându-şi chipiul pe ceafă:

— Hamsteri! Ce părere ai, domnule?!

Ioanid îşi întoarse ochii. Îi făceau silă, nu le suporta nici neamurile, şoarecii cărturari căţăraţi pe minavete. Când era copil, doar glasul flaşnetarului „Planeta! Ia planeta!“ îi dădea senzaţie de vomă.

Gogu Roşianu continua să se mire:

— Cine cumpără, nene, lighioanele astea?

Omul rosti cu o morocănoşenie absentă, care n-avea legătură cu nimic din ceea ce se petrecea acum în jurul lui, cu ofiţerul jovial, cu frigul, cu dimineaţa scundă şi ostilă:

— Îi dau ieftin… Şapte lei perechea…

— Ce să fac cu ei, neamule?

Azvârli o băncuţă de cinci lei în cutie, „să fie de saftea“, şi se grăbi să-l ajungă din urmă pe Ioanid.

— Stai, dom’le, ce fugi aşa?

— Nu pot să-i văd, mi-e scârbă.

— Că parcă mie-mi vine să-i mănânc! Mă interesează însă ciudăţeniile, tot ceea ce oferă natura umană ca bizar.

— Ei, atuncea ai la ce să te uiţi în fiecare zi.

— Da, nu mă plictisesc. De-aia, cum îţi spuneam, te contemplu şi pe dumneata.

— Iar începi?

— N-am isprăvit. Ziceam că nu faci impresia vreunui sprinten la minte, unul din ăia care croşetează machiaverlâcuri. Şi totuşi…

— Totuşi? întrebă fără interes Ioanid.

— Există ceva în dumneata, insesizabil, care îngrijorează. Nu pot defini, dar există. O anumită sclipire particulară a ochilor, o rezervă permanentă, o forţă interioară bine strunită. Poate, nu ştiu…

Căpitanul Ioanid ridică din umeri.

— Mai studiază.

Roşianu îşi urmărea gândul, trăgând avid, des, din ţigaretă.

— Cred că mă influenţează şi faptul că în civilie ai o profesie pozitivă. De obicei, ăştia cu tehnica sunt mai toţi nemţofili. Prejudecată dacă vrei, dar aşa se întâmplă.

— Caraghios! Demonstraţia te vizează în primul rând. Eşti inginer, în plus, cu studiile făcute în Germania.

— Da’, dar nu despre mine discutam. Îţi vorbeam de impresia aceea de insesizabil. Încerc să mă exprim mai limpede: eşti omul de la care te poţi aştepta la orice. Da, asta e! Orice aş auzi despre dumneata nu m-ar surprinde.

— Interesant.

— Nu cine ştie cât, dar subiectul, acum, la 6:50, mă captivează. Dacă aş fi femeie, nu te-aş lua pentru nimic în lume în căsătorie.

— Şi ai proceda extrem de cuminte.

— Te văd foarte bine, de exemplu, plecând după ţigarete, cu trenciul pe umeri şi dispărut fără vorbă, fără urmă. Eventual, după cinci ani, cucoana primeşte o ilustrată de Crăciun, superbă şi exotică, din Mexic. „Salutări, iepuraşul!“, sau mă rog, cum ţi-o fi plăcând să fii dezmierdat.

— Aşa e, făcu maşinal Ioanid. Tot ce spui e eminent, dar îmi povesteşti şi altă dată… Am ajuns.

Răspunseră scurt la salutul santinelelor şi pătrunseră în vestibulul cu trepte mozaicate al fostului pensionat de domnişoare „Domniţa Ruxandra“. Roşianu strâmbă din nas:

— Nu mă pot obişnui, domnule, cu duhoarea asta! Ce nu izbutesc să pricep e altceva! Baraca a fost rechiziţionată de Statul-Major de mai bine de un an şi tot miroase a domnişoare neîngrijite şi a mâncare de cazan.

— Eşti prea sensibil.

— Aşa mi-a spus şi mama.

„Ce dracu’ vrea?“ se întrebă Ioanid descheindu-şi nasturii mantalei.

Gogu Roşianu zvârli din mers ţigara în scuipătoarea înaltă.

„Nu poţi scoate nimic de la ăsta. Cu cleştele sau cu tirbuşonul, tot nimic…“

La 10, sosi maiorul Valeriu Teodorini. Respira greu, de parcă până la Statul-Major ar fi ţinut-o într-o goană, părea grozav de afectat.

Căpitanul Ioanid îşi privi ostentativ ceasul. Continuă să lucreze însă, fără comentarii.

— Până la următorul raport, se justifică Teodorini, am permisiunea să întârzii sau să nu vin deloc la slujbă.

Roşianu îşi ridică ochii de pe hartă, abandonând compasul.

— Te-a întrebat cineva de sănătate, nene?

Avea însuşirea ca, indiferent de violenţa discuţiei purtate cu un terţ şi de cantitatea lucrurilor dezagreabile comunicate, să-l abordeze în întâlniri ulterioare direct, cotidian, mereu bine dispus şi afabil. Faptul în sine lua prin surprindere, descumpănea, dar reţeta se dovedise excelentă. Nimeni până acum nu-i întorsese spatele, relaţiile redevenind fireşti, fără momente penibile, în genere anevoie de escaladat.

— Nu m-a întrebat nimeni, replică Teodorini, dar nu-mi plac suspiciunile.

Roşianu zâmbi cu ulc:

— Hm! N-aş fi zis…

Muie compasul în tuş şi îşi reluă lucrul. Îl întrerupse din nou glasul lui Teodorini, alterat de emoţia faptului excepţional.

— Trebuie să vă spun ceva…

Continuând să scrie, Ioanid îi făcu semn să aştepte câteva clipe: „isprăvesc îndată…“ Roşianu, rezemat în bărbie şi coate, se uita amuzat la Teodorini. Mărul lui Adam forfotea pe gâtul slab, de recrut înţolit în uniformă prea largă.

— Ceva îngrozitor şi totodată extraordinar, gâfâi Teodorini. Oribil şi magnific! De un teribil grandios! Moment zguduitor de tragedie antică!

— Cunoşti ceva adjective, aprecie Roşianu. Zi mai repede, să ne mirăm şi noi.

— S-a judecat procesul locotenent-colonelului Crăiniceanu la Iaşi…

— Da, şi? Au hotărât probabil să-i facă douăsprezece butoniere la tunica fără poleţi. Mai corect, spus, rupţi. Te aşteptai la altceva?

— Normal, interveni Ioanid. S-a dovedit în mod categoric că s-a întâlnit cu Sturdza între linii, că a luat în primire un sul de manifeste şi le-a împărţit în tranşee. Ce mai vrei?!

— Clevetiţi ca babele! se enervă Teodorini. Întâi că sentinţa încă nu s-a dat. Alta-i chestia formidabilă. Averescu, din consideraţie pentru taică-su, generalul, ca să-l scutească de toată mascarada unui proces îngrozitor, i-a oferit şansa să se sinucidă. Duse degetul arătător la tâmplă într-un gest semnificativ: Pac! şi gata!

— Cine să se sinucidă? întrebă Ioanid. Bătrânul?

— Ti-a luat Dumnezeu minţile?! Auzi, cine! Fiu-său, colonelul, fireşte! Averescu îşi închipuia că taică-său o să-l convingă s-o facă. Mai elegant şi mai demn s-o facă singur, decât plutonul de execuţie. I-a scris în sensul ăsta

bătrânului prin generalul Mărdărescu. Adică să vină la Bacău şi să discute afacerea.

— Şi?

— Ei bine, Crăiniceanu senior a refuzat categoric. Mai mult, aproape strigă Teodorini cu ochi strălucitori, a trimis o epistolă cutremurătoare Curţii în care cere pedeapsa capitală pentru fecioru-său: „Între patrie şi fiul meu, nu ezit să-mi fac datoria faţă de patrie!“

— Într-adevăr, spuse încet Roşianu, grandios număr bătrânul! N-am copii, dar spun sincer, nu cred că aş fi fost în stare să procedez la fel.

— Ce spuneam eu! Vă daţi seama ce-i în sufletul lui, durerea şi ruşinea pe care le îndură, bocetele din familie, reproşurile nevesti-sii?! Femeile simt şi judecă altfel…

— Doar dacă n-o fi din spiţa Oiţei, mama lui Ştefan cel Mare, observă Roşianu.

Ioanid reflectă pe gânduri:

— M-am rugat totdeauna Cerului să nu fiu pus în situaţii-cheie, când a lua o hotărâre presupune jungher într-o mână şi pistol în cealaltă. Bătrânul este într-adevăr extraordinar…

Şi-l amintea falnic, cu mustăţi bătăioase, foarte „gardă imperială“ la o defilare de 10 Mai. Şi mai proaspătă, surpriza pe care o încercase revăzându-l în acelaşi an la Baden, unde urma probabil o cură. Despuiat de prestanţa uniformei, nelaîndemână într-o jachetă stil 1900, cu burticică ţuguiată sub o vestă de mătase şoricie (picioarele, restul trupului fiind firave, apropiaţii îi spuneau „greierele borţos“), semăna mai degrabă cu un ipistat scos la pensie.

Ioanid ştia de mult că forţa interioară nu are neapărat ceafă de taur şi nici muşchii omului care rupe lanţuri la circ, şi totuşi se simţea incapabil să facă apropiere între gestul de tragedie antică al bătrânului şi făptura anodină de funcţionar mărunt, care mănâncă de două ori pe săptămână ieftin – peşte şi măsline – iar din două în două duminici, o

găină arcănită din ograda lui (fireşte, dintre cele care nu ouă) friptă în ţiglă…

— Asta e! conchise maşinal bătând cu *coupe-papier*-ul de ivoriu în călimară. Halal să-i fie! De, nu fiecăruia îi e scris să aibă statuie în piaţa mare.

Roşianu completă:

— Vizavi de vespasian. Vorbesc cât se poate de serios, domnule! Edilii noştri sunt cretini! Am constatat matematic în toate târgurile prin care am trecut: latrinele sunt construite peste drum de bronzurile marilor fii ai urbei respective.

— Există un soi de post-scriptum oral la scrisoarea generalului, spuse Teodorini, răsfirând cu două degete topul de hârtie, în toată grosimea lui. E în firea lucrurilor şi în conformitate cu orice normă de conduită morală şi militară ca fecioru-său să-şi primească pedeapsa. Mai există însă un trădător, în afară de Sturdza şi Wachmann, la fel de vinovat şi, în momentul de faţă, însutit mai primejdios întrucât n-a fost încă descoperit. Socoate echitabil şi în spiritul necesar al onoarei militare ca şi acesta să fie răstignit, judecat şi osândit după legiuială şi dreptate…

Gogu Roşianu oftă şi se aplecă deasupra hărţii.

— Răstigneşte-l, fiule.

— Am s-o fac, şopti Teodorini.

Ioanid muşcă uşor capătul tocului:

„Ăsta-i fanatic… Sau farsor.“

* * *

— Nu, respinse domnul Mareş astupând receptorul cu mâna. E riscant să fim văzuţi împreună, numai noi doi. Mai ales acum, când atmosfera e atât de fierbinte… Bineînţeles… La dumneata în nici un caz, iar la mine există trei intrări cu tot atâtea rânduri de ochi… În caz de extremă necesitate, ştii cum procedezi… Varianta a doua,

M-ul cu cretă albă pe poartă… exact! Cred că am prins un fir, să vedem unde duce. Ai grijă, consideră-te în permanenţă supravegheat… Da, da… Am să te caut.

Domnul Mareş îşi tamponă fruntea şi obrajii – ca toţi oamenii masivi transpira gros, mai ales când venea de afară – şi se opri în faţa domnişoarei Aurica.

— Bine că mi-am amintit, zâmbi larg, pipăindu-şi buzunarul. Era să plec cu ea…

Îi întinse o cutie rotundă, roşie, cu o dansatoare spaniolă surprinsă într-o fandare avântată.

Domnişoara Aurica roşi de plăcere:

— Ah! E chiar „Carmencita“, pudra mea preferată. Vai, domnule Mareş, sunteţi nemaipomenit!

— Mă bucur că am putut să vă fac o mică plăcere.

— Mulţumesc din suflet… Cât…

Mareş îşi duse mâna la piept:

— Mă jigniţi şi nu merit. Sărut mâinile…

— La revedere… În problema cealaltă, să n-aveţi nici o grijă… Notez ori de câte ori sunteţi căutat… Mi-am făcut un carneţel special.

„Gâsca!“ gândi domnul Mareş şi se pierdu printre trecători.

* * *

La masa ovală, în echilibru precar pe un singur picior, acoperită cu un covor roşu, stătea colonelul Verzea, mare, greoi, cu braţe uriaşe şi tenul pictat de cuperoză. În faţa lui se afla un bărbat pirpiriu, de vreo treizeci de ani, îmbrăcat în haine sărăcuţe care încercau să pară elegante. Ghiceai, cercetându-le atent, eforturile impresionante depuse de tinerel pentru a copia cu mijloace dramatic insuficiente şicul filfizonilor parizieni care hoinăreau înainte de război, cu acea nonşalanţă inaccesibilă altor pământeni, pe Champs-Élysées sau în Bois de Boulogne.

Colonelul Hentsch, aşezat cumva mai la o parte, între sobă şi fereastră, pe o canapeluţă, definindu-şi astfel precis statutul – martor şi nu participant – încerca să descifreze figura agentului. Avea o figură derutantă, de domnişoară, cu obraji netezi, priviri limpezi şi păr buclat. Un gen foarte gustat în epocă, biruitor de inimi, irezistibil colecţionar de victime printre codanele consumatoare de romanţe cântate din gură şi la pian. Mâna stângă improvizează totdeauna acelaşi acompaniament, de tobă, indiferent de „bucată“…

Tânărul era agentul lui Verzea – directorul Poştelor. El aranjase întâlnirea din căsuţa aceasta liliputană de pe Strada Frumoasă, ambiţionând să-i demonstreze lui Hentsch că-i mai abil decât toată poliţia, şi că dacă el, Verzea, îşi pune ceva în cap, apăi musai izbândeşte! Practica de fapt un soi de detectivism pe cont propriu, suportând personal plata şi cheltuielile agentului.

Hentsch, căruia i se făgăduise că de astă dată veştile sunt de soi şi că prinderea lui Roman e o chestiune de zile, dacă nu de ceasuri, se hotărâse să asiste la întrevedere. Colonelul Verzea traducea ceea ce i se părea esenţial. Între timp, neamţul inventarie interiorul. Era oarecare, comod, burghez (aparţinea unei rude îndepărtate a directorului Poştei, refugiate în Moldova) şi-i amintea de locuinţa gazdei lui din studenţie. Da, da, te puteai foarte bine crede într-un orăşel cuminte din Prusia, în casa unui funcţionar mijlociu. Aceleaşi cusături de mână, scaunele ţepene, albumul de familie legat în pluş roşu închis sau verde-olive.

— Cred că am pus mâna pe recompensă, dom’ colonel, zâmbi mulţumit tânărul. Al nostru e…

Verzea îl cercetă neîncrezător. Rosti cu pronunţat accent ardelenesc:

— Numa’ de nu te-ai făli în van! Mulţi s-or vitejit că-i vin de hac. Şi aceia or fost domni cu învăţătură şi praxis. Au izbutit taman ca raţa care opinteşte să arcănească uliul.

— Nu mă fălesc. I-am dibuit cotlonul.

— Ce vorbeşti, mă? Păi ăsta are vreo douăzeci numai din câte a dibuit poliţia.

Agentul îşi scutură capul.

— Ştiu ce vorbesc. Casa de care vă spun e refugiul lui cel mai sigur. De o săptămână îi ţin umbra, dar n-am izbutit niciodată să ajung până la capăt. Făcea ce făcea şi-mi aluneca printre degete.

Verzea îl cercetă cu atenţie:

— Şi unde zici că-i vizuina, Dincule?

Tânărul râse, contând dinainte pe efect:

— În Strada Umbrei.

Verzea, năucit, căzu cu trupul peste masă.

— Unde, mă?! În spatele lui Mackensen?! La nici doi stânjeni?!

Colonelul Hentsch, intrigat de reacţia lui Verzea, se interesă:

— Ce spune?

Directorul Poştei întoarse un cap uluit:

— Roman locuieşte pe Umbrei, la zece metri de Ober-Kommando Mackensen.

Colonelul nu-şi disimulă surpriza.

— Mda… îi seamănă… Remarcabil.

— Domnule colonel, mie nu-mi vine să cred.

— Mie da, zâmbi neamţul. Exact aşa ar fi procedat colonelul Roman, omul pe care-l cunosc eu.

Verzea se adresă lui Dincu:

— Când ai aflat?

— Aseară.

Ochii lui Verzea părură dintr-o dată că-şi ies din bolboaşe.

— Mânca-te-ar gălbeaza de neghiob! Şi-ai adăstat ca baliga în ploaie amar de ceasuri? Te dureau încălţările să dai o goană până la Athénée Palace, să vorbeşti cu primul ofiţer?

— Nu vă înfuriaţi, domnule colonel. Roman e şiret ca o vulpe. În afară de asta, are vreo cinci inşi care-l păzesc ca pe sfintele moaşte.

— Ei şi? N-avem destulă poteră ca să înhăţăm şase inşi?

— Poteră se află, numa’ că oamenii ăştia îs puşi să lupte până la ultimul glonţ ca să asigure retragerea lui Roman. Şi odată scăpat, nu-l mai găsim până n-o vrea el să ne strângă mâna. Ascultaţi-mă pe mine, domnule colonel, ca să-l priponiţi pe Roman, trebuie să organizaţi acţiunea până în cele mai mici amănunte şi să folosiţi oamenii cei mai buni. Am lucrat şi eu în poliţie…

— Tot nu pricep, măi nătântocule, de ce ai aşteptat până acum?

— Unde să vă caut noaptea? întrebă Dincu lăsând ochii în jos.

Ştia perfect unde l-ar fi putut găsi – descoperise adresa lui de acasă ca şi a amantei de altfel, o mândruţă durdulie celebră în Bucureşti – dar Verzea nu trebuia să simtă cât e de informat.

— …iar azi-dimineaţă, nu v-am găsit la slujbă.

Directorul Poştei îi făcu semn să se oprească şi-l puse la curent pe colonelul Hentsch cu situaţia. Neamţul ascultă încordat, aprobând din când în când.

— Agentul dumneavoastră are dreptate, conchise în final. A făcut bine că nu s-a pripit şi nici noi n-avem voie să procedăm altfel. Un colonel Roman nu muşcă din orice nadă, nu cade în orice capcană. Şi, bineînţeles, vom mobiliza oamenii cei mai competenţi. Important este că ştim unde îşi are „sediul“, unde se simte în cea mai mare siguranţă.

„Sediu, pe dracu’!“ reflectă Verzea. Ceapcânul ăsta de Roman avea nenumărate. Ce anume le dovedeşte lor că locuinţa din Umbrei îi mai cu chichirez decât celelalte? Începuse totuşi să se uite cu un soi de admiraţie la Dincu, instinctiv îşi revizuise tonul. Ba, fu gata să se ridice în picioare, când îl auzi pe Hentsch:

— Agentul dumneavoastră, domnule colonel, este un tânăr capabil. Dacă izbuteşte să nu fie lichidat de patrioţii români până câştigăm noi războiul, va face carieră. Nu e

necesar să-i comunicaţi chiar tot ce v-am spus. Apropo de riscuri… În orice caz, va participa la acţiunea organizată împotriva colonelului Roman.

14

Când ieşi din Strada Sfinţii Voevozi, colonelul Roman traversă Calea Victoriei şi, după un scurt moment de nehotărâre, intră în Cimitirul Mogoşeni, acolo unde peste câţiva ani avea să răsară un părculeţ între casa Ghica, impunătoare, cu brâu muşcat de căpăţâni de lei, şi clădirea care în preajma celui de-al doilea război mondial va deveni Ambasada Germaniei. Era devreme, abia 9 dimineaţa, ceaţa alburie, umedă, se ridica greu din meleag, stăruind încă pe braţele crucilor, în aripile arhanghelilor, trudind să ostenească flăcăruia candelelor.

Colonelul Roman, trăgând din ţigareta priponită între buze, fără să-şi folosească mâinile (le ţinea adânc înfipte în buzunar) aşa cum ştiu să facă doar franţujii, îşi aminti amuzat de preceptele-maximă ale lui Archibald Wells, profesor de tactică la Castelul Negru: „Nu intra nicăieri înainte de a-ţi asigura ieşirea… Un adversar aflat în spatele tău e de patru ori şi jumătate (de ce şi jumătate?) mai primejdios decât cel pe care-l ai în faţă. În consecinţă, preocuparea majoră a unui agent o constituie asigurarea cefei şi debarasarea de umbră… Nu te avânta niciodată într-un spaţiu cu vizibilitate redusă. Un singur centimetru mai departe de locul unde ochiul tău poate pătrunde e adeseori fatal…“

„Dibaci *oncle* Archie, zâmbea Roman străbătând aleea centrală, dar cam didactic şi oleacă fată bătrână, ca toţi celibatarii de la o anumită vârstă… O mai fi trăind?“

Coti la dreapta, apoi la stângă şi se opri lângă un mormânt cu cruce de marmură bizantină: INRI Tudor Roman – născut 1840 – repauzat la 20 april 1888.

Colonelul controlă dacă arde candela, culese câteva frunze uscate de pe stilovatul de marmură şi se aşează pe o băncuţă, la câţiva metri de monument. Chipul lui taică-său, zâmbitor – era singurul repauzat vesel din cimitir; de neînţeles mentalitatea supravieţuitorilor care aleg pentru morminte fotografiile cele mai sumbre, de parcă toată viaţa decedaţii ar fi avut crampe ori cuie în pantofi – părea că-i face cu ochiul, din altă lume.

De altfel, fusese un om vesel, optimist, teribil de tonic. În prezenţa lui, totul devenea posibil, agreabil, viaţa, o glumă excelentă, căpăta culori sărbătoreşti. Era generos până la excentric, dar mai cu seamă un mare original. Şapte-opt luni pe an lipsea din ţară, vorba aceea: azi aici, mâine în Calcutta, sclav al unei nelinişti speciale, generate de un anume neastâmpăr şi apetituri dintre cele mai bizare. În fiecare vară pleca în Africa, la vânătoare de lei, fusese singurul român – în orice caz dintre puţinii, presupunea colonelul – care încercase să forţeze jungla Amazoanelor în 1875. La un moment dat, îi intrase în cap că e îndeajuns de isteţ pentru a putea descoperi celebra comoară din insula Cocotierilor şi plecase în expediţie cu încă doi franţuji, suficient de smintiţi pentru a se lăsa antrenaţi într-o asemenea întreprindere. Una din fixaţiile cele mai trăsnite o constituia însă cimitirul din Verona. Colonelul n-avea să uite niciodată augustul acela fierbinte şi prăfos, când taică-său, întors dintr-unul din faimoasele sale „turnee“, povestise buimac familiei nu mai puţin buimace că se întâlnise pe el însuşi printre morţii veronezi.

— Aceasta este doar una din obişnuitele tale trăsneli, respinsese soră-sa, tanti Sofia, o femeie sănătoasă din toate punctele de vedere, prozaică şi pentru care unu şi cu unu fac totdeauna doi.

— Îţi dau cuvântul meu de onoare, Sofia. Mă plimbam pur şi simplu pe aleile cimitirului, căutându-i pe Romeo şi Julieta. Habar n-aveam că au mormintele în altă parte… În fine, n-are importanţă. Hoinăream, deci, fără treabă când deodată mi-am văzut fotografia, fotografia mea, oameni buni!, fixată pe o cruce, iar dedesubt numele subsemnatului: Tudor Roman. Data morţii coincide cu anul când m-am născut: 1840.

— Prostii! De fiecare dată vii cu alte fleacuri. Vrei cu tot dinadinsul să te faci interesant.

— Jur! Nu-ţi poţi închipui ce şoc am avut.

Sofia, calmă, îşi înfundase nara cu tabac – astea erau slăbiciunile ei: prizatul, partidele de maus şi şalurile spaniole zvârlite pe umeri, pe pian, pe divane, oriunde – şi se interesă sarcastic:

— Şi la ce concluzie ai ajuns? Care e teoria ta, în fond?

Tudor Roman replicase cu ton de sentinţă:

— În chip neîndoielnic, am mai trăit cândva în acele locuri. Câţi români în definitiv nu s-au stabilit în Franţa sau Italia? Presupun, aşa cum mă cunosc, că am fost exilat, sau, poate sastisit de cretinismul unui domnitor Ghica ori Mavrocordat ori Popescu Vodă, m-am autoexilat.

— Aha! Şi ţi-ai schimbat iar adresa, cu ocazia celei de-a doua existenţe. Delirezi, *mon petit*! Sau, ar mai fi o explicaţie. Ori erai atunci beat cuc, ori acum. Eşti la al cincilea păhăruţ de tescovină. În orice caz, nu-i povesti fantezia lui tanti Matilda, e în stare să aibă un atac.

Fapt cert rămânea însă că ulterior, fie convins, fie cultivând o legendă extravagantă, Tudor Roman mergea în fiecare an în Italia să-şi aprindă o lumânare şi să depună flori la propriul mormânt.

Mai târziu, colonelul Roman, purtând în spinare aceeaşi bosă a vagabondajului – „tu ca şi taică-tu, spunea tanti Sofia, ai vocaţie de factor poştal“ – îşi propusese să viziteze cimitirul din Verona spre a-l verifica pe bătrân. Întâmplarea

însă care-l azvârlea de fiecare dată de la un capăt la altul al Europei îl împiedicase.

„Şi totuşi într-o zi am s-o fac! Primul meu drum în străinătate, după război, va trece prin Verona…“

— Te mai înconversezi mult cu dumnealui, coane?

Colonelul îşi stăpâni tresărirea. Întoarse calculat încet capul şi începu să râdă. Guţă Ac, zis Spelcă, rezema un copac. Ţinea mâinile în buzunarele scurtei îmblănite şi un chiştoc lipit în colţul gurii. Părea dezinvolt, bine dispus şi elegant şi, ciudăţenie în peisajul cotidian al iernii bucureştene, umbla cu capul gol.

— Jupânul, presupun – arătă cu bărbia spre mormânt – e babacul matale. N-am pălărie s-o salt de pe ţeastă, dar îmi exprim respectele.

Se apropie de mormânt, îşi făcu cruce şi scoase de sub haină o crizantemă galbenă, Turner. Era splendidă şi pe placa de marmură părea că se rătăcise o portocală de aur.

— Am zulit-o, explică scurt Spelcă. Aici, în spate, a fost îngropăciune de granguri. Pesemne, pretenari de-ai nemţilor. Zici că-i chermeză cu bătaie de flori, nu bordei de veci.

Se mai închină o dată şi urmă, scuzându-se parcă:

— N-am ştiut că facem haltă acilea, că aduceam două coşuri.

Roman, impresionat, îi zâmbi cald:

— Chiar, domnule Guţă, cu ce ocazie ai venit la cimitir?

— Ai haz, nene! râse hoţul, îţi calc pe călcâie de dimineaţă.

Colonelul se încruntă imperceptibil: „Nu e bine! Mă filează oamenii lui Dobre şi nu-i simt, îmi ţine umbra ăstălalt şi eu habar n-am… Sentimentul de invulnerabilitate, pe care-l capătă la un moment dat agentul, spunea *oncle* Archie, generat de abilitatea acestuia, dar cel mai adesea de şansă, îi semnează actul de deces. Prudenţa şi clarviziunea, camarazii săi fideli, se rătăcesc pe drum, eficienţa lor începe să oscileze spre zero. În acest moment,

agentul este mai expus decât un începător, iar adversarul poate în principiu să dea dispoziţie pentru mobilizarea plutonului de execuţie…“

Îşi alungă gândurile neplăcute şi zâmbi:

— Presupun că vrei să-mi vorbeşti, domnule Guţă. Înainte de asta însă, ţin să-ţi mulţumesc, camarazii dumitale fac o treabă pe cinste. Din câte sunt informat, din cauza şicanelor şi micilor mizerii, nemţii au ajuns la capătul puterilor, se pare că Marele Cartier s-a transformat pur şi simplu în balamuc.

— Băieţii văd ceva meserie, coane. Aveam unul în tagmă, Ghiţă Floare – mă-sa era florăreasă şi pe fecioru-său tot aşa-l făcuse, pe tăpşan de lalele – bun caramangiu, nu zic, dar i-o luau mulţi pe dinainte. Într-o toamnă, i s-a făcut de ducă. Avea creştinul pipotă la colindat. Acuma-i la Paris. Zicea un şuţ care le cunoaşte slovele c-a citit în gazetă despre el. Cică ar fi ajuns împărat peste gaborii băştinaşi, îi învaţă meserie. A asmuţit toată potera, nu-i săptămână să nu scrie la jurnal despre… Pocni din degete căutând: Ăsta e! Gigi Fleur.

Roman râse:

— Avem talente în toate domeniile. Ce voiai să-mi spui, domnule Guţă?

Spelcă deveni brusc serios. Îşi trecu degetele peste buza superioară, potrivindu-şi o mustaţă inexistentă.

— Te trag de poale, coane, şi-ţi vâr parul în ochi! Grijeşte căci te-a-mpresurat nemţimea, te ţin în faruri fără să te slăbească.

O lumină blândă se aprinse în ochii colonelului.

— Eşti un om de nădejde, domnule Guţă, şi de la început mi-am dat seama că se poate pleca la drum cu dumneata. Te rog să mă crezi că nu despre mulţi am făcut această afirmaţie în viaţa mea. Sunt convins, însă, că de astă dată te-ai neliniştit degeaba. Am… hai să-i zicem, o gardă personală, cinci sau şase prieteni care mă urmează pretutindeni şi pe care i-ai luat drept agenţi.

— Lasă-i pe ăia, nene, se strâmbă Spelcă. Pe oamenii lui Dobre îi ştiu. Forfotesc şi acuma printre morminte. Unu-i chiar în faţa dumitale, nu ţi-l arăt cu degetul. M-a învăţat guvernanta că nu-i frumos! Uite-l acolo, lângă goarna îngeraşului. Are streaşină pe ţeastă.

— Mda, făcu amuzat Roman. Îi văd şapca.

— Ăla-i! Dacă vrei, ţi-i dibui accelerat şi p-ăilalţi. De vreo săptămână însă, îţi suflă în ceafă un limbric cu muian de fecioară. Când îl vezi, nu scuipi două patace pe coaja lui, zici că-i unul d-ăla poponar, dar ţi-o spune mandea: are stofă de sticlete, e dibaci şi cu mână uşoară.

Colonelul Roman se încruntă, simţea să începe să se enerveze. Totdeauna, de copil, obişnuit să fie admirat până la exces, iubit, înregistrând succese răsunătoare indiferent ce ar fi întreprins, să epateze reducând imposibilul la proporţiile posibilului, îndura greu sentimentul de autonemulţumire. În asemenea zile, evita să se uite în oglindă, nu se bărbierea, încerca mânii de fiară rănită şi uneori se îmbăta.

„Ce se întâmplă cu mine? Mi-am pierdut reflexele? Sunt prea bătrân pentru jocul ăsta ori am devenit imbecil? E inadmisibil să mă las dus de orice ageamiu, chiar dacă are har…“

— Zici că-i o săptămână de când mă urmăreşte?

— Rotundă şi întreagă ca poama. Remarcă tulburarea colonelului şi adăugă: Acu’ n-o lua nici matale în bernă, coane… Voiam doar să-ţi spun că trebuie să fii cu mare luare aminte. Mai alaltăieri, limbricul te-a dus până acasă, în Umbrei. S-a uitat la firmă, a strecurat un ochi şi-n curte, ca ăla care n-are ce face, şi şi-a văzut de drum…

Colonelul îşi aprinse nervos ţigara. Vasăzică nemţii îi descoperiseră locuinţa din spatele Athénée Palace-ului, refugiul lui cel mai sigur. Fusese o simplă întâmplare că nu trecuse pe acolo de două zile. Iar faptul că totuşi poliţia militară încă nu reacţionase dovedea că se pregăteşte o

acţiune meticulos pusă la punct, se împleteşte un năvod cu ochiuri strânse…

— Te-au filat şi azi, reluă Guţă Ac. Limbricu’ şi încă trei ţivili. De la gară şi pân-acilea, în cimitir.

— Azi?!

— Stai blajin, că te-au scos din primejdie şuierii mei.

— Cum adică?

— I-au culcat, râse Spelcă. Nu parastas, ferească sfântul, doar somn ţeapăn un ceas-două, în mijlocul naturii.

Îşi lovi ceafa cu muchia palmei, într-un gest semnificativ. Conchise:

— Aşa că mirişţea-i curată, poţi da bice bidiviilor.

Se despărţiră la capătul aleii centrale. Roman îi întinse mâna. Spelcă, de surpriză, scuipă chiştocul şi, reflex, îşi şterse palma de poalele surtucului. Era atât de impresionat, încât abia atinse degetele colonelului.

— Belşug s-auzim, coane!

Pieri nălucă, urmărit de privirea gânditoare a lui Roman. „Iată-mă şi protejatul apaşilor!…“

Ieşi din cimitir şi rămase câteva clipe în cumpănă, neştiind încotro s-o ia. La casele din faţă, o slujnică cu tulpan verzui bătea perne gogonate dinaintea ferestrelor deschise. Înăuntru se vedea o pendulă înaltă – 9:45 – un colţ de bibliotecă barocă. O cunoştea bine căci nu o dată discutase acolo împreună cu conu Manolică, înfundaţi în fotolii englezeşti de piele – singurele comode din Bucureşti – politică subţire. Verneştii, proprietarii, se refugiaseră la Iaşi, iar casa fusese rechiziţionată de adjunctul lui Mackensen.

Se hotărî brusc şi o luă la vale, pe Calea Victoriei:

„Cât pe-aci să câştigi o manşă importantă, Herr Hentsch… Sunt obişnuit să-i trag de urechi pe insolenţi. Nu văd deloc de ce aş proceda altfel acum…“

Anton întoarse capul spre oamenii lui şi ridică din umeri abătut. „V-am spus că-i nebun!“ Oftă şi se luă după colonel.

* * *

Aşezat la secretăraşul din salon – de la o vreme, din pricina lemnelor tot mai scumpe (trei mii de lei o căruţă ţigănească) şi a sărăciei de cărbuni, nu se mai făcea foc decât în iatac, salonaş şi odaia Adeluţei – Iorgu Cerchez verifica şiruri lungi de socoteli. Pe faţa mare, uşor bovină, se citea concentrare. Respiraţia greoaie, caracteristică indivizilor corpolenţi, însoţea mişcarea tocului plimbat în toată lungimea foilor comerciale.

Din când în când, ridica ochii spre nevastă-sa. Se foia prin încăpere, părând să-şi facă de treabă. Muta bibelourile de pe consolă, îndrepta câte un tablou şi numai lustra o ştersese de praf cu *plumeau*-ul de vreo patru ori. La răstimpuri din ce în ce mai dese, îşi arunca ochii pe fereastră. Manevra se repeta de câteva zile, la aceeaşi oră, în toată dimineaţa, după care, constatase Cerchez, lucrurile reintrau în normal. Alexandrina se liniştea urmându-şi programul obişnuit: lectură, reverii, joacă şi râs cu Adeluţa. Fără să fi fost un subtil, lui Cerchez nu-i fusese greu să-şi dea seama că agitaţia nevesti-sii e legată de sosirea factorului poştal, căruia, ca niciodată înainte, îi ieşea în cale, nemailăsând-o pe Sevasta să primească jurnalul şi corespondenţa.

Iorgu Cerchez, evitând explicaţiile – presimţea adevăruri fatale, urmate ca o consecinţă firească de hotărâri care precis nu i-ar fi aparţinut – simula că nu observă nimic.

Lăsă tocul în plumieră şi aranjă hârtiile într-un dosar roşiatic. Alexandrina, din nou cu capul între perdele, bătea din picior fără să-şi dea seama. Călcâiul pantofului toca mărunt duşumeaua şi Cerchez, luându-şi inima în dinţi, se interesă parcă într-o doară:

— Aştepţi pe cineva, porumbiţă?

Alexandrina sări ca arsă şi întoarse un obraz învăpăiat:

— Eu?! Ce idee! Încercă să râdă: Pe cine să aştept?

— Nu ştiu… Am întrebat. Aşa am avut impresia. Vrei să porunceşti Sevastei să-mi aducă şoşonii?

— Unde pleci?

Iorgu Cerchez îşi îngădui oftat până în adâncul pieptului:

— Nu m-aş mai urni! Mă duc să împlinesc slujbă afurisit de păcătoasă. M-au rugat domnişoarele Algiu şi mi-a fost anevoie să mă pun de-a curmezişul, zicând ba!

Nevastă-sa zâmbi cu îngăduinţă:

— Ce te-au rugat? Bietele bătrâne! Nu fi supărat pe ele. N-au toiag – neam! şi în lipsă se reazămă şi într-o nuia. Bat la toate uşile după ajutor.

— Aşa am socotit şi eu. Când mă gândesc însă să dau ochi cu căpcăunul cela de Dabija, simt crivăţ în pântece.

Alexandrina păli, ochii negri se dilatară de spaimă:

— Dabija!?… Ce să cauţi tu la Dabija?

Cerchez îi sesiză tulburarea.

— Ţi-i rău?

— N-am nimic… ameţelile mele obişnuite… Nu, nu… nu te îngriji… Uite, stau jos.

Iorgu o cercetă cu îndoială. Nu putea să nu lege tulburarea Alexandrinei de pronunţarea unui simplu nume, cunoştinţă ocazională pentru amândoi: Dabija. O idee tulbure, o spaimă nedesluşită care-i strângea inima începură să mijească în cugetul lui Cerchez. În ambianţa stranie din casă, generată exclusiv de oscilaţiile Alexandrinei – când doborâtă de mâhniciune neguroasă, când zburdalnică veveriţă, de o veselie primăvăratică, aici cuprinsă de spaimă mută ce-i înfigea torţe în ochii catifelii, aici sleită de amorţeală – temerile şi neliniştea lui Cerchez căpătau alte proporţii.

Scociorând cu vârful ghetei printre franjurile covorului, bărbatul rosti în silă:

— Au un necaz cu coana Aristiţa Vernească.

Nevastă-sa îşi muşcă buzele să nu ţipe. Întrebă cu limbă încleiată:

— Ce soi de necazuri?

— Dabija e chiriaşul bătrânelor. Vernеasca a pus mâna cu japca pe cheile de la pavilion şi în lipsa generalului nu’ş ce drac’ scotoceşte prin odăi.

— Tot nu pricep… Ce vor de la tine?

Iorgu Cerchez săltă umerii masivi:

— Nu cutează să-i spună adevărul. Când a arvunit odăile, generalul le-a poruncit să nu pomenească nimănui despre afacerea aceasta Acum, nu numai că Vernеasca a prins tărăşenia, dar îi mai şi cercetează casa. Le e teamă să nu se petreacă te miri ce pocinog şi socot că e mai bine ca Dabija să aibă ştiinţă de toată pozna.

Alexandrina îşi prinse gâtul între degetele înfrigurate.

— De… de ce s-au gândit tocmai la tine?

Cerchez râse amar:

— Taman ce spuneai tu adineauri, porumbiţă. N-au toiag şi se reazămă de un fir de iarbă.

— Bine… dar e absurd, Iorgule. Tu nici nu-l cunoşti pe Dabija. Mi se pare de-a dreptul caraghios să te introduci în chestiuni atât de intime.

— Ce vrei să fac? oftă bărbatul. Nici mie nu-mi place, astăzi şi mai puţin decât alaltăieri, dar n-am încotro. Când le-am văzut neajutorate, şubrede surcele, cu ochi plânşi, mi s-a muiat inima şi am făgăduit s-o săvârşesc şi pe aceasta.

Alexandrina se apucă de braţele jilţului:

— Să nu te duci, Iorgule… Te rog…

— De ce? Mi-i nelaîndemână, bun înţeles, dar la o urmă, le fac un serviciu. Zăbovesc cinci minute, slobod ce am de slobozit şi-mi pun cuşma.

— Nu! ţipă Alexandrina. Nu e bine. Nu mă întreba de ce, dar simt că nu-i bine. Dabija îi om ciudat, aspru, care-mi stârneşte teamă. Nu te amesteca, Iorgule…

Cerchez îi mângâie înduioşat creştetul capului. Rosti cu glas sugrumat de tandreţe:

— Eşti prea simţitoare, porumbiţă. Domoleşte-ţi teama căci nu are să se petreacă nimic rău. Gândeşte-te la

sărmanele bătrâne…

Buzele Alexandrinei, albe, tremurau. Şopti:

— Cum se întâmplă, aşa e bine…

Iorgu Cerchez încercă să pară vesel:

— Mă întorc peste un ceas. Hai, Alexandrină, fii înţeleaptă. O ridică din fotoliu şi o strânse în braţele de urs. Câtă vreme mă îndrăgeşti, mă aflu în fereală de orice primejdie. Tu eşti îngerul meu cel bun… Când mă întorc, poftesc să bem dimpreună un pahar de vin vechi. Îndreaptă rugăciune Sevastei să scoată din sticlele celea colbuite, ocrotite în răcliţe de răchită…

* * *

Anica fiind dusă prin vecini – „Doamne, exact când ai nevoie de ea, nu este niciodată acasă“, se lamenta Zizine, care de altfel nu îndrăznea să cârtească în faţa slujnicei – deschise uşa Zoe. Din prima clipă îşi dădu seama că „*ce cher monsieur* Cicerone“ nu se află în apele lui, mai mult că i s-a întâmplat ceva teribil. Avură aceeaşi senzaţie, când le pătrunse în salon, şi celelalte două domnişoare Algiu.

Domnul Butculescu, desfigurat, rătăcit, gata să plângă, îşi dădu drumul ca un sac de nisip pe prima canapeluţă ieşită în cale. Era rebegit şi şuviţele de păr cărunt, pline de promoroacă, începură să-i plângă pe tâmple şi frunte. Buzele înţepenite de frig, vinete, articulau greu cuvintele:

— Am aşteptat să se facă o oră convenabilă… Cât să fie ceasul? 9? 10?… Nu ştiu… Bat uliţele de la 3 dimineaţa… A fost destul de neplăcut… Iertăciune, dacă v-am deranjat. Sper că nu v-am trezit din somn. E inadmisibil să prezinţi omagii unei doamne înainte de 12… *Le lever*, toaleta… Chicoti: Cel mult îţi poţi depune cartea de vizită…

Bătrânele îl priveau interzise. Zinca suflă:

— Delirează. Ar trebui să-l chemăm pe doctorul Ciurea.

Bărbia domnului Cicerone începu să tremure.

— Nu sunt bolnav. Am venit… Am venit…

— Nici un cuvânt în plus! interveni energică Zinca. Veţi lua întâi un *chaudeau* ca să prindeţi putere şi după aceea vom putea sta liniştiţi de vorbă.

— Chiar aşa! confirmă Zoe. Zâmbi cochet: Ar trebui, de fapt, să vă punem la colţ! Nu sunteţi deloc cuminte! Auzi năzdrăvănie, să umbli de la 3 dimineaţa, pe un ger imposibil şi fără nimic pe cap… Zizine, vrei să prepari tu băutura aceea întăritoare? În aceste chestiuni, tu ai fost totdeauna cea mai îndemânatică dintre noi…

— …cea mai îndemânatică, întări Zinca.

Zizine, îndeobşte docilă, se zburli. Întâi, era curioasă să audă ce spune domnul Cicerone; al doilea, ce înseamnă „cea mai îndemânatică dintre noi în asemenea chestiuni?“. Vasăzică, într-un cuvânt, cea mai bucătăreasă dintre surori, specialistă în îndeletniciri grobiene… Merci! Al treilea, cum se prepară *chaudea*-ul? Nu mai băuse combinaţia aceea fierbinte, calină, insinuantă, de când se prăpădise papa şi fuseseră silite să concedieze bucătarul, un „specialist“ cu mult prea costisitor.

— Nu vreau *chaudeau*, scânci ca un copil domnul Cicerone. Nu vreau…

Zoe, cu degetele încurcate în mărgelele de la gât, se sili să râdă:

— Nimeni nu vă întreabă ce vreţi. Un hap şi un *chaudeau*…

— Când era răcit, o întrerupse Zinca, papa lua un grog. Rom dat în undă, îndoit cu apă şi zahăr cât cuprinde… Cea mai indicată e jamaica…

Domnul Butculescu, zgrepţănându-şi cu unghiile genunchii răriţi ai pantalonilor, clătină capul ca o pendulă. Îngână, parcă fără legătură:

— Nu-mi plac marinarii… Sunt persoane atât de violente… Le privi tulbure: Când am fost la Marseilles în 1891… Înghiţi în sec: Ce-am vrut să vă spun?! A, da!… Se afla acolo o persoană extrem de primejdioasă… O chema

Madeleine… Era slabă ca o scândură, văpsită din gros pe pleoape, avea obrajii scobiţi şi pometţii ca două nuci… Purta tricouri marinar, pantaloni roşii şi espadrile… O persoană cam… neaşteptată, dar fascinantă… Bea absynth, priza opium şi în fiecare seară se afla la barul „Cortez“… Avea un prieten, marinar… Un corsican, Giulio… Chicoti: O bătea la şapte coaste, dar ea îl iubea… iar hotelul acela mirosea totdeauna dulce-acrisor. *Chez tantine*… La mătuşica… Ţin minte şi strada: 42, *Rue des Oiseaux*… Îşi holbă ochii sticloşi: A fost singura mea dragoste… O iubesc şi azi pe Madeleine… A murit probabil la spitalul prostituatelor, dacă nu într-o rigolă, dar eu o iubesc, o iubesc… Ea, surâse, mă dezmierda: *Mon vieux blanc-bec*…

Surorile Algiu, consternate, îl urmăreau cu sufletul la gură. Domnul Cicerone Butculescu urmă ca din transă:

— Am vrut s-o iau în căsătorie… am conjurat-o… Iertaţi-mă… ce vă spuneam? Sunteţi singurii mei prieteni… Hohoti… Iubite domnişoare Algiu, vă implor, acordaţi-mi azil! Luaţi-mă sub protecţia dumneavoastră.

Sorbea cu înghiţituri mici şi dese, încălzindu-şi palmele pe pântecele ceştii de ceramică olandeză. În salonul domnişoarelor Algiu era linişte. Se auzeau doar tic-tac-ul orologiului, zgomotele întâmplătoare ale străzii, zornăitul delicat al jeurilor însoţind respiraţia bătrânelor, uimirea – mâna la falcă, nerăbdarea – netezitul nervos al poalelor, neliniştea – foitul pe canapea, stupefacţia – mâna la rădăcina gâtului.

— Ştiu că pretenţia mea e nesăbuită, declară domnul Butculescu, iar glasul firav, destrămat, îi sugeră în mod straniu Zincăi firicelul de fum al unei ţigări. Eu sunt cel care ar trebui să acord protecţie unor doamne… N-am fost prea… prea viteaz niciodată, dar acum… Acum am ajuns la capătul puterilor.

Zoe exclamă:

— Dar pentru numele lui Dumnezeu, domnule Cicerone, ce s-a întâmplat? Presimt că e ceva îngrozitor.

— Lasă-l să-şi vină puţin în fire! exclamă Zizine. Permiteţi-mi, domnule Cicerone, să vă umplu din nou ceaşca. Veţi putea constata singur cât de înviorător este efectul acestei fierturi.

Zinca, vag geloasă, sugeră:

— Poate că totuşi o tizană ar fi fost mai indicată. E calmantă şi inofensivă.

— Nu cred că tizana, decretă importantă Zizine, ar fi o băutură potrivită pentru un bărbat.

Butculescu ridică o privire jalnică.

— Nu sunt bărbat… Coana Aristiţa are dreptate… Declară brusc: Am fugit de acasă…

De uimire, bătrânele nu mai respirau. Îl ţintuiau perplexe, în gurile căscate străluceau trei rânduri de proteze, prea largi. Zoe, păţită, şi-o fixă reflex, rezemând-o pe buza inferioară.

— Acasă nu mă mai întorc, spuse neaşteptat de hotărât bătrânul. Dacă nu mă primiţi dumneavoastră, sunt silit să dorm în uliţă…

— Cine v-a dat afară din casă? întrebă Zizine.

Un fior scutură trupul grăsuţ al lui Butculescu. Răspunsul căzu ca o ghiulea:

— Spiritele.

Surorile Algiu se prinseră instinctiv de mână. Zinca, nădăjduind că n-a înţeles bine, se interesă cu voce sugrumată:

— Cine?!

— Spiritele. Duhul răzbunător al sufletelor neadormite cărora le-a fost tulburată odihna.

Zoe suflă:

— V-au vizitat stafiile, domnule Cicerone?

— Glasurile lor… Le-am auzit, sub podele. Aş putea afirma că aveau o conversaţie destul de… vioaie.

— Bănuiesc că a fost un coşmar, sugeră Zoe.

— Nu dormeam, explică înfiorat bătrânul. Citeam şi dintr-o dată am auzit vocile acelea răzvrătite… Teribil… Au urmat după aceea trei sau patru bufnituri, de parcă acolo, în fundul pământului, ar fi avut loc o busculadă.

Zizine scoase din buzunar un flacon cu săruri. Trase adânc pe nări, până îi dădură lacrimile.

— Am ştiut dintotdeauna, declară trecând sticluţa Zoei, că eu nu sunt o persoană prea inteligentă… Explicaţi-mi, vă rog, de ce au trebuit să vă viziteze tocmai pe dumneavoastră? Nu cunosc în tot oraşul o persoană mai pioasă şi cumsecade, cu un suflet mai generos…

Zinca şi Zoe aprobară într-o inimă:

— Aşa e… Nu există cineva care să vă egaleze.

Domnul Butculescu îşi suflă nasul plâns în colţul unei batiste cam dubioase. Surorile Algiu îşi întoarseră delicat ochii, contemplând cu interes brusc perdeaua şi o veche tapiserie lucrată în *petit point*.

— Aşa mi-am închipuit şi eu, rosti bătrânul, şi-mi spuneam mereu că, dacă altfel nu e mare lucru de capul meu, Dumnezeu mi-a acordat cel puţin acest privilegiu: un suflet onest, în stare să vibreze de dragul aproapelui… Dar pesemne că morala noastră nu este valabilă şi… dincolo. Judecătorii care ne cântăresc faptele şi ni le osândesc de la catedra eternităţii sunt mult mai severi.

— Dar ce vi se poate reproşa?

— În primul rând, spuse Butculescu sorbind din fundul ceştii, nu ştiu dacă sunteţi informate că locuinţa mea este construită pe locurile unui fost cimitir.

— Ce oroare!

— Această situaţie probabil că deranjează anumite… sfere.

— Papa, îşi aminti Zizine, pretindea că toată lumea este edificată, exact ăsta-i termenul, edificată pe ruinele unor oraşe care altădată trepidau de viaţă şi de viguroasă frumuseţe. Mi se pare că este acelaşi lucru…

— Nu peste tot, opină Zinca, oamenii sunt la fel de înţelegători. Dacă nu cunoşti anumite amănunte este ca şi cum n-ar exista. Nu uita că papa era un bărbat cult. Cei… cei care-l deranjează acum pe domnul Butculescu poate că n-au beneficiat de aceeaşi instrucţiune.

Bătrânul, uşor ameţit, le urmărea pendulându-şi capul cu o mişcare caracteristică, senilă.

— Mai există o întâmplare din viaţa mea care mă obsedează… Trebuie să vă vorbesc despre ea căci simt nevoia să mă eliberez…! N-am pomenit încă nimănui nici un cuvânt… Dacă veţi socoti după aceea că nu mai merit nici măcar indulgenţa dumneavoastră, aveţi dreptul să mă alungaţi pentru totdeauna.

Surorile Algiu întinseră gâturile, încordate, aşteptând parcă să fie ghilotinate. „Ce viaţă extraordinară, bogată în evenimente, a avut domnul Cicerone! Nu zău, un adevărat aventurier… Aproape un corsar… Şi Madeleine!!…“ Istoria aceea aveau s-o mistuie pe îndelete mai târziu…

— Trebuie să ştiţi, se hotărî în sfârşit domnul Cicerone, că eu am contribuit la nefericirea coanei Aristiţa… Sunt autorul acestei tragedii şi nu voi înceta vreodată să mă simt vinovat faţă de ea.

Avea obrajii uzi de lacrimi. Zizine se lamentă:

— E prea mult, n-am putea continua mâine când ne vom simţi cu toţii mai întăriţi?

— Iertaţi-mă, dar simt că nu mai pot să tac… E o povară pe care o port de cincizeci de ani… Eu l-am ajutat pe Grigore să fugă de acasă… S-o părăsească pe Aristiţa.

— Dumneavoastră!

— Eu, lăsă vinovat capul în piept bătrânul. Eram prieten cu Grigoriţă din şcoala primară. L-am ţinut ascuns la mine vreme de câteva zile şi i-am dat bani – toată recolta de pe Jitniţa – ca să poată rezista la Bucureşti. Sunteţi libere să mă condamnaţi…

Bătrânele se uitară una la alta, depăşite de tot ce aflaseră. Vorbi Zinca, puţin nesigură:

— Cine suntem noi, domnule Cicerone, ca să vă putem judeca? Ar însemna să ne credem cu mult mai presus decât suntem cu adevărat… Cred însă că acum ar fi bine să ne odihnim cu toţii…

Zoe şi Zizine se agăţară fericite de idee:

— Da… da… să ne odihnim.

— Sper că sunt în asentimentul surorilor mele, urmă Zinca, oferindu-vă adăpost în camera mea. Decise, conştientă de propriul sacrificiu: Deocamdată, îmi voi încropi un culcuş în oficiul de lângă odaia Zizinei…

— Dumnezeu să vă ajute! suflă domnul Cicerone cu ultime puteri şi izbucni în plâns.

Vântul bătea cu degete de gheaţă în obloanele şubrede. Anica îşi dezlipi urechea de uşă.

„Moşnege şui şi smintite! Proastă aia de-o slugări la azil de neputincioşi!…“

Mânioasă, scoase oalele cu fiertură de pe plită şi stinse focul. Se trânti pe laiţă cu şezutul spre uşă, hotărând somn dulce până la nămiezi.

„De-acu’ să mănânce romanţuri şi omagiile Butculescului.“

Înainte de a adormi, chibzui cu nesaţ la taifetul ce avea să-l poarte cu coana Aristiţa Vernească îndată, după chindie. Dacă nici acestea nu erau noveluri de soi, apăi ea îşi înghiţea tulpanul.

* * *

Când o văzu pe coana Aristiţa Vernescu intrând, domnul Mareş se ridică de la masă şi-i ieşi în întâmpinare. Bătrâna îl opri ridicând cortelul:

— Nu te osteni în van, negustorule. La câte ne-am spus, nu mai e loc de farafastâcuri. Creşterea aleasă altfel să mi-o dovedeşti.

— Îmi închipui, zâmbi Mareş, că recomandarea e valabilă pentru amândoi.

— Asta s-o crezi dumneatale. Boieroaică cu hram vechi n-o să primească învăţătură de la un bogasier.

— Hm, constat că nu sunteţi în dispoziţia cea mai bună.

— Te cred şi eu. Asta-i vreme câinească, nu de promenadă.

— Dacă mi-amintesc bine, dumneavoastră aţi propus să ne vedem în oraş…

— Dar nu la dracu’ în praznic şi încă la lupanar. Se uită în jur cu silă: Vasăzică asta e biserica unde te închini?

— Şi asta…

Vernească se foi greoaie pe scăunaşul incomod cu trei picioare. Bodega era pustie, nu se vedea nici măcar cârciumarul. La tejghea picotea nevastă-sa, o muiere scundacă, sărită din tinereţe, cu grumajii mărgeluiţi de negi. Deasupra capului, înfipt în zid, ardea un fanar cu sticlă tulbure, pângărită de muştele celeilalte veri.

— Am degerat de tot, spuse arţăgoasă coana Aristiţa. Îi rost ori ba de ţucsuială în stabilimentul ăsta? Da’ ceva mai de soi, vreo tescovină sau vişinaps căci m-a străpuns geruiala până în pântece. Arătă spre cănăţuia lui Mareş: Ce ţâşpoacă ţuicăreşti acolo?

— Secărică.

— Toarnă-mi şi mie.

Bătrâna goli stacana cu o vigoare care stârni admiraţia lui Mareş. I-o umplu a doua oară. Vernească se mulţumi de astă dată doar cu o înghiţitură zdravănă. Îşi clăti gura înainte de a-i da drumul pe gât şi oftă mulţumită.

— Cam apă de sapă, dar merge.

Mareş, căruia pântecele îi luase foc, începu să râdă:

— Dovediţi multă bărbăţie…

— Dreptu-i, nu mă fac cocă dintr-un păhăruţ. La bătrâneţe, nu-ţi rămân multe: Junghiul, biserica, morţii care-ţi bântuie visele, basamacul ce-ţi mai îndulceşte viaţa ticăloasă.

Mareş zâmbea, tamburinând cu degetele pe masă. Spuse absent:

— Aşa e, coană Aristiţa… În problema pe care am discutat-o ce aţi făcut? A trecut o săptămână…

— Fii mai răbduriu, negustorule, căci ceea ce cutezăm noi acum e trebuşoară gingaşă, unde graba şi pripa îs primejdioase. Câte ceva însă tot am izbutit…

— Adică?

În ochii Vernească se aprinse o sclipire vicleană.

— Peştişorul de aur a muşcat din nadă.

Mareş clipi nervos. Nu de parabolele bătrânei îi ardea acum. Rosti, stăpânindu-şi iritarea:

— Vreţi să fiţi mai desluşită?

— Îs limpede, apă de izvor. Puicuţa a plătit. Am fost ieri la cimitir şi-am găsit teşchereaua în ocniţă, cu paralele poruncite.

Mareş îşi îndreptă spatele, privindu-şi îndelung mâinile, ca şi cum ele în sine ar fi constituit obiectul unui studiu interesant.

— Aşa vasăzică… A plătit.

Îşi ridică ochii spre bătrână. Jubila, guşa moale îi gâlgâia de satisfacţie. Ţinând bărdăcuţa plină ochi în mână, ticăloasă, roşie, cu privirea cleioasă, aprinsă de holercă şi triumf, emanând un miros greu, specific, semăna cu madamele, codoaşele respingătoare din Pigalle sau Place Blanche. Mareş văzuse la Paris un desen de Toulouse-Lautrec. Un colţ de cârciumă ordinară, *une boîte*… O târfă îngustă în şolduri, sulemenită, cu picioare nemăsurat de lungi, îşi plăteşte tainul patroanei. Pe obrazul lubric al bătrânei se desluşesc viciul, beţia, desfrânarea, decrepitudinea împinsă până la limita maximă, mâna care primeşte banii tremură de lăcomie… Înăbuşindu-şi greaţa, Mareş se uită la coana Aristiţa. Asemănarea i se părea izbitoare, surată modelului, cu o tuşă de abject în plus.

Întrebă încet:

— Credeţi că a făcut-o cu acordul lui Dabija?

Coana Aristiţa râse lăbărţat:

— Acord pe dracu'! Răcanul a dat buzna la mine, prepuind că mă vârâ în sperieţi. Cică să-i las ibovnica în pace, ori mă taie!

— E clar, conchise Mareş desfăcând cuvintele. Dacă generalul ar fi acceptat şantajul, nu mai venea să facă scandal. Se mulţumea să plătească şi atât. Doamna Cerchez a acţionat de una singură…

— Şi tot asemenea va săvârşi o bucată de vreme. Îşi arătă palma gălbuie cu degetele pline de noduri. Ca toţi avarii, le ţinea alipite. Uite aici ţin mândruţa şi, umblându-i după catrinţă, tot aici nimereşte şi ghinărarul.

— Oare? o stârni Mareş.

— Încredinţată-s ca de moarte. O iubeşte nebun, iar eu, negustorule, îmi cunosc bărbaţii din neam. Când se lasă cuprinşi de patimă, apăi ard vâlvătaie. În vremi vechi, un străbun de-al lui Dabija a făcut uciganie de dragul unei leliţe, mai încoace, paharnicul Niculae şi-a furat ibovnica de la bărbatul legiuit şi-au scăpărat în lume, pribegind venetici pe la curţile italieneşti. Aşa au fost toţi. Iubesc o singură dată şi o singură muiere, năprasnici, gata să înşeueze ori să scoată jungherul. Nepotu-meu, Dimitrie, se dovedeşte întru totul a fi din aceeaşi stirpe. De dragul Alexandrinei, va îndura şi săvârşi multe…

— Să sperăm, spuse evaziv Mareş.

Se simţea cutremurat de ticăloşia bătrânei si se întreba, cu un interes abstract, dacă exista în toată lumea aceasta, în tot universul, o singură făptură, fenomen, idee, amintire ori icoană pe care Vernească să nu le sacrifice fără să clipească de dragul unei pungi cu galbeni.

— Am zis totdeauna, chicoti Aristiţa uşor ameţită, că la aceeaşi ţintă duc mai multe cărări.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Când mâinile mi se odihnesc în poale, mintea îmi roboteşte. Află, negustorule, că am dibuit încă o potecuţă la capătul căreia aşteaptă, ţeapăn plop, ştreangul lui Dabija.

— Adică?

— Ţi-oi spune când oi socoti de cuviinţă. Doar că la altă marfă, alte parale…

Domnul Mareş simţi brusc că nu mai rezistă.

— Pe viitor, luăm legătura în acelaşi fel… Îmi pare rău, dar trebuie să plec… Mai staţi?

Vernеasca se uită la clondirul încă nedeşertat.

— Ai plătit?

— Bineînţeles.

— Atunci mai rămân să mântui şi sărăcia asta de holercă. Umblă sănătos, negustorule.

Coana Aristiţa dădu duşcă bărdăcuţa. Avea chef de vorbă şi se adresă crâşmăriţei:

— I-ascultă, fă, parcă te cunosc! N-a fost tac’tu vătaf la mine, la Stânci? Stana te cheamă… Vin oleacă încoa să ciocnim pentru cele vremuri… Să nu uit… Grijeşte de o butâlcă dintr-acestea, ca s-o iau acasă… Parcă m-au mai lăsat şalele…

Plecă târziu, spre prânzul cel bun, cherchelită, într-o dispoziţie straşnică, cântând pe nas uliţelor deşarte:

— „Rândunea cu dalbă creastă/Nu mai bate la fereastră/ Că nu-s fată, şi-s nevastă“…

Peste târg, veghea soare îmbrobodit. Din când în când, necăjit de viforeală, căsca ochi orb, vătămat de albeaţă.

15

Dimineaţă, generalul Dabija lipsind de la Statul-Major, Iorgu Cerchez îşi văzu de afaceri mărunte prin oraş şi se întoarse abia către ceasurile 12.

Se anunţă la biroul de informaţiuni şi aşteptă vreo zece minute într-o încăpere lungă cu ferestre înalte, despre care îşi închipuia că trebuie să fi fost sala de ştiinţe naturale a pensionatului. Zidurile erau pline de planşe, animale şi plante şi Cerchez, aşteptând cu emoţie să fie primit de general, încerca să descifreze denumirile şi explicaţiile care însoţeau desenele: „...Mus decumanus... Şobolanul... E curagios şi tiran... Originea lui este asiatică... În Europa a venit ca oaspete în 1727 când o trupă numeroasă a trecut înot fluviul Volga. Din Europa, corăbiile l-au transportat în celelalte părţi ale pământului... Camelus bactrianus – cămila cu două cocoaşe. Este singurul animal care poate să străbată deşerturile. De aceea i s-a dat numele de Corabia deşerturilor, nume binemeritat căci aceia care nu sunt obişnuiţi să umble călare pe ea se bolnăvesc de boala numită rău de mare, ca şi cum s-ar afla într-o corabie care ar pluti pe mare... Bisonul de America... Bărbatul este foarte fioros şi femeia aşa de tirană încât îşi omoară viţelul care a fost atins de mână de om...“

— Domnul general vă aşteaptă.

— A, da! tresări Cerchez. Vă mulţumesc.

— Dacă vreţi să mă urmaţi.

Din pricina tracului, îi vâjâiau urechile şi ulterior, încercând să reconstituie pe faze întâlnirea cu Dabija, Iorgu

Cerchez n-avea să-şi amintească decât tulbure itinerarul parcurs. Coridoare lungi, întortocheate, mult „la stânga“ şi „la dreapta“, siluete suple de ofiţeri, figuri crunte, concentrate, iz specific de aşezământ frecventat doar de bărbaţi: mirosea a piele văcsuită, a tutun, a gazolină şi săpun „Pisica“.

Dabija îl primi în picioare, şi-l cântări cu o privire ascuţită. Cerchez se simţi stânjenit până la durere fizică, avu dintr-o dată sentimentul că e gol, complet despuiat în faţa acestui străin al cărui chip uscat îţi purta gândul la lama lungă şi flexibilă a unui stilet. Nici glasul nu părea mai duios. Invitaţia de a lua loc semăna a poruncă, n-avea nimic din actul de curtoazie firesc, datorat circumstanţei.

Din prima clipă, Iorgu Cerchez retrăi vechea impresie. Omul acesta era insuportabil, îl indispunea organic şi în ce-l privea nutrea o singură dorinţă: acum şi în veci ei doi să trăiască la capete opuse de lume. Ca totdeauna direct, generalul se interesă:

— Cărui prilej datorez vizita dumneavoastră?

Iorgu Cerchez îşi umezi buzele. Surâse, încercând să pară cât mai natural.

— Nu ştiu dacă vă amintiţi… Ne-am cunoscut în toamnă, la serata doamnei…

— Îmi amintesc, i-o scurtă generalul.

Fâstâcit, Cerchez tăcu câteva momente.

— Vă stânjenesc, supunându-mă rugăciunii ce mi-au îndreptat-o mătuşile dumneavoastră… domnişoarele Algiu.

Dabija încruntă sprâncenele:

— Nu înţeleg de ce au apelat la serviciile unui terţ. Puteau să mi se adreseze direct, fără oficiile unui intermediar.

Iorgu Cerchez era un bărbat blajin, bun azimă scoasă din cuptor, cu oroare de discuţii dezagreabile, însă susceptibil şi conştient, la modul discret, de autentic gentilom, că-i de neam ales, cu nimic mai prejos decât al altora. Îşi cinstea numele şi socotea de datoria lui să nu îngăduie nimănui a-l

batjocori. Dabija îi vorbea ca ultimului rândaş care cerşetorea spor de simbrie, ori un sac de păpuşoi, miluială până după secere. Ripostă, cu obrajii învăpăiaţi:

— M-am înfăţişat domniei voastre, domnule general, nu spre a dobândi mie vreo binefacere, ci spre a le ajuta să iasă din necaz pe domnişoarele Algiu. Şi luaţi aminte, vă rog, că-mi îndeplinesc slujba fără bucurie şi doar înduplecat de rugăminte fierbinte.

Generalul Dabija îşi înfipse monoclul în arcada ochiului stâng, cercetându-l surprins.

„De unde a picat ăsta, domnule? Bărbat tânăr, vorbeşte ca mama mare, zici că citeşte din ceaslov.“

Îşi aminti de ceea ce-i povestise cândva Alexandrina:

„Iorgu a rămas orfan de mititel. A trăit mai mult la moşie, cu bătrânii. La paisprezece ani l-au trimis la Viena unde a terminat liceul…“

— Am reţinut, spuse sec. Despre ce anume este vorba?

— Scurt şi neted, domnişoarele Algiu au necazuri cu cealaltă mătuşă a dumneavoastră, coana Aristiţa Vernească. A dibuit cheile de la pavilionul pe care-l ocupaţi şi când lipsiţi, îl vizitează. Am priceput c-o face adeseori şi că zăboveşte cam multişor în odăi.

Dabija simţi că i se face negru înaintea ochilor. „Din nou scorpia! Evident! De vrăjmaş ori nu te atingi, ori îl striveşti…“

— Asta e tot, isprăvi Iorgu Cerchez dând să se ridice. Domnişoarele Algiu n-au cutezat să vă vorbească şi de aceea m-au însărcinat pe mine, ca prieteni vechi ce ne aflăm.

— Vă mulţumesc, voi lua măsurile de rigoare… Nu plecaţi… Vă rog să mai staţi câteva minute. Fumaţi?

— Nu, făcu zăpăcit Cerchez.

Clipea nedumerit, încercând să ghicească ce avea să-i mai spună lui omul acesta ciudat cu căutătură şi cuvânt de gheaţă.

Dabija, acţionând ca de obicei sub imperiul unei hotărâri bruşte, începu să vorbească, ţintuind obrazul lui Cerchez:

— Vreau să discut cu dumneavoastră ca între doi bărbaţi de lume. Problema e delicată, dar mie îmi plac situaţiile limpezi, detest ipocrizia, falsul, minciuna.

Fără motiv, Iorgu se simţi cuprins de panică, trăi dintr-o dată sentimentul acut că avea să se întâmple o nenorocire. Ar fi vrut să astupe cu câlţi gura lui Dabija, să fugă departe, să nu audă nimic.

— Presupun, rosti generalul, că nu sunteţi informat de relaţiile care există între mine şi doamna Alexandrina Cerchez.

— Ce fel de re… relaţii?

Răspunsul lui Dabija răsună sigur, rotund, implacabil, fără umbră de jenă, ori de şovăială:

— Relaţiile normale dintre un bărbat şi o femeie care se iubesc.

Pocnit în moalele capului, Cerchez îndreptă spre chipul generalului o privire bovină. Repetă fără să-şi dea seama:

— …se iubesc.

— Da, se iubesc. Domnule Cerchez, îmi dau seama că este o lovitură pentru dumneavoastră, dar nu mă îndoiesc că stau de vorbă cu un bărbat. Din respect pentru acest bărbat şi pentru a nu înceta să mă respect pe mine însumi, am preferat calea adevărului. Este dură, dar ne scuteşte pe toţi de umilinţa minciunii.

„Ce vrea? se întrebă aiurit Cerchez, să-i mulţumesc?“

Rosti anevoie:

— Alexan… Vreau să spun, soţia mea este informată că aţi… aţi ales această cale?

— Nu, răspunse hotărât Dimitrie Dabija, dar sunt încredinţat, aşa cum o cunosc, că sunt în asentimentul ei. Nu contest că evenimentele au precipitat… Pocni din degete: …Hai să-i zicem mărturisirea mea.

Cerchez, doborât dar oleacă mai liniştit – vine lupul, vine lupul… În sfârşit, bine c-a venit! – se interesă cu un sarcasm

blând, de care el însuşi nu era conştient:

— Nu socotiţi oare, că mai cuvenit era să-i fiu ei duhovnic şi nu dumneavoastră?

— Domnule Cerchez, ripostă generalul fără să se tulbure, nu contest că am forţat nota, dar am făcut-o presat de evenimente. Doamna Alexandrina Cerchez, această făptură ireală în puritatea ei, atât de…

— Lăsaţi, îl întrerupse Iorgu surâzând trudnic, nu-i nevoie să mi-o descrieţi *mie* pe nevastă-mea…

Dabija îl măsură o clipă descumpănit. Reluă cu un ton imperceptibil mai ridicat:

— Perfect. Vreau să vă informez că doamna este în momentul de faţă victima celui mai odios şantaj. O creatură de ultimă speţă pe care o cunoaştem amândoi, sub ameninţarea divulgării în public şi implicit dumneavoastră a secretului legăturii noastre, îi stoarce importante sume de bani.

— Cine e persoana? întrebă chinuit Cerchez.

Obrazul lui Dabija se crispă, i se auzi scrâşnetul măselelor.

— Aristiţa Vernescu. Evident, nu chestiunea financiară contează aici, ci starea de tensiune permanentă, tortura de fiecare clipă îndurată de doamna Cerchez. Consider de datoria noastră, a amândurora, s-o apărăm.

Iorgu Cerchez îşi ridică ochii blânzi în care se citea o tristeţe sfâşietoare:

— Şi cum anume socotiţi dumneavoastră, domnule general, s-o fac? Îmi pot ocroti nevasta, aşa cum am pomenit de la moşii mei, cât de lung aş cerceta în urmă, lipsind-o de nevoi, aşternându-i mereu covor moale sub conduri, jertfindu-i mâna mea dreaptă, ochii, viaţa. Dar ce pot săvârşi eu, bărbat legiuit – Dumnezeu mă osândească dacă vorbele-mi aduc a mustrare – ce pot face eu, zic, dinaintea unei fapte socotite nelegiuite?

Dabija trase nervos din ţigară. Realiză absurdul, prostul gust al situaţiei, căci lipseau doar câţiva ţambalagii pentru

ca să se afle în plin vodevil. Alungă câteva fire de tutun căzute pe birou şi îşi drese glasul.

— Atâta timp cât doamna Cerchez se mai află sub scutul dumneavoastră, sper nu pentru multă vreme, dispuneţi de nenumărate posibilităţi. E suficient să stârpiţi din rădăcină orice vorbă tendenţioasă, să infirmaţi orice zvon murdar. În locul dumneavoastră, aş pălmui în public această bătrână odioasă.

— Domnule general, oftă Cerchez, în neamul meu nu s-au fost pălmuit niciodată muierile, mai cu seamă istovite de ani, nici chiar dacă se aflau slugi la curţile noastre.

Dabija replică iritat:

— Nu avem de-a face aici cu – apăsă sarcastic – „o muiere istovită de ani“, ci cu un monstru, aşa că scrupulele dumneavoastră sunt zadarnice.

— Zadarnică ar fi şi înfrângerea obiceiului din bătrâni. Ce aş izbuti fărâmând-o în pumni pe coana Aristiţa, decât să sporesc bobotaia vâlvei? Şi am să vă mai spun că dacă Vernеasca are ştiinţă despre taină, apăi aceasta a devenit azi secretul lui Polichinelle.

Generalul se ridică, marcând terminarea audienţei.

— Veţi proceda cum credeţi de cuviinţă.

— Aşa socot şi eu şi încredinţat fiţi că voi pune mereu deasupra fericirea doamnei Cerchez. O desluşire, domnule general…

— Poftiţi!

— Pricep din cele vorovite că soţia mea are să ceară despărţenie, urmând apoi…

— Să ne căsătorim, completă Dabija. Este dorinţa noastră cea mai arzătoare, îndată ce războiul se va fi isprăvit. Nădăjduiesc, adăugă cu tâlc, să nu întâmpinăm nici un fel de dificultăţi.

— Fiţi liniştit, dădu din cap Iorgu. Nimeni nu m-a întrebat nimic până acum şi nu mi-a cerut îngăduinţă, nu aştept nici de aci înainte să se întâmple altfel. Voia soţiei mele îmi va fi

veşnic poruncă, binele ei, crez în viaţă. Rămas-bun, domnule general.

— Hm! exclamă Dabija, caraghiosul!

Rămase o vreme pe gânduri, cu ochii la uşa închisă.

În stradă, Iorgu Cerchez îşi puse cuşma şi o luă încet spre casă. Umbla cu capul în pământ şi durere ascuţită în inima grea de lacrimi.

„Ce om!… Biata Alexandrina!…“

În salonaş, masa aşternută cu răsfăţ fusese întinsă pentru două persoane. Sclipeau faţa albă chindisită cu fir de aur şi argint de măicuţele de la Văratec, tacâmurile din zestrea Alexandrinei, sfeşnicul de porţelan cu lumânare rumenă, într-un văscior de cobalt cât să-l cuprinzi în căuşul palmei scorneau lacrimi sângerii câteva crenguţe de măcieş.

„Vai de inimioara ei! gândi Iorgu Cerchez cuprinzând ansamblul dintr-o privire. Adeluţei i-a dat să mănânce înainte, nu ştie ce s-a petrecut, i-e teamă de sfadă.“

Pe o mescioară volantă, împărăţea frapiera cea mică din argint cu două sticle de vin vechi, îngropate în zăpadă.

Alexandrina, frumoasă cadră în *robe de chambre* de catifea zmeurie, încerca să-i desluşească chipul.

— Ai zăbovit, Iorgule. Nu ştiam ce să mai gândesc.

— Fără pricină, porumbiţă. Generalul îi om de seamă şi îndatoririle i-s pe potrivă şi multe. Nu m-a putut primi de îndată.

— Cum a fost? Ce-a zis? Istoriseşte-mi tot.

Cerchez, cu colţi de fier înfipţi în grumaji – gândul sări zăplazurile anilor la „căţeaua cu măsele de oţel a Sfintei Miercuri… sau Vineri?“ – izbuti să râdă…

— Apăi mare lucru nu am a tolocăni. I-am depănat în două vorbe şi un suspin daravela cu madama Aristiţa şi-apoi, dând bună ziua, mi-am luat tărăbuţele. Hai şi-om ciocni, căci gura mi-e iască.

Destupă sticla şi umplu cupele. Lichidul auriu-roşcat – zeama de struguri fusese dreasă după moda grecească cu

răşină – curgea mai anevoie ca untdelemnul.

Doamna Cerchez, evident mai liniştită, nu-l slăbea din priviri.

— Ce-a zis el? Trebuie să fi spus ceva!… Zău, Iorgule, dacă mai pricep… Orice voroavă cu vătaful, cu maica ta, sau domnişoarele Algiu mi-o istoriseşti din fir a păr, nu ne ajunge o zi întreagă, şi acum stai mut plătică.

Cerchez surâse vinovat:

— Generalul nu-i om să se întindă la cleveteală. I-am zis, a aflat, mi-a mulţumit şi pe uşă am plecat. Atâta doar, că l-am simţit mânios din cale afară şi cât mă mână pe mine înţelepciunea sărmană, căci ursitoarele mi s-au dovedit nănaşe zgârcite, pot jurui că madamei Aristiţa doar moale nu i-o fi de azi înainte. Bem, porumbiţă?

Alexandrina ridică pocalul uşurată. Pentru o vreme, avea să aibă linişte. Plătise Vernească, întrevederea cu Dabija ocolise – har Domnului! – primejdia. Iorgu deşertă cupa până la cea din urmă picătură.

— Nectar! Acestui-i vin italienesc, de la 1865, frate bun – eu zic şi mai bun – cu „Lacrima Christi“… Am tot năzuit, de când ne-am însoţit, să ne desfătăm cu asemenea licoare de serafimi la Veneţia ori Florintia.

Alexandrina îşi muşcă buzele. Rosti moale, fără convingere:

— Poate ne-o ajuta Dumnezeu…

Iorgu Cerchez îndreptă spre cer altă rugă, cu credinţă fierbinte: să nu înceapă să plângă.

* * *

După ce părăsi Cimitirul Mogoşeni, colonelul Roman străbătu întreagă Calea Victoriei – fără să uite a saluta santinelele germane de la Cartierul lui Mackensen care răspunseră cu pocnet scurt de călcâie, încântate de politeţe – şi ţinând-o tot la vale, ajunse pe malul Dâmboviţei. Câţiva

anticari, rebegiţi de gerurile lui Făurar, străjuiau cheiul dimpreună cu marfa puţintică şi sărmană. Câteva scoarţe zvârlite pe drugii rotunzi de fier, jurnale vechi, două-trei stampe, cărţi poştale ilustrate trimise din Anvers, Paris, Bruxelles, Milano sau Londra acum douăzeci-treizeci şi patruzeci de ani, caietele de modă ale domnişoarei Martin din Rue Tablettière care ţinea înainte de război cea mai şic *maison de haute couture* din Paris.

Anticarii purtară gândul lui Roman spre bouquinişti de pe malurile Senei, figurile acelea atât de pitoreşti! Semănau între ei, păreau de aceeaşi vârstă, toţi fără excepţie calmi, indiferenţi, absenţi. Fumau, citeau sau picoteau la soare, nu trăgeau muşteriii de mânecă. Marfa bizară – fiecare obiect avea preţul său scris clar pe un cartonaş, evitând astfel la maximum tulburarea negustorului cu aer de filosof din ceea ce părea să se numească contemplarea fenomenului viaţă – fascina prin diversitate, mult, inutil şi eterogen. De pildă, se întreba aiurit Roman trecând în revistă amalgamul isteric de obiecte, care-i nebunul ăla să cumpere fotografia de acum o sută de ani a bunicii lui Durand ori Dupont pe care nu-l cunoaşte, sau a mătuşii verişoarei lui Alice, Hélène, Josette, azi toţi locatari extrem de liniştiţi ai Père Lachaise-ului?

Cine-i nebunul şi ce face cu ele? Sau teancul de scrisori vechi care nu poartă autograful lui Nelson, nici al lui Charlemagne sau al Eleonorei Duse... Sentimentul colonelului era că ocupaţia principală a acestor negustori consta de fapt în scotocirea podurilor păduchioase unde nimeni nu se încumetase încă să scuture zdravăn. Altfel de unde atâtea carnete de bal jerpelite completate de contemporanele contesei de Ségur, cutii vechi de bomboane sau de chibrituri, kilograme de decoraţii fără valoare – Napoleon era foarte generos – bigudiuri din vremea bunicii, aducând a instrumente de tortură, acuarele veştede, neîndemânatice, industria harnică a pensionatelor din veacul trecut?...

Spre stupefacţia lui Roman, existau însă amatori – şi într-o dimineaţă de primăvară, cum întâlneşti doar la Paris şi în pânzele lui Corot, asistase chiar la o vânzare en gros. Un englez, cu aerul excentric pe care-l capătă toţi supuşii graţioasei sale maiestăţi britanice în peisajul parizian – nu-i mai puţin adevărat că în materie de originali, Anglia are legiuni –, achiziţionase tot stocul de fotografii vechi ale negustorului şi două teancuri impresionante de scrisori. Deşi familiarizat cu repulsia englezului faţă de necunoscuţi, oroarea organică a acestuia de a fi acostat, Roman nu rezistase tentaţiei:

— Scuzaţi-mă! La ce vă folosesc toate aceste… obiecte?

Tom, ori John, ori Bill începuse să behăie, de parcă în toată viaţa lui nu auzise o glumă mai reuşită.

— Mă uit la fotografii, citesc scrisorile.

— În ce scop?

— Dar îmi fac plăcere, omule! Mă înviorează grozav să mă gândesc că toţi indivizii aceştia au murit. Ciocănise cu pipa în scrisori. Ei aveau probleme foarte asemănătoare cu ale noastre şi, indiferent dacă le-au rezolvat sau nu, tot au murit. Dacă izbuteşti să înţelegi acest amănunt poţi privi viaţa dintr-o perspectivă nouă, înviorătoare.

„E clar!“ conchise Roman mulţumindu-i şi îndepărtându-se suspect de repede. La rându-i, englezul, nedumerit de plecarea precipitată, conchise că la Paris şi-au dat întâlnire toţi evadaţii din ospiciile continentului european, începând să fie puternic concuraţi de băieţii buni de peste ocean…

„Ce-o fi făcând Tommy acum? se întrebă colonelul intrând în Strada Crăiţelor. Era îndeajuns de tânăr pentru a fi mobilizat. Sunt curios în ce măsură îl ajută pe el azi fotografiile şi epistolele decedaţilor, chiar dacă au fost scrise la Waterloo, să privească viaţa dintr-o perspectivă înviorătoare…“

Bărbatul care-i deschise era scund, subţire, cu faţa ascuţită isprăvită într-o bărbie despre care francezii

obişnuiesc să spună galoş. Se apropia de patruzeci de ani, dar părea mult mai tânăr din pricina siluetei băieţeşti şi a ochilor negri extrem de vii.

— Bagă de seamă, Luigi, râse Roman, ai început să te îngraşi.

— Patru’ş cinci de kile juma’, parol, dom’ colonel!

— Te pregăteşti pentru derby?

Chipul lui Luigi se boţi:

— N-am pomenit naţie de oameni mai necivilizată ca friţii! Să tratezi de mârţoage cai pur-sânge, să-i înhami la Dicke Bertha. Ţineţi minte, dom’ colonel, ăştia pierd războiul pentru că sunt peizani. N-au clasă, n-au rasă! Asta e!

Luigi, unul din ce mai buni jochei ai lui Marghiloman, până la izbucnirea războiului, tremura de indignare. Pereţii încăperii uriaşe – „studioul meu“, se exprima modest Luigi – erau invadaţi de fotografii înrămate. Roman recunoscu cu nostalgie marile vedete ale hipodromului bucureştean.

…Ducesa! O iapă murgă, de primă clasă, irlandeză, descinzând din linia Diomedia. Capricioasă şi derutantă, era mai rapidă la ultima şaisprezecime decât la prima… Roman pariase enorm pe Stea de Argint şi se curăţase. Primise pontul de la un antrenor, şi pe vremea aceea mai era destul de naiv ca să creadă orbeşte în „fixuri“, indiferent că i le dădea bunica sau stareţa de la Schitul Maicilor. Uite-l şi pe Lord… Avea copitele mici şi îi conveneau pistele tari. La un an şi jumătate, alerga ca un armăsar de trei… Trofeul de Aur… Ce vremuri frumoase!…

— Mda, oftă colonelul şi se aşează pe o canapea de piele. Era veche, roasă, dar extrem de confortabilă. Ce mai faci tu, Luigi? Credeam c-ai părăsit Bucureştiul.

— Fac ceac-pac! De plecat, n-am plecat că n-aveam unde să mă duc. Am tras la umbră, dau la peşte şi aştept.

— Ce aştepţi?

— Să rateze proştii ăştia şi să-mi iasă favoritul.

Colonelul îi azvârli o privire plină de miez:

— Şi dacă se truchează cursa?

— Dom’le colonel, aţi pierdut prea mulţi bani în căprăria noastră ca să nu fi învăţat că nimic nu e niciodată sigur.

Colonelul râse:

— Aşa o fi!… Şi după aia, ce ai de gând?

— Scot steagurile şi diii… căluţ!

— Ai de gând să mai încaleci?

— Dar bineînţeles! se indignă Luigi. Mă simt într-o formă excepţională şi, până la cincizeci de ani, nici prin gând nu-mi trece să-mi vând şaua şi chipiul în Taica Lazăr.

— Bravo, Luigi! Şi cu teatrul cum mai stai?

Chipul jocheului se întunecă. Întrebarea colonelului răscolea amintiri neplăcute. Cu vreo zece ani în urmă, se certase cu Marghiloman şi „demisionase“. Fostul ministru, ranchiunos şi vrând să-l întoarcă, se aranjase cu toţi proprietarii de cai din Bucureşti să nu-l angajeze. Disperat, fără bani, acceptase să „joace“ câteva luni în spectacolul „Chef la toartă“ de la Grădina Ambasador. Interpreta cu har cimpanzeul unei doamne excentrice şi directorul trupei recunoştea că în toată cariera nu făcuse succes mai mare; se juca seară de seară cu casa închisă. De fapt, Luigi mutase hipodromul la Ambasador şi era aplaudat frenetic de foştii lui spectatori care îi aruncau alune şi portocale pe scenă, îl trăgeau de coadă, îl dezmierdau. Umilinţa acelor seri îi dădea şi astăzi coşmaruri.

— De ce ţineţi cu tot dinadinsul să mă indispuneţi, domnule colonel?

— Glumeam, râse Roman. În realitate am venit să te întreb dacă eşti dispus să mă ajuţi într-o anumită chestiune mai… specială. Apropo, cum stai cu banii?

— Sunt pe geantă rău, dom’ colonel, dar de dragul dumneavoastră, dau reprezentaţie în beneficiu.

Ochii lui Roman sclipiră. O lumină veselă care îl făcea să pară extrem de tânăr.

— Mi-e teamă că de astă dată trebuie să evoluezi într-un număr de circ.

— S-auzim de bine! Prefer să fac pe vidanjorul.

— Ai răbdare, nu te aprinde. Am nevoie de o persoană subţire ca un ţipar şi agilă ca o panteră care să poată trece printr-o anumită fereastră de dimensiuni extrem de reduse.

— Deci borfaş! Din ce în ce mai bine! Unde ai ajuns, signor Luigi!

— Cu mult mai bine, în orice caz, decât se aştepta taică-tu.

— Bătrânul n-avea imaginaţie! Puteţi să-mi spuneţi cui aparţine fereastra aceea?

— Unei doamne al cărei nume nu cred să-ţi spune prea multe. Valentina Fulga. Starea civilă – văduvă tânără. Ocupaţia – actuala metresă a colonelului Hentsch.

— Grangurul ăl mare? întrebă Luigi deşi auzise foarte bine.

— Ăla. Încă o informaţie preţioasă: casa în chestiune reprezintă locuinţa provizorie a neamţului. La Athénée Palace clima a devenit neprielnică, atenansele sunt scoase din uz, nu funcţionează apa, căldură ca în Siberia! Lucrează boşii la birou cu mănuşi îmblănite.

— Încep să pricep unde bateţi, domnule colonel. Ferestruica aceea drăgălaşă vă interesează nu pentru că aparţine doamnei Fulga, ci pentru că acolo locuieşte Hentsch.

— Exact.

— Presupun că imobilul e păzit din cinci în cinci metri de santinele cu cinci rânduri de flinte şi un cuţit între dinţi.

— Inexact. Pentru a nu atrage atenţia asupra casei, Hentsch n-a instituit nici un fel de pază. A luat toate măsurile ca această locuinţă să rămână secretă. Nu pleacă niciodată de acasă şi nu se întoarce cu maşina. Mai precizez: nu există slugi, exceptând o femeie cam slabă de minte care vine dimineaţa şi deretică, iar imediat după prânz, face bezele de adio.

— Şi gonzesa? Înţeleg, madam Fulga.

— Nici o problemă. În orice seară, negreşit, joacă *chemin de fer* la Mignon. Lipseşte între ceasurile 10 şi 2 după miezul nopţii. Hentsch o însoţeşte totdeauna.

Ochii lui Luigi alergau pe chipul colonelului, păreau incapabili să se fixeze.

— Cum s-ar zice, nici un risc.

— Aproape. Vorba ta, niciodată nu poţi fi absolut sigur, oricând poate interveni ceva. Dacă Providenţa ne scuteşte de acest ceva neprevăzut sau neaşteptat, eşti mai asigurat decât cofrat într-un safe, la Banca Angliei. Sunt cinstit cu tine, Luigi…

— Ce trebuie să fac?

— Înseamnă că eşti de acord.

— Da. Pentru dumneavoastră, domnule colonel, şi pentru că au „mobilizat-o“ pe Edelweiss. Brutele nici măcar n-au ţinut cont că e domnişoară. Când am văzut-o înhămată la un car cu muniţii, am zăcut o lună. Mă gândesc mereu cum o hrăneam cu biberonul şi îmi dau lacrimile. O iubeam ca pe copilul meu… Eh! La dracu’! Spuneţi-mi, domnule colonel: Ce? Unde şi când?

Roman îşi ridică piciorul peste celălalt, braţul spânzura neglijent pe spătarul canapelei. Luigi surâse. Recunoştea atitudinea plină de eleganţă a colonelului. Chiar şi în hainele astea grosolane de precupeţ, cu ciubotele grele de noroi, regăseai lesne craiul de altădată, nelipsit din tribunele hipodromului, în stare să piardă greu, fără să clipească, găsind puterea să surâdă şi să ofere, după lovituri dure, doamnei care-l însoţea un supeu fin pentru care doar florile costaseră mii de lei. Şi rămânea mereu încântător, spiritual, inepuizabil dar mai cu seamă bărbat cu certă vocaţie de galant, dăruind partenerei o seară „inubliabilă“…

Fusese însurat cu o zână transparentă, diafană, toată numai ochi şi plete-ntunecate. Luigi o ţinea minte. Pe atunci, el mai era copil de mingi pe terenurile de tenis de la lacuri. Când te uitai la ea, îţi venea să crezi c-o poţi doborî

cu un ghiocel, nu concepeai – Luigi îşi închipuise că aceasta trebuie să fi fost principala ei însuşire, n-o mai întâlnise la nimeni – că pe lume există lucruri urâte: rufe murdare, de sâmbătă, o dantură neîngrijită, balegă pe uliţi, sudalmele muscalilor… Zâna se dovedise însă neaşteptat de energică şi apucase hăţurile cu amândouă mâinile. Roman le îndurase doi ani de zile după care „adio draga mea, eu nu te voi uita, păstrează intact miozotisul amintirii în inima ta“! În aceeaşi noapte, la hotel, îşi lipea trei plasturi lungi pe obrazul drept…

— Dragul meu, îţi voi răspunde în ordine inversă. Când? Astă-seară. E mare recepţie la Carp. Printre invitaţi, toţi de marcă, de fapt în cinstea lui se organizează tămbălăul, e şi ţarul bulgarilor, Ferdinand, venit împreună cu suita în vizită oficială. Or să joace *chemin de fer* până mâine la prânz, îţi garantez. Luminăţia sa când vede o masă verde… În orice caz, Hentsch şi dama nu vor lipsi. Consider că n-avem voie să scăpăm un prilej unic.

Luigi zâmbi.

— Uite ce va să zică un fix… S-ar putea ca de data asta să nu vă înşelaţi.

— Trag nădejde… A doua întrebare, unde? Pe Strada Antim, colţ cu Palas. E o clădire impunătoare din piatră, cu foişor. Ferestruica despre care-ţi vorbeam e în spatele clădirii şi dă într-un oficiu lipit de bucătărie. Pe noi ne interesează biroul ce a fost cândva al domnului Alcibiade Fulga, în momentul de faţă, cabinetul colonelului Hentsch. Amănunt important: în toată casa nu există nici un safe…

Luigi se încovoie reflex, aşa cum făcea altădată când, aplecat peste coama calului, aştepta, arc, semnalul de plecare.

— Ce trebuie să înţeleg?

— Spărgătorul nu trebuie să-l dubleze pe acrobat. De fapt, ajungem aici la cel de al treilea răspuns. Ce urmează să faci… Din pricina condiţiilor proaste de la Athénée Palace, Hentsch lucrează acasă. Îţi poţi închipui lesne că

materialele la care opinteşte şi asudă şeful Biroului de informaţii al Marelui Cartier german trebuie să fie extrem de interesante.

Luigi holbă ochii cât blidele de parastas.

— Să le fur?

— Nu pe toate, zâmbi îngăduitor colonelul. Mă interesează un singur document, imprimat pe două sau trei coli de hârtie roşie. Reţine, roşie ca… stai, am o probă!

Scoase din buzunarul de la piept o mostră cât o cutie de chibrituri:

— Uită-te bine la ea. E uşor creponată, hârtie natural de proastă calitate, spre a nu putea fi falsificată uşor – culoarea sfeclă.

Luigi îşi ridică ochii. Dintr-o dată, accentul, limbajul se schimbară. Ieşeau la suprafaţă anii copilăriei petrecute în mahalaua Scaune, unde tată-său, jupân' Ghiţă, dubea piei de vacă, bivol, oaie, nevastă şi fecior. Luigi, pe atunci Lixandru, fugise la doisprezece ani şi nu consimţise să mai dea pe acasă decât la parastasul de patruzeci de zile al cojocarului. „Nu poţi fi sigur niciodată, spunea încă din vârstă crudă. E în stare să sară de pe năsălie şi să mă alerge prin curte cu vâna de bou. Acum, după şase săptămâni, mai greu, că doar n-o fi Cristos!"

— Auzi, boierule, am aşa o impresie că matale nu mergi cu linguriţa. Chestia-i că eu nu cunosc boabă din păsărească şoacăţilor… *Fransé* şi *ingliş* ce-am deprins.

— Şi le-ai deprins bine. Nu-ţi bate capul, mon cher. Cercetezi doar după colile roşii. Încă un detaliu care ţi-ar putea fi de folos: foile nu depăşesc jumătatea unei pagini de caiet mare, de dictando… Hai că-l ştii! Pe unul din ăsta îşi însemna pariurile Mardare.

— Aha!

— În colţul din stânga, apare totdeauna o ştampilă neagră, pusă oblic… E limpede?

— Limpede.

— Încă ceva. Când pleci – Roman deschise din nou *portefeuille*-ul – laşi plicul ăsta pe birou. Ai grijă să nu uiţi…

Luigi îl cercetă lung, pe toate părţile. Descifră cu voce tare:

— Doamna Fulga. Mda… Pomeneaţi mai ’nainte de bătrânul meu, jupân’ Ghiţă… C-am ajuns mai bine decât se-aştepta. Nu vă supăraţi, dom’ colonel! Tăticul dumneavoastră ce zice?

* * *

Plicul îl primise prin intermediul unei sectante, o biată pasăre rătăcită care vagabonda în lungul ţării propovăduind cuvântul Domnului. Era slabă, cu pleoapele veşnic coborâte – chiar când se mira, nu se vedeau mai mult de jumătate din iris şi pupile – şi o figură sepulcrală, dezagreabilă nu atât prin culoarea de mormânt, cât prin expresia de umilinţă ostentativă, vâscoasă, arborată în permanenţă. În prezenţa ei simţeai – şi Teodorini nu făcea excepţie – repulsie, nelinişte, neîncredere şi, dincolo de masca unui cuget în veşnică penitenţă, intuiai iscusinţă mireană, dusă până la ticăloşie.

Mesajul îl ţinuse „ascuns“ – prevenind controalele inamicului – la vedere, lipit pe spatele tăbliţei care-i atârna la gât: „Închinaţi-vă Ziditorului, nu-l slujiţi pe Mamon… Mi s-au fost luate darurile, graiul şi auzul, dar nu şi voinicia de a-l sluji pe Domnul nostru Cristos…“

În interiorul anvelopei, Teodorini găsise al doilea plic. Bucureştii răspundeau întrebărilor sale:

„Despre căpitanul Alexandru Ioanid:

Capabil, instruit, curajos, excelent tehnician. Mare vedetă a Europei, după Blériot. Provine dintr-o familie de intelectuali mijlocii. Tatăl, diriginte de poştă la Galaţi, decedat timpuriu. Mama – descendenta unei familii de

boiernaşi – se mută la Bucureşti împreună cu fiul ei, Alexandru, în 1899. Ioanid nu manifestă simpatii stridente faţă de nici o putere străină, pare preocupat doar de performanţele sale aviatice. Înainte de război, vizitează cu egal interes Anglia, Franţa, Prusia, căutând sprijin, teren prielnic pentru desfăşurarea intensă, productivă a activităţii sale. Nu are vicii, deşi seducător, aventurile sale sunt neînsemnate până în primăvara lui 1914 când o cunoaşte pe Andra Varlam, demimondenă primejdioasă. Soţul ei, pictorul Petre Varlam, nepotul de vară al marelui Rosenthal, cu douăzeci de ani mai în vârstă, nu dispune de nici un fel de autoritate în căsnicie. Amănunt pitoresc: în lumea artistică a Bucureştilor se afirmă că Varlam, nepotul, «face Rosenthali mai buni decât însuşi Rosenthal…». Nu are cotă, primeşte însă comenzi importante datorită favorurilor împărţite de soţia lui potentaţilor zilei. Andra Varlam, fermecătoare ca înfăţişare, reprezintă prototipul de femeie fatală: distruge cu graţie vieţi, cariere, topeşte cu voracitate averi. Generalul Berthelot care a cunoscut-o la un bal mascat înainte de război (Andra Varlam evolua într-o rochie îndrăzneaţă din blană de felină) s-a interesat: «Câţi… lei mănâncă tigresa asta?». Vă reproducem aceste amănunte pentru a înţelege pasiunea devorantă a lui Ioanid. Cercetările, credem, ar trebui îndreptate în direcţia aceasta. Ioanid, deşi a câştigat bine ca pilot de performanţă, este departe de a fi un nabab şi, din pricina cheltuielilor nesăbuite, contul său la bancă a fost de mult epuizat de dragul Andrei Varlam. De teamă să n-o piardă, este sau ar putea fi cumpărat. Credem că totul depinde de suma oferită.“

„Despre maiorul Gogu Roşianu:

Provine dintr-o familie cu oarecare stare, datorită unei împrejurări speciale. Mama – Cleopatra Tulbure – este a douăsprezecea fiică a unui ţăran avut din împrejurimile Bacăului. Când a împlinit şaisprezece ani, întreaga familie

plecată la o nuntă peste Siret s-a înecat în apele stârnite de furtună. O dată cu podul, s-au prăbuşit în viitoare nouă trăsuri pline ochi. Ţintuită acasă de un vărsat de vânt, Cleopatra rămâne, la o anumită scară a pretenţiilor, moştenitoare bogată stârnind interesul lui Manole Roşianu, tânăr magistrat.

Din această căsătorie, rezultă trei copii: Ion, căzut la Turtucaia, Maria rămasă în teritoriul ocupat, văduvă azi, şi Gogu.

De reţinut: Gogu Roşianu face studiile de inginerie la Tübingen – hotărât, în această familie bucuriile răsar din cenuşa şi pe ruinele tragediei – prin bunăvoinţa generoasă a unei mătuşi îndepărtate stabilite pe vremea lui Cuza în Prusia Orientală. Unicul ei fiu – Georg – piere într-un accident de călărie şi similitudinea de nume, plus anul naşterii identic cu al nepotului din România o determină să-l ia pe acesta sub oblăduirea ei. Cei şase ani petrecuţi de maiorul Gogu Roşianu într-o Germanie încă amabilă cu străinii, în mediul studenţesc caracteristic, subvenţionat comod de o mătuşă providenţială şi culantă, nu trebuie să constituie o prejudecată, dar ar putea explica, bineînţeles coroborat cu indicii ferme, anumite înclinaţii şi chiar simpatii. *Nota bene!* Roşianu e un seducător. În alt sens decât Ioanid, dar mult mai primejdios căci farmecul lui nu acţionează doar asupra femeilor, ci asupra unei mase mult mai largi. Ca date personale, îl socotim idealul agentului dublu.“

Maiorul Valeriu Teodorini abandonă hârtiile – mai avea de parcurs o singură pagină – şi se ridică de la masă dezmorţindu-şi trupul. Se simţea obosit şi încerca un vag sentiment de nemulţumire. Bineînţeles, informaţiile primite de la Bucureşti completau, îi rotunjeau imaginile despre Ioanid şi Roşianu, dar rămâneau simple fotografii.

„Din toată compunerea rezultă două chestiuni: că Ioanid de dragul şoimăriţei e în stare la o adică să devalizeze o

bancă, să-şi vândă mamă, tată, patrie adorată şi că ăstălalt, Roşianu, poate să procedeze aşijderea pentru că a crăpat pe săturate la Tübingen cârnaţi pe varză şi s-a umflat cu bere…“

Când reluă hârtiile, nemulţumirea se transformă în stupefacţie grasă. Citi, având sentimentul că visează:

„Despre maiorul de contrainformaţii Valeriu Teodorini:

Fiu al profesorului universitar Iulius Teodorini, şef de catedră la secţia chirurgie a Facultăţii de Medicină din Iaşi, şi-a făcut studiile muzicale la Conservatorul din Bucureşti, completate ulterior în Belgia, Italia şi Franţa. Inteligent, perseverent, cult, chiar rafinat, intuitiv şi bun psiholog, pare predestinat activităţii de contrainformaţii.

Vulnerabil (ATENŢIE!!) din cauza unui orgoliu patologic. Ambiţia de a fi mereu cel dintâi, cel mai bun, cel ovaţionat indiferent că evoluează la pian, pe un teren de tenis, de oină sau pe cel atât de nesigur al informaţiilor, îl poate duce la întreprinderi riscante. Toţi agenţii care au ambiţionat să fie spionii secolului au fost de obicei si cei mai mari trădători. Deci, din nou, ACHTUNG!!!…“

Teodorini rămase cu foaia în mână, golit de orice judecată. „Cum vine asta? Au căpiat?! Adică mă avertizează pe mine, Teodorini, să fiu atent cu alter-ego-ul meu, Teodorini virtual trădător?!“

Nu mai pricepea nimic.

* * *

— Domnilor! exclamă Gogu Roşianu trântind o mapă cu documente pe masă, pentru mine nu mai există nici un dubiu. În lipsa noastră, ori doar a mea, cineva intră în acest birou nenorocit şi se distrează cum îi place.

Căpitanul Ioanid, răcit, îşi turnă ceai fierbinte dintr-un termos. Înghiţi o pastilă de chinină şi îşi şterse buzele umede cu batista. Rosti vorbele cu indiferenţă, vag plictisit:

— În sfârşit, bine că te-ai convins.

Teodorini, copleşit încă de nota informativă primită în cursul aceleiaşi dimineţi, întrebă cu voce nesigură:

— Ce s-a mai întâmplat?

— Ce s-a întâmplat, ce nu s-a întâmplat, explodă Roşianu, pentru mine este limpede. De zece zile numărate îmi notez în carnet ordinea în care-mi aşez hârtiile din sertare. Fiind un isteţ, mai întind şi capcane: de pildă planşa cinci are colţul din dreapta sus scos în afară sau, la numărul opt, am agăţat o clamă ori un hipopotam… Uitaţi-vă, ăsta e carnetul, completat pe zile!

Le flutură dinaintea ochilor blocnotesul, după care-l aruncă scârbit pe masa lui Teodorini.

— Cred că am să-l trimit bunică-mii să-şi facă papiote din el.

Teodorini îl răsfoi maşinal.

— Şi?

— Ce vrei mai clar? rânji Ioanid. Îşi aranjează azi biroul într-un fel şi mâine îl găseşte altfel.

— Vă place? continuă Roşianu. Un lucru însă, domnule, n-am să-l înţeleg în ruptul capului. Tipul de-mi vărzăreşte hârtiile e un ageamiu, comite greşeli grosolane, n-are stil, n-are metodă, îşi lasă degetele amintire peste tot!… Uitaţi-vă numai la harta asta! Zici că şi-a vârât special mâna în funingine… Şi totuşi nu se dă prins. Cum intră aici? Pe unde iese? Omul invizibil?

Teodorini, consternat, galben, îşi scoase ochelarii aburiţi:

— Şi totuşi nu se poate… Este practic imposibil… Am dormit aici pe culoar patru zile, păzind uşa zăvorâtă.

— Aia e! se hlizi Roşianu, că ai dormit!

Ioanid interveni:

— Admit ipoteza dumitale că Teodorini a dormit. Somn greu, fără vise, lemn, cum vrei, deşi nu-mi pot închipui

performanţa stând ghemuit pe o canapeluţă desfundată, cu picioarele atârnând şi mantaua trasă până la bărbie în loc de plapumă. Să admitem, totuşi că, răpus de oboseală, a izbutit. Pe unde a intrat totuşi persoana? Uşa n-a fost forţată şi orice tentativă în sensul ăsta, cât de delicată, l-ar fi trezit, ferestrele sunt intacte.

— Nu ştiu, ridică din umeri Roşianu. Eu nu sunt un tip deştept, nici cititor în stele. Vă spun doar ce am constatat. În rest, procedaţi cum vă taie capul. Sunt gata să plec oricând din balamucul ăsta, mai ales de când au început să intre în arenă şi fantomele.

— Când eram în liceu, spuse cu o voce îndepărtată Teodorini privind fix plumiera şi vorbind parcă doar pentru el, am citit o carte… *Misterul camerei galbene*… O crimă comisă între pereţii unei încăperi cu uşa şi ferestrele închise pe dinăuntru.

— Eu am citit *Scufiţa Roşie*, se enervă Roşianu, dar n-am întâlnit-o niciodată. E, în sfârşit, cazul să fim serioşi!

Teodorini ridică o privire ostenită. Părea în transă şi Ioanid îi puse mâna pe umăr:

— Ce-i cu dumneata? Eşti bolnav?

Celălalt se scutură moale, continuând să-l fixeze pe Roşianu.

— Mă întreb dacă cineva ar putea împinge atât de departe simpatia lui pentru nemţi, chiar dacă-i legitimă, încât să-i sacrifice pe ai lui…

Roşianu îl cercetă o secundă nedumerit, apoi îşi înfipse mâinile în păr, exasperat. Se adresă lui Ioanid:

— Ăsta-i schizofrenic, făcea carieră în azilul lui Charcot! Măi omule, sunt singurul care a învăţat la nemţi? Care a avut o bursă nenorocită? De ce nu-l iei la întrebări pe Dabija, vorba aia, şef de promoţie, în fiecare an a luat premiul întâi cu cununiţă?!

Ioanid se ridică şi se duse la chiuvetă să spele ceaşca:

— Lăsaţi-o dracului! Nu realizăm nimic azvârlindu-ne învinuiri unul altuia.

— M-a înnebunit! se ambală Roşianu. Îmi percheziţionează toată ziua odaia, îmi umblă prin buzunare, se ţine după mine şi la latrină.

Ioanid râse pe nas, fără să-şi dezlipească buzele:

— Dacă-i aşa, Teodorini, cred că exagerezi puţintel.

Glasul lui Teodorini răsună isteric:

— Deloc! Este obligaţia mea ca ofiţer de contrainformaţii să fiu atent, să suspectez pe toată lumea.

— Hm! făcu Roşianu, mentalitate tipică de *flic* de provincie.

— Şi pe dumneata te suspectez, spuse Teodorini împungând cu degetul spre Ioanid. În decurs de unsprezece zile ai trimis două mandate a câte cinci şi respectiv şase mii de lei pe adresa doamnei Varlam refugiată împreună cu soţul ei la Iaşi, Strada Lascăr Catargi nr. 11. Poţi contesta? De unde ai dumneata aceşti bani când primeşti o soldă de şase sute de lei pe lună?

Roşianu chicoti:

— O mică atenţie din partea Kaiserului.

Ioanid, palid, îşi încleştă pumnii uzi. Îl simţeai enervat la maximum, încordat ca o panteră, gata să sară în grumajii lui Teodorini. Gogu Roşianu, speriat – nu-l văzuse încă pierzându-şi cumpătul – şi având imaginea concretă a mâinilor puternice înfipte în beregata lui Teodorini, se vârî între ei:

— Stai cuminte, *mon cher*. În definitiv…

Se opri neştiind ce să spună. Ioanid îl dădu cu o singură mână la o parte, fără efort, ca pe o cârpă.

— Nu-ţi îngădui să te amesteci în viaţa mea privată.

Teodorini râse isteric, ai fi zis că vrea să-l provoace cu tot dinadinsul.

— Am vorbit de bani, nu că-i pui coarne pictorului. Bărbatu-i pictor, îi explică lui Roşianu, desenează după cărţi poştale ilustrate şi are dever, doamna-i face rost de comenzi.

— Ai înnebunit? exclamă speriat Roşianu. Eşti beat? Dacă intră ăsta în tine, te-adun cu pipeta…

Oasele căpitanului Ioanid pârâiră.

— Fii liniştit, n-am să-l lovesc. Nu m-am murdărit niciodată atingând o scârnăvie. Să ţină minte însă că nu toată lumea îmi seamănă. Unii au arătătorul mai nervos.

Teodorini continua să râdă ca o paiaţă beată.

— Mă ameninţi?

Ioanid nu răspunse. Gogu Roşianu se uită la Valeriu Teodorini şi se simţi copleşit de o certitudine stranie. „Nu mai are zile multe.“

16

Doamna Valentina Fulga îşi aruncă pe spatele canapelei blana somptuoasă de vulpe albastră, rămânând într-o rochie din brocart argintie, cu spatele gol. O diademă bătută în safire îi strângea coama castaniu-roşcată, dând strălucire specială ochilor bridaţi, traşi spre tâmple, de un albastru-astral. Era înaltă, cu umeri superbi. Nările nervoase şi buzele pline, tivite, spuneau totul despre temperamentul şi coordonatele existenţei doamnei Fulga. Câţiva pistrui aurii, risipiţi ca în joacă pe pometii proeminenţi, punctau pieliţa neasemuită a obrazului, vestită în Bucureştii acelor ani. Avea mişcări ondulate, de o graţie regală, şi colonelul Hentsch, ameţit, o privea încredinţat că nu văzuse niciodată un exemplar mai reuşit. Încă din primele săptămâni ale legăturii lor, ştiuse că se va însura cu ea, oricât de imprudentă i s-ar fi părut hotărârea. Îşi aprinse o havană:

— Aş mai bea ceva.

— E o idee…

Vocea era bine pozată, cultă, din piept.

Hentsch îşi muie buzele şi se uită la ceas. Plecaseră la mijlocul seratei, având de lucru acasă. Acum îşi îngăduia un scurt răgaz alături de Valentina, înainte de a intra în cabinet.

— Ai pierdut? se interesă doamna Fulga aşezându-se cumva oblic, de-a lungul canapelei.

Părea un animal superb, auriu.

— Bineînţeles, râse Hentsch. Când joci cu regii şi împăraţii e înţelept să pui piedică norocului.

Valentina Fulga decretă:

— Nu-mi place Ferdinand. E ca un satir. Îl simt pervers şi decăzut până în vârful unghiilor.

Se scutură de silă, ţuguindu-şi buzele. Hentsch râse:

— E şi decăzut, şi pervers, şi viclean, şi smintit, însă-i aliatul nostru. Avem nevoie de Bulgaria. Tu ce-ai făcut?

— Am câştigat. Râse leneş: După cum vezi, dragul meu, tu îmi ajungi, nu am nevoie de aliaţi şi, în consecinţă, nu-mi strunesc norocul.

Colonelul surâse recunoscător şi îi sărută braţul, deasupra cotului.

Valentina îi arătă paharul:

— Mai vrei?

— Mulţumesc, nu. Am încă de lucru.

— Te aştept?

Doamna Fulga îi citi răspunsul în ochi şi-i zâmbi cu surâsul şi dantura care făcuseră din Pola Negri, mic-burgheza neînsemnată, o celebritate. Se ridică, îndepărtându-se lascivă, insinuantă, dar fără ostentaţie – câte femei cocoţate pe tocuri de cincisprezece centimentri izbutesc pasul acesta de cadână? – spre uşa îmbrăcată în draperii. Trupul – şi iarăşi, câte femei sunt cu adevărat frumoase privite din spate? – avea unduiri elegante, trestie mângâiată de adierile nopţii.

Hentsch, congestionat, deşertă paharul şi scoţându-şi din mers jacheta intră bine dispus, fără umbră de oboseală, în cabinet. Se simţea îndrăgostit ca la şaisprezece ani. Era o Milly oarecare, fiica unui profesor de gimnaziu, roză proaspătă, colecţionară înverşunată de reţete de prăjituri. Azi, sentimentul se desăvârşea, fericirea lui era întreagă, perfectă şi rotundă ca o portocală, căci dragostea, gândea Hentsch, nu poate atinge valorile sale maxime decât într-un climat de siguranţă, iar acesta ţi-l poate da numai „proprietatea“… Se simţea proprietarul Valentinei,

amănunt ce-l făcea să exulte căci văduva lui Fulga nu era o femeie de toate zilele… Să stăpâneşti, până la a-ţi ciuguli din palmă, o fiinţă dârză, voluntară, plină de personalitate despre care colonelul îşi închipuia că ar fi suficient să clipească pentru a avea la vârful pantofilor de atlas toţi regii lumii, prin sânge sau aur, nu era puţin lucru.

Candelabrul de cleştar – Hentsch iubea încăperile luminate *a giorno*, fără întrerupere, detesta întunericul – umplea cabinetul de soare argintiu. Îşi plimbă instinctiv privirea asupra decorului devenit familiar. Pe masa de lucru, un birou autentic Buhl, zări rezemat de cutia cu havane un plic alb, format mic. Dintâi, nedumerit, apoi cuprins de nelinişte, îl deschise nervos. Înăuntru, o carte de vizită obişnuită şi câteva rânduri aşternute cu un grafism elegant, energic, simplu, fără zorzoanele, zulufii şi parafele complicate de copist, atât de gustate în epocă.

Mi-am îngăduit să împrumut de la dumneavoastră un document relativ interesant, gândindu-mă că s-ar putea să-mi stimuleze somnul. E vorba despre cele trei coli de hârtie roşie. În cursul zilei de mâine vi le voi restitui. V-aş fi îndeobşte recunoscător, dacă aţi avea amabilitatea să-mi pregătiţi, pentru aceeaşi dată, un nou material. Cu mulţumiri, colonelul Roman.

Hentsch simţi că i se face negru dinaintea ochilor. Furios, izbi cu pumnul în lampa de birou, un Hercule turnat în argint opintind să rezeme un abajur imens de atlas violet cu ciucuri aurii. Lovitura năprasnică turti armonică ciuperca de mătase şi strâmbă braţul zeului. Colonelul, deşi rănit, nu simţi durerea.

„Dumnezeule! şopti îngrozit. Colile roşii ultrasecrete! Cum am putut fi atât de imprudent?“

De fapt, ştia. Se bizuise pe taina – şi o închipuise absolută – locuinţei doamnei Fulga; în două luni de când dura această legătură, îşi interzisese orice imprudenţă sau

indiscreţie. Automobila – o Pipe 25 HP 1914 – urma de fiecare dată un itinerar complicat şi derutant, nu-l lua şi nu-l lăsa niciodată acasă; nu frecventa cu Valentina localuri publice, evita chiar să se apropie de ferestre atunci când erau neperdeluite.

„Documentele roşii!“ Doar el, Hentsch, Roman şi încă o mână de iniţiaţi erau în stare să aprecieze parametrii reali ai dezastrului pe care-l putea provoca o asemenea lovitură în cadrul unui serviciu de informaţii. Celebrele documente roşii, ultrasecrete, cuprindeau lista tuturor spionilor şi colaboratorilor – peste o sută – care acţionau în Moldova încă liberă. Dintr-un foc, Roman – Dumnezeu ştie cum se strecurase în cabinet, dar acum puţin îi păsa, avea să cerceteze mai târziu – strangula, desfiinţa pur şi simplu, o reţea anevoie pusă la punct cu cheltuială de timp, energie, abilitate şi bani. Şi tot dintr-o singură lovitură, le distrugea toate legăturile, orice posibilitate de informare asupra mişcărilor inamicului, ridica efectiv un zid până la cer între ei, nemţii biruitori, şi teritoriul liber.

Smulse receptorul şi începu să bată isteric în furcă.

Ceru centralistul de serviciu neamţ şi urlă:

— Casa colonelului Verzea!

Atrasă de zgomot, Valentina Fulga intră în birou. Pe kimonoul vaporos, *bleu de nuit*, coama sălbatică desprinsă din ace revărsa un aur greu, roşu. Se interesă cu glas răguşit de somn:

— Ceva neplăcut, dragul meu? Te-am auzit strigând…

Hentsch se întoarse. Avea fulgere în ochi. Făcu eforturi să zâmbească.

— De astă dată a izbutit să mă enerveze bine. Poţi paria că în trei zile, atâtea îi acord, trei zile, acest balcanic impertinent va deveni o simplă legendă… M-am săturat. Îl vreau viu sau mort!

Privirea Valentinei Fulga, aburită de nostalgie, căută dincolo de ferestre. Şopti, zâmbind amintirii, fără ca Hentsch care răcnea în receptor s-audă:

— Barbu Roman… Păcat!… E un bărbat şarmant…

* * *

Marţi 26 februarie, la ceasurile 8:30, generalul Dabija intra în Bacău. La 9, fără clipă de abatere, se afla în biroul lui Averescu şi-i depunea pe masă o mapă impresionantă, verzuie, cam de trei centimetri grosime.

— Aveţi aici, explică, raportul meu pe marginea materialului primit; planurile noastre parţiale şi cele de ofensivă coordonată ale ruşilor.

— Voi studia mai târziu documentul. Mă interesează acum care-i părerea dumneavoastră de ansamblu.

Dabija, ţeapăn, corect şi sec, îşi înfipse monoclul.

— Exprimându-mă în formulă concentrată, aş spune, mediocră. Planurile noastre suferă de bizantinism şi rigiditate, cele ale ruşilor mi se par fanteziste…

— Nu-i o noutate, domnule general. După celebra telegramă a lui Alexeiev din 4 octombrie{11}, n-am mai încercat surprize şi nici iluzii. Surâse: Ce-i însă cu „bizantinismul“ nostru?

— Din principiu, nu sunt de acord cu o politică de linguşire, favoritism şi menajament rău înţeles. A o practica acum mi se pare dacă nu criminal, cel puţin iresponsabil. Scărişoreanu este de acord cu Grigorescu din motive cunoscute, Razu obligat celui din urmă nu poate face notă aparte, Bunescu vine după ei câine în lanţ, căci i-au fost superiori.

Chipul lui Averescu se încreţi a râs. Semăna cu un cimpanzeu inteligent. Impresia devenea stridentă când se afla lângă nevastă-sa, Clotilda, o femeie impozantă, cu un cap mai înaltă decât generalul. Statura impresionantă şi rochiile maiestuoase îi dădeau o prestanţă regală, în contrast cu figura blândă dar lipsită de frumuseţe, niciodată

sulemenită şi conciul cărunt care o făcea să semene cu o învăţătoare de sat mai chivernisit.

Generalul Dimitrie Dabija îşi încrucişă mâinile peste pântecele supt şi continuă:

— Norocul nostru este altul. Şi sper că nu mă înşel…

Averescu îl cercetă cu ochii încreţiţi de interes.

— Adică?

— Moralul oştirii e deosebit de bun.

— Interesant…

— După loviturile primite – catastrofele s-au ţinut lanţ – îmi închipuiam că problema noastră numărul unu o va constitui starea de spirit a ostaşilor. Am fost alaltăieri pe linia întâi la Domneşti…

Făcu o pauză. Averescu îl urmărea respirând zgomotos pe o singură nară din pricina deviaţiei de sept.

— Şi?

Dabija îşi aţinti privirea peste umerii generalului. Regăsea priveliştea cenuşie a tranşeelor. Peisajul părea alcătuit din sârmă ghimpată. O întâlneai pretutindeni: delimitând fruntariile zonei libere, în braţele disperate ale copacilor care căutau cerul cu degete răşchirate, în croncănitul ciorilor, zgâriind văzduhul îngheţat. Parcă le vedeai clonţurile brodând motive sonore tăcerii încremenite. Ostaşii luaţi prin surprindere (Dabija detesta vizitele aranjate) îşi vedeau de ale lor; vorbeau liber ca în sat la ei, când se încingea hora, la fântână ori dinaintea primăriei.

— Mă! glăsuia un negricios din Vlaşca. Nu mi-e de papara nemţilor…

— Da’ a cui?

— Mi-e de păduchi. Ăştia ne isprăvesc… Muica, ţin minte, ne grijea cu gaz şi fiere de vacă. „Repauzau“ lighioanele în fărâmă de ceas.

— …Frate-meu e în Ardeal… Mă aşteaptă ca pe Cristos.

— Eşti prost!

— De ce sunt prost, mă?

Ostaşul, un caporal cu ochii albaştri, fărâmiţă de faianţă olandeză, cerceta în jur nedumerit. Dabija îl simţea cuminte, blajin, fără dor de sfadă.

— Nu pe tine te aşteaptă.

— Da’ pe cine?

— Pe noi ăştia.

— Care ăştia? I-oţi fi cumetri…

— Hai că iar eşti prost! Vrem România Mare, rotundă… Vrem toţi!

— Aşa-i, intervenise o matahală de la gurile Dunării. Acuma, că avem şi noi scule acătării, le-om veni de hac.

Un locotenent subţirel, cu urechile ciulite, îşi sorbea ceaiul incolor:

— România Mare… După ce am pierdut Dobrogea şi Oltenia, după ce a fost ocupat Bucureştiul, nu mai nădăjduiesc nimic.

— Fleacuri! se auzi o voce groasă. Ce înseamnă că nu mai nădăjduieşti nimic? Asta-i dezertare. Sunt o mie de ani de când ne aşteaptă fraţii din Ardeal…

— Glăsuieşti ca din gazete.

— Când nu-s minciuni, nu-i bai! Ş-apăi înfrângerea ruşinoasă cere sopon şi leşie.

— Bazic, răzbunare! Şoacăţi şi fesuri ne-au pus cu botul pe labe! Cu iertare fie-mi, dar acestea se cer răscumpărate…

…Dabija îşi drese glasul:

— În altă ordine de idei, nu sunt de acord nici cu parametrii mult prea rigizi în care este anvizajată ofensiva. Se merge pe un sistem liniar tradiţional, care nu îngăduie replieri, fandări, revirimente de 180°, impuse la un moment dat de frontul viu. Să nu uităm că germanii sunt tacticieni desăvârşiţi, vin în permanenţă cu arme noi – au un Krupp care nouă şi aliaţilor noştri ne lipseşte – şi că niciodată nu se pot prevedea condiţiile desfăşurării unei viitoare campanii. Dacă oamenii au memorie fragilă, conducătorilor lor nu le este îngăduit să greşească la fel, iar istoria militară

e plină de pilde. În războiul de secesiune, trupele engleze şi germane, credincioase tipicurilor tacticii liniare, formaliste, au fost incapabile să opereze în regiunile mlăştinoase şi păduroase nord-americane. Din aceeaşi cauză au fost prusienii înfrânţi la Saafeld, Jena şi Auerstedt. A folosi după caz focul, terenul sau calul, fără a te lega de scheme, iată lecţia pe care au dat-o burii englezilor şi din care generalii noştri ar trebui să-nveţe.

— Aveţi vreo propunere concretă?

— Lucrez de un an de zile la un plan de ofensivă orientat pe coordonate mai elastice şi care să îngăduie revirimente eficace într-un număr de situaţii logic previzibile. Socot că vi-l voi putea supune spre consultare înainte de sfârşitul lunii martie, mai exact în 20.

Averescu se interesă surâzând cu tâlc:

— Ora?

Dabija răspunse prompt, uitându-se la ceas:

— 12:32.

— Vă aştept cu cel mai mare interes. Apropo, cunoaşteţi sentinţa pronunţată în procesul Sturdza-Crăiniceanu?

Dabija se încruntă.

— N-o cunosc. Capitală, presupun, nu?

Averescu clătină din cap:

— Culmea, nu! Cincisprezece ani muncă silnică. De-a dreptul monstruos! Un adevărat nonsens, un scandal, când un simplu soldat, cu aceeaşi vină, este condamnat la moarte.

— Încă o primă de încurajare acordată trădătorilor. Probabil au vrut să fie milostivi cu bătrânul Crăiniceanu.

— Milostivenie pe care generalul n-a cerut-o. Răsplata clemenţei – Sturdza continuă să ne bombardeze cu manifestele lui. În replică, am ordonat un atac asupra Momâiei. Din păcate, asta înseamnă prea puţin.

Generalul Dabija îşi ciupi uşor buza inferioară.

— Îmi închipui că sentinţa, care pare dată de mântuială, se datorează în mare parte tulburării provocate de

revoluţia din Rusia, trădarea lui Sturdza trecând pe un plan cu totul complementar.

— Nu-i exclus, oftă Averescu. În realitate, nu trebuie să fii un geniu politic pentru a-ţi da seama că răzmeriţa mujicilor echivalează pentru noi cu o catastrofă. Şi mi-e tare teamă că situaţia nu se va redresa. Ignor ce suprafaţă are Marele Duce Mihail şi de câtă energie este animat, dar un lucru îl ştiu cu certitudine: Marele Duce Nicolai, omul cu pumnul de fier al Rusiei contemporane, nu numai că nu are simpatii în armată, dar e literalmente detestat. Exact în aceeaşi chestiune – situaţia noastră e legată, aş zice determinată, de evenimentele din Rusia – am fost ieri noapte la Teţcani ca s-o văd pe prinţesa Maruca Cantacuzino…

Tăcu şi în ochii lui Dabija se aprinse o lumină şireată. Îşi permise unul din rarele lui zâmbete:

— Şi… aţi primit?

— Constat că eşti bine informat, râse Averescu. De altfel, nu era greu de ghicit. Prinţesa nu convoacă decât în numele Regelui…

Dabija insistă:

— Aţi primit?

Averescu îşi împinse buza inferioară înainte:

— Vă spun sincer, mă simt extrem de ambarasat. Nu mă văd în ipostaza de şef al guvernului în împrejurări atât de grele şi mai cu seamă fără nici un fel de noviciat.

— Sunt încredinţat că aţi ţine bine cârma.

— Mulţumesc… Ştiu că o credeţi, în general nu răsfăţaţi pe nimeni cu curtoazii gratuite. Mi-e teamă însă să nu mi se exagereze însuşirile căci nu-mi place ca în urmă să aibă lumea decepţii. În sfârşit, am câteva zile răgaz de chibzuit. Dar despre mine, de-ajuns! Ce aţi rezolvat în chestiunea prezumtivului spion de la Statul-Major?

— La sugestia dumneavoastră, m-am înarmat cu răbdare. Aştept rezultatul cercetărilor.

— E foarte bine… Cum vă spuneam şi rândul trecut, să nu alunecăm pe panta totalei neîncrederi. Din informaţiile

mele, primite de la Palat, colonelul Roman înregistrează succese remarcabile la Bucureşti, care – am fost asigurat – ne vor fi de mare folos. Săptămâna viitoare este aşteptat la Iaşi.

Dabija se învioră:

— Vasăzică totuşi vine?

— Pentru a primi din mâna generalului Berthelot însemnele Legiunii de Onoare în gradul de mare ofiţer… Râse şi cioculeţul cărunt tremură: N-am întâlnit un personaj mai original. A răspuns invitaţiei cu o întrebare: „Ar incomoda pe cineva, ar părea neconvenabil dacă la ceremonie va participa şi colonelul Hentsch?“ E în stare să-l aducă în valiză…

Dabija îngână pe gânduri:

— Da… E în stare.

* * *

În ciuda frigului, Anica, slujnica surorilor Algiu, scotea mereu capul pe uşa bucătăriei pândind sosirea coanei Aristiţa. În cămara lungă şi lată, să-ntorci carul cu boi, cuptorul ocupa în întregime unul din ziduri. Ehei! Unde erau vremurile când, doar pentru a astâmpăra gurile casei, se coceau o sută de pâini? Oaste de slujitori ţineau Algiii: numai bucătari trei, başca şase găinăriţe, opt cămăraşi, chelărese, sumedenie de argaţi şi argăţei, vătafi, vornicei şi cine le mai ştia rostul? Oameni cu buzunarele pline dar şi degete răşchirate ţineau vraişte porţile şi, din şapte zile cât numără săptămâna, opt aveau oaspeţi. Iar după obiceiul moldovenilor cei vechi, nu se întâmpla sămânţă de străin prin târg, care să nu fie poftit cu temenele a lepăda păcatelor hanul spre a trage la casele Algiu. Apoi aceştia zăboveau cu săptămânile, gazdele având prilejul să afle câte se petrec în lume, ia, ciudăţenii şi năravuri de prin

burgurile papistăşeşti ori te miri din ce colţ de meleag colindat de oaspete în călătoriile domniei sale.

De-acele vremi însă abia îşi aminteau Zoe, Zinca şi Zizine, pe atunci copiliţe cu fustişoare scurte şi gâţe bălăngănind pe umeri, cât codiţa de şoricel.

Azi, cuhnia prea mare părea pustie, zidurile afumate lăcrimau din pricina acoperişului nedres, pe plită dădeau în undă mai mult căzănele cu apă, căci vorba ceea, în oala acoperită nimeni nu ştie ce fierbe. Tingirile de aramă, spânzurate în blidar, de plictisul nefolosinţei ajunseseră negre tuci; la icoana Prea Sfintei, candela ostenise sub crustă groasă de colb…

Bun înţeles, de când se pripăşise în bătătură domnul Mareş, se mai găsea leac de merinde, dar acestea erau vămuite de slujitoare, carele îi făcea tain şi coanei Aristiţa.

Înfrângând porunca lui Dabija şi a bătrânelor, de cum o zări dinaintea curţilor pe Verneasca, Anica sări zvârlugă şi alergă să-i deschidă. Bătrâna îi vârî în mână o legăturică, având grijă să apese:

— Te-am văzut fără broboadă! Ţi-am adus, să ai cu ce-ţi ocroti oasele… Ai grijă, fă, că ăsta-i lucru vechi, boieresc…

Socotind că astfel îşi asigură serviciile şi credinţa slugii, Verneasca se deprinsese a o milui cu tot soiul de trenţe netrebnice, pe care le sălta în slăvi, născocindu-le însuşiri simandicoase: „Îi lucru boieresc, îi de la Viena, uite aşa se purtau muierile pe vremea mea, sau a fost a lui bunelul, boier Tudor Dumşa…“ Slujitoarea, care n-ar fi căzut pe spate nici dacă boscârţa ar fi aparţinut cândva lui Vladislav Iagelo, se sinchisea şi mai puţin de colţunii, ori punguţa de tutun a bunicului Vernească, azi o mână de oase, în fund de gropniţă. Şi dacă purta vorba din casă o făcea nici măcar din ticăloşie, ci din plictis, socotind că vizitele coanei Aristiţa mai zgâlţâie oleacă zilele mohorâte şi parcă tot aceleaşi de nu mai ştii că-i luni ori joi, Cuptor sau Brumărel. „Ăsta-i fteatrul meu“, râdea pe la cumetre, cu palma peste gura ştirbă.

Chibzuind că azi se va desfăta cu „seară de gală“, o aşteptă pe bătrână să intre în salon şi îşi aduse scăunaş lângă uşă. Se aşează mulţumită, cu mâinile încrucişate peste pântece şi urechea lipită de uşă. Precauţie inutilă, căci glasul Vernească bubuia, cu nimic mai prejos decât clopotul de bronz de la Biserica Sfântului Ierarh Neculai.

— Singurei?

Vernească îşi roti ochii prin odaie. Lipseau Zinca şi Zoe, Zizine şi Butculescu zăbovind dinaintea unui samovar rece.

— Vasăzică tăifăsuiţi pe lumină albastră.

Oripilată – domnul Cicerone, ca de obicei, îngheţase – Zizine îngână:

— Zinca şi Zoe sunt la biserică. Fac o mică pomenire… Sunt optsprezece ani de la moartea lui papa…

— …şi patru sute de când a murit Soliman Magnificul, se strâmbă Vernească. Pe ăsta de ce nu-l pomeniţi?

— Nu ne-a trecut prin minte, suspină Zizine.

— Tu nu te-ai dus?

— Am făcut o gripă. Ştii cum sunt eu uneori imprudentă… Dar nu-i nimic grav.

— Ei vezi, că mă ţineau şalele de grijă. De-ajuns cu zăcutul, cu văicăritul şi cu răposaţii! Am venit în peţit, vreau să mă veselesc…

Zizine făcu ochii mari şi chiar şi Butculescu păru să se anime.

— În peţit?!

— Chiar aşa! Cicerone, puiule, găteşte-te de nuntă.

— Cine se căsătoreşte, coană Aristiţa?

Prinsese oleacă de curaj, simţind-o în toane bune şi arboră un zâmbet slugarnic. Vernească îl cântări cu ochi de preţăluitor în iarmarocul Sânzienelor.

— Chiar dumneatale, fătul meu, si mulţumeşte Cerului de noroc neaşteptat.

Butculescu, zăpăcit, încercă să râdă. Izbuti jalnic:

— Iar ţi-e de şagă, coană Aristiţă… Linţoliul e de mine, nu pirostriile.

— Aceasta n-o hotărăşti tu. Zic, naşă să ne fie Zizine, ca fiind cea dintâi ce află veste bucuroasă.

Domnişoara Algiu, care nu înţelese exact despre ce este vorba, obiectă palid:

— Eu… bineînţeles… Cu plăcere… Regret doar că venitul nostru nu e ceva mai confortabil. Sper însă…

Pe Vernеasca n-o interesa ce speră Zizine şi interveni cu autoritate:

— E zi de joi… chibzuiesc că duminică să ne înfăţişăm părintelui Ştefanache, iar luni la primărie. Ce zici, Butculescule? Bun înţeles, nu facem nuntă cu zurgălăi, căci nu ne-o îngăduie rezbelul şi nici etatea. Eu – se umflă în guşă – nu mă dau pe una de patruzeci de ani, dar nici floare de mirt în cosiţă nu mi se mai cade…

Domnul Cicerone, siderat, în pragul lacrimilor, îşi căuta disperat cuvintele.

— Coană Aristiţă, onoarea e prea mare… Nu mă simt însă îndeajuns de vrednic pentru a râvni la asemenea cinste… Nu zău, hazul domniei tale nu-şi află pereche în târg.

Vernеasca păru să se mânie:

— Uite, Butculescule, mie nu-mi arde nici de şuguială, nici de pozne, iar vorba răspicată mi-a fost crez de când mă ştiu. Duminică facem însoţire legiuită, iar luni megem la primărie după hârtie cu pecete.

Domnul Cicerone, la capătul puterilor, lipsit de argumente, izbucni ca un copil:

— Nu mă duc…

— Ce? urlă Vernеasca. Aud?!

— Nu mă duc…

— Îndrăzneşti, chiţoran ticălos? Mi-ai fărâmat traiul în rând cu oamenii odată, dator eşti să-ţi îndrepţi netrebnicia. Din pricina ta, m-a lepădat, muiere în crucea tinereţii, Grigore.

— El a vrut să plece, scânci Butculescu. Eu i-am dat doar banii.

— De-ajuns! răcni Vernеasca. I-ai înlesnit fuga la clipă de rătăcire pe care şi-ar fi mistuit-o în răspas scurt, dacă n-ar fi fost talerii tăi. Trecând însă vreme prea îndelungată, stâlpit de belşug, i-a fost ruşine şi prea anevoie să-şi întoarcă paşii. Te bate Dumnezeu, Butculescule, pentru strivirea aproapelui. Dar înaintea Ziditorului nu ţi-o îngădui eu, Aristiţa Vernеasca!

Zizine, neştiind ce să spună, rosti împiedicat:

— Creştineşte este să te gândeşti la cei din jur. V-aş putea oferi o vişinată. Cred că a rămas ceva pe fundul sticlei.

— Aia ne-o dai la nuntă!

— Nu mă însor…

— Una din două! strigă Vernеasca împroşcând stropi de salivă. Nu vrei să te însori, îmi treci casa pe numele meu. E o cocioabă, dar mi-s deprinsă să treacă de la mine. Aştept reparaţie şi răspuns, acum, pe loc!

Butculescu, depăşit de situaţie, îşi rătăci şi stropul de iscusinţă cotidian, care nu ţinea de isteţime ci de manieră, de cele dobândite în hoinăreala prin saloane vreme de peste cincizeci de ani, de acel „se face, sau nu se face…“ În consecinţă, acum, răbufni, fără a-şi machia intenţiile.

— Casa am de gând s-o vând…

În ultimele zile, chibzuise intens la această posibilitate şi, deşi nimic nu-i era mai dezagreabil decât să ia o decizie fermă, totuşi se hotărâse. Îl îngrozea gândul să se întoarcă în casa bântuită de fantome, nădăjduind în secret că surorile Algiu vor continua să-i acorde azil, eventual pentru o sumă modică, chiar după ce lucrurile aveau să se normalizeze.

— S-o vinzi?!

Vernеasca părea atât de indignată încât vocea, de obicei muget de taur mânios, răsună şuierat, de parcă gârbaci de colindător ar fi pălmuit văzduhul.

— S-o vinzi, ai spus?

Butculescu se scuză:

— Mă apasă nevoile, coană Aristiţă, şi încerc după puteri să-mi îndulcesc traiul.

— Pe mine mă apasă de cincizeci de ani, de când i-ai dat brânci lui Grigore să-şi ia lumea în cap. Cincizeci de ani de izbelişte, muiere singură, de mirul şi râsul lumii!!

Zizine încercă disperată s-o calmeze:

— Nu te enerva, Aristiţă, Dumnezeu o să te ajute…

— Adevărat! O să m-ajute să oftez, râse gros ca un birjar Vernească.

— Poate vrei un ceai…

— A se slăbi cu leşinăturile! Aldămaşul de nuntă sau bordeiul! Desfundă-ţi urechile, Butculescule, că de aci nu mă urnesc. Ori te însori, ori îmi treci casa.

— Niciuna, nici alta!

Glasul străpunsese ca un pumnal. Din pricina înfierbântării, a emoţiilor şi a răgetelor Vernească, nu-l auziseră pe Dabija intrând. Generalul îi privea fără expresie. Ceilalţi, cu gurile căscate, nu-şi veneau în fire. Dabija făcu doi paşi şi azvârli în poala largă a coanei Aristiţă un plic galben. Desluşi rece, fără nuanţe:

— Este un ordin de evacuare. Sunt comandantul acestui oraş şi socot prezenţa numitei Aristiţa Vernescu primejdioasă şi indezirabilă pentru întreaga obşte. Dacă în trei zile nu părăseşte oraşul, va suporta neîntârziat rigorile legii. Bună seara!

În bucătărie, Anica bătea în pumni de satisfacţie. „Frumuşică zi! Mulţămesc lui Dumnezeu, am petrecut mai dihai ca la comediile pehlivanilor din cele iarmaroace…“

17

Ultimul refugiu sigur al colonelului Roman se afla pe o străduţă din coasta Mitropoliei, care şerpuia printre dugheniţe ţinute de negustori mărunţi: ceaprazari, cavafi, doi croitori fără dever, un ceasornicar şi un telal care, pe lângă trenţe vechi, lua ochii toantelor tinere din mahala cu bibiluri ieftine. Codanele gâfâiau aţâţate de poftă dinaintea unor ghiuluri de noroc – cele vârfuite cu trifoi sau potcoviţe ghintuite – de descântec sau mărit, tânjeau după paftalele cu capete de turturea, şiragurile din mărgean calp, mărţişoare şi brăţăruşe turceşti iscodite în aramă şi stropite cu cioburi de sticlă verde ori roşie. Mai departe, străduţa înconjura Biserica mult năpăstuită de turci a Sfintei Ecaterina, părea să ostenească într-un părculeţ cu cişmea, prinzând iar suflet, de partea cealaltă, între două şiruri de plopi.

Căsuţa, ca atâtea alte mii din Bucureşti, avea grădiniţă îngrijită, ferestre înalte *à la française*, prea pretenţioase pe zidurile văruite şi prea apropiate de sol, şi, ciudăţenia acelor ani, intrarea – porţi înzorzonate cu fanare arăbeşti în stânga şi în dreapta – se făcea prin curte.

Proprietarul, văduv şi pensionar, fusese profesorul de istorie al colonelului Roman, la Liceul Matei Basarab. Era un bătrân jovial, cu privire hâtră, urechile uşor dezlipite şi mustaţă ascuţită, „coafată“ în ghidon de bicicletă. Înţelegător, tolerant şi plin de humor, fusese cel mai îndrăgit dascăl al tuturor cataloagelor pe care le plimbase

dezinvolt pe sălile colegiului, ţinându-le în balans, de un singur colţ, vreme de patruzeci de ani.

Ieşise la pensie în 1905 şi tot atunci rămăsese şi văduv. În ciuda unei căsnicii reuşite prin monotonie şi blândeţe – glasul nevesti-sii nu cunoştea acutele, toată viaţa îşi spuseseră unul altuia dumneata, îşi băteau reciproc în uşă şi nu se văzuseră complet goi, Adam şi Eva, niciodată – se obişnuise foarte repede cu singurătatea. Ba, gândea colonelul, ai fi zis că se simte straşnic ca atare. Pentru Roman însă, în rarele momente când gândul îi poposea asupra individualităţii bătrânului Demetrescu, constituia un mister felul în care acesta îşi consuma existenţa. Vioi şi neastâmpărat, incapabil să se fixeze – nici la restaurant nu rezista mai mult de un ceas, schimbând trei-patru localuri în aceeaşi seară – colonelul nu pricepea ce poate să facă Demetrescu o zi întreagă, nefăcând practic nimic. Se foia de colo-colo, scotea câte o carte din bibliotecă pe care n-o deschidea niciodată, fixând-o minute în şir până o lepăda, zăbovea un sfert de ceas în balansoar şi iar începea să mişune contemplând lipsit de interes barometrul, bine cunoscutul cuplu al gentilomului cu umbrelă şi al doamnei în costum decent de baie. Când se plictisea, începea să amestece la nesfârşit cărţi de joc, dar fără să întindă pasienţe. Abordat, conversa cu plăcere şi inteligent, însă taifasul, trăncăneala în pustiu, repetând mereu aceleaşi şi aceleaşi lucruri atât de dragi îndeobşte persoanelor lipsite de ocupaţie şi mai cu seamă bătrânilor, nu-i lipsea. Nu-l trăgea în acest sens niciodată de mânecă pe Roman, nu încerca să prelungească o discuţie de groaza singurătăţii în odaia lui şi se mulţumea perfect cu un simplu bună-seara. Colonelul se întreba dacă nu cumva Demetrescu are o viaţă interioară extrem de bogată şi deci ocupat înlăuntrul său, îşi ajungea singur.

Stând în odaia lui, fostul iatac al cucoanei Valeria, colonelul îi auzea dincolo paşii întrerupţi de lungi pauze… A zăbovit lângă scrin, apoi lângă gramofonul cu ureche

uriaşă, curioasă şi pe care nu-l punea niciodată, mai pe urmă dinaintea sobei…

Roman surâse ridicând din umeri şi se adânci în lectura documentelor roşii. Cuprindeau peste o sută de nume, indicând cu o meticulozitate tipic nemţească amănunte lipsite de importanţă cum ar fi numărul de odăi de care dispune individul sau, ilar, că nevasta cutărui colaboraţionist are faţa şi gâtul pline de negi.

„Îşi închipuie probabil că oferindu-i o alifie tămăduitoare pentru cucoană, şi-ar putea asigura onestitatea şi bunele oficii ale soţului…“

Cu unele nume era familiarizat, pe alţii îi ştia de la curse, cunoştinţe ocazionale, sau doar figuri reperabile pe Calea Victoriei; mulţi, cei mai mulţi, necunoscuţi. Îl surprindeau însă staturile impunătoare, persoane marcante ale Capitalei, cum era de exemplu avocatul Tache Stratulat, proprietar în Teleorman şi unul din marii tenori ai baroului bucureştean, angrosistul Veniamin S. Veniamin, Mitriţă Vlădeanu – Cep, podgorean milionar, *bon enfant* îndrăgit de toată lumea. Al dracului de ciudat, după cum tot ciudat i s-ar fi părut să nu-l găsească în listele lui Hentsch pe sinistrul Anton Stavăr, cămătarul din Capul Podului, o persoană odioasă, cu totul nefrecventabilă, a cărui principală preocupare era să inventeze faliţi şi să trimită denunţuri abjecte la poliţie.

Nerăbdarea lui Roman creştea pe măsură ce se apropia de capătul listei. Citi de câteva ori ultimul nume, al o sută nouălea, dar acesta nu-i spunea nimic. Un fapt era cert: agentul lui Hentsch, trimis să acţioneze pe lângă Statul-Major al generalului Dabija, nu figura în documente.

Oftă, pocnind din degete înciudat. Captura rămânea desigur interesantă, dar printr-un fenomen cu totul inexplicabil, lipseau vedetele reţelei, omul lăsat de Sturdza, spionul lui Hentsch.

Aprinse ţigara de la capătul nestins al celeilalte şi lăsându-se pe spate încercă să reflecteze. Nu putea

înţelege motivul pentru care cele două nume fuseseră omise. De neglijenţă nu putea fi vorba – stăm de vorbă cu Fritz, nu cu Giovanni Spaghetti – nu intrau în discuţie măsuri de precauţie excesivă. Hentsch nu anvizajase vreodată întocmind listele că acestea aveau să cadă în mâna serviciilor de contrainformaţii inamice; chiar aşa, văduvite de cele două nume, ele rămâneau un document de uriaşă importanţă. Mai exista o a treia ipoteză de care colonelul însă se lepădă repede: hârtiile roşii să reprezinte o cursă întinsă de Hentsch, care ştiindu-l pe Roman curios – aşa era – şi preconizând o vizită din partea acestuia – cum? – să inventeze nişte nume şi să-i dea brânci pe o pistă fantezistă.

„Fals! respinse colonelul. Abia în această eventualitate, mi-ar fi vârât pe gât două nume, doi nevinovaţi, indivizi de care ar fi avut eventual interesul să se debaraseze… Vom vedea! Cum zicea bietul tata: Trebuie să ai răbdare, până la urmă totul se desluşeşte pe lumea asta. Şi dacă nu pe asta, în orice caz pe ailaltă. Numai că eu, *papa* Roman, nu am răbdare. Şi nu-s deloc convins că dincolo, chestiunea m-ar mai putea interesa…“

Se ridică brusc – toate mişcările colonelului erau bruşte, generate parcă de impulsuri neaşteptate – şi scoase din comoda coanei Valeria Kodakul portativ. Fotografie documentele şi băgă hârtiile într-un plic pe care scrise citeţ numele şi adresa doamnei Valentina Fulga.

Făgăduise restituirea listelor iar el unul înţelegea să se ţină de cuvânt. Bineînţeles, nu mai putea apela la serviciile lui Luigi, locuinţa din Antim fiind păzită acum mai abitir ca Banca Angliei. Plicul avea să-l depună la poştă care, condusă de colonelul Verzea şi controlată de nemţi, funcţiona ceasornic.

Roman se amuza gras închipuindu-şi furia lui Hentsch, căci renghiul pe care i-l juca era dublu. În afară de faptul că luase cunoştinţă de conţinutul listelor roşii, informat de eşecul neamţului va fi şi Verzea, obligat să cenzureze absolut toată corespondenţa, al cărui destinatar nu era o

oficialitate germană. În plic, strecurase câteva cuvinte pentru Valentina:

Stimată doamnă Fulga, mă bizui pe bine cunoscuta dumneavoastră amabilitate pentru a vă ruga să transmiteţi colonelului Hentsch alăturatele documente. Regret că nu vă pot mulţumi personal. Sunteţi prea ocupată şi amândoi – sub ocupaţie... Vă mai plac violetele de Parma? Vă sărută dreapta, Barbu Roman.

Bătrânul se desprinse de soba din porţelan ale cărei arabescuri albastre le studiase cam zece minute.

— Ieşi?

Colonelul îl învălui într-o privire caldă. Îmbătrânise nea Dem, cum îi spuneau în liceu, şi în afară de ochi totul aromea a celălalt veac. Pantalonii negri, burlan, lanţul ceasului agăţat de cheutoarea vestei, papucii din pâslă, cu cataramă, cumplit de incomozi la încălţat.

— Ies, domnule profesor.

— Fii cu grijă...

— Totdeauna sunt cu grijă.

Bătrânul îşi drese glasul şi îşi şterse tacticos buzele cu batista.

— Aia e, că nu prea eşti. Te ştiu de când aveai coşuri... Adică nu, ai fost singurul din clasă care n-avea bube pe faţă. Cred că... Bun, da, cred că pe vremea aceea ştiai mult mai multe decât colegii tăi...

Roman râse: „Timid ca o fecioară şi acum, la optzeci de ani. Vrea să spună că mă duceam la dame înaintea celorlalţi băieţi...“

— Ţi-am fost şi diriginte într-a şasea, ba nu, a şaptea...

— Şi a şasea şi a şaptea, precizează colonelul.

— Mda... Aşa e... Parcă văd catalogul: Opriş, Orzaru, Petrescu, Pora, Racliş, Roman... Îmi închipuiam pe atunci că te cunosc destul de bine.

Roman surâse condescendent.

— Aţi fost profesorul nostru cel mai bun.

— Pentru că nu vă notam la conduită şi vă lăsam să copiaţi… Cu ce-o să-l ajute pe flăcăul ăsta în viaţă, îmi ziceam, faptul că ştie când a căzut Bizanţul, că Partenonul e opera lui Pericle sau care sunt consecinţele războaielor punice. Cui îi pasă se pune pe carte, cui nu, îi amărăşti doar zilele. Zile de Florar, chiar în copilării necăjite, pe care nu le mai întâmpini… Ce ziceam?

— Eraţi încredinţat că mă cunoaşteţi.

— Da… Nu m-am înşelat. Mă uitam la tine, zurbagiu, clonţos cu dascălii, opintind mereu să fii buricul pământului. De multe ori copiai, cunoscând tema, doar aşa, să-ţi dovedeşti cutezanţa. Şi-mi ziceam: băiatul ăsta ori izbuteşte în viaţă la modul excepţional ori îşi frânge gâtul tot aşa, în chip răsunător. Ridicat în slăvi, sau pus la stâlpul infamiei. Pe la mijloc aşa, cu muiere aşezată, ogradă forfotind de pui şi simbrie la sfârşit de săptămână, nu te vedeam…

— V-am dezamăgit?

— De, băiete! Zicea Voltaire că pe om să-l întrebi dacă a fost fericit, pe patul morţii. Vremea dară nu-i pierdută nici într-un fel nici într-altul. Eu nu ştiu exact care ţi-e slujba, dar după cum te arăţi, pari mulţumit de tine şi iarăşi aşa cum te cunosc, asta spune multe, foarte multe. Acum însă, cât mă duce pe mine capul, baţi cărări primejdioase ţintind spatele vrăjmaşului.

Colonelul râse. Bătrânul avea ochi ager căci nimic din conduita lui, aici pe Strada Sfânta Ecaterina, nu putea sugera o activitate clandestină.

— De aceea îţi spun, Roman Barbu, căci pentru mine ai rămas tot ăla care-şi prindea numărul matricol cu capse negre ca să-l lepede la primul colţ după liceu – de, cucoanele nu se uită la şcolari – îţi spun să fii cu luare aminte.

— Vă gândiţi la ceva anume?

— La multe, dar n-o întind căci te simt cu jăratic în ciubote. S-au perindat azi pe stradă cinci indivizi

necunoscuţi. Ieri unul singur, dar ăsta a fost cel mai încăpăţânat… Oameni fără treabă şi care n-au intrat nicăieri.

— Fiţi liniştit!

— Nu sunt!

— E stradă, domnule profesor, nimic mai firesc decât să treacă lumea.

— Stai jos, Roman!… Adică, dădu din mână, nu mă întrerupe. Trăiesc aici de optzeci de ani, căci e casă părintească. Şi de când mi-aduc aminte, nimeni în afară de cei care locuiesc ăste opt sau zece ghimirlii nu s-a rătăcit pe uliţa noastră, în afară de poştaş, jurnalist, lăptăreasă şi, o dată în an, vidanjorul.

— Vecinii dumneavoastră n-au niciodată oaspeţi?

— Cui îi arde azi de cumetrii? Una! Şi a doua, ne cunoaştem toţi, până şi neamurile unuia ori altuia îţi dau bineţe. Asta voiam să-ţi spun, că eşti iscodit; şi chibzuit ai face mătăluţă să ieşi prin bucătărioară şi de acolo pe la madam Elvira Vasileasca. Hudubaia ei, cea mai simandicoasă, are a doua porticică în spate, iar aceasta dă în strada cu plopi, unde nu te aşteaptă pândaşii. Cu madam Elvira am vorbit eu…

Colonelul, impresionat, încercă să-i mulţumească, dar bătrânul Demetrescu i-o reteză:

— Vine vremea şi pentru etichetă cu dulceţuri şi cafeluţe. Mai am să-ţi spun ceva şi pe urmă umblă sănătos. Dacă bănuiala mea nu-i strâmbă, nu mai poţi locui aici. Te strâng într-o noapte cum culegi gălbenuşul din coajă. Ţi-am aranjat odaie la soru-mea, pe Lăcrămiţei, lângă Grădina cu Cai. Uite, ai aici în hârtioară toate desluşirile…

Când ajunse la uşă, bătrânul îl opri.

— Stai!

Colonelul se întoarse surprins. Profesorul era încruntat, dar ochii îi surâdeau poznaş.

— Barbu Roman! Care au fost prevederile Tratatului de la Westphalia?

Colonelul îşi muşcă buzele încurcat.

— Scuzaţi-mă, domnule profesor, dar n-am avut pentru azi Războiul de treizeci de ani…

* * *

Era un joc nou, adus de franţuji, care la rândul lor îl importaseră de la ostaşii americani. Se numea poker şi competenţii afirmau că în materie de cărţi nu există nimic mai captivant. În jurul mesei se aflau căpitanul Ioanid, Gogu Roşianu şi încă doi locotenenţi de infanterie, Pârvulescu şi Matei, pe care Gogu îi cunoştea din Bucureşti.

„Băieţi simpatici, *mon cher*, ştiu să piardă şi, ce e mai interesant, au buzunarele pline…“

Erau simpatici, într-adevăr, banali, agreabili şi de viaţă, amândoi avocaţi. Roşianu se uita amuzat la Ioanid. Împărţea cărţile cu multă îndemânare şi în febrilitatea, de altfel bine strunită, care îi stăpânea întreaga făptură, simţeai cartoforul înrăit. Ultima carte ateriză spectaculos pe masă şi maiorul începu să râdă:

— Ai ceva exerciţiu! Făceai bani la circ, *parole*! Dacă înveţi să scoţi şi iepuraşi din joben… Ce-i aici? Două sute? Perfect! Pe trei…

Pârvulescu făcu pe şase, Ioanid pe nouă. Locotenentul Matei aruncă şi îşi trecu mâinile prin părul blond.

— Jucaţi tare…

Ioanid ridică din umeri. „Tare, la dracu’!“ Pe masă se aflau abia câteva mii de lei… Să fi intrat mucosul ăsta măcar o singură dată în saloanele private de la Monte-Carlo. N-avea să uite niciodată seara aceea când un armator neamţ jucase două sute de mii de franci în piese de aur pe un singur număr: 11. Cei din jur amuţiseră şi, har Domnului!, se aflau în meleag numai buzunare pline: prinţesa Margarita, un nabab american, doi industriaşi din Ruhr… Încremenise până şi crupierul care nici el nu se

născuse alaltăieri… O avere, pe un singur număr. Ieşise şapte iar tipul nici măcar nu clipise. Îl avea şi acum înaintea ochilor, elegant, superb la cincizeci de ani, cu figura tăbăcită, caracteristică omului de mare… Se retrăsese cu un salut scurt pentru ca a doua zi să apară din nou…

Strânse banii şi celălalt locotenent, Pârvulescu, începu să bată cărţile.

— Am jucat săptămâna trecută cu generalul Vasiliad, spuse Pârvulescu.

— Ce vorbeşti, dom’le? se miră Roşianu. Cu meschinul ăla?

Pârvulescu râse:

— Nu poker! *Ecarté*, ce credeai?

— Aşa da, puiule… Ca mama mare şi tanti Luxiţa…

— Altceva mi s-a părut interesant. O seară întreagă mi-a explicat necesitatea azvârlirii unei mase uriaşe de cavalerie între armata română şi cea rusească…

— Adorabil! râse Roşianu. Asta încă n-a priceput cu cine avem de-a face! Noi călare, dii, murgule! şi ăia cu mitralierele.

Ioanid bătu iritat cu degetele în masă. Îl enerva să se vorbească în timpul jocului.

— Acum v-a apucat strategia, ce naiba? Ori jucaţi, ori nu!

— Nu fi aşa de aprig! În definitiv, ne distrăm…

Pârvulescu îşi scoase ostentativ căptuşeala buzunarelor:

— Eu sunt lefter…

Lăsase cuvintele în aer, lăsând să se subînţeleagă: Dacă e cineva dispus să mă împrumute…

Ioanid se făcu că nu înţelege. Nu era avar, departe de asta, dar la cărţi nu credita niciodată: „Ce-i aia? Joc pe banii mei?“

— Să-l chemăm pe Teodorini, propuse cu tâlc Gogu Roşianu.

Se afla în camera lui, trebuia retezat doar holul. Locuia aici de două zile, împreună cu Pârvuleseu şi Matei.

Ioanid explodă:

— Te rog! Dacă-l chemaţi pe ăsta, mă ridic eu.

Gogu Roşianu clătină capul cu amărăciune:

— Vezi, dragă Ioanid, de ce pierdem noi războiul? Învrăjbirile în sânul aceleiaşi tabere au dus totdeauna la catastrofă. *Remember* 1870! Bazaine îi lucra pe Frossard şi Canrobert, lui MacMahon nu-i plăcea mustaţa lui Failly, Négrier îi scuipa în supă lui Millot şi ai văzut ce-au păţit! Şi *nota-bene*, tot cu pumpernickel se înfruntau!

Locotenentul Matei râse:

— Bravo, Gogule! Te-ai uitat aseară în *Larousse* ca să ne iei piuitul?

— Aş! Taică-meu avea o chestie cu familia Bonaparte, cunoştea pe dinafară toate luptele, ţi le dezvolta pe etape, era informat despre reţeta preferată a corsicanului pentru *bouillabaisse*, ştia ce culoare preferă la *caleçon*-i nepotu-său: *bleu-nattier*. Dacă voiam să-l ciupesc de un pol, îl ascultam un ceas, dacă voiam doi, îl rugam să-mi arate şi pe hartă.

Ioanid se ridică de la masă:

— Mă scuzaţi un moment!

— Dansezi? se hlizi Roşianu.

Matei, ca gazdă, îi explică:

— Uşa din dreapta şi la capătul coridorului.

Pârvulescu comentă:

— Cumplit e ăsta, dom’le! Zici că-şi joacă mamă şi tată, nu câteva mii… Care mă împrumută, că nu mai am un sfanţ?

Matei scoase câteva sute de lei, Roşianu îi trecu peste masă o mie:

— Nu stau nici eu cine ştie ce. A strâns tot Ioanid.

— Are o carte fantastică! remarcă Pârvulescu.

— De acord, dar ştie să şi joace. Şi o face sistematic, îmi vine să cred că e singura lui pasiune, nu ca noi…

Ioanid se întoarse proaspăt, elastic, cu tâmplele umezite de apă.

— Ce facem, continuăm?

— Aşteptaţi o clipă, spuse Roşianu târându-şi scaunul înapoi. Mi-ai dat o idee, *mon cher*… Zici că la dreapta? Perfect!

Peste câteva minute, jocul se reluă, însă, după cum observă în sinea lui Roşianu, lâncezea, nu mai avea nerv. Cu excepţia lui Ioanid, toţi jucau prudent. Pârvulescu, deşi pierduse zdravăn, părea destul de detaşat, continua să pălăvrăgească.

„Colportează ca o cumătră, este incapabil să tacă, să ţină pentru el ceea ce gândeşte“, constată crispat Ioanid.

— …ultimele măsuri ale lui Averescu, spuse Pârvulescu.

Roşianu se interesă distrat, filând cartea:

— Care-s alea?

— A înfiinţat cartele pentru carne, a dat dispoziţie să se cultive intens legumele şi mai cu seamă cartofii.

— Normal, constată Matei. Dezastrul economic e de neînchipuit.

Roşianu interveni:

— Notabil e cu totul altceva… Mi-a zis-o azi un artilerist care ieşea de la Dabija. Legumele se vor cultiva pe tot ce este disponibil, indiferent dacă-i vorba de oraşe sau sate: „grădini, curţi, locuri virane, chiar şi pe acoperişul caselor, acolo unde se poate aşterne un strat suficient de gros de pământ…“ Aşa sună ordinul.

— Jucaţi, domnilor? se enervă Ioanid. Dacă preferaţi, facem conversaţie, dar pronunţaţi-vă!

Roşianu închise cărţile ca pe un evantai:

— E secetă, *mon cher*, se simte nevoia de forţe proaspete. Hai să-l chemăm pe Teodorini. Ascultă-mă pe mine. Tipul e neranchiunos, dar mai ales *beau joueur*…

Urmări, cu privire subţiată de atenţie, reacţia căpitanului. Ce va ieşi deasupra? Ce va învinge? Resentimentul sau viciul?

Ioanid, după o scurtă ezitare, ridică din umeri.

— Cum credeţi… Eu nu mă duc să-l chem…

— Merg eu, se oferi Pârvulescu.

Gogu Roşianu i se alătură.

— Vin cu tine… Râse: M-a minţit odată cineva că sunt impozant şi fac impresie…

În aşteptare, Ioanid îşi aprinse o ţigaretă, făcând câţiva paşi prin odaie. Matei deşertă scrumierele într-o ulcică de pământ apoi deschise geamurile. Declară cu tonul călătorului căruia în tren tăcerea, la un moment dat, i se pare jenantă:

— Ce lungă iarnă! Parcă niciodată n-a durat atâta.

Ioanid replică, evoluând pe aceeaşi claviatură:

— Da, aşa e… Foarte lungă.

— În viaţa mea nu mi-a fost atât de frig. Ca durată şi intensitate.

— Eşti foarte tânăr… Au fost Făurari şi mai duri. Aveam însă combustie şi merinde şi n-o simţeam. Poate alţii…

Primul irupse pe uşă Gogu Roşianu. Era alb, abia putea respira:

— Teodorini e mort. Asasinat.

18

Doamna Valentina Fulga râdea, cu hohote. Îşi lăsase capul pe spatele canapelei şi i se vedea dentiţia impecabilă, până în fundul gurii. Mâna splendidă o ţinea rezemată leneş de un *prie-Dieu* din acaju cu o tapiserie franţuzească.

Hentsch îi culese din poală hârtiile purpurii şi biletul lui Roman. Se interesă sec:

— Ce spune?

Femeia îi traduse, printre hohote. Colonelul, crispat, constată glacial:

— Nu văd ce e atât de amuzant aici…

Valentina îşi şterse lacrimile. Ochii verzi păreau două iezere în lumina unei dimineţi înalte, de iunie.

— Înseamnă că ţi-ai pierdut simţul humorului. Te ştiam sportiv, Hentsch! Chiar dacă ai pierdut, recunoaşte că festa e superbă şi că Roman rămâne un bărbat delicios.

— Nu ăsta este exact calificativul pe care i l-aş acorda.

— Pentru că spumegi de furie. Sunt convinsă că, dacă n-ar fi război, te-ai simţi încântat să facă parte din cercul cunoştinţelor tale.

— Numai că suntem în război.

— O să treacă. Mi-ar plăcea să vă întâlniţi după aceea.

— Aş prefera să-l întâlnesc chiar acum. Se pare că vă cunoaşteţi bine…

Valentina zâmbi uşor ironic:

— Gelos?

— Curios.

— Ei bine, nu fac nici un mister. Acum vreo zece ani, am fost puţin îndrăgostită de Roman. Nu, nu, nimic serios, şi asta nu din pricina mea.

— Ce vrei să spui?

— Pur şi simplu nu s-a uitat la mine. Mă considera prea tânără, o *gamine* nu-i spunea nimic. I-au plăcut totdeauna femeile coapte, cu experienţă.

Hentsch constată cu fălcile încleştate:

— Între timp lucrurile s-au schimbat…

— Ce-i asta, o scenă?

Îşi azvârlise capul pe spate cu aroganţă, nările senzuale îi zvâcneau.

Hentsch, simţindu-şi nervii în vârful degetelor, făcea eforturi eroice să se stăpânească. Alături, în vecini, pianul reîncepuse ceea ce neamţul numea muzică funerară: Wagner. Nu întâmplător, desigur, Wagner. Era de notorietate aversiunea neamţului pentru autorul lui *Lohengrin*. Ca şi mareşalul Hindenburg, îl adora pe Mozart în vreme ce „simbolurile“ muzicii wagneriene îi provocau colici intestinale.

„Încă unul din numerele lui Roman“, gândi trântind paharul pe masă.

— Spune-i cum îţi place. Mi se pare ciudat ca un domn serios să cunoască gusturile rafinate ale unei puştoaice.

— Puştoaica, deşi avea doar şaisprezece ani, era măritată de unsprezece luni. Petreceam revelionul la Nisa, la Hotel Negresco şi Fulga izolase masa noastră cu un gard de violete de Parma… Roman îl cunoştea pe bărbatu-meu de la curse şi s-a apropiat să ne felicite. Nu văd însă de ce trebuie să-ţi dau explicaţii…

Hentsch îi sărută mâna, încercând s-o îmbuneze:

— Mulţumesc că ai făcut-o totuşi şi te rog să mă ierţi.

— Ai grijă să nu se repete. Sunt o femeie liberă din toate punctele de vedere şi înţeleg să mă bucur de această situaţie. Trăim sub ocupaţie, vorba lui Roman, dar în viaţa privată nu accept acelaşi statut. Scuză-mă, am o migrenă.

Părăsi încăperea cu capul sus, ofensată, princiară.

Hentsch încleştă pumnii. Ar fi biciuit cu poftă acel trup superb, impertinent în splendoarea lui de zeiţă. Pe urmă l-ar fi adorat…

Se mulţumi să pună mâna pe telefon.

— Cabinetul colonelului Verzea.

— Din pricina voastră, nătărăilor, dumic eu papara neamţului! Te făleai că eşti dibaci, că-l ţii pe Roman în palmă.

De furie neputincioasă, colonelul Verzea se bâlbâia. Hentsch urlase la el ca la ultimul răcan. Nu-l văzuse niciodată atât de dezlănţuit, fusese încredinţat că are nervi de fier pe care şi-i poate controla în orice situaţie.

Dincu replică moale, atent să nu-l aţâţe:

— Nu m-am fălit, domnule colonel. Roman era ca şi prins dacă nu se pripeau agenţii dumneavoastră şi ai lui Hentsch. De altfel, v-am atras atenţia de la început că nemţii nu trebuie amestecaţi în acţiune. Trebuia să rămână afacerea noastră.

— De ce, mă?

— Oamenii care-l păzesc pe Roman i-au simţit imediat că-s măsluiţi şi i-au scos din circulaţie.

— De ce i-au simţit, deşteptule? N-au cântat *O tannen Baum* să-i cunoască după nemţească, le-am dat straie civile.

Un surâs fin lumină chipul frumuşel al agentului.

— Adevărat, le-aţi dat straie civile. Toate nou-nouţe, luate cu dovadă din magazie, toate aceeaşi culoare şi aceeaşi croială. Au schimbat o uniformă cu alta. Numai la şepci dacă te uitai şi era de-ajuns.

— De ce era de-ajuns?

Dincu zâmbi din nou:

— Unde aţi văzut dumneavoastră, domnule colonel, românaş cu şapcă neagră cu urechi şi cozoroc lung? Ăsta-i modelul şoacăţilor care la noi n-a făcut pui. Nu mai zic, toţi

bălani cu feţe tăiate şi picioarele azvârlite pe sus ca la defilare. Păi pe ăştia îi mirosea şi bunică-mea.

— Mă, da’ deştept eşti tu! se miră fals Verzea derutat totuşi de argumente. De ce ai tăcut mâlc şi nu ţi-ai slobozit oful?

Dincu se uită dintr-o parte, ca păsările, obicei care-l scotea din sărite pe Verzea.

— Nu te mai holba ca o cioară! Zi, de ce n-ai vorbit?

— Nu m-aţi lăsat, domnule colonel. Eraţi grăbit să ne vedeţi la treabă şi ne-aţi dat afară din cabinet.

Verzea mestecă o sudalmă cumplită şi pocni cu pumnul în masă.

— Cum îi dai de rost acum?

— Lăsaţi-mă să acţionez singur, doar cu doi-trei inşi aleşi de mine. Roman s-a mutat de la Demetrescu la o bătrână pe Grădina cu Cai.

— Şi? S-a mai mutat de vreo paişpe ori.

— Aia e, că i-au cam secat refugiile. Dacă unul ca Roman, uns cu toate vaselinele – ce nu ştie ăsta despre meseria lui intră într-un degetar şi mai rămâne loc – acceptă asemenea domiciliu, înseamnă că-i la anaghie mare.

— Dar ce are, mă, bordeiul ăla?

— Nu-i deloc bordei, doar că nici un ageamiu nu s-ar ascunde acolo. Casa este izolată, fără vecini, cu o singură intrare. Stai ca într-o oală, te dai singur prins.

— Păi prinde-l dracului odată.

— O să-l prind, replică Dincu.

Siguranţa din glas îl impresionă pe Verzea. Înghiţi în sec:

— Când?

— Mâine noapte. Am eu o idee…

* * *

Era un lăcaş vechi, pe jumătate îngropat în pământ, în stilul bisericuţelor săteşti. Data din vremea lui Vasile Lupu

iar ctitori îi fuseseră vel logofătul Duma Jumătate şi soaţa dumnealui, jupâneasa Stanca. Priveau acum stins, zugrăviţi pe ziduri, din alt veac şi din altă lume.

Domnul Mareş îşi ridică ochii spre bagdadia înnegrită de fum, se uită la icoanele modeste vegheate de candele albastre şi roşii. Remarcabilă i se păru doar o madonă fără prunc – raritate – înveşmântată în strai bogat, albastru, pe care-l ghiceai de catifea. Ţinea mâinile împreunate cu privirea aţintită spre cer, iar expresia era de un dramatism copleşitor. Câteva lacrimi de o transparenţă extraordinară spuneau multe despre tehnica pictorului.

Nu se afla în biserică nici un credincios: o călugăriţă bătrână, adusă de spate şi cam surdă, făcea toaleta sfeşnicelor cu mişcări ticăite, însoţite de susurul mătăniilor.

O umbră uriaşă se culcă pe preşul din mijlocul bisericii şi Mareş întoarse capul. Vernească îşi făcu trei cruci lungi şi late şi, gâfâind, se grăbi să se aşeze într-o strană.

— Halal locuşor de taifet! comentă iritată.

— Dumneavoastră l-aţi ales.

— Adevărat. Ei, ne-o ierta el Dumnezeu, bunuţul şi drăguţul!

Mareş ridică din umeri:

— A iertat el altele, mai grave.

— Aşa zic şi eu… Trage al naibii în coşmelia asta… Simt cum mă ia de la picioare. Strigă spre călugăriţă: Da’ voi nu încălziţi deloc p-acilea, maică?

Bătrâna îşi duse mâna pâlnie la ureche:

— Ha?

— Fă-ţi pomană şi zvârle un vreasc două în godin…

— Părintele Costin? Vine mai încolo.

Vernească se strâmbă:

— E surdă ca o ciubotă desperecheată.

— Propun să ne grăbim, spuse Mareş, s-ar putea să răciţi!

— Ţi-e dumitale de gutunarul meu, cum mi-e mie de junghiul Sfintei Paraschiva, Doamne iartă-mă!

Se grăbi să înghesuie trei cruci mititele în sân căutând reflex din ochi icoana cuvioasei. Nerăbdător, Mareş se interesă:

— Ce veşti aveţi, doamnă?

— Una bună, alta de oaie. Încep cu cea trandafirie. Puicuţa se lasă mânată după poftă, zici că-i câine în lanţ. I-am trimis a doua scrisoare şi s-a executat la ţanc. Azi a primit răvaşul, a doua zi pe rouă nescuturată, banii, până la ultima para, se aflau în ocniţă.

Mareş se trase mai în spate. Vernească începuse să se încălzească şi veşmintele emanau o duhoare insuportabilă.

— Perfect. Următoarea scrisoare, spuse dezmorţindu-şi degetele, va cuprinde propunerea finală. O veţi expedia peste trei sau patru zile.

— Ba mai degrab', fătul meu. Chiar mâine.

Mareş o cercetă mirat:

— De ce?

— Ticălosul de Dabija, scrâşni coana Aristiţa, mi-a dat preaviz, ca la slugi, să părăsesc oraşul în trei zile, dacă nu, mă scoate cu oştirea.

— Ciudat… Doamna Cerchez n-a vorbit. E logic, altfel nu s-ar fi executat cu banii. Ce putea oare interveni?

Coana Aristiţa rânji lugubru.

— Ne iubim al dracului între noi, neamurile! Nu-mi pasă ce-i în mintea lui, mă mulţămesc cu a mea.

— Ce aveţi de gând?

— Nu mă clintesc pas! Când m-oi urni eu din urbea asta ticăloasă, apoi să ştii că soarele a început să răsară pe înserat.

— Este comandantul oraşului, cu puteri nelimitate.

— N-o să mai fie multă vreme. Întru aceasta te-am chemat să sfătuim împreună. Dintâi, am socotit să săvârşesc singură ce am de săvârşit, dar m-am încredinţat că nu mă ţin puterile şi apoi răgazul scurt îmi dă brânci.

Mareş se întrebă curios ce mai născocise mintea diabolică a bătrânei. Era un exemplar unic, cum nu mai

întâlnise nici în literatură sau istorie. Poate doar acea Caterina Sforza, al cărei „machiavelism“ stârnise admiraţia lui Machiavelli însuşi.

— Îţi zisei rândul trecut că am mai dibuit o cărare care duce tot la ştreangul lui Dabija.

— Mi-amintesc că aţi fost foarte misterioasă.

— Acum mi-a trecut. Atâta îţi zic, marfa e de mare soi, halva, dar o să-ţi uşureze teşchereaua.

— Să vedem…

— Vino mâine seară la mine, dar nu înainte de 10, şi-ai să pricepi singur ce dăruială – puiul târgului – îţi fac, oricâte parale te-ar costa.

— Nu puteţi să-mi spuneţi măcar în mare despre ce este vorba?

— Acuma nu, că am alte daraveli. Atâta-ţi spun, că nu trec trei zile şi ticălosul de nepotu-meu o să muşte ţărâna. Doamne ajută!

Se închină cu credinţă şi se ridică, rezemându-se în baston şi braţul stranei. Lui Mareş îi veni să fluiere, dar îşi aminti că se află în biserică.

Călugăriţa se repezi cu paşi precipitaţi în urma bătrânei.

— Acuşi pică şi părinţelul. O patacă, două pentru sfânta biserică, nu lepezi, măiculiţă?

Vernească răspunse gros:

— Să vă lepede Dumnezeu, că doar sunteţi amploaiaţii lui şi are mai multe parale decât mine.

* * *

Consternat de asasinarea lui Teodorini, Dabija luă legătura cu Cartierul lui Averescu. Generalul, aflat într-o discuţie cu Zaharov şi Berthelot asupra evoluţiei evenimentelor din Rusia, îi recomandă calm, asigurându-l că peste două zile colonelul Roman avea să sosească în Moldova. Va lua chestiunea în mâini şi va desemna

bineînţeles un alt ofiţer de contrainformaţii în locul lui Teodorini.

Extrem de îngrijorat, Dabija făcu totuşi unele investigaţii pe cont propriu. Maiorul fusese înjunghiat şi, îşi zise generalul, nu trebuia să fii un mare detectiv ca să-ţi dai seama că autorul era desigur un familiar. În încăpere nu exista urmă de busculadă, toate lucrurile, până la cel mai mărunt obiect, se aflau într-o ordine desăvârşită, iar lui Teodorini i se aplicase o singură lovitură de cuţit, trupul consultat de un medic neprezentând alte urme de violenţă. Dabija conchise că maiorul fusese luat pe neaşteptate. Nu primeşti întins pe sofa şi în ţinută de noapte decât un intim. Alături, în odaia în care cei patru jucau poker, nu se auzise nici un zgomot. Bineînţeles, suspecţi erau în primul rând Ioanid şi Roşianu – pe ceilalţi doi îi socotea prea neînsemnaţi, nu meritau să fie luaţi în considerare nici măcar cu titlu de inventar – dar se feri să facă cea mai mică observaţie. Bineînţeles, nu excludea posibilitatea ca ucigaşul să fie un terţ care să se fi introdus în casă fără a fi observat. N-ar fi fost greu, căci gazda în vârstă şi cam surdă dormea desigur la ora aceea, iar pokerişti, băuţi şi adânciţi în joc, habar n-aveau ce se petrece în hol sau camera lui Teodorini. Ipoteza însă nu-l convingea, suspiciunile lui apăsând tot mai mult asupra lui Ioanid şi Roşianu, vizându-l în special pe acesta din urmă. În aşteptarea lui Roman, generalul dublă paza de la Statul-Major şi începu să-şi ferească spatele…

— În ce mă priveşte, declară Gogu Roşianu pocnind din degete, nu mai am nici un dubiu.

Se uita pe sub sprâncene la Ioanid, cu expresia de satisfacţie caracteristică individului ale cărui pronosticuri s-au confirmat.

— Nici eu, zâmbi ironic Ioanid.

— L-ai lichidat când ai pretextat că te duci la toaletă.

— Aceeaşi ipoteză e valabilă şi pentru tine.

Roşianu săltă din umeri, continuându-şi teoria:

— De când te-am cunoscut mi-am dat seama că eşti omul marilor surprize. De altfel, nu-i o noutate, ţi-am mai spus-o…

— Observ că-ţi place să repeţi.

— Iar când v-aţi certat deunăzi pe chestia cu dama, am înţeles că eşti în stare să şi ucizi. N-am văzut în viaţa mea o expresie mai feroce.

Ioanid lăsă tocul din mână şi îşi împreună pumnii sub bărbie:

— Nu ştiu ce mă determină să-ţi dau explicaţii, dar fiindcă tot n-aveam altceva mai bun de făcut – dacă remarci, Dabija până una alta ne-a tăiat accesul la documentele secrete – hai să discutăm! Întâmplător, pentru doamna în cauză am o stimă deosebită.

— Ia te uită! se hlizi Roşianu. Aşa-i zice acum la gimnastica de aşternut?

— Te rog, nu fi trivial. O stimez şi orice aluzii sau insinuări nedelicate la adresa ei mă fac să-mi pierd cumpătul, cu atât mai mult cu cât viaţa mea particulară nu interesează pe nimeni. În plus, unul dintre marile mele păcate este că nu izbutesc să-mi păstrez calmul când constat că cineva vrea cu tot dinadinsul să mă enerveze. Or, Teodorini m-a zădărât cu tenacitate, cu voluptate aş zice, şi pe măsură ce mă enervam, insista. M-am stăpânit greu să nu-l cârpesc…

Roşianu deschise palma elucidat:

— Eu ce ziceam, *mon cher*?

— Tâmpenii. De aici, până la a aştepta două zile, ca să vin la zar şi să-l asasinez, e oleacă de drum. Nu ştiu ce impresie ţi-am făcut…

— Foarte proastă.

— …dar nebun nu sunt în nici un caz. M-au durut fără îndoială aluziile lui Teodorini, însă cred că eşti de acord cu mine când afirm că pentru un bărbat normal nu-s suficiente nişte vorbe nefericite pentru a-i vârî cuţitul în mână.

— Depinde…

Ioanid scoase o ţigaretă din tabachera de argint şi începu s-o frece mecanic, între degete. Zâmbi:

— Mai zilele trecute, mă suspectai c-aş fi agent german…

— Bineînţeles. Nu văd însă legătura cu moartea lui Teodorini!

— Ascultă-mă! Nu-s expert în materie şi chestiile astea care ţin de informaţii, contrainformaţii, spionaj – în fine, tot un soi de poliţie în accepţiunea plebei, iar eu nu fac excepţie – nu m-au pasionat niciodată. Cred că în viaţa mea am citit un singur roman cu detectivi… Mă rog, vorbeam despre altceva încercam să-ţi explic că oricât de ignorant aş fi, îmi imaginez greu un agent de calibru – nu trimiţi plevuşcă pe lângă un Stat-Major – cu nervi de cucoană isterică şi impulsuri de corsican sângeros care răzbună dezonoarea adusă doamnei inimii sale.

Gogu Roşianu suflă scrumul căzut pe birou apoi se uită la Ioanid.

— Ceea ce-mi demonstrezi matale acum sună foarte logic, dar din modesta mea experienţă am învăţat că de cele mai multe ori adevărul este neverosimil, dreptatea, nedreaptă – nu, nu mă dau în vânt după paradoxuri, sunt simple constatări – iar viaţa, de cele mai multe ori, ilogică. Mi s-a mai întâmplat să întâlnesc tipi care încercau să stea cu amândouă picioarele în acelaşi pantof.

Ioanid, neobişnuit de calm, îşi vârî mâinile în buzunare. Rosti pe un ton neglijent, cu ţigara între buze:

— Habar n-am ce vrei să spui.

— Am enunţat o ipoteză. Achitându-l pe Teodorini, ai izbutit, cum spune franţuzul, două lovituri cu o singură piatră. Ai lichidat ofiţerul de contrainformaţii de care te împiedicai în activitatea ta clandestină şi totodată omul care ţi-a ofensat femeia iubită.

— E, într-adevăr, o ipoteză. Dar în virtutea aceloraşi date pe care le presupune personalitatea unui spion, crezi că aş fi lucrat atât de descoperit?

Gogu Roşianu săltă din umeri:

— Mon cher, aceasta-i o întrebare la care trebuie să-ţi răspunzi singur. Eşti în orice caz mai familiarizat decât mine cu metodele de lucru subversive, iar în materie de meserie, ştii foarte bine, există stiluri şi stiluri…

Ioanid surâse obosit. Trimise cu un bobârnac uşor cutia de chibrituri spre Roşianu care-şi alegea concentrat o ţigară în cutia Macedonia.

— Dragul meu, abandonez partida. Suferi de un negativism încăpăţânat.

Roşianu se ridică brusc şi începu să se plimbe agitat prin cabinet.

— Negativism încăpăţânat! Când eu ştiu exact cum s-au petrecut faptele, ştiind că-l deteşti pe Teodorini şi asta organic, chiar de la început, şi deci cu mult înainte de a fi intervenit incidentul cu dama, nu puteai să te uiţi la el fără să te crispezi…

— Nu te înşeli, îl întrerupse Ioanid. Am în oroare copoii şi bărbaţii cu ten de fecioară. Poţi să reţii aceste declaraţii în defavoarea mea…

— Reţin ce vreau eu şi n-am nevoie de indicaţii. Deci cunoscând resentimente şi incidente, mai ştiind că mi-s neprihănit, alb nenufar, şi procedând prin excludere, nu-i firesc că pun la îndoială tot ce spui?

Ioanid, plictisit, îşi trecu degetele prin păr de câteva ori.

— Nu-i firesc. Şi eu mă ştiu nevinovat, nenufar, crin, ghiocel sau albă mioară şi totuşi nu-ţi arunc în spinare o crimă. În fond, puteam să cad victimă aceluiaşi raţionament. Faptul că nu l-am descoperit pe vinovat nu mă îndreptăţeşte să azvârl anatema asupra unui ins, numai pentru că odată, la mânie, i-a dat cu tifla victimei, iar în momentul critic se afla din nefericire la mai puţin de zece metri de aceasta. În fine, că evolua în acelaşi perimetru.

Roşianu îşi îndreptă centironul peste pântece.

— Am înţeles. Şi în fond, care-i teoria ta? Dacă proştii ăia doi, Pârvulescu şi Matei, n-au ucis – e o certitudine, cred că

eşti de acord – subsemnatul n-am ucis, idem în ce te priveşte, cine dracu' l-a aranjat pe Teodorini?

Ioanid râse:

— Vezi cum vii la vorba mea? Fiindcă ăia doi sunt prea fraieri, iar eu ştiu că n-am omorât, înseamnă că *ipso-facto* Roşianu e criminalul? …De ce excluzi posibilitatea ca ucigaşul să fie o persoană străină?

— Cine?

— Nu-s ghicitor! Dacă îi cunoşteam numele, până acum aş fi „govorit", vorba aliaţilor noştri. Certitudinea mea este că asasinul a venit de afară şi a acţionat în timp ce noi, ameţiţi de Courvoisier, filam foiţele.

— Exclus!

Ioanid ridică sprâncenele, surprins de tonul categoric al lui Roşianu:

— De ce?

Celălalt făcu o pauză înainte de a vorbi. Se uita cu un aer aparent distrat pe fereastră:

— Când s-a culcat, gazda a încuiat şi a tras zăvorul. Ţi-o declar în mod categoric pentru că a făcut-o în faţa mea.

— Şi?

— Ce naiba, vrei şi un desen? Pe uşă deci nu s-a putut intra, iar fereastra de la odaia lui Teodorini n-a fost forţată. În consecinţă, doar cineva din interiorul casei l-a ucis.

— Aha! Încep să înţeleg… De ce nu i-ai comunicat lui Dabija concluziile tale?

— Din două motive: unu, ghinărarul nu mi-e simpatic…

Tăcu şi Ioanid, incitat, întrebă:

— Şi doi?

— Doi… Hm, vorba turcului: vrăjmaşi să dea Dumnezeu, că iatagane sunt destule. Mi-a fost teamă pentru propria-mi piele…

* * *

Depăşiseră ruinele cetăţii – o potcoavă de ziduri ştirbe datând din vremea lui Alexandru cel Bun – şi se înfundaseră în aleea străjuită de tei. Vara, târgoveţii se plimbau aici ca pe un soi de Corso estival, mâncau halviţă, îngheţată şi caramele lipicioase, umbreluţe de dantelă zburdau fluturi jucăuşi alături de pălăriile înalte şi lucioase, ale căror boruri – porunceau canoanele modei – n-ar fi trebuit să depăşească vârful mustăţilor agresive. La capătul aleii, în zăvoi, Tase Cociaşu, cel mai întreprinzător cârciumar din urbe, deschisese o baracă, „La miaua română“. Pereţii din lemn năpădiţi de trandafiri căţărători şi glicină, perdelele vesele, oalele cu flori de la fereşti, obloanele verzi cu vasistas scobit în formă de inimioară şi o vacă ce păştea totdeauna în apropiere, bălăngănind din clopot spre a completa decorul, îi făceau pe cei mai voiajaţi să se închipuie undeva, într-un han din Elveţia. Aici, în *châlet*-ul lui Tase, domnii puteau consuma după poftă patricieni, mititei, fripturi năprasnice date prin cimbru dar mai cu seamă vestitul miel haiducesc, la a cărui preparare dichisită, în gropniţă aşternută cu jar, asistau plini de emoţie. Damele, mai delicate, gustau neîntrecutele alivenci ale coanei Vetuţa, se dădeau în vânt după trandafirii caramelizaţi…

Iarna, Tase închidea birtul şi, dezbrăcată de roze şi glicină, baraca devenea sordidă. De fapt, toată priveliştea i se părea sinistră lui Dabija. Pustietatea, copacii încremeniţi, dunele de zăpadă iar departe, în zare, cocoaşele dealurilor îi sugerau un peisaj lunar. Strânse umerii Alexandrinei care tremura într-un mantou uriaş din spinări de vulpe.

— Ce idee să ne întâlnim aici! Parcă am fi contrabandişti.

— Ce altceva suntem? observă femeia cu buzele îngheţate. Unii trafichează tutun şi alcool, noi traficăm sentimente.

Generalul, sâcâit, o strânse mai aproape:

— Iar începi? Îi căută tâmpla sub gluga de blană şi-o sărută. Mi-e dor de tine, Sandra… Hai la noi, mai avem

timp…

— A, nu! Nu! Te rog, nu acolo.

Ţipase şi generalul se uită instinctiv în jur. Undeva, foarte aproape, o pasăre pe care Dabija nu putea s-o identifice – nu trăise niciodată la moşie, vacanţele petrecându-şi-le tot în străinătate, în internatul şcolii de cadeţi – croncăni lugubru.

— Te rog, iubita mea. Vreau să te ţin în braţe…

— Nu acolo! Nu mai suport, înţelegi?

— Nu înţeleg…

— Mi-e silă de odaia aceea, de fiecare obiect, de mirosul ei, de patul acela străin, de ochii care pândesc. Îi simt tot timpul în ceafă, pe trup, îmi scotocesc totul, până şi sufletul.

Dabija se crispă:

— Evident, nu-ţi cer să idolatrizezi pavilionul Algiencelor, nici să-l socoţi templu…

— Îl am în oroare! se cutremură doamna Cerchez.

— …dar mi se pare straniu să-ţi provoace repulsie. Am consumat acolo ceasurile noastre cele mai frumoase.

Femeia se lipi de pieptul generalului. Ridică braţele, trecându-i-le pe după gât.

— Iartă-mă, Dimitrie… Nu fi supărat… Oriunde în altă parte, dar nu acolo… Izbucni într-un plâns isteric: Oriunde! Chiar şi aici.

Dabija, supărat, se degajă, desprinzându-i ferm mâinile.

— Evident, putem oferi oricând soluţii absurde. Şi iarăşi, oricând, dacă nu ai de-a face cu o brută, câteva lacrimi pun punct unei discuţii în care nu ai argumente.

Doamna Cerchez încremeni:

— Nu-mi vorbi aşa, Dimitrie… Nu merit. Înţelege-mă, sunt în braţele tale şi ştiu că Vernеasca se uită la mine. Mă săruţi şi îi văd rânjetul… Îmi închei corsajul şi degetele nu sunt ale mele. Îi simt pe piele mâinile ei, ca nişte libărci… Înfiorător!

— Am crezut că am terminat odată pentru totdeauna cu această ordură. Poimâine pleacă definitiv din târg. Ce mai

vrei?

— Nu ştiu… Nimic, suspină doamna Cerchez.

Iritat, generalul îşi aprinse o ţigaretă. Continuă pe acelaşi ton:

— Propune tu o altă soluţie. Spune-mi tu o gazdă unde ne putem vedea. O gazdă discretă, fără vecini şi unde să nu te ajungă labele căzăturii!

— O să găsim… Trebuie să găsim.

— Îţi stau la dispoziţie.

N-o mai ţinea pe după umeri şi fără să-l privească, din scrâşnetul cizmelor pe zăpada îngheţată, doamna Cerchez îşi dădu seama cât este de nervos.

— Dimitrie, şopti.

Generalul nu răspunse şi femeia îl chemă iar:

— Dimitrie…

— Ascult.

Alexandrina Cerchez îşi ridică ochii umezi:

— Îţi dai seama că noi doi nu ne mai putem întâlni fără să ne certăm? Spui că mă iubeşti…

— Imens, chiar şi atunci când eşti absurdă.

O răsuci brusc spre el şi o sărută până simţi că trupul suplu cedează, gata să se prăbuşească.

— De ce mă chinuieşti, dragul meu?

Dabija oftă dând din cap:

— Logica femeilor, Dumnezeule! De o săptămână aştept să te văd, să te îmbrăţişez, să te iubesc, iar tu îmi oferi un picnic printre ruine şi iceberguri. În sfârşit, asta este… Data viitoare poate că am să fiu mai norocos. Mi-ai scris că trebuie să-mi comunici ceva…

Alexandrina suspină şi îşi muşcă buzele:

— Nu cred că acum pot să-ţi mai spun… Ai dreptate, sunt absurdă. Şi locul ăsta e absurd… Altă dată…

Dabija o zgâlţâi uşor şi gluga îi alunecă de pe buclele ridicate în creştetul capului.

— Dumnezeule! şopti înfiorat, cât poţi fi de frumoasă! Hai, fetiţa mea, spune-mi despre ce este vorba.

— Nu, nu acum.

— Hotărât, vrei să te bat.

Doamna Cerchez închise ochii:

— Sunt însărcinată.

Dabija simţi că-i vine ameţeală. Se bâlbâi:

— E… al meu?

Doamna Cerchez dădu din cap şi în clipa următoare simţi că zboară. Generalul o ţinea în braţe şi o învârtea ca pe un copil scoţând chiote de iodler. Când îi dădu drumul, începu să o sărute sălbatic. Faţa, mâinile, gulerul de blană, ochii şi doamna Cerchez simţi că plânge.

— Dragul meu, şopti tulburată.

Generalul, râzând printre lacrimi, îşi şterse obrazul cu batista.

— N-am mai plâns de la cincisprezece ani, când din cauza unei pedepse nu mi s-a îngăduit să particip la parada de primăvară organizată de prinţul Karl… Sandra, zâna mea… Scufiţa mea Roşie… Sunt cel mai fericit soldat din… din tot războiul ăsta afurisit!

Se lăsă în genunchi şi-i îmbrăţişă picioarele. Impresionată, Alexandrina îi dezmierdă părul de pe ceafă:

— Dacă vrei… Dacă ţii foarte mult… putem trece pe la tine. Cred că nu-i prea târziu.

La al treilea Armagnac, ochii generalului străluceau. Era doar în cămaşă, adânc descheiată la piept, râdea tot timpul şi bucuria îl făcea să pară extrem de tânăr.

Alexandrina îi surâdea maternă, cu aerul acela specific al femeilor îndrăgostite, mişcate de puştismele iubitului.

— Arăţi ca un băieţaş.

— Chiar aşa mă simt.

— Spune-mi… Ce se va întâmpla dacă războiul nu se va termina înainte ca eu să nasc copilul?

Generalul îi întinse paharul:

— Avem timp să ne gândim la toate. Un lucru e sigur: copilul acesta e al meu, şi numai al meu, şi nu voi îngădui

nici o secundă să poarte alt nume. Pe… Cerchez l-ai informat?

Ochii femeii se dilatară de stupefacţie:

— Eşti nebun? Cum să-i spun?

Dabija reteză aerul cu palma

— Trebuie neapărat s-o faci. O femeie în situaţia ta trebuie îngrijită, menajată, dorlotată, ferită de necazuri.

— Dimitrie, eşti beat? Să-i pretind soţului meu să mă dorloteze pentru că am rămas grea cu alt bărbat? Ţi-ai rătăcit simţul comun?

— De ce nu? Este un act de umanitarism.

— Mă faci să-mi pierd minţile! Cum vine asta? Iorgule, adu-mi ceaiul la pat, căci port în pântece pruncul lui Dabija.

— Foarte normal. Când un bărbat şi o femeie trăiesc împreună, e mai mult decât natural să se anvizajeze posibilitatea unei sarcini. Sau poate că Cerchez mai crede în basmul cu barza.

— Nu fi caraghios! Iorgu habar n-are că eşti amantul meu.

— Ce?!

— Nu ştie. De unde să ştie, dacă i-ai închis gura Aristiţei?

Instinctiv îşi coborâse pleoapele. Îi plătise a doua oară birul, fără ştiinţa generalului.

— Ţi-ai închipuit că m-am apucat să-i fac mărturisiri?

Chipul lui Dabija deveni brusc serios:

— Bărbatul tău ştie tot, Sandra. Făcu o pauză: I-am spus eu.

Doamna Cerchez păli. Întrebă îngrozită:

— I-ai spus tu?!

— Da, aşa mi s-a părut cinstit. Nu suport minciuna, iubita mea, iar mai devreme sau mai târziu, tot trebuia să afle ce se întâmplă cu noi. Am preferat s-o fac imediat pentru a te putea apăra împreună de manevrele Vernească sau altora din specie. Ce mă surprinde este că nu ţi-a relatat discuţia noastră. Foarte interesant…

Ochii femeii scoteau fulgere. Gemu:

— E un sfânt. Iar tu… tu…

Generalul îi astupă gura cu palma.

— Nu, Sandra! Stăpâneşte-te! Nu spune lucruri peste care nu se mai poate trece… Iartă-mă dacă te-am supărat, am fost mânat de cele mai splendide intenţii. Da! Muşcă-mă! Loveşte-mă, dar nu pune ireparabilul între noi!

Îi simţea dinţii opintind să-i sfârtece palma, pumnul mic îi izbea bezmetic umerii şi spinarea.

Dabija repeta mecanic:

— Calm, Sandra… Calm…

Brusc, doamna Cerchez i se desprinse din braţe şi se azvârli pe canapea plângând cu hohote. Generalul privi câteva clipe trupul zbuciumat de convulsii. Vru s-o ia în braţe dar se răzgândi. Simţea instinctiv că în clipele acelea femeia nu i-ar fi putut suporta dezmierdările. Mâna şiroia de sânge şi generalul îşi turnă peste rană, la lavabou, tot conţinutul sticlei de coniac. Improviză un pansament din batistă, ţinând între dinţi unul din capete, apoi se aşeză pe fotoliu aşteptând-o pe doamna Cerchez să se liniştească. Când ridică într-un târziu capul, Dabija fu impresionat de durerea şi disperarea care-i răvăşeau chipul. Fără să-i arunce o singură privire, Alexandrina începu să-şi rânduiască ţinuta. Generalul încercă să-i prindă mâinile:

— Iartă-mă.

Doamna Cerchez îl privi cu ochi din care tot ceea ce fusese cu câteva minute înainte doar fericire, duioşie şi dragoste se alungase, lăsând un pustiu plin de deznădejde. Ochi goi, uscaţi.

— Iartă-mă, Sandra.

— Niciodată.

* * *

Biletul Nataliei îi parveni spre seară. Lua cina ca de obicei într-un birt modest de pe Calea Moşilor şi

cârciumarul, nea Gică, afişând un aer conspirativ, i-l lăsase pe colţul mesei.

— Îl ţin de ieri! N-aţi trecut pe la noi şi nu ştiam unde să vă găsesc.

Roman învârti circumspect plicul între degete ca pe o carte de joc. Împinse farfuria, interesându-se:

— Cine zici că ţi l-a lăsat?

Nea Gică săltă din umeri:

— Nu prea am luat aminte. Un tinerel… După straie părea slujbaş mărunt de canţelarie…

Rândurile fuseseră grifonate în grabă, cu un scris dezordonat.

Vino neapărat să mă vezi. Stau la Maruka Dobrotă, pe Puţul cu Apă Rece. Raul e bolnav. Natalia.

Oscilând între mânie şi îngrijorare, colonelul azvârli câţiva lei pe masă şi renunţă să mănânce. Drumul i se păru nesfârşit. Pe măsură ce se apropia de locuinţa Marukăi, simţea cum furia, o furie nimicitoare, îi cuprindea făptura până la cea din urmă fibră.

„Îmi vine s-o strâng de gât! Cretina! Mi-a făgăduit în mod ferm că pleacă…“

Stabiliseră de comun acord, încă la sfârşitul lui noiembrie, atunci când ocuparea Bucureştilor de către Mackensen devenise iminentă pentru oricine, că avea să se refugieze împreună cu băiatul în Moldova

„Aşa a fost întotdeauna!“ bolborosi cu glas tare şi un trecător întoarse capul surprins. Roman salută reflex, grăbind pasul. „Încăpăţânată, mincinoasă, tembelă şi cu idei…“

Se separaseră de doisprezece ani şi, deşi Natalia se recăsătorise între timp, continuau să păstreze relaţii aproximativ camaradereşti. Evident, la mijloc se afla în primul rând Raul, astăzi adolescent de paisprezece ani, şi apoi, considera Roman, aşa e civilizat. „Mi se pare absurd

să nu felicit de Crăciun o femeie despre care cândva am ştiut cum arată în camizol şi ce model de *soutient-gorge* preferă.“ Din pricina vieţii dezordonate a lui Roman, băiatul rămăsese la Natalia şi, după câte putuse constata, se simţea foarte mulţumit. În realitate, Silvan, soţul Nataliei, maior de cavalerie, era un bărbat cumsecade care nu pretindea decât ca nevastă-sa să-l accepte în preajma ei. Din nefericire, se prăpădise cu doi ani înainte de izbucnirea războiului, într-un accident stupid. După moartea lui, Roman devenise mai atent cu Natalia, o frecventa mai des, punându-i la dispoziţie serviciile sale. Compasiunea pentru o femeie rămasă singură şi grija pentru copil fuseseră însă interpretate greşit de Natalia care încercase o împăcare. Elegant dar ferm, Roman o făcuse să înţeleagă esenţa unui bătrân proverb englezesc: nu-i deştept ăla care greşeşte de două ori…

Încă de la începutul toamnei, colonelul insistase ca Natalia să ia băiatul şi să plece la Iaşi.

— Îi cunosc pe teutoni… Nişte sălbatici, îşi educă din leagăn pruncii ca pe nişte canibali. Crede-mă, nu-i o societate indicată pentru o femeie singură cu un copil.

— Exagerezi… L-am cunoscut odinioară pe căpitanul Schlieffen de la ambasada germană şi te asigur că n-am întâlnit încă un bărbat mai fermecător şi mai devotat.

Roman rânjise:

— L-ai cunoscut în vreme ce schiţa pe pardoseala de marmură a salonului de dans doi paşi de gavotă şi trei de menuet. Mi-ar plăcea să-l vezi când scoate sabia.

— Nu toţi bărbaţii sunt brutali, replicase Natalia privindu-l cu tâlc.

„Măcar de-aş fi cârpit-o o singură dată!“ reflectase colonelul, dar îşi ţinuse gura. N-avea sens s-o aţâţe.

— Hai să nu ne certăm. Ia te rog băiatul şi îmbarcă-te. Am să fiu şi eu mult mai liniştit.

— Nu crezi că eşti egoist? Vasăzică să mă trambalez în condiţii mizerabile spre un oraş unde totul mi-este complet

străin, numai ca tu să te simţi bine…

Până la urmă însă o convinsese, sau aşa i se păruse.

Strada era liniştită şi, după o scurtă investigare a împrejurimilor, Roman se hotărî să intre în curte. Se vedea lumină la două ferestre – cele de la iatacul Marukăi şi din sufrageria mică. Cunoştea bine casa căci Dobroteasa, altă nebună, căsătorită cu un chefliu notoriu, dădea pe vremuri petreceri de pomină, încercând să-l lege de prispă pe bărbatu-său. Izbutise cât ăla care făcea borţi cu degetul în apă.

Înainte de a bate în uşă, avu un moment de ezitare. La prima vedere, nimic nu părea suspect. Natalia locuia la Maruka, prietena ei din copilărie, simţindu-se probabil mult prea singură în casa enormă de la Domenii. Nici faptul că ştiuse unde să-i adreseze biletul nu era surprinzător. Când se despărţiseră, o avertizase ca toate mesagiile să i le expedieze la bodega lui Gică unde trecea cel puţin o dată la două-trei zile… Nici boala lui Raul nu era o noutate. La zece ani contractase o scarlatină şi de atunci se şubrezise…

Ciocăni scurt în panoul de sticlă mată, protejată de arabescuri din fier forjat.

„Dacă-i o cursă, m-am ars.“

Urcă în goană treptele care duceau în holul pretenţios mobilat în stilul anilor 1880, cu un uriaş tavan de sticlă. Slujnica bătrână îl urma anevoie.

— Unde-s doamnele? se interesă Roman.

Simţi dintr-o dată, în mod nedesluşit, că se află în primejdie. În holul sufocat de oglinzi, draperii, armuri şi plante de interior, ardea o singură aplică, zvârlind o lumină vătuită. Cedând primului impuls, colonelul se răsuci pe picioare şi se precipită pe scări.

Din spatele cuierelor-pom, încărcate cu paltoane grele, îmblănite care străjuiau intrarea, se iviră doi bărbaţi cu pistoalele în mână.

— Fără prostii, domnule colonel! Avem ordin să tragem.

Roman se uită peste umăr. Desprinzându-se din umbra armurilor, alte patru siluete îi ţineau spatele. Pocni din degete şi zâmbi.

— E clar, domnilor, aţi câştigat.

19

Către ceasurile 10 seara, Dobre cojocarul auzi zgrepţănat în geamul de la bucătărie. Se uită reflex la ceasornicul CFR care ticăia pe poliţă şi ridică mirat din sprâncene. Micşoră flacăra opaiţului şi se apropie de fereastră. Anton îi făcea semne să se grăbească, pradă unei agitaţii neobişnuite.

— Nea Fane, gâfâi, l-au găbuit.

Deşi ghicise imediat despre cine e vorba, Dobre insistă:

— Pe cine, mă?

— Pe cine?! Pe Roman, dracu’ să-l ia! Nu-s nici două ceasuri.

Se plimba furios prin bucătăria mică înconjurând la nesfârşit masa, incapabil să se oprească.

— Ci stai locului, că mă ameţeşti!

Anton nu-l ascultă. Perora şi pe fruntea asudată şuviţele de păr se lipiseră, ca pomădate.

— Cu lumânarea şi-a căutat-o, domnule! Cu lumânarea şi cu farul în plină zi. L-au încolţit! Eram doar patru inşi, ei paisprezece, n-am putut face nimic. Din prima clipă am ştiut că opintim de pomană. Când omul îşi pune singur juvăţul de gât, proşti ăia care-l ţin de mână.

— Nu pricep nimic, Antoane! Vorbeşte limpede, fără să le bălmăjeşti. Cum l-au prins?

— Ca pe un clonţan netrebnic. A mâncat la birtul ăla, din Moşilor, şi pe urmă a luat-o valvârtej la vale, a ţinut-o într-o goană până la Puţul cu Apă Rece. După pas, mi-am dat seama că-i mânios Bistriţă…

— Şi?

— A intrat într-o hudubaie boierească iar noi am rămas ca de obicei, de caraulă. Nu trec cincisprezece minute şi vedem o berlină cât o corabie că opreşte. Au coborât opt nemţi în uniforme, înarmaţi până în chipie. Au dat năvală în casă şi am înţeles că de data asta i s-a înfundat, dar am rămas să vedem ce se întâmplă. Noi, nea Fane, nu puteam face nimic.

— Ştiu. Zi mai departe.

Anton făcu un gest de lehamite:

— Ce să mai zic! Când au ieşit din casă, erau paişpe. Paişpe inşi pe un singur om, cât o fi el de colonelul Roman! Cred că nici el n-a încercat nimic.

— Fără doar şi poate… Pricep dară că şase l-au priponit înăuntru şi tot s-au temut să le scapă. De-aia i-au chemat pe ăilalţi. E rău, Antoane. Cum se poate mai rău…

— Eu zic că-i bine? Noi n-avem nici o vină…

— A cui e locuinţa?

— A unuia, Dobrotă. S-a refugiat cu nevastă-sa în Moldova şi casa a rămas pe o slujnică bătrână. Mi-a spus un moşneag din vecini.

— Ştii unde l-au dus?

Anton râse amar:

— Mi s-a îmbolnăvit şoferul de la automobilă. Cum să te ţii după ei, nea Fane?

— Ai dreptate… Aşa e… Am întrebat ca prostul…

Rupse o margine de gazetă şi îşi răsuci o ţigară groasă. Se uita la Anton fără să-l vadă, cu gândul în altă parte:

— Trebuie să aflăm cu orice chip unde l-au depus.

— Asta-i lesne. Dar după aia? Ce facem după aia?

Cojocarul îl cercetă lung şi începu să râdă încetişor.

— Bag de seamă că ţi-a devenit drag…

Pometii lui Anton se aprinseră.

— Îmi pare rău de vremea prăpădită zadarnic.

— Oare?

— La ce mă iscodeşti, nea Fane? Ştim toţi cine-i Roman şi ce preţ are, că nu de coada prepeliţei s-a hotărât că trebuie ocrotit.

— Mda, aşa o fi… Mie mi s-a părut însă că ai pus şi oleacă de suflet în trebuşoara asta.

Tânărul îşi coborî privirea pe faţa de masă cu floricele verzui. În scrumieră – scoică ştirbită la margine – fumega ţigara cojocarului. Recunoscu cu jumătate de glas:

— Poate că am pus, nea Fane. Eu şi Roman nu suntem din aceeaşi lume şi vorbim fiecare altă limbă. Mi-au plăcut însă totdeauna bărbaţii adevăraţi, tocmai pentru că eu nu m-am socotit unul dintre ei. Sunt bicisnic la trup şi nici tărie mare de cuget n-am, îmi dau lacrimile din te miri ce… Când citesc o carte, mă uit la o floare sau văd cerşetor schilod la poartă de biserică… Roman, cât e de zurliu şi nechibzuit, are vână… Cum o dregem, nea Fane?

— Nu ştiu, băiete… Ştiu doar că trebuie musai slobozit.

* * *

Coana Aristiţa Vernească îl aştepta pe lumină mică picotind în jilţ alături de o stacană de ceai stropită din belşug cu rom. Uriaşă, părând că nici nu respiră, avea ceva monstruos în nemişcarea ei. Semăna cu un idol hidos din ţara lui Soare-Răsare, una din zeităţile acelea malefice cărora ochii bridaţi le aprind beţişoare de tămâie şi ambră, împodobindu-le cu straie din hârtie roşie spre a le îmbuna cugetul şi a le abate mâniile pe cât de capricioase, pe atât de aprige.

Lăsase uşile încuiate doar din clanţă şi când auzi paşii lui Mareş în curte răcni un „pofteşte!“, care făcu să zăngăne ciucuraşii de cleştar ai unui sfeşnic vienez. Căută apoi reazăm bun braţelor între două vrafuri de perne, căci jilţul, ologit de ani, se afla ciung pe o parte. Ca toţi bătrânii, îşi simţea mâinile prea grele şi se împlineau poate treizeci de

ani de când toate veşmintele Vernească erau prevăzute cu buzunări adânci.

Domnul Mareş mormăi ceva ce aducea a bună seara. Bătrâna îl cântări scurt, fără să se clintească:

— Leapădă-ţi cuşma şi giubeaua.

— Hm! făcu Mareş căutând din ochi soba. Nu-i prea cald la dumneavoastră.

— Îi miez de Făurar şi nu moţul lui Cuptor. Credeai că vii la cules de abricoase?

Mareş săltă din umeri şi îşi descheie nasturii fără să se dezbrace însă. Nemaiaşteptând să fie poftit, se aşează pe un scaun cu spinarea rotunjită, zicându-şi că femeia aceasta este incapabilă să sloboadă o singură vorbă care să nu fie dezagreabilă şi răstită.

— Cum crezi, spuse coana Aristiţa, urmărindu-l cu coada ochiului ca să nu răsucească gâtul. O să ai de adăstat şi ţoalele te-or stânjeni.

Negustorul o cercetă surprins. Încercă să zâmbească:

— Dacă nu trebuie să trag la galere…

— Acolo ajungi dumneatale singur, fără povaţa mea.

Mareş personal nu se dădea în vânt după profeţiile lugubre şi, un pic superstiţios, atinse ca din întâmplare piciorul de lemn al scaunului.

— Doamnă Vernescu, declară consultându-şi mâinile, aş prefera să intraţi imediat în subiect. Mai sunt doar două ceasuri până la miezul nopţii iar eu am încă probleme de rezolvat.

Cuprinsă brusc de un acces, bătrâna începu să tuşească. Era ceva oribil, se congestionase până la vânăt şi, înecată, părea gata să-şi dea duhul. Întinse mâna după paharul cu apă şi abia după aceea îşi drese grumajii scuipând în batistă. Oripilat, Mareş întoarse ochii. Încercă să-şi reprime greaţa, respirând de câteva ori adânc.

— Iar te grăbeşti, fătul meu? Pe vremea mea, oamenii nu se zoreau atât şi trăiau mai bine şi mai mult. Îţi spune Vernească azi o vorbă căreia, dacă apuci cumva anii mei şi

nu eşti neghiob din cale afară, ai să-i prinzi tâlcul. Cu cât ţi-ai ajuns ţelul mai degrab', cu tot atâta ai scurtat drumul spre morticică. Viaţa, după cum îi scris fiecăruia, cuprinde mai multe răspântii: două, nouă sau nouăzeci şi nouă. Aşa, ca nişte gări… Le mistui zornic, zornic ajungi la liman. Ţine minte: ăla de a pus degetul pe lună, îi mai aproape de Dumnezeu.

— Stimată doamnă, o întrerupse Mareş pe care cugetările bătrânei aflate pesemne în dispoziţie filosofică îl interesau foarte puţin, învăţăturile dumneavoastră îmi sunt infinit de preţioase şi v-aş fi recunoscător dacă într-o zi veţi găsi timp să-mi împărtăşiţi din această experienţă pe care o presimt extrem de bogată. Nu cred însă că astăzi ar fi un moment foarte favorabil…

— Palavre! Dar pesemne că eu m-am boccelit rău, de vreme ce am început a risipi înţelepciune în tot cotlonul, unde câinii stau în trei picioare…

Mareş îşi zise că observaţia bătrânei nu e din cele mai amabile dar se abţinu să facă vreo remarcă. N-avea sens s-o înfurie acum, când părea hotărâtă să-şi descopere cărţile.

— Ca să pricepi, începu coana Aristiţa, cum vom izbuti să-l dovedim pe scumpul meu nepot, de trebuinţă, negustorule, este să-ţi fac unele desluşiri. Casa aceasta, în care ne aflăm, a fost ridicată de stră-stră-străbunelul meu dinspre mamă, vornicul Andrieş, acum o sută şaptezeci de ani, când Moldova era împărăţită de grecoteiul cela, carele a fost mai apoi surghiunit în insula Lemnos, Constantin Mavrocordat…

Mareş oftă exasperat: „Sfinte Doamne! Acum intră în istorie…“ Coana Aristiţa îl măsură ironică:

— N-ai răbdare, negustorule, nici cât taur comunal scăpat în cireadă.

— Ce-ar fi să încercăm să ne cruţăm reciproc, doamnă?

Coana Aristiţa râse, realmente amuzată:

— Păi asta şi fac, măi creştine! Îţi cruţ învăţătura săracă. Câtă ştiinţă ai dumneatale despre vremurile acelea de

restrişte şi nesiguranţă când din simplu inc sau moft al domnului, ori al turcului, te trezeai scurtat de căpăţână?

— Mi s-a mai întâmplat să aud câte ceva…

— Nu o dată, moşii noştri au trebuit în fărâmă de ceas să-şi strângă giuvaerurile şi să lepede izbeliştii gospodărie chivernisită, părăsind locurile pe cărări tainice. Plecau în bejenie, dacă izbuteau, de nu, rămâneau ascunşi cu anii la neamuri ori prieteni… Mda… Despre o cărare tainică îţi vorbesc eu acuma.

Mareş îşi îndreptă trupul, cu atenţia încordată.

— Adică?

— Adicătelea drum neştiut de vreo şapte-opt sute de metri duce din beciurile mele până la ceea ce odinioară a fost conacul lui boier Ionică, fratele vornicului Andrieş, mai încoace. Pensionatul de domnişoare „Domniţa Ruxandra“, astăzi Statul-Major al generalului Dabija. Pricepi?

— Încerc, spuse negustorul care începuse să întrevadă tulbure cam pe unde bate Vernească.

— Bineînţeles, urmă coana Aristiţa, casele s-au tot primenit, s-au schimbat la obraz, dar temeliile! *Temeliile* au rămas aidoma, ca şi drumul ascuns.

— O secundă, doamnă! Unde duce exact acest gang subteran?

Râsul de codoaşă lăbărţă faţa lată a Vernească.

— Ai început să te aprinzi, cocoşelule? Gangul ăsta, cum îi zici dumneatale, duce taman în cabinetul lui Dabija.

— Perete fals? anticipă Mareş. Imposibil! Nu-mi spuneţi că un şef de Stat-Major îşi instalează biroul într-o încăpere necontrolată. Un zid măsluit, cât de abil, îl descoperi imediat, după sunet.

— Te grăbeşti ca mireasa la pat, fătul meu. Poteca nu se isprăveşte în zid…

— Dar unde?

— Pe acoperiş.

Mareş o privi perplex:

— Cum vine asta?!

Bătrâna îşi foi şoldurile satisfăcută.

— Du-te mâine şi cercetează casa, aşa, de peste drum. Ai să vezi că are un fronton mai gros decât se întocmesc îndeobşte asemenea bibiluri, dar nimeni n-a luat seama la aceasta vreodată. Frontonul ascunde o scăriţă ce se află în continuarea galeriei de sub pământ. Urci vreo cinşpe-douăzeci de trepte şi dai de un oberlicht iscat chiar în tavanul cabinetului.

Mareş surâse uimit:

— Încep să cred că *Misterele Parisului* nu sunt simplă născocire…

— De, negustorule, aşa trăiau bunii noştri sub ameninţare de iatagane ori şţreang domnesc. Frontonul l-a ridicat fratele lui străbunelu', căci înainte de aceasta, gangul se isprăvea cu adevărat dinaintea unui zid calp.

— Sunteţi încredinţată că de atunci n-au intervenit modificări?

— Niciuna. Unchiu' mare a fost ultimul din neam care a stăpânit casa, după aceea a fost vândută pensionatului. Directoarea, Aurica Petroviceanu, mi-a fost prietenă şi nu o dată ne-am băut cafeluţa în cancelarie.

— Aha! pricepu Mareş. Iar Dabija şi-a instalat biroul în fosta cancelarie.

— Ai zis-o, fătul meu. Mai apăs că de când au venit militarii, picior de dulgher, tâmplar ori zidar n-a pătruns în şcoală. Am vegheat cu dinadinsul… Ei, ce zici? Te-am poftit la halva ori am minţit?

— Să vedem, spuse Mareş prudent, dar în fond impresionat. Să vedem…

— Ce să mai vezi? Şi dacă mai pofteşti posmagi muieţi – ţi-oi da şi cifrăria casei de fier, numai că despre aceasta nu ştiu dacă nu cumva au schimbat-o. Aurica avea una nemţească, Berthold, cafenie…

Ca să-şi stăpânească emoţia – bătrâna îi oferea un *tuyeau* fantastic, de care era de altfel conştientă – Mareş îşi aprinse

o ţigaretă. Se interesă pe un ton care se străduia să pară neglijent:

— Ce v-a determinat să mă luaţi pe mine tovarăş în această combinaţie? Iniţial, după câte îmi spuneaţi, intenţionaţi să vă descurcaţi singură.

— Am încercat, oftă coana Aristiţa, dar n-am izbutit. Mi-s prea bătrână şi bolovănoasă. Ici colo drumu-i hurducat, nu mare lucru, oleacă de pământ surpat, mai un pietroi, că de, sunt aproape două veacuri de când s-a fost iscodit, dar eu nu mai pot opinti. Acum zece ani m-aş fi descurcat singură cu o lopată. Pas, deunăzi când am încercat! M-au cuprins năduşeala cea rea, gâfâitul, inima mi se zbuciuma a nesupunere. Şi-apoi, fiind cât un mal şi ţeapănă, anevoie m-aş putea strecura prin sărăcia ceea de oberlicht.

— Cred că aţi socotit bine. Mă întreb acum dacă mai are sens să expediaţi cea de a treia scrisoare doamnei Cerchez. De vreme ce voi avea acces nelimitat la documentele generalului…

Bătrâna i-o reteză:

— Ca’ să-ţi fie de folosinţă, cleştele trebuie să aibă doi craci. Drumul tainic dimpreună cu mieluşeaua împletesc frânghie de nădejde pentru grumazul ghinărarului.

Ochii, zeamă cleioasă şi tulbure, luceau de o satisfacţie diabolică. Înfiorat, Mareş se ridică.

— Când chibzuieşti să-i dai cep, negustorule?

— Chiar acum.

Vernească dădu din deget.

— Ţţţ! Nu acum. Mâine seară, când vii mătăluţă cu teşchereaua ticsită…

— Cât? întrebă Mareş.

— Cincizeci de mii.

Negustorul se prefăcu mirat.

— Hm… Cincizeci de mii… O sumă cochetă.

— Cochetă pe dracu’! Frăncuţii mi-i aduci în napoleoni de aur. Şi mai poftesc şi o hârtioară, două din harţaloagele lui nepotu-meu. Rânji: Să am de suvenir…

Afară, domnul Mareş culese un pumn de zăpadă de pe gard şi îşi frecă bine toată faţa.

* * *

Pur şi simplu nu izbutise să se înfrâneze. Iniţial, colonelul Hentsch îşi propusese să-l facă pe Roman să petreacă două-trei nopţi în celula de la Malmezon şi numai după aceea să-l întâlnească, dar fusese incapabil să-şi stăpânească nerăbdarea. În consecinţă, la nici două ceasuri după arestare, dăduse ordin ca Roman să fie adus sub escortă atât de numeroasă, încât acesta începuse să râdă realmente amuzat, la Marele Cartier al lui Mackensen.

Era trecut de miezul nopţii şi pe măsuţa rotundă din dreapta biroului Henri II se aflau o sticlă de Kirsch aproape goală, cafetiera secată până la ultima picătură şi o scrumieră odioasă de bronz cu un tun Dicke Bertha, cadoul personal al lui Krupp, vârfuită de havane stinse la jumătate.

Roman intră degajat şi surâzător şi, după aer, ai fi zis că se crede la club. În ciuda hainelor modeste – surtuc de stofă grosolană, cămaşă fără guler şi pantaloni militărești vopsiţi – păstra eleganţa greu de definit dar de neconfundat a gentilomului, siguranţa caracteristică individului obişnuit să nu întrebe pe nimeni ce are de făcut şi care evoluează, indiferent de mediu, cu aceeaşi dezinvoltură.

Unul din trucurile preferate ale lui Hentsch, atunci când un adversar în sfârşit prins îi sta la dispoziţie, era să-l fixeze vreme de zece, uneori cincisprezece minute, fără să scoată un singur cuvânt. Cei mai mulţi cedau acestui examen, o privire direcţionată scoţând din fire chiar şi în condiţii normale. Cercetă atent fiecare centimetru din chipul lui Roman, ochii surâzători în colţul cărora cei patruzeci şi cinci de ani înfipseseră un penaj de riduri fine, gura cinică şi bărbia pătrată trădând ambiţie, orgoliu nemăsurat şi o virilitate ieşită din comun.

„Prototipul de bărbat după care femeile se dau în vânt… Succesul la cucoane şi norocul l-au făcut insolent.“ Îi veni în gând incidentul cu Valentina şi se crispă imperceptibil. Strânse pumnul fără să-şi dea seama. Roman observă mişcarea şi clipi de câteva ori. Îl distra manevra lui Hentsch, socotind-o ieftină şi de un gust îndoielnic. În ce-l priveşte, putea să stea aşa toată noaptea, nu ardea de dorul unei conversaţii cu neamţul şi mai ştia că acesta va ceda, adresându-i primele cuvinte. Un gând năstruşnic îi aprinse un licăr sarcastic în privire. Ardea de poftă să-l întrebe cu nonşalanţă pe ton de amabilitate mondenă: „Ce mai faceţi?“ Se stăpâni. Cel dintâi trebuia să vorbească Hentsch. Acesta, ca şi cum ar fi epuizat tot ce avea de constatat, se mişcă în fotoliu:

— Puteţi să luaţi loc.

— Mulţumesc, surâse Roman aruncând o privire circulară în jur. Constată pe un ton neutru: Cam frig la dumneavoastră…

Neamţul şovăi o singură secundă asupra atitudinii pe care urma s-o adopte. Rigiditate, aroganţă de învingător, comportare dură şi grosolană sau conduita elegantă dar fermă a biruitorului civilizat. Se decise pentru formula mai nuanţată. Roman era o pasăre rară, un adversar de mare clasă care în nici un caz nu s-ar fi lăsat impresionat de ameninţări şi răcnete. De altfel, Hentsch era prea fin ca să guste genul comisar de poliţie de mâna a doua.

Ochii lui Roman îl cercetau cu maliţie, aluzia la temperatura încăperii era transparentă şi neamţul se hotărî să zâmbească.

— Da, nu-i prea cald. Noi, germanii, preferăm frigul…

— Este exact ce mi-am închipuit şi eu.

Hentsch îşi îngădui o poziţie mai relaxată. Se lăsă pe spate ridicând picior peste picior:

— Dovediţi multă grijă pentru confortul nostru, domnule colonel…

— Nu fac decât să respect sfintele legi ale ospitalităţii, iar românii sunt în mod particular gazde primitoare.

— Îhî… Am constatat şi acest amănunt. Peste tot roze, chipuri surâzătoare, mâini întinse…

— După cum se cuvine să-i întâmpini pe prieteni.

Hentsch surâse încântat de parcă afirmaţia lui Roman i-ar fi produs o mare satisfacţie.

— Prieteni! Aţi ales termenul cel mai nimerit. Cândva vă veţi convinge că nu v-aţi înşelat…

— În ziua aceea, probabil, vom începe să ne căutăm vrăjmaşi…

— Cred că aceasta ar fi o dovadă de perversitate din partea dumneavoastră. Îl privi în faţă: Mă întreb cum de aţi căzut într-o capcană atât de naivă?

Nările colonelului Roman fremătară. Procedase într-adevăr ca un începător, însă acţionase sub imperiul mâniei. Natalia, femeia aceasta, avusese dintotdeauna darul să-l scoată din sărite ca nici o altă făptură din lume. Era obişnuit să i se pună totdeauna de-a curmezişul, dintr-un spirit de contradicţie cretin, din plăcerea diabolică de a-l irita; eventualitatea ca ea să nu fi plecat în Moldova numai pentru că el i-o ceruse insistent ar fi fost ceva caracteristic pentru felul ei de a fi. Mânia, conjugată cu o mare nelinişte – Raul era nefiresc de gingaş şi colonelul se întreba cu amărăciune cui se izbise căci şi el şi maică-sa aveau o sănătate de fier – îi dăduse brânci într-o capcană grosolană. Bineînţeles, ar fi putut trimite un agent care să investigheze terenul înaintea lui, dar Roman se împotrivise totdeauna sacrificării oamenilor pentru ca el să-şi ferească pielea.

— În orice caz, constată, aveţi plastografi remarcabili. Vă felicit.

Hentsch respinse cu modestie:

— A fost o chestiune destul de simplă. Complicaţia a constat în a găsi o mostră din scrisul doamnei… S-a rezolvat, făcând o vizită în locuinţa pe care, pentru liniştea dumneavoastră, vă comunic că a părăsit-o, după

informaţiile noastre, către sfârşitul toamnei. Tot pentru liniştea dumneavoastră adaug că e inutil să vă faceţi reproşuri. Mai devreme ori mai târziu, tot aţi fi fost arestat. Eraţi încolţit din toate părţile… Se uită lung la colonel şi oftă: Mda… Păcat…

Roman începu să râdă:

— Aveţi aerul că suferiţi… E la latitudinea dumneavoastră să înlăturaţi cauza care vă produce atâta tristeţe. În ce mă priveşte, am oroare să deranjez, nu aştept decât să vă spun la revedere.

— La altceva mă referem, domnule colonel… E păcat că destinul ne-a situat pe poziţii vrăjmaşe. Am fi putut realiza foarte multe împreună. Fantezia şi curajul dumneavoastră, prudenţa mea, experienţa amândurora…

— Sunt gata să vă primesc în tabăra noastră.

Hentsch îl cercetă cu o privire pătrunzătoare:

— Veţi fi totdeauna incapabil să vă abţineţi de la o replică pe care o consideraţi spirituală… Aceasta nu-i o dovadă de maturitate.

— Aş zice că dimpotrivă. Spirituale se dovedesc popoarele vechi. Umorul care presupune în ultimă analiză un anumit mod, înţelept, păstrând simţul proporţiilor, de a privi existenţa, este generat de o amplă experienţă. A face haz de necaz nu-i specialitatea neamurilor tinere. Iar ceea ce-i valabil pentru noroade nu se alterează aplicat la individ…

Hentsch concedă nu prea convins:

— O teorie interesantă, la care voi mai reflecta… Bine că mi-am adus aminte… Doamna Valentina Fulga vă trimite salutări.

Roman zâmbi:

— Era atât de convinsă că ne vom întâlni?

— Îi dădusem toate asigurările în acest sens.

Roman nu comentă. Înţelegea că neamţul nu-i va ierta niciodată faptul că-l umilise dinaintea femeii iubite, şi nu-i era greu să-şi imagineze cu câtă satisfacţie subterană –

Hentsch era prea rafinat, prea iscusit pentru a arbora drapele, va folosi tonul faptului divers – îi va comunica Valentinei arestarea lui.

— Sunt extrem de impresionat. Transmiteţi-i vă rog sărutările mele de mâini.

— N-am să uit.

„Sunt în stare s-o pariez şi pe cizmele din picioare“, reflectă Roman. Vedea foarte bine scena: Hentsch cu havana într-o mână şi paharul în cealaltă, înăbuşindu-şi un fals căscat: „Apropo, amicul tău… Exact, Roman… L-am cofrat aseară… Ce-ai hotărât cu serata de la familia Fabian?…“

— Doamna Fulga are multă simpatie pentru dumneavoastră şi a apreciat în mod deosebit vizita pe care i-aţi făcut-o. A regretat doar că lipsea de acasă.

— M-am simţit la fel de dezolat. Totul se poate repara însă.

Hentsch clătină încet din cap.

— Bineînţeles. De fapt, dacă mă gândesc bine, dumneavoastră sunteţi de două ori debitor. Doamnei îi datoraţi o vizită pe uşa din faţă, nu toată lumea e îndeajuns de originală pentru a savura o intrare pe fereastră, mie îmi datoraţi nişte documente.

— Ia te uită!… Îmi închipuiam că doamna Fulga vi le-a restituit.

Neamţul dădu din mână cu dispreţ:

— Nu despre acelea este vorba.

— Dar?

— Natural, tot cu titlu de împrumut, şi tot numai pentru douăzeci şi patru de ore, m-ar interesa să consult lista agenţilor români care funcţionează pe teritoriul ocupat şi în interiorul armatei germane.

Roman desenă un chip uluit.

— Habar nu am despre existenţa unor asemenea liste.

— Puteţi să-mi daţi cuvântul dumneavoastră de onoare?

— V-ar ajunge?

Hentsch îl privi scurt şi surâse:

— Nu. Sincer, nu. Se adânci cu un oftat în fotoliu, lăsându-şi trupul să alunece. Păcat, domnule colonel… Mare păcat.

— Sunt întru totul alături de dumneavoastră.

— Vă gândiţi la liste!

— Natural.

Neamţul surâse cu tristeţe:

— Eu mă gândeam la colonelul Roman… Păcat că trebuie să muriţi.

— Într-adevăr, mare păcat…

— Nu-i aşa?

Roman arboră la rândul lui un aer cernit:

— …că voi fi din nou silit să vă dezamăgesc. Încerc de mult să vă ofer o cât de mică satisfacţie, dar cerul se opune.

— Am impresia că de astă dată şi-a dat avizul. Vedeţi, domnule colonel, ca individ reprezentaţi captura noastră cea mai importantă. S-a cheltuit mult, prea mult ca timp, bani şi energie, faţă de cât ne era îngăduit s-o facem pentru o singură persoană, ne-aţi adus prea multe şi mari prejudicii atât pe front cât şi în spatele lui ca să vă mai puteţi amăgi în legătură cu soarta dumneavoastră. Aţi izbutit să-mi enervaţi atât de bine ostaşii şi mai cu seamă ofiţerii, încât nu cred că s-ar găsi un singur „bosh“ care să nu vă scalpeze cu plăcere înainte de a vă pune la zid. În aceste condiţii, presupuneţi că aţi mai avea vreo şansă, cât de firavă, dinaintea Tribunalului Militar?

Roman scutură din cap ca un copil.

— Niciuna.

— Vă închipuiţi desigur că glumesc. În fond, sunt nespus de mâhnit. Ca om vă apreciez enorm şi am regretat totdeauna că acum cincisprezece ani aţi refuzat să colaboraţi cu noi. Aş trece însă, peste toate, la urma urmei moartea este un fenomen inevitabil, se iveşte cu paşi de pisică la primul ori al şaptelea colţ de stradă, iar noi,

junkerii, ne-am deprins încă de pe băncile şcolii să n-o temem, s-o socotim doar o vacanţă…

— Mie-mi spuneţi? râse Roman. Biciclete, coşuleţe cu mâncare şi un acordeon.

Hentsch îşi ţuguie buzele: „Incorigibil“. Urmă cu acelaşi ton blajin, cumva sfătos:

— Există un alt amănunt care mă indispune profund. În ce mă priveşte, n-am fost niciodată de acord cu metodele poliţiei militare, în mâinile căreia vă aflaţi de fapt acum. Oamenii aceştia îşi fac o virtute din a fi brutali, o comportare civilizată nu prezintă în ochii lor decât o dovadă de inadmisibilă slăbiciune. Cunosc un singur caz când un individ vinovat de crime grave împotriva imperiului – şi am impresia că aceasta este eticheta care va figura pe dosarul dumneavoastră – a reuşit să se eschiveze de la un tratament barbar.

— S-a aruncat probabil pe fereastră.

În privire îi stăruia aceeaşi lumină batjocoritoare. Îl asculta pe neamţ şi dintr-o dată înţelese ce îl izbise de la început în felul lui de a vorbi. Glasul, modulaţiile insinuante aduceau cu sâsâitul şarpelui.

— Aţi ghicit. Omul s-a sinucis, nu contează modalitatea, şi înşişi anchetatorii lui au căzut de acord că fusese de fapt un norocos.

— Interesant, surâse Roman, îngăduindu-şi o poziţie mai relaxată. Mă sfătuiţi în acest sens?

Hentsch îi întinse cutia cu ţigări de foi. Roman aprinse trabucul, acceptă şi un pahar de Kirsch, dintr-o sticlă neînceputǎ pe care neamţul o scoase din bibliotecă.

„Mişcarea de învăluire“, îşi zise ridicând paharul o dată cu Hentsch.

— Vă admir calmul, domnule colonel, dar mă întreb pe ce anume mizaţi. Oricum, această mizǎ trebuie să fie de bronz, căci nu cunosc pe nimeni care odată prins să iasă din beciurile poliţiei militare, decât pentru a se lăsa fotografiat de plutonul de execuţie.

Roman râse încetişor:

— Să zicem că eu sunt un bărbat cu şansă. Şansă în accepţiunea mea, şi care nu are nimic de-a face cu un zbor îndrăzneţ pe fereastra unei celule.

— Şansă! V-aţi gândit vreodată că şi aceasta este o materie perisabilă?

— Reflectez foarte puţin la probleme de natură să-mi strice dispoziţia.

— Procedaţi înţelept. Ce ar putea interveni acum în favoarea dumneavoastră?

— Multe, foarte multe. De pildă, să faceţi în clipa aceasta un infarct. Cred că situaţia m-ar avantaja de minune. Mi-aş permite să vă împrumut pistolul…

Hentsch se miră:

— Care pistol?

— Din sertarul care se află în dreapta dumneavoastră.

— Sunteţi fachir? Nu se vede nimic de acolo de unde vă aflaţi.

— Doar că vă înverşunaţi să ţineţi deschis sertarul, deşi vă incomodează la fiecare mişcare. Cel mai simplu era să-l împingeţi, şi să vă folosiţi comod de mâna dreaptă.

— Deci aţi pune mâna pe pistol. Şi mai departe?

Roman începu să râdă.

— O, mai departe, ar fi extrem de simplu! Afară, pe coridor, nu aşteaptă ordinele dumneavoastră decât un singur feldwebel.

— De unde ştiţi?

Colonelul Roman luă o înghiţitură de alcool şi inhală adânc fumul havanei. O făcea o dată la zece fumuri.

— Uşa este de lemn, relativ subţire, şi aţi omis să trageţi draperia. Dacă erau doi sau mai mulţi paznici, ar fi fost imposibil să nu vorbească între ei. Măcar câteva cuvinte, în şoaptă. Nu se aude absolut nimic de o oră şi vă asigur că am o ureche bună. Să continuăm?

— Nu, spuse Hentsch. De altfel, ipoteza e absurdă, căci niciodată nu m-am simţit mai bine.

Scoase pistolul, îl puse pe genunchi şi închise sertarul. Îi explică lui Roman care începuse să râdă:

— Mă simt excelent, dar s-ar putea ca la un moment dat dumneavoastră să aveţi o influenţă nefastă asupra sănătăţii mele... Vorbeam deci despre şansă... În ce alt mod s-ar mai putea manifesta?

— Să zicem că trupele române împreună cu aliaţii lor ar elibera Bucureştiul în următoarele câteva zile…

Hentsch râse ostentativ:

— Aceasta este ipoteza cea mai caraghioasă, domnule colonel. Scuzaţi-mă, dar vă credeam un om realist.

— Aşa şi sunt.

— Ştiţi bine că Antanta a pierdut războiul. Niciodată nu s-a aflat într-o situaţie mai critică.

— Antanta încă nu şi-a arătat toate cărţile…

— Cărţile au fost tăiate şi împărţite de mult, domnule colonel. Şi dacă vă puneţi nădejdea în americani, crescătorii aceia de vaci şi cai sălbatici…

— Hunii erau un neam de păstori, şi dacă nu mă înşel au zgâlţâit zdravăn Imperiul Roman ajungând până în Galia. Iar din amintirile mele, englezii au o slăbiciune pentru oi şi în acelaşi timp cel mai puternic imperiu al istoriei contemporane.

— Nu-l vor mai avea… Permiteţi-mi să vă mai torn!

Roman puse paharul pe masă. Surâdea cu ochii la lichidul care părea violaceu din pricina cristalului colorat. Rosti încet, pe gânduri:

— În şcolile dumneavoastră militare se face mult caz de ceea ce consideraţi drept mari oşteni ai lumii: Hannibal, Caesar, Gustav Adolf, Turenne, Eugen şi Friedrich! Oare experienţa lor nu v-a învăţat nimic?

Neamţul ripostă sec.

— Doar ceea ce merită învăţat. Domnule colonel, nu încercaţi să vă amăgiţi. Cel mai talentat şi viteaz general, admiţând că Antanta ar avea un asemenea personaj la dispoziţie, caci până acum a demonstrat din plin contrariul,

devine neputincios în faţa unei artilerii grele bine puse la punct, a unui armament nou şi eficace, pe care el însuşi nu-l posedă. Cu o singură mitralieră, Carol Martel, Cezar, de Medici, Barbarosa sau Ştefan cel Mare al dumneavoastră ar fi fost stăpânii lumii. Aţi pierdut războiul şi trebuie să acceptaţi cu inteligenţă această situaţie.

Roman îşi frecă bărbia puternică, cercetându-l printre gene.

— Aveţi vreo idee?

— Vreau să fiu onest, spuse Hentsch mângâind maşinal patul pistolului. Aţi ratat definitiv ocazia de a face parte din tabăra biruitorilor. Încercaţi, cel puţin, să evadaţi din cea a învinşilor…

— Cum vedeţi dumneavoastră această chestiune, practic?

— Destinul unui om nu se identifică totdeauna cu cel al poporului său. Românii sunt învinşi, dar colonelul Roman ar putea repurta o victorie.

— Care?

— Aceea de a supravieţui. Nu există izbândă mai mare la nivel individual.

— Înţeleg… Cum sună propunerea dumneavoastră?

Colonelul Hentsch îşi îngădui o pauză înainte de a continua. Ochii catifelii, cu croială orientală, fixau fără să clipească obrazul lui Roman.

— Veţi fi absolvit de pedeapsa capitală, acceptând să ne predaţi întreg materialul de care dispune Serviciul dumneavoastră de Informaţiuni.

Roman puse paharul pe masă, exclamând:

— E ilar! Datorită oficiilor colonelului Verzea l-aţi capturat imediat ce aţi ocupat Bucureştii. Îmi cereţi ceea ce posedaţi deja.

— Nu în întregime, iar după cum am avut ocazia să constat, aţi reuşit să vă redresaţi în urma acestei lovituri.

— Serviciul de Informaţiuni se află în momentul de faţă la Iaşi.

— Dar dumneavoastră aţi rămas şeful lui.

— Inexact. De altfel, ar fi fost împotriva oricăror reguli ale muncii de contrainformaţii ca, păstrând asemenea funcţie, să acţionez în teritoriul ocupat.

— Dumneavoastră sfidaţi orice fel de reguli. Şi datorită legendei care vă aurolează, aţi devenit un fel de *enfant terrible*, pe care nimeni nu-l mai contrazice. Găsiţi altceva.

— Imposibil, atâta vreme cât am de luptat împotriva unor idei preconcepute.

— Hm… Neamţul îşi muşcă uşor muchia degetului arătător: Admiţând că aşa stau lucrurile, în ce calitate acţionaţi atunci?

Roman păru surprins de naivitatea întrebării.

— Dar e foarte clar. În calitate de simplu patriot.

— Ei bine, în această calitate, predaţi-ne documentele.

Roman rânji:

— Am acasă un teanc de facturi neachitate şi cam un kilogram de răvaşe amoroase foarte picante.

Neamţul îşi muşcă buzele:

— Cred că e în sfârşit momentul să deveniţi serios. Discutând sub acelaşi semn al francheţii, vă făgăduiesc că, odată aflat în posesia materialelor, voi închide dosarul dumneavoastră.

— Vreţi să-mi traduceţi? Aşa, din curiozitate.

— Adică nu veţi fi deferit justiţiei militare ci veţi fi internat, doar pentru siguranţa noastră, într-un lagăr din Germania, până la sfârşitul războiului. Îmi închipui că este o ofertă generoasă.

Roman ridică mâinile a neputinţă:

— Sunt impresionat, dar din nefericire, n-am marfa.

— Ce ar fi să vă mai gândiţi puţin?

— Vă repet, nu posed nici măcar o simplă hârtie care să vă intereseze.

— Cum doriţi.

Hentsch se ridică şi apăsă pe un buton aflat sub tăblia măsuţei cu băuturi.

Feldwebelul se ivi într-o clipă.

— Ia-l!

Roman, surâzător, puse paharul pe masă fără să se grăbească, stinse la fel de tacticos trabucul.

— La revedere, domnule colonel.

Hentsch, dintr-o dată obosit, cu cearcăne negre – „tot are ceva cu inima“, gândi Roman – replică uscat:

— Bănuiesc că nu vom mai avea ocazia să ne vedem.

— Nu trebuie să fiţi pesimist. Vă promit că după victorie, ca să mă revanşez pentru ospitalitatea dumneavoastră, voi interveni pe lângă aliaţi să vă trateze cu clemenţă. În ce mă priveşte, pot fi găsit în fiecare seară la Élysée, masa din stânga casieriţei… Am onoarea să vă salut.

Hentsch ridică receptorul. Ceru arestul şi aşteptă câteva minute. Un glas lătrat la celălalt capăt al firului i se puse la dispoziţie. Colonelul ordonă scurt:

— Malmezon! Regim numărul trei!

Îmbrăcă paltonul călduros, îmblănit cu vidră, şi înainte de a stinge lumina, luă garoafele dintr-o glastră. Cozile ude le şterse în batistă, respirând zgomotos pe nas:

„Hm! Cabotinul! Violete de Parma… Pentru asta va trebui să aştepţi victoria. Victoria noastră, scumpă prietenă, nu a lui Roman…“

20

După Zizine, se îmbolnăviră Zoe şi Zinca. Era o răceală straşnică, cu simptome ciudate – febră rebelă, cu oscilaţii de-a dreptul acrobatice, dureri ascuţite în toate mădularele, palpitaţii şi în general o sleire îngrijorătoare – şi domnişoarele Algiu se gândeau speriate că probabil contractaseră acea gripă spaniolă, necunoscută până atunci, şi care, alături de tifos, făcea ravagii în tranşee.

Doctorul Gheorghieş însă nu auzise încă de asemenea prăpăstenie şi nu credea în maladii noi – „moda a sucit capetele oamenilor, nu mai au parale pentru straie şi atunci născocesc boli“ – altele decât cele învăţate de el acum cincizeci de ani la Facultatea de Medicină din Iaşi. Împlinise şaptezeci de ani şi avea aspectul clasic al medicului de casă care nu prea dă de lucru spiţeriei din târg. Dieta, chinina, purgativele şi luatul sângelui constituiau parametrii principali ai medicaţiei sale, la care adăuga, ca tratament psihologic, comandamentele metodei Coué. În consecinţă, pătrundea în odaia suferindului cu o mină „Copii, vine 10 Mai! Trăiască!“ şi îşi dăscălea pacienţii să repete încontinuu „mi-e bine, mi-e din ce în ce mai bine, mă şi mir cât îmi e de bine!…“

Conformându-se deci reţetei lui Gheorghieş, surorile Algiu înghiţeau cantităţi considerabile de chinină combinată cu nişte hapuri misterioase aduse chiar de doctor, kilograme de ceai de tei, şi fredonau din zori până-n asfinţit refrenele lui Coué. Le îngrijea Butculescu, îngrozitor de sfios şi de neîndemânatic, şi care izbutise în mod miraculos

să ocolească boala. De teamă să nu se molipsească, Anica refuzase orice ajutor dincolo de pragul bucătăriei, catadicsind să facă unele oficii în târg şi la farmacie.

Din pricina lipsei de lemne, se făcea foc în iatacurile bătrânelor doar noaptea, iar ziua în salon, unde petreceau încotoşmănate, ameţite şi mai mult moţăind ceasuri lungi şi grele de boală şi amorţeală.

De vreo două zile însă, păreau ceva mai vioaie, iar Butculescu, teribil de adumbrit de la o vreme, trăi câteva clipe de fericire când Zinca, apucând ceaşca de ceai între degetele fragile, îi mulţumi cu un surâs tremurat:

— Ne-aţi scăpat de la moarte, domnule Cicerone. N-am fi răzbit niciodată fără dumneavoastră.

Bătrânul se simţise extrem de mulţumit. În primul rând, neobişnuit cu complimentele, orice cuvânt de laudă îl cocoţa printre nori şi luceferi, în al doilea, simţea că în măsură minimă chiar, reuşeşte să compenseze caritatea domnişoarelor Algiu care-i acordaseră azil. Cu paşi târşiţi, îmbrobodit într-un şal scoţian care aparţinuse Zoei, ticăit, spărgând, vărsând pe jos, dar mereu neobosit şi plin de solicitudine, forfotea toată ziua în jurul bătrânelor, cu grijă şi devotament de cloşcă. Un singur lucru îl impusese hotărât de la început: din casă, nici măcar până în curte, nu ieşea în ruptul capului. Îi era frică de Vernеasca, iar sentimentul atinsese culmi de-a dreptul patologice. Din cauza ei, nici nu se putea bucura de-ajuns că boala domnişoarelor Algiu evoluează favorabil. Ieri, către seară, o văzuse şopocăind la gard cu Anica, iar de dimineaţă fusese în pavilionul lui Dabija.

— Îmi pare rău că trebuie să folosesc astfel de cuvinte, suspină Zizine, dar e o femeie odioasă.

Zinca îşi trase scufiţa peste zulufii cărunţi. Simţea frig la urechi.

— Încerc să ghicesc ce o mai fi punând la cale… Şi nu înţeleg de ce Dimitrie n-a schimbat broasca, de vreme ce ştie că ea are al doilea rând de chei.

— S-a gândit probabil, presupuse Butculescu agitat ca totdeauna când venea vorba de coana Aristiţa, că nu-şi mai are rostul. Mâine, din câte am înţeles, expiră termenul…

— Mi-e bine, îşi aminti Zizine, mi-e foarte bine!

Zinca scânci:

— Mi-e din ce în ce mai bine!

Zoe adăugă repede, cu apetitul bolnavului care crede fanatic în proprietăţile curative ale bulinului ce urmează să-l înghită:

— Mă şi mir cât mi-e de bine…

— În tinereţea noastră, spuse Zinca, lumea nu era atât de urâtă. Papa a fost patruzeci de ani preşedinte de tribunal. Uneori, când se simţea bine dispus, ne dădea amănunte despre unele procese mai interesante. Avea tot felul de speţe… Parcă aşa le spunea, nu? Nu-mi amintesc să ne fi povestit vreodată despre un personaj care măcar să se apropie de Aristiţa.

— Chiar aşa, nu-mi amintesc, apăsă Zoe.

Zizine îşi tamponă nasul cu batista. Şi l-ar fi suflat dar acesta era un gest vulgar, mai ales în prezenţa unui domn.

— Şi totuşi Aristiţa e din lumea noastră, chiar mai bătrână… De ce să dăm vina pe tinerii de azi?

Derutate de argument, Zoe şi Zinca tăcură. Butculescu interveni doct:

— Coana Aristiţa Vernească este un monstru al naturii. Iertaţi-mă, vă este rudă, dar nu există nici un epitet care să i se potrivească mai bine.

— Nu ne supărăm, domnule Cicerone, declară Zinca oftând. Fiecare cuvânt pe care-l spuneţi exprimă adevărul curat. În toate familiile răsare câte o oaie râioasă.

„Turbată“, îşi zise în gând Butculescu dar nu voia să împingă lucrurile prea departe.

— Este excepţia care confirmă regula, continuă netezind franjurile şalului. Oameni răi – ar fi vrut să le spună ticăloşi – au trăit în toate timpurile. Luaţi istoria Angliei!

Debordează de sânge! Amintiţi-vă de Nero, de cei trei Borgia, de Metternich…

Bătrânele îl urmăreau fermecate: „Ce bărbat fin şi cult! Un adevărat privilegiu să ai asemenea prieten…“

— În ansamblu însă, îşi dezvoltă mai departe teza Butculescu, domnişoara Zinca are dreptate. Lumea s-a urâţit şi s-a înrăit.

Zinca roşi de plăcere. Zoe îşi îndreptă reflex privirea spre imaginea Sfintei Fecioare, un goblen înrămat ţintuit în stânga ferestrei.

— Oare vom mai apuca zile frumoase? Ţii minte, Zizine, picnicurile de la Răchita?

— Întâi Mai… şopti cu nostalgie Zizine. Ne puneam rochii albe, botine de lac şi eşarfe colorate. Umbreluţa ţinea culoarea fisiului… Şi era totdeauna cald… Da, s-a schimbat si vremea… De douăzeci de ani, nu-mi amintesc un Întâi Mai însorit, să poţi îmbrăca o rochie de organdi sau *voile-Georgette*.

Zoe îşi îndreptă crucea de la piept.

— Eu sper că o să fie iar frumos. N-aş putea trăi fără credinţă şi nădejde…

Butculescu o trezi la realitate.

— Frumos, poate! Dar ce fel de frumos şi pentru cine? În orice caz, nu cel pe care l-am cunoscut noi. Ţineţi minte ce vă spun: nimic nu va semăna cu ce a fost înainte.

Bătrânele se simţiră dintr-o dată deprimate. Îl priveau cu spaimă, impresionate de profeţia sumbră.

— Nimic, reluă cu buze tremurânde Butculescu o temă care-l fascina, nu schimbă mai mult peisajul lumii ca un război sau o revoluţie. A rămas Franţa aceeaşi după 1789? Sau după 1870?

Zoe rosti cu glas care implora:

— Vă rog, domnule Cicerone, sunteţi îngrozitor de pesimist…

— Mi-e bine! exclamă Zizine speriată că a lăsat să treacă prea multă vreme între două şedinţe de tratament.

— Mi-e din ce în ce mai bine…

— Mă şi mir cât mi-e de bine! concluzionă Zoe suspinând.

Zinca, încercând să schimbe atmosfera, propuse cu o vioiciune anemică.

— Mai bine spuneţi-ne ceva frumos, domnule Cicerone. Ştiţi atâtea lucruri!

Butculescu îşi ţuguie buzele reflectând adânc. Dintr-o dată, se lumină la faţă.

— Din pricina necazurilor şi a gripei, mi-am uitat cu totul. Cu două zile înainte de… de a-mi acorda graţioasa dumneavoastră ospitalitate, am primit o scrisoare impresionantă. M-a tulburat până în adâncul sufletului.

— De la cine? ciripi Zinca.

— Cine v-a scris?

Butculescu, în centrul atenţiei, declară important:

— Un camarad de regiment al bietului meu nepot, căpitanul Nicolae Vulovici, care, după cum ştiţi, a murit în primele zile de război, în atacul de la Miercurea-Ciuc.

Domnişoarele Algiu îşi coborâră pleoapele cu o expresie de circumstanţă.

— Dumnezeu să-l odihnească. Un băiat atât de tânăr…

— Acest camarad, explică Butculescu, un oarecare locotenent Vasilescu, a fost alături de nepotu-meu când a căzut, lovit de un glonţ în frunte. Scrisoarea pe care mi-o adresează, ca fiind unică rudă, reproduce exact împrejurările morţii şi mai conţine o poezie făcută de Nicuşor chiar în ajunul atacului.

— Extraordinar!

— Există alt amănunt, spuse Butculescu lăcrimând, mult mai extraordinar. Băiatul acesta şi-a presimţit nu numai moartea, dar şi felul în care se va sfârşi.

Zinca se sperie:

— Ce vreţi să spuneţi, domnule Cicerone?

— Veţi înţelege numaidecât. Am citit versurile de atâtea ori încât le ştiu pe dinafară.

Începu să recite cu o voce cântată. În ciuda inaptitudinii artistice, bătrânul izbuti să transmită mesajul vibrant al poetului, întreaga flacără a pasiunii de care era însufleţit.

— *De-ar fi să mor, Tu, Doamne, dă-mi o moarte vitejească,/UN GLONŢ ÎN FLOAREA DIN CHIPIU – în lupte mă izbească!/Nu vreau să mor pe căpătâiu – cum mor toţi nevoiaşii,/Pe-oţele ori pe-un muşuroiu – Adorm pe veci ostaşii!/Schilavu-mi trup înfăşurat – în pânză tricoloră,/Mi-l plângă trâmbiţaşii mei – nu mamă, nu suroră.../Cu coif, cu armele gătit – un mire-ales de moarte –/Nu cioclii pe grumazul lor: Soldaţii să mă poarte!*

Bătrânele, transfigurate de emoţie, plângeau. Plângea şi Butculescu.

— Ce copil talentat! exclamă printre suspine Zizine. Când văd asemenea tragedii, mi-e parcă ruşine că trăiesc. Trăiesc eu, o bătrână neputincioasă, care n-am folosit nimănui în viaţă şi n-am făcut nimic folositor, iar un tânăr plin de virtuţi şi calităţi, care ar fi putut face atâtea pentru semenii săi, zace în pământ.

Zoe şi Zinca o priveau cu gura căscată. Aveau impresia că deliregază. Zoe îngăimă:

— De unde-ţi vin ideile astea? Ce însemnează că n-ai folosit nimănui? Ai fost totdeauna o persoană adorabilă, o încântare şi o mângâiere pentru cei din jur şi ai făcut, după puterile tale, tot ce a trebuit. Nu-i deloc creştineşte să vorbeşti astfel.

— Chiar aşa, completă Zinca. A murit oare domnul Vulovici din cauza ta? Toate le hotărăşte Dumnezeu, iar noi nu facem decât să ne supunem.

Butculescu îşi drese glasul alterat de plâns:

— Vă rog, n-o dojeniţi pe domnişoara Zizine. O înţeleg atât de bine! Puteţi să mă credeţi, încerc exact acelaşi sentiment. De ruşine. Iar de când am primit poezia lui nepotu-meu, această poezie-testament aş putea spune, trăiesc ca într-un soi de exaltare, sunt hărţuit de simţăminte stranii.

Bătrânele amuţiseră. Domnul Cicerone avea o expresie de iluminat, lacrimile îi curgeau şiroaie. Declară cu glas vibrând de emoţie:

— Presimt că am să mor curând. O, da! Foarte curând. Poate azi, poate mâine… Vă rog nu plângeţi, căci eu sunt extrem de fericit… V-am spus că e ciudat… Sunt cuprins de o bucurie înălţătoare, pe care n-am mai cunoscut-o… Poate că aşa arată Paradisul. Presimt că moartea mea va însemna ceva, în sfârşit ceva, după şaptezeci de ani ignobil de anonimi şi inutili… Şi o aştept ca pe o femeie iubită… ca pe Madeleine… Madeleine…

— Mi-e bine!

— Mi-e din ce în ce mai bine!

— Mă şi mir cât mi-e de bine…

* * *

La ora 10 dimineaţa, generalul Dabija primi următorul mesagiu de la Marele Cartier General al generalului Averescu:

…Dezastru după dezastru! Ieri, 25 a II-a, colonelul Roman a fost arestat la Bucureşti, de către poliţia militară germană. În clarificarea chestiunii maior Teodorini, trimitem la N. o comisie de anchetă. Deocamdată aveţi libertate să luaţi orice măsură pe care o consideraţi necesară pentru securitatea dumneavoastră şi a documentelor…

Generalul împături telegrama cu gesturi maşinale. În două, în patru, în opt… Situaţia era într-adevăr dezastruoasă. Roman, faimosul, imbatabilul, legendarul Roman căzut în mâinile nemţilor însemna mai mult decât decapitarea Serviciului de Informaţiuni Român. Dar şi mai gravă decât pierderea acestui *capo di tutti capi* era lovitura

morală care avea să fie greu suportată de către armată. Oamenii nu-şi reveniseră după şocul pricinuit de dezertarea lui Sturdza şi, căutându-şi echilibrul, neredresaţi încă, primeau a doua bastonadă, mai cumplită, căci Roman devenise mai mult decât o superstiţie, devenise un mit. Dabija, temperamental, în plus educat de dascăli teutoni care nu osteneau să repete că geniul înseamnă străduinţă, încerca o rezervă apriorică faţă de individul excepţional. După părerea lui, acesta era inventat de împrejurări şi mai ales de oameni care, având îndeobşte o viaţă săracă, alergau după senzaţional. Mai socotea că momentul când o naţiune îşi atârnă toate nădejdile de grumajii unui singur ins, cât ar fi fost el de valoros şi ocrotit de Fortuna, marchează începutul declinului pentru acea comunitate socială şi, în orice caz, nu constituie o dovadă de sănătate morală. În plus, generalul nu credea în binefacerile reale ale individului statuie. Ele erau în general aparente şi, ulterior, evoluţia evenimentelor demonstra în cele mai multe cazuri influenţa malefică pe care o exercitaseră asemenea oameni de excepţie.

Indiferent însă de prejudecăţi, Dabija nu contesta „succesul“ lui Roman, puterea lui de seducţie. Era de-ajuns ca un comandant să dea de înţeles ostaşilor şi ofiţerilor că urmează să acţioneze pe baza unor informaţii primite de la colonelul Roman, pentru ca oamenii să plece în misiune şi să atace cu vioiciunea cu care ar fi acceptat să participe la un picnic. Aveau o încredere oarbă în el şi despre isprăvile sale circulau cele mai năstruşnice legende. Nu o dată, în tranşee, generalul avusese prilejul să asculte adevărate basme pentru copii istorisite cu credinţă de către gradaţi, oameni în toată firea şi cu meserii serioase în viaţa civilă: avocaţi, profesori universitari, medici… Convingerea – oamenii, dincolo de poveşti şi zvonuri, simţeau nevoia să creadă – că Roman este ofiţerul de contrainformaţii al veacului îl înzestra pe acesta cu însuşiri ce frizau aproape supranaturalul. Pe undeva, cazul lui era asemănător cu

acela al contelui de Saint-Germain, care ţinea loc de frunte în „mitologia“ contemporanilor. După cum aventurierul francez izbutise să convingă că este nemuritor – trebuia să fi împlinit acum vreo două sute treizeci de ani – Roman reuşise fără efort să încredinţeze că-i tot atât de invulnerabil ca umbra păsării în zbor, dezmierdând undele lacului. Desigur, celebritatea colonelului nu se iscase din senin. Înregistrase succese incontestabile, dar, îşi închipuia generalul, ecoul lor fusese amplificat, atingând proporţii nebănuite, datorită unei personaliţăţi seducătoare. Roman era prototipul insului care face să se vorbească despre el, imediat remarcabil, indiferent de mediul în care evoluează. Şi captivau îndeosebi dezinvoltura, fermecătoarea lui insolenţă, o cutezanţă năzdrăvană şi plină de umor care reînvia în sufletele oamenilor siluetele îndrăgite ale copilăriei: D’Artagnan, Trandafirul Roşu, Căpitanul Fracasse, haiducii Tunsu şi Bujor, zapciul Jianu…

„Nimeni nu-i de neînlocuit“, încercă să se consoleze, dar Dabija mai ştia că, pentru a realiza întocmai adevărul acestor cuvinte, trebuie să treacă vreme. Doar anii scurşi îţi oferă perspectiva justă care să-ţi îngăduie să constaţi că, indiferent de proporţiile catastrofei, soarele a continuat să răsară. Pentru moment, consecinţele, deruta, sentimentul de ireparabil sunt la fel de grave şi definitive ca şi când ar reprezenta realitatea obiectivă.

Închise dosarul şi-l încuie în safe. Se mişca greu şi se simţea cuprins de o oboseală stranie, pe care n-o mai încercase vreodată. Ostenise să gândească, să fie dinamic şi competent, dur şi intransigent, ostenise să iubească. Încercă să o alunge din minte pe Alexandrina. Ostenise să-l doară…

Încuie toate sertarele, apoi uşa cabinetului. Gogu Roşianu şi căpitanul Ioanid se ridicară. Generalul le aruncă o privire stinsă:

— Domnilor, vă dau o veste cât se poate de proastă. Colonelul Roman a fost arestat de nemţi alaltăieri, la

Bucureşti. În anchetarea cazului Teodorini, urmează să sosească o comisie instituită de domnul general Averescu. Până atunci, sunteţi liberi. Cheile de la acest birou le veţi preda imediat ofiţerului de serviciu. Bună ziua.

* * *

Iorgu Cerchez fusese plecat la Cristeşti, o moşioară din zestrea Alexandrinei, care se afla lângă Băicoi. Zăbovise patru zile sfătuindu-se cu vătaful şi căutând soluţiile cele mai potrivite pentru a putea răspunde apelului lui Averescu adresat tuturor producătorilor agricoli de a „cultiva pe o scară cât mai largă legumele şi în special cartofii“.

Se întoarse miercuri dimineaţa, pe o vreme pe care moldovenii o numesc ninsoare ţigănească. Fină ca zahărul pudră, sticloasă, uşor viscolită, învăluind meleagul în giulgiu diafan de borangic. După ce se descotorosi de blănuri şi ciubotele muscăleşti, o întrebă pe Sevasta de nevastă-sa şi intră în salon, să-i dea bineţe.

Alexandrina, întinsă ca de obicei în balansoar, strânse cu putere braţele de lemn lustruit şi-i aruncă o privire pe care Iorgu nu i-o cunoştea şi nici nu izbutea s-o definească. Îl izbi în mod deosebit paloarea chipului, coală de hârtie. Prin minte îi trecu o observaţie neaşteptată: „Are alboarea oamenilor deprinşi să trăiască noaptea…“

Se apropie timid şi-i sărută mâna:

— Bine te-am găsit, Alexandrină.

Doamna Cerchez se sili să zâmbească. Gura crispată îi tremura. Bărbatul o cercetă îngrijorat:

— Eşti bolnavă?

Alexandrina scutură din cap şi instantaneu ochii i se umplură de lacrimi.

— Adeluţa?

O privea înspăimântat, dar femeia nu era în stare să scoată vreun sunet.

— Atunci ce s-a întâmplat? Nu mă da în undă, porumbiţă!

Doamna Cerchez îşi culcă obrazul pe mâna lui şi începu să plângă. O durere sfâşietoare părea să zbuciume trupul delicat. Iorgu, sentimental, duios, bun până la imbecilitate, incapabil să suporte lacrimile, îşi simţea inima strivită.

— Iartă-mă, Iorgule.

Bărbatul clipi fâstâcit, încredinţat că n-auzise bine.

— Iartă-mă, repetă Alexandrina ridicându-şi obrazul ud.

— Să te iert?! Pentru care pricină? Nimic din ce ai săvârşit ori vei săvârşi tu vreodată nu-mi va da prilej de cârteală. Orice ai hotărî ori ai face, eu oi întâmpina fără osândă, cu capul plecat şi bucuros. Aşadar, de la mine iertăciune îi zadarnic a cere.

— Sunt o ticăloasă. Doamne! Cum mă rabdă pământul?!

Cerchez îi mângâie cu mâna tremurândă părul.

— Domoleşte-te. Iacă, aud paşii Adeluţei. Ai s-o sperii.

Îi zâmbea nesigur iar chipul mare şi cumsecade iradia atâta tandreţe, încât Alexandrina se simţea sfâşiată de milă.

— Alt soi de femeie ţi se cuvenea, Iorgule! Mi-e ruşine de tine, de mine, de icoane…

Ochii lui Cerchez, culoarea sticlei afumate, se aburiră. Rosti cu blândeţe:

— N-ai pricină să-ţi fie ruşine de mine. Şi nici de tine. Cercetează-te în oglindă iar aceasta îţi va aduce dovada că nu s-a iscat încă în lume făptură cu atâta drept de fală. Cât despre icoane, zâmbi, ele nu s-au născocit întru mustrare, ci mângâiere. Hai, porumbiţă, conteneşte-ţi zbuciumul şi lacrimile.

Alexandrina îi căută ochii.

— Mi-aş da viaţa să te ştiu fericit. O meriţi cum n-a meritat-o nimeni vreodată. Când mă gândesc că ai ştiut… Ai ştiut totul şi nu mi-ai spus o vorbă. Ai tăcut şi doar Dumnezeu cunoaşte ce-a fost în inima ta. Sunt mai păcătoasă decât ultima femeie de stradă.

— Nu spune asemenea vorbe, Alexandrină, căci mă dor peste măsură. Nu-i vina ta că l-ai… l-ai îndrăgit pe omul

acela. Nu-i vina nimănui. De ne-ar întreba inima încotro s-o apuce, de mult alean s-ar scuti pământul!

Alexandrina, cu privirile pierdute, îşi muşca buzele.

— N-avea dreptul să procedeze cu tine aşa cum a procedat. A fost îngrozitor de crud şi neomenos…

— Fii pe pace, eu neluând aminte la flecuşteţe. Aşa-s militarii, neîndurători, căci doar nu cu regiment de sfinţi şi mucenici se poartă războiul. Atâta grijă am… Tu să fii bucuroasă. Crezi că ai să fii bucuroasă cu el, Alexandrină?

O privea încordat, cu nod în inimă şi grumaz. Doamna Cerchez îşi trecu palma peste fruntea transpirată.

— Nu ştiu, Iorgule. Nu ştiu… Ştiu doar că mă iubeşte. Aşa cum poate el. Sălbatic, crunt, pe viaţă şi pe moarte.

Cerchez îşi reprimă oftatul şi coborî ochii în pământ. Nădăjduia – ajutor cerşetorit firului de pai – alt răspuns.

— Şi… tu?

Femeia îşi adună tot curajul şi-l privi în ochi:

— Nu pot să te mai mint, Iorgule. Voi avea un copil de la el… Şi nu vreau să-l lepăd.

Cerchez păli. Încercă să-şi anine privirea păienjenită de ziduri, ca să nu plângă.

— Iartă-mă, Iorgule… Am încercat să mă împotrivesc căci toate, dragostea mea pentru tine şi Adeluţa, educaţia, credinţa, teama de scandal, se răzvrăteau… Patima însă s-a dovedit mai puternică. Năprasnică.

— Pricep… Acum mă iartă, am oleacă de lucru cu scriptele de la Cristeşti…

Doamna Cerchez îi prinse mâna:

— Spune-mi, ce ai de gând să faci?

Iorgu o privi mirat:

— Ce să fac? Ce am făcut dintotdeauna: ţi-oi întâmpina voia, ţi-oi împlini porunca neclintit.

Sevasta pătrunse în salon şi, după ce se asigură că doamna Cerchez este singură, îi înmână un plic gălbui. Alexandrina se lăsă reflex pe spate, cu mâinile ridicate de

parcă s-ar fi ferit de o gânganie primejdioasă. Privirea înspăimântată nu se putea desprinde de scrisoare. Slujitoarea se uita la ea cu milă neputincioasă.

— Pune-l pe foc, coniţă! De câte ori îţi port carte şofranie, te păleşte zăcăşeala… Dă-l flăcării şi păcatelor!

Alexandrina îngână rătăcită:

— Du-te, Sevastă… Du-te… Nu-mi faci trebuinţă. Grijeşte de masă… Conaşu-i flămând. Du-te…

Bătrâna şovăi câteva momente şi părăsi salonul. În prag se mai întoarse o dată. O hârtie gălbinicioasă ca şi plicul tremura în mâinile Alexandrinei. Oftă şi închise uşa. Acesta era cel de-al treilea răvaş, sol de veste proastă. Ajunsese să le cunoască după culoare, „poştaş“ – un băietan pripăşit pe lângă ograda lui Ghiţă, paracliserul Bisericii Sfântul Ierarh Nicolae – şi spaima ce-o stârneau cucoanei. În bucătărie, Sevasta spori flacăra de la icoana Preacuratei şi închină rugăciune fierbinte de îndepărtare a vrăjmaşului, cerând dar blând de zile paşnice sub acoperişul stăpânilor.

În salon, Alexandrina zăcea prăbuşită, cu capul în mâini. Scrisoarea îi poruncea hârtii de la Statul-Major, o hartă, un cifru… Doamna Cerchez, care n-auzise în viaţa ei asemenea cuvânt, înţelese că Vernеasca se află în legătură cu nemţii. Reieşea şi din precizia de detaliu a pretenţiilor: anume documente, anumită hartă… Evident, furnizorul trebuia să fie Dabija, care urma să dea dovadă cât ţine la reputaţia ibovnicii. Dacă cererea nu va fi satisfăcută în următoarele două zile, fluturaşi denunţând legătura infamă a Alexandrinei cu generalul vor fi lipiţi pe zidurile primăriei şi ale Statului-Major, pe vitrinele dughenelor şi pe felinare.

Doamna Cerchez şopti disperată printre degetele care-i acopereau faţa:

— Ce să fac? Doamne! Învaţă-mă ce să fac!

* * *

Domnul Mareş înainta în galeria subterană, uimit de trăinicia construcţiei. Gangul, lat cam de doi metri, boltit, era îmbrăcat în cărămizi şi negustorul îşi spuse că putea fi străbătut cu uşurinţă chiar într-o trăsurică pe două roţi, aşa cum foloseau în genere medicii de ţară şi perceptorii. Poate chiar de aceea drumul fusese născocit confortabil, fugarii putând încărca în docăraş acareturile mai de soi şi nu să plece în pribegie cu o boccea şi ce le puteau cuprinde buzunarele.

Felinarul slobozea fluture de lumină. Zburătăcea pe pământul bătătorit, se căţăra pe ziduri până în crucea boltii, se prăbuşea, scormonea unghere şi vizuini de guzgani care forfoteau printre ciubotele negustorului. Mareş le înregistrase prezenţa cu silă dar mai ales cu mirare. „Ce dracu’ mănâncă şi beau ăştia aici, la cinci, ori şase metri sub pământ?!“

În mâna cealaltă, ţinea o lopată uşoară şi un târnăcop luat pentru orice eventualitate, deşi Vernеasca îl asigurase că nu va avea nevoie de el. Într-adevăr, gangul era mai descurcat decât multe „şosele“ pe care le cunoştea Mareş, drumuri destul de importante ce legau diferitele târguri din Moldova sau Muntenia. Ici, colo câte o grămadă desprinsă din cetluiala mortarului şi într-un singur loc, acolo unde galeria făcea cot lin, ca un grumaz de lebădă, se surpase bolta, ridicând movilă răsărită de pământ şi zidărie prăbuşită. Aici se împiedicase probabil bătrâna hotărând cale întoarsă.

În mai puţin de zece minute, robotind cu spor, Mareş deschise potecă şi îşi urmă drumul nesupărat. De n-ar fi fost cloţanii şi mirosul apăsător, greu de identificat, o mixtură de var, gunoi ud, hoit şi putreziciune, s-ar fi putut crede într-o vizită în catacombele muzeu din burgurile catolice. Se uită la ceas şi socoti că a părăsit beciul Vernеascăi de aproape jumătate de ceas. I se părea uluitor ca un asemenea drum subteran care aproape traversa târgul să fie ignorat cu desăvârşire de autorităţile şi cetăţenii oraşului. Bineînţeles,

taina fiind dezvăluită, drumul devenea bulevard pierzându-şi destinaţia şi, în consecinţă, uzufructuarii aveau tot interesul să-şi facă nod la limbă. Actul de prudenţă însă, valabil acum o sută de ani când arbitrarul domnului ori al turcului nu era îngrădit de vreun judeţ, devenea absurd în plin veac douăzeci. Dimpotrivă, îşi zicea Mareş, întrebându-se dacă în afara bătrânei mai exista vreo singură făptură în viaţă care să aibă habar de tunel, el ar fi semnalat existenţa lui, putând fi exploatat fructuos, ca o curiozitate turistică. Se opri pe neaşteptate, simţind că sângele îi îngheaţă în vine. La capătul galeriei urca o scărişoară îngustă. Dintâi, nu desluşi ce ar fi putut să însemne grămada de vreascuri albe care bloca accesul spre primele câteva trepte. Se apropie cu paşi şovăitori, direcţionând lumina felinarului. Erau oasele, scheletele (judecând după numărul craniilor) a trei cai. Negustorul îşi şterse fruntea asudată cu mâneca surtucului. În parte, presupunerea lui se confirma. Băjenarii îşi încărcau bidiviii – urmă de docar nu se afla – cu cât puteau duce în spinare şi, neavând încotro, îi lepădau izbeliştii, aici, la poalele scărişoarei. Foamea şi setea răpuneau apoi bietele dobitoace pentru care galeria subterană însemna drum fără întoarcere. Chiar hrănite şi adăpate, soarta tot cruntă li s-ar fi dovedit. Slobozenie nu mai aveau cum dobândi, iar de la o vreme, din pricina lipsei de lumină ar fi orbit precum căluţii cărăuşi din gheena minelor.

Domnul Mareş urcă scara strecurându-se anevoie căci era bărbat trupeş. Începuse să simtă aerul nopţii de iarnă şi la a douăzecea treaptă puse mâinile pe acoperişul fostului pensionat de domnişoare. La nici jumătate de metru, în stânga, se desluşea oberlichtul licărind palid, sub cerul găurit de o lună alburie. Îşi scoase briceagul şi încercă să salte capacul de sticlă. Acesta cedă imediat.

„N-au pus cârligul, gândi Mareş. Fireşte, nu aşteptau vizită de arhangheli…“

Peste câteva clipe, se afla în cabinetul generalului Dabija.

21

Într-una din celulele speciale ale închisorii Malmezon, colonelul Barbu Roman râdea sardonic. Nu o dată socotise că viaţa e grozav de caraghioasă, o glumă excelentă dacă ştii să te debarasezi de balastul dezagreabilului şi s-o priveşti dintr-o anumită perspectivă. Avusese nenumărate prilejuri s-o constate – şi era mai ales fericit că face parte dintre cei aleşi, indivizi în stare să înţeleagă şi să simtă asemenea subtilităţi – dar episodul pe care-l trăia acum i se părea o culme de ilaritate a ceea ce colonelul obişnuia să numească fenomenul existenţă. Contrastul dintre celula strâmtă cât ascensoarele care în casele bogate făceau legătura între bucătărie şi oficiile de lângă sufragerii, şi festivitatea la care ar fi trebuit să participe azi *en vedette* la Iaşi, unde generalul Berthelot urma să-i înmâneze în prezenţa maiestăţilor sale regale însemnele Legiunii de Onoare în gradul de mare ofiţer era atât de strident încât ţinea de un comic absurd. Ceea ce-l descumpănise totdeauna pe Roman erau loviturile de teatru ale destinului. I se părea straniu ca un singur eveniment, cât de important, dar unul singur, să deschidă pârtie nouă, cu totul neaşteptată în viaţa unui individ. Revirimentele gen „azi cerşetor, mâine împărat“ îl azvârleau în lumea fantasticului. I se păreau mai fireşti întorsăturile lente, rod al unor acumulări cantitative, al unui drum cu itinerar precis care ducea la deal sau la vale. Schimbările spectaculoase însă – şi-o imagina pe Fortuna mânuind după capricii o baghetă magică – îl indispuneau, căci îl sileau să-şi simtă neputinţa,

imposibilitatea de a-şi controla soarta şi, paradoxal, în acelaşi timp îl amuzau. Roman era un bărbat căruia îi plăcuseră totdeauna farsele şi într-un destin cu accidente de grafic isteric desluşea renghiurile destinului.

Meditând în bezna celulei – zi şi noapte întunericul era desăvârşit; „*pressing* psihologic, nici prin cap nu le trece că m-aş putea sinucide“ – colonelul îşi regreta amarnic uşurinţa. Îl arcăniseră ca pe un copil mic şi încă o dată se confirma una din teoriile preferate ale lui *oncle* Archibald: „Vânatul mare îl prinzi cu momeală mică. Profesionişti cad în capcane simple, tocmai pentru că supraapreciindu-se îşi închipuie că adversarul le întinde curse complicate, tehnice, inedite…“

De data aceasta însă îl înşelase instinctul şi acţionase în virtutea unei logici mecanice: Natalia e încăpăţânată şi inconştientă, precis n-a plecat căci n-am primit de patru luni nici o veste din Moldova, mi s-a părut că am recunoscut-o din spate acum două săptămâni, pusul de-a curmezişul, sfidând orice raţiune, îi seamănă al dracului!…

Stând pe prichici cu genunchii aduşi la gură, colonelul zâmbea trist gândindu-se la Dobre cojocarul, la Anton, la băieţii ceilalţi… „Ce-or zice?“, că de putut nu puteau face nimic. Probabil, Anton jubila în sinea lui. Îl enervau exhibiţiile colonelului, actele lui de teribilism şi încerca probabil acum satisfacţia sumbră a individului căruia i se confirmă pronosticurile: „Ţi-am spus eu?“

Colonelul mai medita că oamenii proferează toată viaţa teorii pe care le consideră axiome pentru ca la un moment dat să acţioneze exact în sens contrar.

„Nu intra undeva până nu ştii pe unde ai să ieşi“ fusese unul din preceptele lui preferate.

El nu numai că nu se asigurase de o bună ieşire, dar intrase cu o cârpă neagră pe ochi. Era de-ajuns, pentru a nu-şi sacrifica nici un om, să trimită în recunoaştere un copil de opt-zece ani cu un comision, pretext oarecare pentru doamna Natalia Silvan…

Gândurile lui Roman goneau cu neastâmpăr de lăcustă. Încerca să ghicească ce naiba avea de gând să facă Hentsch. Bineînţeles, nu-l va propune pentru decorare, totuşi abordase o comportare stranie. Trecuseră douăzeci şi patru de ore de la arestare şi în timpul acesta nu i se luase nici un interogatoriu, nimeni, nici măcar gardianul – desigur dresat – nu-i adresase o vorbă. Două fapte rămâneau certe: Unu, era singurul deţinut din aripa respectivă a penitenciarului. Stăpâneau liniştea şi bezna – doar uşa celulei lui se deschidea, o singură dată pe zi la cinci, când paznicul îi lăsa un sfert de pâine de mălai şi un ulcior cu apă – nimeni nu răspundea la „telefonul“ de perete. Doi, orice încercare de evadare în condiţiile date era exclusă. Va încerca imposibilul, apelând chiar la soluţii disperate, când va fi scos din celulă spre a fi condus la un eventual interogatoriu sau, poate, direct la Tribunalul Militar. Ştia însă că nu va fi tradus în faţa justiţiei înainte de a se încerca totul pentru a-l face să vorbească. Îl înspăimânta un singur lucru. Dacă regimul de întuneric va dura mai mult de câteva zile, va fi incapabil să acţioneze. Nevăzătorii nu evadează…

* * *

— Am o propunere, spuse căpitanul Ioanid coborând treptele popotei alături de Gogu Roşianu.

De la moartea lui Teodorini, se arăta extrem de tolerant, uman, aproape cald. Rătăcise aerul de superioară detaşare care-l caracterizase până atunci, de politeţe ireproşabilă dar transparentă căci nu izbutea, de fapt nici nu încerca, să ascundă o indiferenţă profund jignitoare faţă de tot ce se chema aeroplan sau ful de valeţi. Sesizând schimbarea de atitudine, Roşianu îl urmărea cu o circumspecţie ironică, un pufnit pe nări devenit tic nervos ţinând loc de orice comentariu.

— Am o propunere interesantă, insistă Ioanid.

— Hm! făcu Gogu Roşianu.

Părea sceptic şi cât se poate de puţin curios. Salută o doamnă în vârstă, distinsă, sărăcăcios îmbrăcată, care ţinea în mână o paporniţă nu prea mare.

— A găsit nuci, comentă cu indiferenţă. Alaltăieri erau zece franci suta în piaţă. Să ştii de la mine o chestie! Câtă vreme te mai preocupă coliva şi dejunul duşilor de pe lume, înseamnă că lucrurile nu sunt chiar atât de grave. Respectarea datinilor demonstrează vigoarea unui popor. Uită-te la englezi…

— Eşti atent? se interesă Ioanid plictisit.

— Ţi-am expus o lege ştiinţifică.

— *Je m'en fiche, je m'en refiche et je m'en contrefiche* de legi ştiinţifice! se enervă Ioanid.

— Cred că nu este o atitudine indicată.

— Vrei să mă asculţi sau nu?

— Chiar dacă nu vreau, tot ai să-ţi ţii discursul. Arzi de nerăbdare s-o faci, mai ales că de la un timp ai devenit cuvântăreţ. Despre ce este vorba?

— Hai să încheiem o înţelegere. Ca să nu ne mai suspectăm unul pe altul, propun ca până la sosirea comisiei de anchetă – chestiune de o zi sau două – să nu ne mai despărţim nici cinci minute. Eşti de acord?

Gogu Roşianu catapultă cu bombeul cizmei o piatră în şanţ. Întoarse capul spre Ioanid:

— Ţţ!

— De ce? făcu intrigat căpitanul.

— Întâi, că eu unul nu mai nutresc suspiciuni, ci certitudini. Doi, detest viaţa în comun, chiar dacă partenerul ar fi o zână blondă, diafană. Ca elev, n-am participat la nici o excursie cu şcoala. Mi-a repugnat organic şi aprioric tot ce presupune viaţa de turmă.

Ioanid îl privi intrigat:

— Bine, dar e vorba de o zi, două, cel mult trei.

— Nici o secundă, *mon cher*. De altfel, nu mă interesează câtuşi de puţin ce faci, ce gândeşti, dacă te razi dimineaţa sau seara, cum sforăi ori dacă ai o digestie bună. Las asta pe seama zoologilor…

Opărit, Ioanid se opri locului:

— Eşti un imbecil.

— Mi-au mai spus-o şi alţii, dar nu i-am crezut. Salve, amice. Am alt drum.

O luă la dreapta, agale, cu mersul legănat de bărbat corpolent care începea să devină prea gras.

Ioanid rămase în mijlocul drumului, palid, cu tâmplele zvâcnind. Simţea că l-ar fi strâns cu plăcere de gât.

* * *

Întors de la Târgu Frumos unde avusese o întrunire cu generalii Aslan şi Pretorian – discutaseră posibilitatea formării unui guvern militar a cărui şefie să-i revină lui Averescu – Dabija găsi biletul Alexandrinei după ce dejunase la popotă. Întârziase din pricina viscolului şi a ninsorii abundente, petrecând noaptea înzăpezit la Stânca. Abia spre prânzul cel mic, cu ajutorul unor atelaje de artilerie, izbutise să scoată automobilul din nămeţi şi să-şi continue drumul.

Biletul alarmant, scris în mod evident într-o stare de panică, fixa o întâlnire urgentă pentru seara aceleiaşi zile.

Generalul înţelese că se petrecea desigur ceva grav şi neobişnuit. Alexandrina plecase supărată de la ultima întâlnire şi Dabija o cunoştea îndeajuns pentru a fi pe deplin încredinţat că va avea mult de furcă până s-o împace. Nu se îndoia o clipă că-l iubeşte, dar – amănunt care nu înceta o clipă să-l agaseze – ţinea şi la Iorgu. Îi era milă de el, sentiment extrem de primejdios şi uneori mai eficace decât patima; avea oroare să stârnească suferinţă mai ales unui om care nu avusese pentru ea decât gesturi de adoraţie.

Generalul aprecia „caracterul bun“ al doamnei Cerchez, onestitatea şi „cavalerismul“ ei, dar numai atâta vreme cât acestea se manifestau vizavi de propria lui persoană. Exact aceleaşi însuşiri, în relaţiile cu Cerchez, deveneau slăbiciune, lipsă de hotărâre, superstiţii de cap de vrabie imbecilizată la pension şi, în primul rând, lipsa unui sentiment adevărat, puternic, unic faţă de amant.

Mutaţiile erau operate însă inconştient, Dabija rămânând perfect sincer în forul său interior şi ar fi fost extrem de surprins dacă cineva i-ar fi reproşat lipsa de principialitate, oportunismul judecăţii lui.

Faptul că Alexandrina, rănită, îndurerată şi îngrozită de conduita lui îi scria ea cea dintâi – în chestiuni de amor propriu făptura blândă şi minunat de frumoasă devenea fiară – era mai mult decât semnificativ. Iar semnificaţiile nu se puteau intui decât dramatice.

Îngrijorat, frânt de oboseală, generalul se culcă. Locuia la căminul ofiţerilor, instalat în fostul Hotel Decebal, pavilionul Algiu fiind rezervat doar întâlnirilor cu Alexandrina. Se trezi pe la 5, prost dispus, după un somn adânc dar hărţuit de visuri rele. Înainte de a pleca, primi un mesaj de la Statul-Major. După toate probabilităţile şi în funcţie de starea drumului, comisia care trebuia să ancheteze cazul Teodorini urma să sosească în cursul serii.

Îndreptându-se spre locuinţa domnişoarelor Algiu, Dabija reflectă că nu putea să întârzie cu Alexandrina mai mult de un ceas.

„Ca să primeşti vestea unei nenorociri, ai nevoie de mult mai puţin… Să sperăm că nu-i chiar atât de grav…“

Se simţea însă incapabil să spere.

Domnul Mareş lăsă să cadă perdeaua. În odaia neguroasă, candela isca o inimă albastră. Se aşeză pe o canapeluţă fără spătar, masându-şi ceafa.

„Zece minute dacă mai zăboveam, se ducea totul de râpă.”

Stătea în întuneric, atent la orice zgomot.

* * *

Pentru colonelul Roman un fapt se impunea, imperativ categoric: trebuia să inventeze ceva, să găsească fără întârziere un truc care să determine schimbarea regimului la care era supus. După aproape trei zile de la arestare – temnicerii, din neglijenţă, ori deliberat căci timpul se dilată când ţii socoteala minutelor, nu-i confiscaseră ceasornicul, un Anker brăţară cu cadran fosforescent – Roman îşi închipuia că desluşeşte cu claritate tactica nemţilor. Duceau o politică de intimidare, de constrângere psihologică, încercând prin mijloace mai mult sau mai puţin abile să-i anuleze încrederea în sine, să nimicească în propriii săi ochi legenda colonelului Roman, invulnerabil, inegalabil, marele as al activităţii de contrainformaţii, una din personalităţile proeminente ale celui mai mare război pe care-l cunoscuse lumea.

Faptul că era tratat ca un borfaş oarecare, hoţ de bună-dimineaţa sau pungaş mărunt care operează în piaţă ori tramvai, nu înceta o clipă să-l amuze. În trei zile, nimeni nu catadicsise să-i ia cel mai banal interogatoriu, de rutină – ai fi zis că l-au uitat, un Gică mână-mică neînsemnat, pentru care comisarul circumscripţiei de mahala nu şi-a găsit încă timp – conduită generată bineînţeles de o indiferenţă absolută. Indiferenţă vizavi de un individ care nu-i nici pe departe marele rechin râvnit doar cu câteva zile înainte, ci mreană, cinci parale ocaua.

Spre a-i reduce la zero proporţiile, nemţii îşi asezonau politica – se credeau al naibii de dibaci – cu sosul rânced, nedigerabil al umilinţei. Ieri şi alaltăieri dimineaţa, gardianul adusese o găleată cu apă şi un şmotru dispunând scurt:

— Spală ţimentul!

Colonelul începu să râdă:

— Uite ce-i, bătrâne, nu-s obişnuit să fac pe întuneric decât o singură treabă…

Îşi imagina lesne rânjetul lui Hentsch, starea lui de jubilaţie la gândul că elegantul, impecabilul, rafinatul colonel Roman, clientul fidel al lui Spencer, cel mai scump croitor al Londrei, spală în genunchi cimentul celulei. I-o va comunica desigur şi pe aceasta Valentinei, având mereu grijă să-şi camufleze exultarea…

— Cum e posibil?! Sileşti un colonel Roman să şmotruiască podelele unei celule infecte? *Mon ami*, biruitorul trebuie să ştie să învingă cu eleganţă…

— Sunt dezolat, crede-mă, dar acesta este regimul penitenciarelor, instituit chiar de români. Te crezi pe vremea Bastiliei, când seniorul încarcerat putea beneficia de serviciile valetului personal? Şi nu văd de ce s-ar face excepţie pentru Roman. În realitate, este un bărbat cât se poate de insignifiant…

Cel mai mult însă, îl îngrijora întunericul. Chiar numai după trei zile, ochii dezobişnuiţi de lumină ar refuza să-l ajute. Îşi amintea cu inima strânsă de o vizită făcută prin anii 1906-1907, în Guyana franceză, pe Insulele Dracului, unde strănepoţii lui Pascal, Voltaire, Rousseau îşi deportau proscrişii. Un deţinut aflat în recluziune specială – hrană mizerabilă, insuficientă şi regim de obscuritate dar nu beznă totală – scos în sfârşit la lumina soarelui, căzuse în mijlocul curţii. Se împiedicase de trunchiul unui palmier pe care pur şi simplu nu-l văzuse. Era orb.

Un surâs lumină obrazul tras al colonelului. Cineva – desigur amic vechi, fost coleg, ori rudă – care l-ar fi văzut acum, ar fi recunoscut lesne zâmbetul şoltic al liceanului Roman Barbu, elev în clasa a patra ori a cincea a Liceului Matei Basarab. Când n-avea chef să meargă la şcoală, era de-ajuns să înghită trei bucăţi de cretă pentru a-şi asigura două zile de *relâche*. Se făcea vânăt, iar febra opintea să

spargă fruntariile maxime ale termometrului: 39,5, 40, 41°C…

„Slavă Domnului, zidurile celulei sunt date cu humă…“

Îşi scoase ceasul de la mână şi, ajutându-se de incisivi, desprinse capacul. Se lăsă în genunchi – „nu ca să rânesc la odobeală, herr Hentsch, ci pentru că aşa vreau eu“ – şi începu să radă varul de la buza peretelui, acolo unde ochiul nu cade decât în mod excepţional.

„Până la noapte, calculă Roman, sunt transportat urgent la spital. Pun rămăşag pe tot norocul meu! Important sau defel, au cheltuit prea mult cu mine pentru a mă lăsa pe seama unei infirmerii de închisoare. Iar bolniţa deschide cu totul alte perspective… înviorătoare, aş zice…“

Îi venea să fluiere, dar se mulţumi s-o facă în minte. Era o melodie care făcea furori la Paris, mainte de război.

…Àuprès de ma blonde/Tout était blond/Le Champagne, le soleil, et même le rossignol.

* * *

După privirea şi obrajii înflăcăraţi, Dobre pricepu că Anton aduce veste de soi.

— Zi!

— Are noroc, nene! Noroc de godac înţărcat cu ţuică.

— Cine, omule?

— Roman, nene, cine?! L-au transportat la spital azi-noapte, cu fierbinţeală mare.

— Unde?

— La Aşezămintele Brâncoveneşti.

Cojocarul surâse. Tânărul era fericit, tremura aţâţat şi după capul lui, acu’ s-ar fi dus să zgâlţâie porţile spitalului, să le sfarme…

— E bine, băiete… aşteaptă doar să-mi mântui lucrul… Nu hotărî până atunci nimic, nu te pripi… De, încep să mă încredinţez şi eu despre zodie bucuroasă…

* * *

Zizine, care avea urechea cea mai sprintenă, recunoscu imediat pasul apăsat al coanei Aristiţa Vernească. Auzi şi zorul în papuci târşiţi al Anicăi, poftitoare de zaveră şi bâlci, apoi şopoteala scurtă în antreul cu aromă de umbrele, galoşi şi mantale de cauciuc. Bătrâna iscodea, slujnica dezlega sacul într-un suflet, făcând spovadă despre toate mărunţişurile hudubaiei din Strada Unirii.

Zizine îndreptă privire necăjită spre Butculescu. De două ceasuri ţeseau tacla domoală – ia! suveniruri, novitale de pe vremea lui Caragea Vodă, zvonuri de război, stihuri – şi sugând bucăcioarele de susan caramelizat rostuit de domnul Mareş, petreceau cu sufletele doldora de cuviincioasă desfătare, aşa după cum le porunceau anii cărunţi şi orânduielile din bătrâni.

„Doamne! gândi Zizine, de ce nu îngădui oare făpturilor născocite de tine belşugul de bucurie? De ce curmi totdeauna prea degrab' suspinul de fericire în vreme ce nădufului şi obidei înduri să-şi răsucească musteaţă ori cosiţă albă?“

— Iertaţi-mă, domnule Cicerone, oftă purtându-şi mâna la rădăcina grumazului…

Bătrânul o cercetă surprins de întrerupere. Istorisea despre un spectacol văzut în copilărie la Comedia Franceză cu Eleonora Duse şi nu se înşela închipuindu-şi că fusese deosebit de elocvent. Reproducând mai cu seamă marea scenă a Isoldei, stârnise emoţie şi lacrimi. Domnişoarele Algiu recunoscuseră nu numai gesturile marii actriţe, dar până şi modulaţiile glasului de neuitat.

— …încă o dată îmi dau seama că sunteţi un povestitor extraordinar, iar astă-seară v-aţi întrecut pe dumneavoastră înşivă. Mă exprim modest, dar s-ar putea ca totuşi să mă înţelegeţi. Aţi avut o zi rară. Unică…

— …rară… unică, reluară încredinţate Zoe şi Zinca.

Zizine îşi luă inima în dinţi:

— Ştiu că sunteţi la fel de curajos pe cât sunteţi de elocvent… Încerc doar să vă scutesc de o scenă dezagreabilă.

Zinca şi Zoe o priviră alarmate:

— Ce vrei să spui?

Zizine se uită speriată spre uşă:

— Îmi închipui că domnul Cicerone ar trebui să se retragă în odaia dumnealui… A venit Aristiţa…

Zoe şi Zinca se zgribuliră în fundul canapelei, clipind speriate. Butculescu surâse trist:

— Cred că amănuntul acesta a devenit complet lipsit de importanţă pentru mine. Şi mai cred că am început să am o… tandră compasiune pentru coana Aristiţa.

Zoe nu înţelese şi se interesă speriată:

— Aţi… aţi acceptat cererea ei în căsătorie, domnule Cicerone? Bineînţeles, o femeie neînsemnată ca mine nu are dreptul să dea sfaturi, totuşi v-as fi recunoscătoare dacă aţi mai reflecta puţin înainte de a lua o hotărâre atât de importantă.

— …atât de importantă.

Butculescu surâse cu înţelepciune:

— Un lucru făcut ori dăruit la timpul său e ca şi cum l-ai face sau dărui de două ori… Pe mine unul nu m-a convins niciodată acel „mai bine mai târziu decât niciodată…“ Ar fi absurd să mă însor acum, la şaptezeci de ani. Gândiţi-vă numai, un mire cu protează…

Domnişoarele Algiu se priviră consternate. Bineînţeles, nimeni nu se aşteaptă din partea unui domn *d’un certain age* să spargă nuci între dinţi, dar acesta este genul de amănunt peste care se trece cu naturaleţe, fără a-i da vreo importanţă. În orice caz nu-l discuţi cu trei doamne, oricât de prietene ţi-ar fi, într-un salon…

— Am început s-o înţeleg pe coana Aristiţa, apăsă Butculescu, s-o compătimesc şi aş da mult s-o pot ajuta

Credeţi-mă, în sufletul ei se află multă negreaţă şi pe aceasta o vedem cu toţii. Ceea ce nu vede însă fiecare este amărăciunea şi suferinţa care-i sugrumă cugetul, întreaga ei fiinţă. Mântuitorul s-a jertfit pentru cei obidiţi. Coana Aristiţa, fiindu-ne soră întru Isus, se cere alinată…

Usa se deschise cu o lovitură de picior. Verneasca se răsti din prag:

— Ai înnebunit, Butculescule? De când sunt eu neam cu Cristos? Te ascultai din oficiu şi mă crucii! Va’s’că, după capul tău, îs cumătră cu toţi ofticoşii din Liturghie şi Sfânta Scriptură?!

— Nu huli, Aristiţo! se sperie Zinca închinându-se speriată.

Verneasca săltă din umeri:

— Da’ ce tuberculoşii nu-s tot făpturi de-ale Celui Veşnic? Şi-ai văzut sfânt gras cu bujori în obrăjori? Ia mai slăbiţi-mă cu neroziile! Zi mai bine, Butculescule, ce-ţi veni să mă mântuieşti?

Ochii bătrânului sclipeau.

— Am primit har de la Dumnezeu întru smerenie, alinare şi înţelegere. M-am îndepărtat de taraba Necuratului şi în dar primit-am să sufăr mucenicie…

— Ba primit-ai dar de sminteală!

— Osândeşte-mă, căci înduratul mi-e dulce iar în canon simt puterea celor doisprezece apostoli.

Verneasca se holbă:

— Ce-i cu nărodul ăsta?!

Zinca răspunse cu lacrimă în glas:

— Simte adierea Duhului Sfânt. Lasă-l în pace…

— O ţine de mult aşa?

Zoe suspină:

— Sunt două zile de când vorbeşte cu Dumnezeu. Aşa pretinde…

— Ei da, că Ăla o fi având vreme să stea la conversaţie cu toţi căpiaţii. Uite cu cine voiam să mă mărit! Ptiu! Duceţi-l la

Socola până nu prinde a vă gâtui! Azi se crede Cristos, mâine-i dă prin minte că-i Vlad Ţepeş.

Domnul Cicerone interveni cu blândeţe:

— Nu-s nebun, coană Aristiţă…

— Atunci ce-mi tot predici, măi prăpăditule?

— Sunt două zile de când o lumină dulce mi-a pogorât în cuget şi din dar am vrut să fac împărtăşire. Ţi-am greşit amarnic cândva, mi se cuvine osândă, dar şi iertare.

— Fă-mi hârtie pentru casă, spuse repede bătrâna, şi-ţi făgăduiesc iertare şi pentru păcatele lui răsbunicu-tău.

Butculescu surâse cu amărăciune:

— Dare de arginţi… Osânda-i prea miloasă… Dacă asta ţi-i voia, ţi-oi împlini pofta. Mâine mergem la judecătorie.

Vernеasca, nevenindu-i să-şi creadă urechilor, se adresă domnişoarelor Algiu care ascultau uluite:

— Aţi auzit? Sunteţi martore, mi-a făgăduit casa.

— Nu-mi iau cuvântul înapoi, coană Aristiţă.

— Cred şi eu, făcu Vernеasca, încredinţată de-a binelea că Butculescu a înnebunit. Te-ar stupi oamenii în uliţă.

— Nu în judecata mirenilor îmi stă năduful…

— Cum ţi-i voia! Se uită la surorile Algiu cântărindu-le cu dispreţ din cercei până în vârful botinelor: Şi voi ce-aţi rămas mute plătică?

Zizine îşi şterse ochii.

— Domnul Cicerone e un sfânt, un adevărat sfânt…

„Dacă raiul s-a mutat la balamuc, aşa o fi“, gândi Vernеasca. Îi era doar teamă ca fârtângăii de la judecătorie să nu bage de seamă că Butculescu şi-a rătăcit în izmene bruma de minte şi să se împotrivească la întocmirea hârtiilor. Când e vorba de donaţii, veghează cu atenţie împătrită…

— Mă iertaţi, rosti cu glas stins Zoe, cred că eu am să mă retrag. Simt nevoia să mă odihnesc.

Vernеasca o cercetă mirată:

— Ai bolunzit şi tu, Zoico? Te culci o dată cu claponii? Nu-s nici ceasurile 6.

— Boala aceasta ne-a istovit de puteri, interveni Zizine. Şi eu simt că abia îmi ţin ochii deschişi.

Coana Aristiţa ridică din umeri:

— Din partea mea, culcaţi-vă. Somn dulce pe amândouă urechile.

— Ai să ne scuzi, nu-i aşa? întrebă timid Zinca.

— Vă scuz. Eu rămân la taifas cu Butculescu. Şi dacă i-o fi şi lui somn, n-are decât. Pot să stau şi singură.

Domnişoarele Algiu se priviră alarmate. Zizine întrebă cu voce sugrumată de panică:

— Nu pricep, Aristiţă, ai de gând să… înnoptezi la noi?

Îşi închipuise vag, fără să detecteze totuşi raţiunea, că vizita vară-sii e legată într-un fel de termenul – se împlinea mâine dimineaţă – pe care i-l impusese Dabija ca să părăsească oraşul. Nu îndrăzniseră să întrebe unde avea de gând să se stabilească, aşteptând să aducă ea vorba. Socotiseră că venise să-şi ia rămas-bun, dar surprinzător, mintea Aristiţei părea să fie la altele.

— Nici prin cap nu-mi trece. Zăbovesc doar un ceas, două. Poate nici atât.

Feţele bătrânelor se lungiră:

— De ce?!

— O să vă dumiriţi singure, rânji cu o satisfacţie care părea să anticipeze delicii rare. Atâta doar pot să vă spun, că ceasul răfuielii n-a zăbovit. Iacă-l aci, să întind doar mâna.

— Răfuială? Cu cine vrei să te răfuieşti?

Vernească îşi trecu palmele peste pântece ca după o masă copioasă:

— Cu scumpul nostru nepoţel Dimitrie, feciorul Zaïrei şi al mojicului de tat’su. Mama ta de cătană! Ţi-oi face eu o instrucţie, de nu mai iei pe loc repaus nici pe lumea ailaltă!

Zinca o privi înfiorată:

— Ce-ai de gând, Aristiţă?

— Dacă eşti curioasă, aşteaptă.

Pe un ton care cerşea asigurări, Zizine rosti cu glas nesigur:

— Nu eşti în stare de vreo ticăloşie, Aristiţo, nu-i aşa?

— Flinta pentru fiară s-a fost născocit.

Butculescu o privea aţintit:

— În iertare, spuse încet, sălăşluieşte virtutea sufletelor tari. Dumnezeu îi încearcă pe cei aleşi şi în suferinţa ce ţi-a fost hărăzită, trebuie să desluşeşti dragostea Mântuitorului. Da, coană Aristiţă, Cel Veşnic mult te-a îndrăgit.

— Dacă mă îndrăgea, îl repezi agasată de inepţii Verneasca, mă dăruia cu nuri nu cu junghiuri, şi în loc să mă plămădească bivoliţă stearpă, îmi umplea teşchereaua cu galbeni din cei zornăitori.

Butculescu ridică ochii spre cer. Rosti ca pentru el:

— Voia Domnului se va împlini.

— Treaba lui, făcu indiferentă Verneasca. Azi mi-o împlinesc eu pe a mea…

Se întrerupse trăgând cu urechea spre fereastră. Sări în picioare cu sprinteneala aceea care nu înceta să surprindă la un trup atât de mătăhălos şi crăpă draperia de rips. Respiră până în fundul plămânilor:

— În sfârşit! Colivia s-a închis.

Spaima înnodă inimile surorilor Algiu. Recunoscuseră pasul lui Dabija.

22

Comisia de anchetă – trei ofiţeri superiori de contrainformaţii, asistaţi în mod excepţional de generalul Averescu – sosi în oraş seara, puţin după ora 6:30. Îngheţaţi, căci vremea se dovedise ticăloasă ca niciodată, iar drumul o pacoste, opriră dintâi la cafeneaua din inima târgului unde zăboviră cale de un samovar cu ceai dat în undă.

La Statul-Major, un mesaj sigilat, adresat lui Averescu personal, produse stupoare.

— Generalul Dabija, trădător! Omul lui Sturdza... Imposibil!!

Ceilalţi îl priviră muţi. Unul din ei, căpitan, vechi colaborator al lui Averescu de pe vremea când comanda Grupul compus din Armatele a II-a şi de Nord, se gândi că nu-l văzuse atât de impresionat, decât la primirea veştii despre ocuparea Craiovei. Îşi amintea perfect cuvintele lui Averescu: „Oltenia este ca şi pierdută... Îmi sângerează inima de durere şi revoltă... Ne găsim în faţa unei fatalităţi... Greşelile se plătesc când faptul brutal are cuvântul şi abilităţile bizantine nu-şi mai pot avea curs. Nenorocirea mare este că plătesc cei nevinovaţi...“

— Imposibil! repetă generalul, încercând să se dezmeticească.

Bineînţeles, putea fi vorba despre o calomnie ordinară şi în alte circumstanţe ar fi întreprins cercetări discrete înainte de a se lansa într-un demers categoric şi necamuflat. Acum însă, după dezertarea lui Sturdza şi

asasinarea lui Teodorini, situaţia se dovedea mult prea gravă pentru a-şi mai putea îngădui scrupule de pe vremea cotillonului.

— Trebuie să verificăm.

Părăsiră clădirea cu capetele plecate şi toţi, inclusiv Averescu, aveau sentimentul că păşesc în urma unui car mortuar. Pe drum, generalul vorbi o singură dată:

— Dacă faptele se confirmă, nenorocirea este desăvârşită. Nimic pe lumea aceasta în afara unei imediate victorii à la Austerlitz – ceea ce-i utopie – nu va putea remonta moralul oştirii. Să ne rugăm lui Dumnezeu, domnilor, să mă înşel.

* * *

Alexandrina Cerchez se târa în genunchi, încercând să se agaţe de cizmele lui Dabija care gonea turbat de la un capăt la celălalt al odăii. Arăta ca o fiară: trupul, spinarea încordată, capul îngust şi fin pe care pielea parcă se întinsese, scoţând şi mai mult în evidenţă osatura nobilă sugerau într-atâta felina sălbatică, încât părea straniu că fiinţa aceasta, dintr-un regn necunoscut, homo sapiens şi jivină laolaltă precum centaurii, glăsuieşte ca oamenii, în termeni cotidieni.

— Exclus! Exclus! Ceea ce-mi pretinzi este mai presus de puterile mele.

— Spuneai că mă iubeşti! Cum suporţi ca numele meu, toată făptura mea, inima şi dragostea noastră să fie acoperite de infamie?

— Oh! Te rog, Sandra, nu folosi cuvinte care te înjosesc. Te exprimi ca în romanele populare de două parale sau jurnaliştii articolaşelor de scandal.

Doamna Cerchez înţepeni. O flacără roşie îi învăpăie privirea neguroasă.

— Cum poţi să-mi vorbeşti aşa?

— Te implor, nu-mi fă o scenă. De altfel, nu ştiu dacă ţi-ar fi agreabil să trăieşti toată viaţa alături de un bărbat dezonorat. Ceea ce-mi ceri reprezintă în fond renunţarea la condiţia mea de om. N-am să mă mai respect niciodată, n-ai să poţi nici tu. Dacă aş supravieţui carierei mele distruse şi ruşinii, ceea ce mă îndoiesc, nu vei avea lângă tine decât un umil şi jalnic cavaler servant, o ruină.

Alexandrina îşi aruncă pletele desprinse din coc, peste umeri, cu un zvâcnet al capului.

— Nu-ţi cer să trădezi, nu ţi-aş cere-o niciodată, mă jur pe Dumnezeu, ci doar să-i amăgeşti. Dă-le ceva fals, ceva măsluit, dar dă-le ceva!

Generalul râse:

— Cât poţi fi de naivă! În mai puţin de douăzeci si patru de ore vor înţelege că au fost duşi de nas. Vor veni cu pretenţii şi mai dure, aberante, imposibile! Să-l asasinez pe Ferdinand, sau – dacă sunt modeşti – doar pe Averescu.

— Cel puţin încearcă. Orice răgaz poate fi în avantajul nostru. Sau… I se agăţă de umeri şi-l privi în ochi: Hai să fugim!

Dabija clătină din cap cu tristeţe, mângâindu-i obrajii aprinşi:

— Din ce în ce mai bine! Dezertare, deci iar dezonoare şi pribegie, venetici printre străini, iar pentru tine despărţirea definitivă de fetiţă. Şi unde să fugi, într-o Europă incendiată? Judeci înfierbântat, iubita mea…

Alexandrina îşi azvârli capul pe spate. O mândrie drăcească făcea să-i vibreze toate trăsăturile.

— Cerchez nu mi-a refuzat niciodată nimic…

Un licăr de maliţie trecu prin ochii generalului:

— Ceea ce nu te-a determinat să-l iubeşti mai mult. Mă înşel, scumpa mea?

Primi palma Alexandrinei în plin obraz. De surpriză, nici nu se clinti. Femeia şuieră:

— Să-ţi fie ruşine!

Un ciocănit în uşă care nu aşteptă răspuns îi lăsă încremeniţi. De când se întâlneau în pavilionul lui Iliuţă Algiu, se întâmpla prima dată să fie stânjeniţi.

Gogu Roşianu, pradă unei agitaţii neobişnuite, irupse în odaie ignorând cele mai elementare convenienţe. Păru să n-o vadă pe Alexandrina care întoarse imediat capul şi se retrase în dormitor, nu observă ţinuta comodă – nu şi-l imaginase niciodată pe junkerul ţeapăn, impecabil până în vârful unghiilor, doar în pantalon şi cămaşă – a lui Dabija.

— Iertaţi-mă, domnule general. Trebuie să vă vorbesc neapărat.

* * *

În urma dispoziţiilor categorice ale lui Hentsch, colonelul Roman, transportat de la penitenciarul Malmezon la Aşezămintele Brâncoveneşti, fu internat într-o rezervă cu un singur pat şi o fereastră zăbrelită a cărei perspectivă se deschidea spre Piaţa Mare. Un lavabou, patul şi o noptieră alcătuiau mobilierul iar uşa – spre indispoziţia doctorului Săveanu, medicul-şef al spitalului – era zi şi noapte păzită de trei santinele germane.

„Nu suport boşii, explica medicul asistenţilor săi când, din consumatori paşnici de fasole cu osânză şi Haendel, se transformă în gâzi, detest militarii – chipiu, pinteni, săbiuţă – pentru că prea au succes la cucoane, strâng tot ce-i mai bun pe Calea Victoriei, şi disciplina impusă de alţii. Îmi ajunge a mea…“

În rezerva-celulă a lui Roman aveau acces doar Săveanu şi o soră de vreo douăzeci de ani, echipată în costumul de infirmieră important şi incomod, lansat de regia Maria. Fata însă, realmente frumoasă, reuşea să-l poarte cu graţie, iar blândeţea şi calineria mişcărilor îl cuceriră pe colonel din prima clipă.

— De ce ţi-ai ales o meserie atât de ingrată, domnişoară? Locul dumitale e în altă parte…

Fata surâse cu îngăduinţă:

— Unde?

Roman oftă şi întoarse capul spre ferestrele zăbrelite:

— Dacă n-ar fi război, iar eu oleacă mai tânăr, mi-ar plăcea să te duc la Paris… Sau pe Coasta de Azur… Ai dansat vreodată beată de dragoste, şampanie şi aroma chiparoşilor?

— Nu, zâmbi infirmiera, iar dumneavoastră, chiar liber, fără război şi nici măcar cu zece minute mai tânăr, m-aţi duce cel mult la Chitila. Pentru Coasta de Azur aţi găsi alte partenere.

Roman, surprins, începu să râdă:

— Eşti o fată interesantă.

— Vă înşelaţi. Oarecare şi logoditǎ…

Roman râse parşiv:

— E un impediment?

— E un viitor.

— Hm! Chestiunea-i din ce punct de vedere priveşti lucrurile. Ca să-ţi dovedesc că nu mint – şi bineînţeles dacă Pronia Cerească mă îngăduie până după război – te asigur că vei fi aşteptată cu multă însufleţire, aş zice înfocare, în orice seară la Élysée. Masa din stânga casieriţei. În compania dumitale, Chitila poate fi la fel de frumoasă ca Nisa. Asta, considerând că Riviera îţi provoacă indispoziţie.

Fata păru să nu-l audă.

— Vă sfătuiesc să fiţi mai puţin… vioi. De pe coridor se aude foarte bine, iar paznicii dumneavoastră nu prea gustă spiritele. În ce ne priveşte – aruncă o privire spre cabinetul lui Săveanu – minţim cât putem… Fiţi deci vă rog mai reţinut.

— Îmi plac sfaturile. Şi mai ales rugăminţile. Mai ai şi altele?

— Priviţi din când în când pe fereastră. Prietenii dumneavoastră vă poartă de grijă.

O auzi comentând pe sală cu santinelele. Vorbea o nemţească şovăitoare, dar destul de corectă.

— Stare staţionară, febra nu scade sub patruzeci de grade. Voi raporta situaţia doctorului Săveanu.

* * *

Generalul îl privea cu buzele strânse, gata să izbucnească. Roşianu îl enervase din prima clipă şi, oricât de corectă, chiar smerită i-ar fi fost atitudinea, sesizai în forul său lăuntric sarcasmul, un râs zeflemitor, indiferenţa cinică faţă de orice categorii morale. Fără a-l putea acuza propriu-zis de incapacitate de a respecta valori recunoscute, îţi dădeai limpede seama că nu se născuse încă individul care să-l impresioneze din cale afară, indiferent de numărul treselor ce-i înnobilau umerii.

— Aştept o explicaţie, domnule maior, care să-mi permită să înţeleg impetuoasa dumneavoastră vizită.

Gogu Roşianu făcea eforturi să-şi regleze respiraţia. Izbucni cu primele cuvinte care-i veniră pe buze:

— Fugiţi, domnule general!... Vă aflaţi în primejdie de moarte... Credeţi-mă...

— Sunteţi beat sau bolnav. Am sentimentul că deliraţi.

Maiorul scutură din cap ca o marionetă isterică:

— Grăbiţi-vă! Nu delirez. Comisia de anchetă e în oraş, poate sosi din minut în minut. Sunteţi victima unui complot oribil.

Generalul îl măsură cu sprâncenele încruntate. Reflex, îşi butona cămaşa desfăcută la piept.

— Interesant... De unde posedaţi dumneavoastră asemenea preţioase informaţiuni?

— Vă conjur, domnule general, plecaţi! Nu e momentul să faceţi investigaţii. Veţi fi acuzat de înaltă trădare...

Dabija îşi smulse tunica de pe spătarul fotoliului, rostind dispreţuitor:

— Aceasta este o farsă proastă de teatru bulevardier. Complot!… Trădare!… Dar chiar aşa stând lucrurile, mă simt în stare să ţin piept oricărei calomnii. Sunt gata să răspund pentru orice act dinaintea oricărui for, comisie de anchetă sau tribunal.

— Veţi regreta, domnule general.

— Doar aceea de a fi fugit de o onestă răspundere. Vă mulţumesc, domnule maior, dar cred că v-aţi deranjat inutil… Hm! Complot! De ce împotriva mea? De ce acum? Absurd…

— Nu-i absurd! ţipă Gogu Roşianu. Este una din cele mai perverse acţiuni iniţiate de colonelul Nicolaj şi puse pe roate de Hentsch. N-am timp să vă explic… Vor să jertfească cei mai buni ofiţeri ai oştirii româneşti, discreditându-i.

— Şi au debutat cu mine, constată ironic Dabija.

— Se încearcă şi cu alţii, Domnul aibă-i în pază!

— Ei bine, dacă aş dezerta, nu credeţi că succesul lor ar fi deplin?

— Veţi fi judecat, dezonorat, împuşcat.

— Cel puţin voi avea satisfacţia de a primi glonţul din faţă. Vreau să spun în piept, şi nu în fese… Inutil insistaţi, domnule maior.

Uşa se deschise brusc şi Cicerone Butculescu intră clătinându-se. Ochii îi ardeau, iar paşii târşiţi adunau covorul după el.

— Fugi, domnule Dimitrie… S-a pus ceva teribil la cale împotriva dumitale… Da… Da… Teribil!

Generalul râse sardonic:

— Asta-i culmea! În mai puţin de zece minute, primesc trei invitaţii la dezertare.

— …teribil! repetă Butculescu în neştire. Coana Aristiţa e alături, în salonul domnişoarelor Algiu… E teribil ce poate născoci femeia aceasta… Fugi! Am fost prieten cu tatăl dumitale… Vreau să te ajut.

Draperia de la dormitor se dădu la o parte. Alexandrina Cerchez, palidă, cu faţa descompusă de spaimă, prinse braţul generalului.

— Ascultă-i, Dimitrie! Oamenii ăştia nu mint. Inima mea îmi spune că nu mint. Simt cum primejdia îţi dă târcoale. Dacă vrei, şopti, dacă mă iei, vin cu tine. Acum, imediat.

Generalul o privi impresionat. Ştia cât ţinea Alexandrina la convenienţe, ştia cât o costa să mărturisească prin simpla ei prezenţă în această locuinţă de holtei, chiar fără a mai lua în considerare propunerea directă de a-l însoţi, faptul că-i este amantă. Doar cu un sfert de ceas înainte, era gata să se sinucidă numai ca adulterul ei să nu fie dat în vileag… Acum îl trâmbiţa fără şovăială, numai că nu angajase fanfara târgului. O bătu uşurel pe mână şi rosti cu o dulceaţă de care Gogu Roşianu, obişnuit să-l socoată pe Dabija o statuie în uniformă fără puls, inimă sau funcţii organice, avea să-şi amintească toată viaţa:

— Cuminte, Sandra… Lucrurile se vor clarifica.

Zgomot de glasuri în curte – Anica investiga în gura mare „Pe cine căutaţi? Haoleu! Patru cătane daţi buzna în casă de muieri fără ocrotire, bine vă şade!“ – şi tropăit de cizme pătrunse în încăpere. Ascultau toţi cu urechea aţintită. Gogu Roşianu ridică din umeri oftând. Rosti, având în glas calmul marelui dezastru:

— Cărţile s-au fost tăiat şi împărţit!

Dabija surâse semeţ:

— Nu se ştie cine are atuul.

Roşianu îl privi cu tristeţe:

— Din păcate, eu ştiu.

* * *

Doctorul Săveanu, un moşuc simpatic în ciuda aerului bătăios pe care-l afişa în relaţiile diurne, mirosise

cacealmaua din prima secundă. Îi trecuse palma peste pântece şi observase cu voce joasă, fără umbră de zâmbet:

— Ai înghiţit ceva var, flăcăule, nu-i aşa? În orice caz o porţie bunicică, de-ajuns să doboare o bivoliţă cu viţel, başca rândaşul care-i ţesală…

Roman zâmbise subţire:

— Nu mi-am făcut iluzii nici o secundă că l-aş putea înşela pe marele doctor Ioan Săveanu.

— Ciudat… Tinerii îşi închipuie totdeauna că bătrânii sunt uşor de păcălit. Mai direct spus, imbecili!

— Pesemne că nici eu nu mai sunt îndeajuns de tânăr pentru a vă socoti pe dumneavoastră bătrân.

— La şaptezeci de ani, nu te poţi numi altfel, indiferent care ar fi termenul de comparaţie.

— Vă ţineţi foarte bine.

Săveanu se strâmbă:

— Şi asta cum se cheamă? Nu tot senectute? Ai auzit spunându-se vreodată despre un om de douăzeci sau treizeci de ani că „se ţine bine“? În sfârşit, astea-s palavre de moşnege… Un sfat, flăcăule! Dacă ai intenţia să fugi, grăbeşte-te! Pe mine m-ai păcălit. Mă îndoiesc însă că ai izbuti la fel de bine cu un medic neamţ. Îţi urez noroc… Cine ştie, adăugă visător, poate că într-o zi o să ne revedem. Mi-ar plăcea să-mi povesteşti isprăvile dumitale. Ca toţi indivizii cu existenţă cuminte, mă prăpădesc după istoriile cu piraţi şi condottieri…

— Iar îmi primeniţi aşternutul?

Infirmiera duse degetul la buze. Şopti lăsând rufele pe pat:

— În faţa de pernă aveţi un rând de haine şi încălţăminte. Schimbaţi-vă cât mai repede şi băgaţi-vă sub pătură. Soarta dumneavoastră se decide peste jumătate de ceas.

Roman se săltă în capul oaselor:

— Nu vrei să fii mai puţin misterioasă?

— N-am vreme. Aşteptaţi-mă liniştit, altfel stricaţi totul… Adăugă, înainte de a părăsi încăperea: Eu sunt sora lui Anton…

* * *

Generalul Dabija n-avea să priceapă niciodată cum de în câteva secunde biroul fostului preşedinte de tribunal Iliuţă Algiu se umpluse de oameni. Scena îi va rămâne însă întipărită în minte pentru toată viaţa: Alexandrina, palidă ca o moartă agăţată de braţul lui, Butculescu speriat, pipernicit, tremurând în faldurile draperiei de la uşă. Mareş, negustorul care aproviziona popota, ivit nu se ştie cum, Roşianu fumând nervos lângă birou. Averescu îl aţintea, afişând un aer impenetrabil, în vreme ce ceilalţi trei ofiţeri păreau să caute ceva în bibliotecă. În prag, căpitanul Ioanid, extrem de înfrigurat, îşi pipăia buzunarul de la piept, iar în spatele lui, opintind să-l dea la o parte, gâfâia Vernеasca. Obrazul puhav, despicat de un rânjet ştirb, radia.

— Îmi pot îngădui să cer o explicaţie acestei descinderi vijelioase, domnule general?

Glasul lui Dabija răsună uşor răguşit, fără să fi pierdut însă nimic din siguranţă.

Averescu, sincer deconcertat – nu sesizase câţi inşi sunt în cameră şi câţi mai veniseră pe parcurs – ridică uşor din umeri:

— Sunt oaspeţii dumneavoastră. În orice caz, cea mai mare parte din ei se aflau în odaie la sosirea mea.

Unul din ofiţeri se apropie de Averescu. Fără să spună o vorbă, îi întinse o mapă subţire din piele neagră. Generalul o deschise nervos. În odaie se făcu dintr-o dată liniște. Nu se auzeau decât respiraţia şuierătoare a Vernеascăi şi scrâşnetul butucilor din sobă. Averescu răsfoia hârtiile cu degete febrile. Stupefacţia îi boţise chipul uscăţiv. Ţinea în

mână documente de o importanţă inestimabilă, dovezi de trădare dinaintea cărora nici un juriu din lume n-ar fi ezitat să-l condamne pe Dabija... Planul de ansamblu şi detaliat al marii ofensive, efectivele umane şi materiale, hărţi, obiecţiile aliaţilor... Când închise mapa, cu mişcări exasperant de lente, expresia chipului era dramatică. Vocea înecată răsună ca un suspin:

— Domnule general...

Alexandrina scoase un strigăt:

— E nevinovat! Totu-i calomnie!

Un rânjet ştirb reteză chipul cucoanei Aristiţa.

— Ei, nepoate, cum rămâne cu mazilirea mea?

Cicerone Butculescu, împietrit până atunci, păru să se dezmeticească brusc. Alergă împiedicat spre Averescu:

— Omu-i inocent... O mârşavă înscenare... Cunoaştem autorii.

Vernеasca, dezlănţuită ca o furie, îl apucă de mânecă, încercând să-l oprească:

— Ce te vâri tu, mamelucule?

Bătrânul se împiedică şi căzu în genunchi. Dabija se precipită vrând să-l ridice. Intenţia lui fu greşit interpretată şi unul din asistenţii lui Averescu scoase revolverul. Se auzi un foc, apoi încă unul...

* * *

Explozia fu atât de puternică, încât geamurile Aşezămintelor Brâncoveneşti se făcură ţăndări. În ciuda avertismentelor infirmierei, instinctiv, colonelul Roman sări din pat şi se apropie de fereastră. Din pricina întunericului şi a norului de fum, nu putu distinge nimic. Uşa salonului se deschise.

— Acuma! Repede!

— Ce s-a întâmplat?

Fata îl prinse de mână înfrigurată.

— Ce trebuia să se întâmple! Grăbiţi-vă, pentru numele lui Dumnezeu!

— Explică-mi…

Infirmiera îl trase cu toată puterea. Alergau pe coridoare şi Roman îşi zise că în viaţa lui nu pomenise asemenea labirint. Poate în Anglia, la Hampton Court…

— De nu s-ar dezmetici prea curând! gâfâi fata…

Se strecura cu abilitate printre bolnavii înspăimântaţi care dăduseră buzna pe coridoare. Medici, infirmiere, brancardieri alergau la fel de înnebuniţi, neîndrăznind să se uite pe ferestre.

„De fapt, reflectă Roman, nu ştiu unde-i primejdia. Înăuntru sau afară…“

Un zâmbet de recunoştinţă îi îmblânzea figura osoasă. Nea Dobre cojocarul şi meseriaşii lui provocaseră explozia scontând pe efectul surpriză. Înspăimântaţi, gâzii care-i păzeau uşa rezervei-celulă fugiseră cedând primului impuls şi încercând să se adăpostească. Groaza, eterna soluţie a situaţiilor insolubile…

— Sper că nu sunt victime…

— Puteţi fi convins… Cât ar fi de valoros un individ, nu se sacrifică o sută de dragul lui…

— Nu-i foarte amabil ceea ce-mi spuneţi.

Infirmiera îşi supse buza superioară.

— Vă socotiţi neasemuit. Ăsta-i păcatul dumneavoastră.

— Am impresia, zâmbi Roman, că autorii diversiunii, prietenii dumitale…

Infirmiera îl corectă tăios:

— Nu sunt prietenă cu tâlharii lui Guţă Ac.

Sprâncenele colonelului se înălţară a mirare:

— El, vasăzică!? exclamă uluit. Extraordinar!!!

— El şi cu Dobre, starostele cojocarilor… Aici!

Ajunseseră într-o magazie de obiecte abandonate, cu miros aspru de fier, formol şi morgă.

Chipul fetei, gingaş, alcătuit din tuşe fine – „păcat că linia gurii e tristă, îndurerată, crâncenă“ – se detaşa, modelat ca

în ceară, între pereţii întunecaţi. Rosti cu privirea coborâtă, încercând să-şi stăpânească respiraţia precipitată:

— Aici, misiunea mea s-a isprăvit. Cred totuşi că sunteţi un bărbat norocos.

— Însuşi privilegiul de a te fi cunoscut o demonstrează, surâse galant Roman.

— Sunteţi incapabil să nu flirtaţi… Vă aflaţi acum în interiorul curţii B. Vreau să spun, cu ieşire în Bibescu Vodă. În stânga porţii, vă aşteaptă o droşcă de lăptar. Grăbiţi-vă…

Roman îi prinse mâinile. Întrebă, sincer tulburat:

— Cum să-ţi mulţumesc?

— Uitându-mă.

— Să te uit?! De ce?

Fata îşi muşcă buzele:

— Nu-mi plac bărbaţii… care-mi plac prea mult.

Fugi fără să se mai uite la Roman.

Descumpănit, colonelul ieşi în curte şi se îndreptă alergând spre poartă. Uruit de motoare – doar nemţii mai dispuneau de automobile – ghilotina liniştea nopţii.

* * *

Într-o seară din vara anului 1922, o seară cu aromă de tei şi cer străpuns de licurici, un domn elegant, între două vârste, contempla Calea Victoriei, de pe terasa restaurantului Élysée. Costumul gri-argint era înviorat de fluturele cu picouri albăstrui şi garoafa înfiptă la butonieră. Cu mâna rezemată leneş pe baston, surâdea priveliştii care i se părea încântătoare, de o însufleţire discretă, plină de bun gust. Aprecia în cunoscător femeile – toaletele scurte invadaseră strada şi se purtau vulpi argintii la rochii de mătase naturală, capete tunse băieţeşte cu *accroche-coeur*-uri atingând colţurile gurii şi un aer de falsă nepăsare – se amuza observând manevrele donjuanilor, mai tineri ori mai bătrâni, îl încânta rumoarea caracteristică, urbană. Trăsuri

strălucitoare se revărsau în fluviu neîntrerupt spre şosea, ţigănci sprâncenate şi drăcoase, cu graţii de meleag iberic, cărau coşuri de primăveri, jurnaliştii forfoteau grăbiţi să vândă primele ediţii de seara.

Duse mâna la pahar şi rămase cu ea în aer. Un bărbat de vreo treizeci şi cinci de ani, rubicond, se oprise în faţa restaurantului. Părea nehotărât şi învârtea bastonul la spate ca pe o morişcă. Pălăria dată uşor pe ceafă îi accentua expresia de jovialitate.

Colonelul Roman începu să râdă:

— Pe mine mă cauţi, tinere?

Gogu Roşianu tresări şi întoarse capul. Rămase ţintuit de surpriză, fără grai, uitând să-şi penduleze bastonul. Câţiva consumatori îl priviră amuzaţi. Explodă:

— Colonelul Roman!

— El, fiule! Nu-i nevoie însă să mă prezinţi întregului birt. Ia loc!

Roşianu nu-şi revenea din uimire:

— Ce întâmplare! Nu mă aşteptam… Nu mă aşteptam deloc să vă văd.

— De ce? Fixasem doar un *rendez-vous* pentru prima seară de pace, aici, la Élysée. Eu sunt parolist; dumneata, după cum am avut ocazia să constat, nu.

Gogu Roşianu râse:

— Vă spun sincer, nu v-am luat în serios. Credeam că-i o simplă butadă… Ce mai faceţi?

— Perfect. Admir natura şi în special cucoanele. Găsesc că moda actuală le avantajează enorm.

Roşianu zâmbi. Roman rămăsese acelaşi individ cu teribilisme de licean care ţine neapărat să şocheze. Cine şi-ar fi închipuit, auzindu-l, ce valoare, ce minte, ce om excepţional se ascund sub aerul de dandy aproape quinquagenar…

Roman îi arătă sticla din frapieră:

— Poţi să iei cu toată încrederea din chestia asta. E un Haut Brion 1906…

Roşianu gustă lichidul auriu. Rămase cu paharul în mână, ţinându-l în dreptul buzelor. Rosti nostalgic:

— Doamne, de când nu ne-am văzut!

— Exact din februarie 1917…

— Strada Clemenţei, numărul 9, îşi aminti surâzând Roşianu. N-am izbutit mare lucru atunci…

— Era şi dificil. Prea se încurcaseră iţele, iar substituirea autenticului Mareş, omul meu, cu agentul nemţilor a desăvârşit babilonia. De fapt, a fost marea lovitură a lui Hentsch în cazul Dabija.

Roşianu clătină uşor din cap:

— Ce şansă fantastică a avut ăsta! Ghilotina l-a ratat la un milimetru…

— Hm, şansa lui Dabija a fost că am avut eu şansă. Dacă şulerii, ca să folosesc expresia amicului Guţă Ac, şi meşterii lui Dobre nu organizau evadarea mea, n-aş fi putut interveni oportun. Şi aşa a trebuit să fiu mai mult decât elocvent ca să conving capetele pătrate de la Tribunalul Militar că e vorba de o acţiune extrem de perversă a spionajului german.

După război, sincer recunoscător şi ţinând să-i mulţumească, îl căutase pe Dobre dar în căsuţa din Strada Ghioceilor se mutase altcineva. Avea să afle ulterior de la Guţă Ac că bătrânul se retrăsese la Panciu unde nevastă-sa avea o vie.

Guţă Ac! De câte ori îl evoca, Roman râdea ca un copil. Marea căpetenie a şuţilor din mahalaua Mihai Vodă devenise Monsieur Grégoire, distinsul patron al „Şcolii de dans şi bune maniere franţeze“, de pe Moşilor, cetăţean respectabil cu baston, melon şi verighetă. Se căsătorise cu o demoazelă de familie, fiica unui măcelar din Scaune; aveau doi copii şi strană cu carte de vizită la biserica din cartier…

— Când ne-au arestat, îşi aminti Gogu Roşianu, primisem deja informarea dumneavoastră. Am încercat să le explic că Dabija e o victimă în cadrul unei politici de anvergură care

vizează marile noastre căpetenii, nemţii având interesul să se debaraseze de cei mai buni ofiţeri români înaintea marii ofensive. A fost inutil.

— În realitate, spuse Roman uitându-se după chelner, şi eu am înţeles destul de târziu jocul lui Hentsch. L-am suspectat pe Dabija ştiind că fusese prieten cu Sturdza şi uneori, cât ai fi de lucid, te împiedici în asemenea prejudecăţi. Individul are şi un gen puţin îmbietor, îţi vine greu să-l priveşti obiectiv, sau măcar cu îngăduinţă.

— Mie-mi spuneţi! râse Roşianu. Îl conjuram, conştient că nimeni nu-i poate salva capul în afară de dumneavoastră, ca până la limpezirea situaţiei să fugă, să se ascundă, în fine să intre în pământ, şi se uita la mine ca la o râmă. Nu şi-a abandonat o clipă morga şi monoclul.

— Trebuie să recunoşti că nu era cea mai fericită soluţie, spuse Roman controlându-şi garoafa de la butonieră.

— Sunt de acord, dar asaltat de evenimente, fiind obligat de minutar, nu de ceasornic, *de minutar*, să iau o hotărâre, în panică, n-am găsit ceva mai bun.

Colonelul Roman se răsuci discret după o blondă planturoasă. Pe umerii statuari spânzurau ostentativ două vulpi albastre.

— Hm, rosti încet, Nineta Băicoianu… S-a îngrăşat prea tare. Cunosc pe unii însă amatori de *beef-steak*… Mda, Dabija, cum spuneam, a traversat câteva momente dezagreabile. Salvarea lui la vreme, dincolo de importanţa „mântuirii“ unui ofiţer de mare valoare, a dus implicit şi la izbăvirea celorlalţi generali vizaţi de nemţi.

Gogu Roşianu se interesă uitându-se la sticla goală:

— Pe cine mai anvizajau?

— Evident, marile vedete ale oştirii, capetele de afiş: Aslan, Grigorescu, Razu, Pretorian… Toată colecţia de celebrităţi. Dacă boşilor le izbutea cacealmaua, nu ne putem imagina dimensiunile cataclismului, mai ales după dezertarea lui Sturdza. Discreditare totală în ochii aliaţilor,

derută şi demoralizare în sânul armatei noastre, dispreţ şi totală neîncredere faţă de superiori.

Iniţial, îşi aminti Roman, când intuise intenţia lui Hentsch de a se descotorosi de cei mai buni generali români, se întrebase de ce nu-i lichidează pur şi simplu. Nimeni nu-şi poate feri ceafa la infinit. Înţelesese curând parşivenia neamţului. Urmărea vâlva, scandalul procesului. Trădători, nu martiri…

— Văd că admiri sticla, surâse.

Roşianu o lăsă în frapieră.

— E un vin excelent, dar eu am altă idee. Ce părere aveţi de un Mouton Rothschild 1910?

— *Mon cher*, nu-mi place să schimb decât cravatele şi porţile la care bat la ceas de înserare… Apropo de cravate… Ce mai face Ioanid? N-am întâlnit niciodată un ofiţer în uniformă de campanie mai spilcuit…

— Ce făcea şi înainte. Dă din mâini şi zboară. Un tip eminamente antipatic şi fără umor.

— Presupuneai că el e adversarul dumitale, agentul lui Hentsch, aşa-i?

— Prostul făcea investigaţii pe cont propriu şi asta m-a derutat al naibii, mai ales după asasinarea lui Teodorini. Rămăseserăm doi, iar în ce priveşte identitatea mea, eram destul de sigur. Nici azi nu ştiu cine l-a curăţat.

— Mareş, la ordinul lui Hentsch, imediat ce au înţeles că-i agent dublu.

Ochii lui Roşianu crescură cât blidele.

— Fantastic! Teodorini! Vasăzică asta era fantoma care-mi umbla prin sertare?! Iar Dabija mă suspecta pe mine. Şi acum mi se face frig când îmi amintesc ce ochi avea: numai gheaţă! Uite unul pe care nu mi-e dor să-l văd. Când l-aţi *cumpărat* pe Teodorini?

— La două zile după ce l-a contactat Hentsch. Teodorini sau Porta, cum vrei să-i spui, avea o fixaţie: să câştige o importantă sumă de bani printr-o lovitură şi să se retragă în insulele Polineziene, unde să „creeze“ netulburat. Îl

preocupa alcătuirea unei orchestre pentru băştinaşi. Altceva nu mai cerea de la viaţă!

Gogu Roşianu clipi nedumerit:

— Bine, dar de ce nu m-aţi avertizat?

— N-avea nici un sens, *mon ami*. Pofta de arginţi e contagioasă, iar la tineri, spiritul de aventură vioi. Nu mă interesa o colaborare între voi – scuză-mă, în profesia mea neîncrederea e un crez – şi pe de altă parte, în felul acesta vă puteam controla mai bine pe amândoi.

Gogu Roşianu îl cercetă în tăcere. Îi venea greu acum, sub cerul de iunie, transparent ca un abur înstelat, în clinchet de cristal şi argintărie, îmbătat de aromele prea puternice ale teilor si parfumul de ultimă oră *Soir de Paris*, să creadă că toate evenimentele acelea se petrecuseră aievea. Ducând la buze paharul cu vin vechi de zece ani, retrăia cu un fior zilele crunte ale lui februarie 1917, într-o Moldovă încremenită de frig şi spaimă, sărăcită, pustiită de culori. Vulpile albastre şi argintii – adevărată menajerie pe Calea Victoriei – îi purtau gândul la paltoanele din postav milităresc vopsit, la pălăriile excentrice, doar pene, fructe şi flori, la broboadele de lână ţărănească, aspră, ale Moldovei de dinaintea marii ofensive.

Se scutură ca de un vis rău şi şopti pe gânduri:

— Amintiri… Infuzie de nostalgie, gargară cu lacrimi… Atunci, după lămurirea chestiunii lui Dabija, am fost trimis pe front. Ce s-a întâmplat cu bestia aceea bătrână?

Roman dădu un bobârnac mâţişorului care i se aninase de mânecă.

— Complicea lui Mareş? Vernească?

— Da, scrâşni Roşianu. Sper din toată inima că a crăpat.

— Eşti încă foarte tânăr, dragul meu. Doar în poveştile cu zâne duhurile rele îşi leapădă obligatoriu suspinul. Evident, a fost arestată şi condamnată pe viaţă. N-au împuşcat-o, împiedicându-se în considerente de vârstă. Şi tot ţinând seama de vârstă, a fost amnistiată puţin după Versailles.

Vezi, oamenii vor să uite cât mai repede „teribilul“ şi cred că aceasta este o dovadă de vigoare morală.

— Trebuie să fi împlinit o sută de ani.

— Doar optzeci.

— Pur şi simplu l-a vârât pe nefericitul ăla de Butculescu în mormânt.

Roman îşi lăsă capul pe un umăr:

— Într-un fel, da. Glonţul a plecat însă din pistolul lui Mareş care, vrând să te lichideze pe dumneata – ghicise cine eşti şi că la rândul dumitale l-ai ghicit – a creat debandada. În schimbul acela de focuri, era natural să existe victime.

— Sper că cel puţin ăsta, vreau să spun Mareş, n-a scăpat.

— Dacă amănuntul te face fericit, îţi pot comunica data şi locul unde a fost executat.

— În fond, ce hram purta individul? Nu mi-a fost niciodată prea limpede.

— Un simplu mercenar, făcu Roman mângâindu-şi o mustaţă inexistentă. Colabora cu serviciul de spionaj german încă dinainte de război, având o acoperire perfectă: agent imobiliar cu situaţie prosperă. Asociatul lui era autenticul Mareş. Ăsta, într-un moment de inconştienţă, presupun, sau vrând să se fălească, i-a făcut confidenţe în legătură cu misiunea pe care i-o încredinţasem. Să nu omitem o chestiune esenţială! Serviciul nostru de informaţii fusese serios zdruncinat de vânzarea lui Verzea. Nu mai aveam timp şi nici posibilităţi să ne triem judicios oamenii. Hentsch, în privinţa asta, mă handicapase serios. După cât am putut să constat, falsul Mareş nu era lipsit de calităţi. Avea un talent special de a intra în sufletele oamenilor, le câştiga imediat încrederea şi simpatia, ştia să se facă util, ceea ce în vremuri de restrişte constituie o cheie care deschide orice inimă. L-a lichidat pe omul meu şi în rest a fost simplu. În general, avea apetituri de măcelar. Tot el a atentat la viaţa lui Ioanid, închipuindu-şi iniţial că e agentul

trimis de mine. Făcu o pauză şi se uită în ochii lui Roşianu: Spune-mi, i-ai aprins măcar o singură lumânare lui Butculescu? În definitiv, a murit în locul dumitale. A băgat de seamă în ultima secundă că Mareş te viza – mi-a relatat Dabija – şi s-a azvârlit între voi.

Roşianu îşi plecă privirea.

— Sincer să fiu, nu m-am gândit niciodată…

— Eşti ingrat, *mon cher*. Într-o situaţie asemănătoare, Ştefan cel Mare ridica o mânăstire.

O spusese pe un ton lipsit de nuanţe, din care nu puteai înţelege ce gândeşte cu adevărat.

— Am să ţin seama de sugestia dumneavoastră. Întrebă într-o doară, cu gândul în altă parte: Cât să fie ceasul?

— Exact 11. Ora la care, după cum se spune, încep să scârţâie mobilele. Dacă ai treburi, nu te reţin.

Gogu Roşianu dădu din mână: „Fără importanţă…“

— Ce a devenit Dabija?

Colonelul Roman îl privi surprins:

— Cum, nu ştii? A fost avansat şi a primit ulterior, pentru merite deosebite, tot arsenalul posibil de ordine şi decoraţii. Numai de la francezi vreo trei…

— Voiam să spun acum, după război. Era încurcat cu o femeie splendidă, doamna Cerchez.

— S-au căsătorit şi mi se pare că au un copil împreună. Dacă o vezi astăzi, după cinci ani, n-o mai recunoşti. Nu i-a rămas nimic din frumuseţea de altădată. A devenit atât de oarecare încât, după cum se exprimă amicii noştri gali, ar trece neobservată chiar dacă ai pune-o pe un piedestal în Piaţa Regală. Mă rog, ei spun Place de la Concorde…

Roşianu se uită la el consternat:

— Cum se poate? N-am întâlnit în viaţa mea ceva mai suav, mai perfect, mai diafan!

— Prea diafan, *mon cher*, pentru un tandem cu Dabija. Nu există cuplu mai profund nefericit. Şi culmea, au ghinionul să se iubească. Incapabili să trăiască împreună, incapabili să se despartă. Bărbatu-său, Cerchez, s-a

recăsătorit cu o „şantanistă“ de la Moulin Rouge. Plecase la Paris după divorţ, în refacere morală. L-am văzut zilele trecute pe stradă şi mi-a făcut impresia unui om pe deplin mulţumit.

— Mi se par fantastice meandrele destinului…

Roman întrebă maşinal:

— A, da, găseşti?… Poate că ai dreptate…

Îşi scoase portmoneul şi lăsă câteva hârtii pe masă.

Gogu Roşianu se simţi brusc emoţionat:

— Pot să vă mai văd?

— Am omis să-ţi spun că, în afară de vin, nu-mi schimb nici tabieturile… Seara, mă găseşti totdeauna la Élysée. Arătă cu degetul gros spre interiorul localului: masa din stânga casieriţei, mademoiselle Juliette… Vara, prefer terasa. Deci, la Élysée, amice!

Se îndepărtă nonşalant, un domn suplu, impecabil în costumul cu butonieră înfloritã. Roşianu îl urmări până melonul cenuşiu fu înghiţit de iureşul chefliilor bucureşteni, care invadaseră Calea Victoriei. Cerul de iunie ploua stele de argint, văzduhul – steluţele de aur ale florii de tei.

* * *

Zoe aprinse lumina.

— Bună seara, dragele mele.

Zinca şi Zizine se ridicară, ţinându-şi poalele rochiilor graţios, din vârful degetelor.

— Bună seara…

Se răsuciră spre fotografia domnului Cicerone Butculescu. O reverenţă scurtă le însoţi glasurile şovăielnice:

— Bună seara…

Un fluture de noapte da târcoale lămpii, în zbucium de aripi colbuite.

{1} Azi, Biserica Albă.

{2} *Gazeta Bucureştiului*, care apărea în timpul ocupaţiei germane din 1916-1918.

{3} Şeful Serviciului de Contrainformaţii german în primul război mondial.

{4} Azi, C.A. Rosetti.

{5} Prescurtare de la Militärverwaltung in Rumänien – Administraţia militară (germană) din România (ocupată).

{6} Poliţia Administraţiei militare.

{7} Pâine de Westfalia, făcută din secară şi care simboliza Germania.

{8} Dugheană de bâlci.

{9} Cartier rău famat din Paris – în secolul al XVIII-lea.

{10} Strigătul de luptă al soldaţilor japonezi.

{11} 4 octombrie 1916 – generalul Alexeiev propunea abandonarea Olteniei şi Munteniei de Vest şi retragerea pe o linie defensivă: Dorna-Miercurea Ciuc-Braşov-Bucureşti-Dunăre.